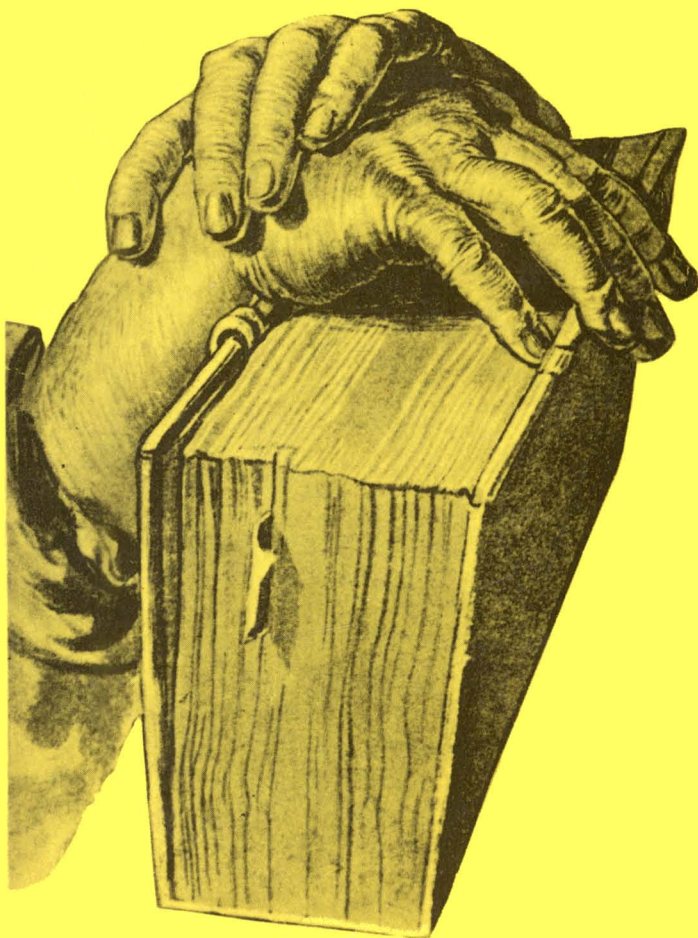

DR. CSERHÁTI JÓZSEF

PÉCSI PÜSPÖK

Jézus Krisztus a testvérünk

DR. CSERHÁTI JÓZSEF

pécsi püspök

TALÁLKOZÁS ISTENNEL

II.

SZENT ISTVÁN TÁRSULAT

AZ APOSTOLI SZENTSZÉK KÖNYVKIADÓJA
BUDAPEST, 1980

JÉZUS KRISZTUS A TESTVÉRÜNK

A szerkesztő munkatársai:

Arnold János plébános (AJ)
Bán Endre dr. plébános (BE)
Bán Zoltán s. lelkész (BZ)
Bors László plébános (BL)
Goják János dr. plébános (GJ)
Kele Pál plébános (KP)
Kelemen Vendel dr. s. lelkész (KV)
Mim Ede plébános (ME)
Nagy József dr. plébános (NJ)
† Rékert József plébános (RJ)
Sólyom Sándor dr. plébános (SS)
Tóvölgyi László plébános (TL)
Várnagy Antal s. lelkész (VA)
Vida Tivadar dr. s. lelkész (VT)

TARTALOMJEGYZÉK

1. Január: Jézus Krisztus isteni természete
2. Február: Jézus Krisztus emberi természete
3. Március: A két természet egységének titka
4. Április: A világ, amelybe a Megváltó belépett
5. Május: Jézus földi életútja
6. Június: Jézus tanítása
7. Július: Jézus szenvedése és halála
8. Augusztus: A húsvéti misztérium
9. Szeptember: Krisztus titkának ünneplése
a szentmisében
10. Október: Krisztus a világegyetemben
(kozmikus Krisztus)
11. November: Utunk a beteljesedés felé
(életünk vége)
12. December: Az örök élet (másvilág)

ÚTRAVALÓUL

Harmadik sorozatunkat indítjuk el útjára. Újat és továbbvivőt szeretnénk most is nyújtani. A „Mindennapi kenyér”-ben megtanultunk eszmélődni: szép és mély gondolatok szárnyán az Isten közelségébe emelkedni. A „Mindennap együtt az Úrral” imádkozni akart megtanítani: az Isten szavának és a vasárnap liturgiájának segítségével szívünket kívánta megnyitni a legszebb beszédre, az Istennel való beszélgetésre. A „Találkozásunk Istennel” c. sorozatunk nem folytatása az előzőknek. Azokban elmélyülést és imádságot kerestünk, most egyszerűen keresztény tudásunkat szeretnénk növelni, hitünket úgy bemutatni, hogy élet fakadjon belőle.

Mint keresztény hívőnek tudnom kell, mit kell hinnem. Ezért hármas sorozatunk hitünk legalapvetőbb igazságait sorakoztatja fel, nem tudományos rendszerezésben, hanem egy-egy hitigazságot a legnagyobb hittudósok, de egyszerűbb, életszerűen gondolkodó istenkeresők műveiből is kiragadva, inkább élményszerűen kívántuk megközelíteni vallásunk titkait. Ma világsszerte könyvek, új művek készülnek hitünk hiteles ismertetésére. Erre többszörösen is szükség van, egyrészt sok téves és torz vallási képzet él az emberekben, másrészt a zsinat új és mélyebb teológiát hozott. Első célkitűzésünk tehát az, hogy híveink könnyedén, kis napi adagokban tájékozódhassanak a hiteles keresztény tanításról.

Tudatosan nem vállalkoztunk kimondottan tudományos mű kiadására. Nem ismertetjük hitünk teljes rendszerét, az egy-egy igazság körüli kifejtés szerkezetét, sokértelmű lehetőségét, s nem is idézzük az összes kiváló teológust vagy hírneves katolikus íróit. A hívőkre voltunk tekintettel, és mellőztük a számukra érdektelen vagy túlságosan szakszerű, nehezen érthető és az elvont, tudós szerzőket. Lehetőleg népszerűsítő könyvekből idéztünk inkább, mint a

szakirodalomból. Az érthetőség érdekében olykor kisebb változtatásokat: kihagyásokat, kiemeléseket, minimális betoldásokat is eszközöltünk az idézetekben. Azt szeretnénk bemutatni, s ez a második célkitűzésünk, hogyan adnak a hitigazságok választ emberi sorsunk kérdéseire?

Harmadik célkitűzésünk pedig a hitigazságok gyakorlati alkalmazása volt. Hétköznapi vallási életünkben nagyon sokszor szétesik az elmélet és a gyakorlat. Mintha a hitigazságok bemutatása olykor túl elvont lenne, és ezért nem hatnak mindennapi életünkre. Hogy ezen segítsünk, minden nap a teológiai szöveg után rövid reflexió következik, olyan megfontolás vagy átgondolás, mely életszerűen közelebb akarja hozni az olvasóhoz az olvasottak értelmét, hogy a hittitkok, mint az egész embert megszólító igazságok, befolyásolhassák mindennapi imánkat és egész vallásos életünket. Általában lelkiismeretvizsgálati kérdés felvetésével kívántuk elmélyíteni és alkalmazni az elméleti igazságokat. Ahogyan az előző sorozatban a hívőket imádkozni akartuk megtanítani, most szeretnénk foghatóvá tenni és továbbadni, hogyan lehet elméleti hitigazságokból gyakorlati következtetéseket levonni. Ezzel már bentállunk az elmélkedésben, a meditációban.

Sorozatunk köteteiben „Isten a mennyei Atyánk”, „Jézus Krisztus a testvérünk”, „Az egyházban élünk a Szentlélek által” a keresztyén hitigazságok kifejtésében trinitáriusi, a szentháromsági felépítést tarottuk szem előtt. Így egyrészt biztosítva láttuk hitvallásunk üdvösségrendi egységét, másrészt így jobban tudtuk megszólaltatni az összefüggések belső tartalmát, hogy ezáltal is minél nyitottabbak lehessünk az isteni kegyelem számára.

E kötetet Jézus Krisztusnak szenteljük. Keresztyén hitünk középpontjában az emberré lett Isten Fia áll. A második isteni személy megtestesülése Isten szeretetének végső kisugárzása. Isten Fia azért lett emberré, hogy mi Istené lehessünk. Üdvösségünk, a bűntől való szabadulásunk csak úgy lehetséges, ha Krisztust követjük, ha vele mint testvérünkkel járjuk életutunkat, ha vele azonosak leszünk a mennyei Atya iránti szeretetében és az emberekhez lehajló irgalmasságában és segíteni akarásában. Átala, vele és benne leszünk a mennyei Atya gyermekeivé, a mennyország örökösévé, minden ember testvérévé és az egyház tagjává. A neves protestáns teológus, humanista, orvos és orgonaművész, Albert Schweitzer, korunk nagy Jézus-rajongója

mondja: keresztény életünk és jámborságunk annyit ér,
mennyire tudjuk akaratunkat odaadni Istennek, és hogyan
lesz életünk Krisztus őszinte követésévé.

Kívánom, hogy haszonnal, igazi belső gazdagodással
olvashassuk az év minden napjára kijelölt sorokat.

Pécs, 1979. pünkösdi ünnepén

DR. CSERHÁTI JÓZSEF
pécsi püspök

KICSODA JÉZUS? I.

A kérdés és a reá adandó válasz mintegy kétezer éve „izgatja” az embereket. Ha végső soron Jézussal kapcsolatban nem ez a kérdés állna előtérben, ha a vele foglalkozók nem arra gondolnának, hogy benne „több” jelent meg köztünk, mint csak egy ember, akkor aligha törődtek volna ennyit régen és ma az ő személyével, „történetiségével”. Jézus nem volt hadvezér, nem hagyott maga után semmiféle művészi alkotást, nem is volt szakképzett tudós, – s még sorolhatnók a negatív megállapításokat. És mégis... Természetesen az ő idejében is voltak, akik közömbösen elmentek mellette, és lesznek ilyenek a jövőben is. Mindazok azonban, akik őszintén és egyértelműen igent vagy nemet akarnak adni a fenti kérdésre, nem riadhatnak meg a nehézségektől, a döntés felelősségétől.

Ez a válaszadásra való készség, nyitottság nem vezet a semmibe, nem eredményez bizonytalanságot. Arról tanúskodik csupán, hogy egyesek vagy sokan észreveszik: Jézussal kapcsolatban túl kell lépnünk a tér és az idő, a történetiség szűk korlátain. Ez a nyitottság a misztérium világának titokzatos valósága felé mutat. Történetfeletti valóság felé, mely azonban mégis benne áll a történelem sodrában, és emberi módon, tudósítók útján ad hirt önmagáról. Aki Jézussal, az ő személyével foglalkozik, újra és újra a titoknak, a misztériumnak falába ütközik. Minden, ami övele kapcsolatos, ami általa köztünk jelentkezik, túlmutat a történetiség emberi korlátain. A titkok tőle indulnak el, de egyszersmind őbenne futnak össze. A középpont maga Jézus: az ő egészen sajátos misztériuma; az, amellyel a hívő vagy kételkedő tanítványok éppen úgy, mint a farizeusok, Jézusnak ellenfelei is szembetalálták magukat.

Az egész kereszténység középponti misztériuma: Jézus.
(Szennay A.: Hitünk sodrában, Budapest, 1974. 31–32)

Jézus mutatta meg nekünk Isten igazi „arcát”: jóságos Atya. Helyes fogalmat tudunk alkotni Istenről. Vallási életünkben ennek fontos szerepe van. Nélküle helytelen vágyra terelődik istenfogalmunk

JANUÁR 2.

KICSODA JÉZUS? II.

Jézusban Isten érkezett közénk, hogy embertestvérré váljon, hogy egy legyen közülünk. Benne Isten együtt éli át teremtményével, az emberrel és az ember pedig Istenével a földi történések sorát. Jézus egészen hozzátartozik emberi történetünkhöz, s mi őbenne egészen átélhetjük az Istennek velünk lakását. Isten visszavonhatatlanul egy lett közülünk, hogy minket magához emeljen.

Jézus azonban nem csupán a múlt eseménye, nemcsak a történeti kutatás fordul ma is érdeklődve feléje: nem is csak a jelen, aki ma is társunk, testvérünk. Jézus az egyetlen távlat számunkra. Csakis Ő általa, Ő vele és Ő benne találkozhatunk majd Istennel. Élete és halála múltunk és jelenünk. A jövő azonban – melyről Madách Ádámja így szólt: „csak azt tudnám feledni” – nem reménytelenség, nem a semmi, hanem egyetlen reménységünk: Jézus feltámadása. A történeti Jézus mögöttünk áll, de a Feltámadott, az el nem múlt élet elsőszülötte utat készít, utat mutat.

A történettudomány nagy vonásokban le tudja írni Jézus életét, annak egy-egy szakaszáról, eseményéről részletesebb képet is tárhat elénk. Ugyanakkor azonban nem tudja Jézust megmagyarázni. Nem, mivel Jézus túllép minden történeti, társadalmi kategórián, ellenáll minden redukciós kísérletnek. Ő nem csupán egy régen élt rabbi vagy jósaágos ember, még kevésbé néptribun vagy forradalmár. Ember volt ugyan, hozzánk hasonlóvá vált, de egyszersmind örök rejtély is marad számunkra. E rejtély kulcsát csakis a hit képes megtalálni. Az a hit, amely a Názáreti Jézusban felismeri és megvallja, hogy Ő az Isten Fia.

(Szennay A.: Hitünk sodrában, Bpest, 1974. 34.)

*

Jézus örök rejtély marad számunkra. Aki vele foglalkozik, csak hittel tudja megközelíteni mélységes titkát. Érdekes sokat elmélkedni Jézusról, mert általa közel kerülünk Istenhez. Csendes perceinkben mélyülünk el Jézus nagyszerű személyének szemlélésében. Vallási életünk tartalmat és melegséget kap általa. Sikertelenségünk és kudarcunk idején belőle mindig új erőt meríthetünk.

NJ

ISTEN ORSZÁGÁNAK HIRDETŐJE

A názáreti Jézus meghirdeti Isten országának elközelgését. Márk evangélista találóan foglalja össze Jézus igehirdetését ebben a két mondatban, melyek úgy vannak megfogalmazva, mint egy hírnök kettős híradása: „Betelt az idő! Elérkezett Isten országa!” Erre alapul aztán a felszólítás: „Térjetek meg!” (Mk 1,15). Ezzel a „heroldi szózáttal” lép Jézus az emberek elé Galileában Keresztelő János letartóztatása és kivégzése után (Mk 1,14). A mondatok hasonló felépítése (az Izrael irodalmában olyannyira kedvelt stílusforma: a parallelizmus) és az igéknek hangsúlyozott előtérbe állítása ki akarja fejezni az üzenet sürgősségét: vége a várakozásnak; Isten országa küszöbön áll.

Jézus szava és tanítása ezt az üzenetet hozza. Életének eseményei, „provokáló” tette és halála pedig élő és gyakorlati kommentárt jelentenek ehhez az üzenethez.

(J. Feiner–L. Vischer: Neues Glaubensbuch, Herder, 1973. 131–2)

*

Sok vezető, sok nagy ember lépett fel a történelem folyamán a legkülönbözőbb egyéni programokkal. Jézusnak is van egyéni programja. Olyan program ez, amely egyikük-nél sem található meg így, ebben a formában, ezzel a tisztsággal. S Jézus programja így hangzik: „Velem, általam elkezdődött Isten országa.”

Számunkra ez annyi jelent: az Isten országa Jézus óta már nem álom, hanem valóság. Hogy személyesen az én számomra is valóság legyen, ahhoz az kell, hogy én személyesen Jézushoz csatlakozzam.

BJ

ISTEN ORSZÁGA – AZ EMBEREK SZERINT

Jézus legtöbb kortársa remélt „Isten uralmában”, de nagyon különbözőket gondoltak róla. Egyesek valamilyen ideális állapotnak gondolták, amelyik ebben a világban valósul meg. Mások a jelen világ után bekövetkező boldogságnak tartották. Az első számára Isten országa az egész világmindenség átalakítását jelentette, az utóbbiak számára csak egyedül Izrael népének ügye volt. A néptömegek gondolatai a második vonalon mozogtak. Nem a világegyetem átalakítását várták („ kozmikus eszkatológiát”); azt várták, hogy Isten elküldi a Messiás-királyt, és általa régi fényében állítja vissza Izrael királyságát („nemzeti eszkatológia”)...

Melyik csoporthoz tartozik a Galileában egy szép napon fellépő „vándortanító”, Jézus? Egyikhez sem! Magáévá teszi ugyan az ősi, élő reménységet Isten országában, de egészen új tartalmat ad neki. Jézus Isten országának azáltal ad új értelmet, hogy az „Isten” fogalmat tölti meg új tartalommal... Isten végső működése nemcsak közel van, hanem máris megkezdődött. Isten közelsége és üdvöthozó jelenléte folyamatban van.

(J. Feiner-L. Vischer: Neues Glaubensbuch, 133–4)

*

Aki figyelembe veszi Jézus istenfogalmának újdonságát, s azt is, hogy mennyire meghökkentette, sőt megbotrántkoztatta saját vallásos kortársait, az megsejti, hogy itt nem ember beszél isteni dolgokról, hanem maga az Isten foglalja emberi köntösbe saját titkát. S ha egyszer maga Isten beszél, lehet-e, szabad-e nekünk felülbírálnunk, „kijavítanunk” Jézus tanítását? A hívő magatartás az egyetlen értelmes és üdvös álláspont!

BJ

ISTEN ORSZÁGA – JÉZUS SZERINT

Jézus programját semmiképpen sem tekinthetjük úgy, mint politikai, nemzeti programot vagy apokaliptikus fenyegetést a világ végével.

Jézus minden túlfeszített várakozást lehűt azzal az erőteljes felszólítással, hogy az embereknek „meg kell érteniük” – vagyis hogy nekik is kell valamit tenniük, nem pedig tétlen várniuk valaminek a bekövetkeztére. S ezt a megtérést azért kívánja meg Jézus, mert már közel van Isten országa. Ami azt akarja mondani: Mivel Isten döntést hozott a világ érdekében, s mivel országát e világban végérvényesen fel akarja állítani, azért az ember is lehetőséget és felhívást kap, hogy döntsön és cselekedjék Isten országának érdekében. Minthogy Isten országa végérvényes, a sátán uralma meg van törve... Isten végleges döntése a világ javára az ember üdvösségét, minden egyes ember és mindenféle emberi közösség üdvét tűzi ki célul. Istennek ezt a döntését akarja Jézus kihirdetni és szóval, tettel keresztül vinni. „Elközelgett Isten országa”, ez Jézus ajkán ennyit jelent: Isten itt van mindazok számára, akik rászorulnak. Isten az emberek érdekében a tettek mezejére lépett, végérvényes formában, feltartóztathatatlanul. Isten maga hidalta át az Istent és embert elválasztó szakadékot. Isten lett mindenki számára az élet értelme és a menedék. Az embernek már nem kell várakoznia valami, a világ végén bekövetkező, apokaliptikus katasztrófára.

(J. Feiner–L. Vischer: Neues Glaubensbuch, 134)

*

Az evangéliumokon átragyog Jézus állandó derűje. Csoda-e az, ha ilyen üzenettel jött közénk? Csoda-e, hogy azokat is eltölti a derű, akik Jézuséi mernek lenni?

BJ

JELENLEVŐ ÉS ELJÖVENDŐ ORSZÁG

Isten országa Jézus számára olyan, mint egy tűzjel. Ha fogalmakba akarjuk szorítani vagy közös nevezőre hozni, túlságosan elvonttá válik. Sokféleképpen kell róla beszélni! Mert Isten országa sem nem egyszersmindkorra leírható tényállás, sem nem általános elmélet, hanem olyan valami, ami történik: esemény. Ezért van annyiféle formája, hisz a szituációk is, melyekben megmutatkozik, sokfélék. Nem csoda hát, hogy Jézus is többféle módon beszél Isten országáról, néha még látszólagos ellentmondásokkal is.

Jézus prédikációiból mindenekelőtt egy nagy feszültség tűnik ki a jelen és a jövő közt: néha úgy látszik Jézus szavai-ból, mintha az Isten országa jelenlevő valóság lenne, máskor eljövendőnek tűnik; időnként térbeli, máskor időbeli keretekben jelenik meg. Ez Isten országának lényegében találja magyarázatát. Ha Isten az emberek közelébe lép, akkor ez az esemény egyetlen pillanatnyi helyzettel sem azonosítható, úgy hogy kézzel tapintható és tárgyi vaskossággal rendelkező lenne. Isten országa nem egyszerűen „itt” van, hanem mindúntalan újból jelenvalóvá válik, és pedig azáltal, hogy érintésétől az emberből valami új lesz.

(J. Feiner-L. Vischer: Neues Glaubensbuch, 134-5)

*

Az ember néha szeretné az időt megállítani, pedig az idő megállítása elsilányítaná azokat a kincseinket, melyeket éppen így kívánnánk megőrizni. Egy állandósulttá merevedett szerelmi gesztus, egy továbbfejlődni képtelen kisbaba már nem vonzó, hanem ijesztő. Isten országa sem marad az időbe bezárva, hanem az örökkévalóságból kopogtat be mindig újra és újra futó pillanataink sorába. Ha hűek vagyunk e jelentkezésekhez, miénk lesz az örökkévaló ország is.

BJ

ISTEN ORSZÁGÁNAK POLGÁRAI

Felszólítást kapnak az emberek, hogy észrevegyék Isten országának közeledését, meghívást kapnak az emberek, hogy adják át magukat Isten uralmának, s hagyják magukat átalakítani általa. Így Jézus nemcsak azt fogalmazza újjá, hogy kicsoda Isten, hanem azt is, hogy kicsoda az ember: az ember új lényegi meghatározást kap azáltal, hogy Isten kegyelmével hozzá hajol, és őt megújítja, ami által megszabadul régi lényétől, és képessé lesz a megtérésre, valamint az Isten melletti döntésre.

Isten országa az embereknek és elsősorban magánál Jézusnál a hitnek, reménynek és szeretetnek egészen új módjában mutatkozik meg. Jézus megindít egy sorozatot. Isten országa fáklya, melyet Jézus meggyújt, tűz, melyet a földre hint, kard, melyet magával hoz, gyógyulás, melyet ő valósít meg, a démonok kiűzése, melyhez hatalommal rendelkezik, prédikáció, melyet hirdet, megtérés, melyre biztat. Isten országa legmélyebben az ő életmódjában jelenik meg.

(J. Feiner-L. Vischer: Neues Glaubensbuch, 135)

*

Jézus nem szóval magyarázta el, hogy ő Isten Fia, hanem új életet mutatott be ámuló szemeink előtt. Azt sem szóval magyarázza el, hogy mi hogyan lehetünk Isten gyermekei, hanem felbátorít ennek a kegyelemnek befogadására. Az istengyermekséget is csak megtapasztalni lehet, s ha megmerjük próbálni, saját életünkben fogjuk – ismételten – megcsodálni Isten működését.

BJ

JÉZUS ÉLETE ISTEN ÉLETE

Az Egyház kezdetben így összegezte röviden ismereteit Jézusról: Jézus az Isten. A hívő Jézus-felfogásban ez sohasem azt jelentette, hogy Jézus egy az istenek közül. Inkább azt, hogy Jézus kapcsolatát az Istennel, az Abbával és mérhetetlen öntudatát Istentől egyenesen neki átadott felhatalmazásként fogták fel. „Jézus az Isten”: ez a megvallás azt állítja, hogy Isten sehol és senkiben nem nyilatkozott meg ennyire, mint épp Jézusban. Ezen értékelés szerint *Jézus nemcsak hordozója az isteni kinyilatkoztatásnak, hanem ő maga a kinyilatkoztatás. Az ő szavában, az ő cselekedeteiben és teljes személyiségében Istennel lehet találkozni.* (Ezzel nemcsak Jézus személye van meghatározva, hanem föllépésének körülményei is. Vagyis: Jézus kora Isten különleges kinyilatkoztatásának az ideje.) Ebben a Jézus egész személyiségét felölelő egyházi megítélésben az is benne van, hogy Jézus léte – egészben és kezdet nélkül – Istenben gyökerezik.

... Jézusban az Isten „esemény lett” a mi világunk számára.
(Wolfgang Beilner: Jesus ohne Retuschen, Styria, 1974. (254)

*

Isten dicsősége egyenlő a mi üdvösségünkkel és fordítva. És vétség mindkettő ellen, ha valaki az üdvösséggel szembe helyezkedik. Isten még ezt a lehetőséget is megadta a szabad akarattal. Adhatott még ennél nagyobbbat?

ME

ECCE HOMO – ECCE DEUS

A leküzdhetetlen éhség Isten után arra indítja az embert, hogy minél közelebb jusson hozzá. Keresi, lázas nyugtalan-sággal kutatja és legkínosabb és legáldottabb óráiban meg-álmodja azt az embert, akinek szeméből közvetlenül Isten néz ránk, akinek keze melegével Isten melenget, akinek hangjából Isten szól. Istent áhít, akit szemmel láthat, és aki mégis Isten marad; Istent, aki elfödi roppant fölségét, és mégis a fátyolon keresztül közvetlenül, tisztán engedi elő-törni valóságát. S ezt nyújtja Krisztus a katolikus, és csakis a katolikus fölfogásban. Kell a saját fajtája miatt kétségbe-eséssel küzdő embernek az az örök gesztus, mely rámutat az igazi emberre: ecce homo! De ugyancsak kell, – s szük-séges-e mondanom, hogy hasonlíthatatlanul inkább kell – mint lét- és életföltétel annak a ványadt, vánszorgó, Isten után tapogatózó nemzedéknek az a gesztus, mely a diadal-mas valóság erejével egy emberben közvetlenül megmutatja az Istent: Ecce Deus!

(Schütz Antal: Krisztus
Szt. István Társ. 1940. (78)

*

Isten közeledésére hajdan az egész nép félt és reszketett; azt kívánta: Isten ne szóljon hozzánk, nehogy meghaljunk (Kiv 20). Jézusban az Isten – szó szerint – lehajolt hoz-zánk, kinyilvánította jóságát és emberszeretetét, és meg-mentett minket (Tit 3,4). Nem kell-e nekünk is az ő kedvét keresnünk – miután ő ennyire járt a mi kedvünkben?

ME

KRISZTUS SZEMTANÚI I.

Az ősegyház hitének legrégebb írásbeli rögzítésében, az Apostolok Cselekedeteiben olvashatók olyan részletek, amelyek az apostoli igehirdetésről számolnak be.

Szent Péternek az első pünkösdkor mondott beszédében ez olvasható: „Ezt a Jézust támasztotta föl Isten; ennek mi mind tanúi vagyunk. Azután, hogy Isten jobbja fölemelte, kiárasztotta az Atyától megígért Szentlelket (2,32–33). Ezután Péter bizonyítékul a 110. zsoltárra hivatkozik, majd így folytatja: „Isten azt a Jézust, akit ti keresztre feszítettek, Küriosszá és Messiássá tette” (36,v) . . . ~

Szent Péter apostol tehát Messiásnak nevezte Jézust. Ez a szó fölkentet jelent. Akkoriban sokan várták ilyen föl-kentnek az eljövetelét. A Jézus korában szinte általános politikai Messiás-várásokkal szemben azonban Szent Péter olyan valakiről beszél, aki megtéríti Izraelt, és bűnöket bocsát meg. Ugyanilyen értelemben használja a Megváltó (Üdvözítő) elnevezést . . .

Az apostolok élményvilágában és igehirdetésében Jézusnak nem szenvedése volt a döntő jelentőségű, hanem föltámadása. Isten Fölkentje a 2. zsoltár szerint végül győzedelmeskedni fog. Diadala pedig nemcsak abban áll, ami az apostoli igehirdetésnek központi, de kezdő témája, hogy föltámadt, és ezzel küldetése igazolást nyert. A hangsúly fokozatosan áttevődik a föltámadás következményére, folytatására: ma is él és tevékenykedik, és tevékenysége isteni tevékenység. (Előd I.: Katolikus Dogmatika, Budapest, 1978. 306–7)

*

Az apostolok élménye ez volt: Jézus egyszerre ismert és ismeretlen. Ő a várt, „ismert” Messiás, és mégis egészen más. Pontosan ez a *más* ez az isteni többlet!

BJ

KRISZTUS SZEMTANÚI II.

Jézust Küriosznak és Fejedelemnek mondják, továbbá a 110. zsoltárra hivatkozva azt állítják, hogy Isten a *jobb-jára ültette*, azaz megosztotta vele a hatalmát.

A *Küriosz* elnevezés magában is Istenhez való páratlan közelségéről beszél. Hiszen a pogányok az uralkodót szólították így, az Ószövetség görög nyelvű fordítása (Septuaginta) pedig Jahve nevét adja vissza ezzel a szóval.

Ezek a tények indokolják, hogy az „Isten szolgálja”, „Isten Fia”, valamint a „Messiás” elnevezéseket a zsidóságtól eltérő módon, egészen sajátos értelmezés szerint alkalmazták Jézusra az őskeresztények: nemcsak szenvedett-mint Izajás megjövendölte, hanem utána megdicsőült, és Istennel együtt uralkodik, állandóan küldi Lelkét, aki köve, tőit összetartja, és megőrzi az apostoli hit folytonosságát; a világ végén pedig megdicsőült formájában fog visszatérni, hogy láthatóan is átvegye a világ feletti uralmát, és azt mindenben érvényesítse. (Előd I.: Katolikus Dogmatika, 307–8)

*

Jézusban az apostolok meglátták a kettősséget: velünk azonos ember, de ugyanakkor más is: Isten. S ezért róla való beszédük is tükrözi e kettősséget. Emberi szavakat alkalmaznak Jézusra („Isten jobbján ül”), de ezzel valami többet, mást akarnak elmondani, mint amit a kifejezés önmagában mond. E kettősség a lelkületükben, érzéseikben is megvolt: Jézusban barátjukat látták, akihez közvetlen bizalommal fordultak, de ugyanakkor az Urat is, aki előtt egész valójukkal hódoltak: „Én Uram és én Istenem!” Én is észreveszem Jézus személyének mindkét oldalát?

BJ

KRISZTUST SZEMLÉLNI I.

Bárki szereti Jézus Krisztust, mindig csak kezdi őt szeretni. Számba sem veszi azt, amit evégett tesz: ezért vágyakozik szüntelenül, s ez a vágy az, amely végtelenné teszi a szeretetet. Amikor a szeretet utolsó erőfeszítését tenné – ha képes lenne rá – ebben a végső helyzetében is újra szeretne kezdeni mindent. S ezért sohasem hagyja abba a vágy segítségül hívását; azét a vágyét, amely mindig újra kezd, és soha be nem fejeződik, amely nem tud elviselni semmilyen határt sem.

Akarjuk hát szeretni Jézus Krisztust! Kívánjuk az egész egyház számára, a kezdők számára éppúgy, mint a tökéletesek számára, akik a szeretet misztériumában mindig is kezdőknek tekintik önmagukat.

Annak a szívnek, aki szeretni kíván, az első készüllete az, hogy bizonyos csodálattal van a szeretett tárgy iránt; ez az első sérülés, melyet a szent szeretet a szívben előidéz. A szemlélés által nyíl hatol belénk, mely a szívvel megszeretetti Jézus Krisztus szépségeit, mindig elfoglalja őt általuk, és a (bibliai) menyasszonnyal együtt – hallható szavak nélkül – mindig ezt mondja neki: „Ő, mily szép vagy, szerelmem, elbájolóan szép!” (Bossuet: *Oeuvres complètes* XXVII. Párizs, 1854. 3)

*

Csak a szeretet nyitja meg az ember szemét a szép meg-látására. Milyen szépnek találja a hivatásának élő orvos a gyógyuló sebet, a biológus a bogarat, az anya szutykos gyermekét! Csak a szeretet ismerteti meg velünk a dolgok rejtett szépségét. Hogyan nélkülözhetnénk hát a szeretetet Isten megismerésénél, aki maga a Szeretet? Hogyan ismerhetnénk meg az értünk áldozattá lett Krisztust szeretet nélkül? Ha viszont szeretettel közeledünk hozzá, akkor örök tanulmányozás tárgyává lesz.

BE

KRISZTUST SZEMLÉLNI II.

Nemcsak hinnünk kell Krisztusban, hanem várni is kell rá, nemcsak remélni kell Őt, de virrasztani is érte, nemcsak szeretni kell Őt, de vágyódni is utána, nemcsak engedelmeskedni kell neki, hanem fel is kell figyelni rá, figyelni komoly jutalmunkra, aki Ő maga...

Azok virrasztanak és várnak tehát az Úrra, akik finom és gyöngédérzésűek iránta való áhítatukban, emlékével táplálkoznak, szavain csüngenek, mosolyában élnek, keze alatt sarjadnak és nőnek. Buzgón keresik elismerését, kifinomult lélekkel eltalálják gondolatait, féltékenyek tiszteletére. Őt látják minden dologban, Őt várják ennek az életnek minden eseményében és gondjai között, minden bajában és céljában, sőt sejtelemmel telve örülnének, és nem csalódottnak éreznék magukat, ha azt hallanák, hogy újra itt van...

Tudjuk, hogy az alsóbbrendű lényeknek finom ösztöneik vannak, melyekkel megsejtik valaminek a jelenlétét, amit mi nem tudunk észlelni, a levegő változását, a föld rezgését vagy természetes ellenségeiket, amikor még nem látják őket. Kedvetlenségükről vagy ijedelmükről tudjuk meg, hogy közelükben van valami, ami a megérzésük tárgya, és ami a maga saját létezésének a bizonyága. Hasonlóképpen az állandó virrasztás és várás Krisztusra, ami a prófétákban, apostolokban és a reá épült Egyházban nemzedékről nemzedékre megnyilvánul, bizonyosság arra, hogy Ő nem álom vagy képzelődés, hanem valóság; más szóval, hogy él, hogy mindig élt – Ő, aki egykor a földön vándorolt, meghalt, eltűnt, és megígérte, hogy újból eljön.

(Salacz G: Newman-breviárium,
Budapest, 1977. 459–61)

*

Rám is vonatkoznak a fenti szavak? Bennem is él – isteni erejével, irányításával, kegyelmével – Krisztus?

BJ

JÉZUS KILÉTÉNEK TEOLÓGIAI MEGHATÁROZÁSA I.

A Fiú istenségét és az Atyával való kapcsolatát a Nikeai zsinat tisztázta (325), és tanítását a hitvallásba is befoglalta. A Fiú az Atyától öröktől fogva születik, tehát nem teremtmény. A teológia később úgy értelmezte ezt a születést, hogy az Atya egész lényegét kimondja a Fiúban, azaz egész lényegét átadja neki. A Fiú születése örök benső mozzanat, az Atya önmagát mondja ki, ezért kimondott Igéje vele egy-lényegű és öbenne marad. Az örök születés az egy Isten benső életfolyamata, azért a személyek csak benső viszonyosság alapján különböznek egymástól. Az egyistenhit tehát nem esik áldozatul a Szentháromság titkának.

Az isteni és emberi kettősséget, amely Krisztusban egységgé válik, már a Szentírás bizonyos párhuzam segítségével szemlélteti. Pl. a Galata levél 4,4-ben: „Amikor elérkezett az idők teljessége, Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született.” Az egyházi értelmezés mindig vigyázott arra, hogy Krisztus istenségét és emberségét ne keverje össze, hiszen Isten transzcendens lény, és ezért nem válhat teremtménnyé. Viszont a Szentírás alapján egy Krisztusról, egy valóságról kell beszélni. . . . Hogyan születhetett Krisztusban az istenség és az emberség egy valósággá? A Nikeai zsinat annyit szögezett le, hogy az Isten Fia valóságos születés által lett emberré. Az istenség és az emberség egyesülésének nehézsége Isten abszolút transzcendenciájából adódik.

(Gál F.: Jézus Krisztus a Megváltó,
Bpest, 1972. 69–70)

*

Ma mindenütt az antropológiai vonások kapnak nagyobb hangsúlyt. Ennek hatása szerencsésen érvényesül a teológiában is. Ugyanakkor nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy Jézusban nemcsak egy rendkívüli ember jelent meg, hanem Ő valóságos Isten is. Jó ezt tudatosítani magunkban! Amikor Jézusra építjük sorsunkat, arra is kell gondolnunk, hogy elköteleztük magunkat a láthatatlan világgal. Tehát nem köthetünk ki véglegesen az anyagnál. NJ

JÉZUS KILÉTÉNEK TEOLÓGIAI MEGHATÁROZÁSA II.

Annak ellenére, hogy Jézus egészen ember, viselkedése nem az emberi vallásosságnak valamilyen intenzívebb kiadása. Nála nincsen olyan sorrend, hogy előbb ember-voltát éli meg, és utána az Istennel való kapcsolatot alakítja ki. Ő mindig és mindenestül az Atya Fia. Ez az evangéliumok Krisztusának olyan misztériuma, amelyet írói fantázia nem gondolhatott ki. Földi élete, tevékenysége egyszerűen a fiúsági viszony kinyilvánítása. Az emberek felé azt vetíti tovább, amit megél az Atyával kapcsolatban. Mindezt nem a két természet egymás mellé állításában, hanem személyes egyediségben. Érezzük, hogy gondolatai és tettei a bensejéből, a szív bőségéből fakadnak. Tettei mögött nem elvont, világfeletti isteni személy áll, hanem maga Jézus, a Fiú.

Jézusban meg kell látnunk a különleges eredetiséget. Kicsillan egy ősi gyökér, amely Istenhez nyúlik, azért ő csak felülről jöhetett. Nagyobb, mint a királyok és próféták voltak; régibb, mint Ábrahám, és szentebb, mint a templom vagy a szombat. Ez a „több” jellemzi őt. Istenhez való viszonya is más, mint amit az üdvtörténet szereplői mutatnak. Ezért csodálkoztak hallgatói, hogy ki ő, és mivé teszi magát (Mk 2,7). Az apostoli egyház meglátta, hogy istensége azonos a fiúságával, ezért joga van másokat is bevonni az Atyával fennálló viszonyba.

Pál apostol még arra hívja fel a figyelmet, hogy Krisztus a fogadott fiúság megszerzésével a kegyelem bőségét, sőt túláradását hozta, nem pedig valamilyen szűkös adományt. Pál apostol ezt így fejezi ki: „Amikor elhatalmasodott a bűn, túláradt a kegyelem”. (Róm 5,20)

(Gál F.: Jézus Krisztus a Megváltó,
Bpest, 1972. 220.)

*

Jézus többletet hozott. Vajon, a mi életünk, a keresztény élet, tud többletet adni a világnak? Mások úgy néznek ránk, hogy ezt meg is valósítjuk? Kell, hogy minket a derű jellemezzen,

NJ

JÉZUS FOKOZATOSAN NYILATKOZTATJA KI ISTENFIÚSÁGÁT I.

Jézus embersége és történelmi léte az út istenségéhez. Egész misztériumának, személyének és küldetésének közép-pontja pedig nem más, mint az Atyához való viszonya. Ha Jézus nem saját személyében nyilatkoztatja ki nekünk az Istent, akkor csak egy hozzánk hasonló emberrel találkozzunk. Jézus, aki istenfiúi öntudattal lépett az emberek közé, leereszkedett hozzájuk és csak lassan-lassan tárta fel személye titkát. Egyébként hallgatói képtelenek lettek volna megérteni szavainak igazi jelentését. Arra volt szükség, hogy az emberek előzetes élményeik, vallási ismereteik alapján nyissanak rá Jézus szavainak értelmére. De másrészt szükség volt felfogásuk, hitük tovább fejlesztésére, kiigazítására is, hiszen Jézus istenfiúsága egészen új volt az ószövetségi kinyilatkoztatáshoz képest, és csak Jézus maga mondhatta meg, milyen titokzatos, bensőséges kapcsolat fűzi az Atyához.

Nyilvános működésének elején legkiemelkedőbb esemény megkeresztelkedése. Itt egy egészen kiváltságos személy kinyilatkoztatásáról van szó, amikor elhangzik az isteni szózat: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem” (Mk 1,11). A keresztség epizódja nem anakronizmus, nem az evangélisták „montázs”, mert nem azt mutatja be, mit élt meg Jézus ebben a pillanatban, hanem az Atya maga kezdi kinyilatkoztatni, hogy Ő küldi Jézust, hogy Ő Jézus eredetének és missziójának forrása. Megkeresztelkedése után Jézus hirdetni kezdi Isten országát. Tanítja a köréje sereglő népet, új törvényt ad, meggyógyítja a betegeket, és megbocsátja a bűnöket. Azok közül, akik közelebbről követik, apostolokat választ, és ezeket egyre jobban beavatja az Istenország titkaiba. Általában hitet kíván hallgatóitól.

(Szabó F.: Párbeszéd a hitről, Róma, 1975. 132–136.)

*

Jézus rádöbbsenti tanítványait arra, hogy a hit végső fokon kegyelem. Ezt minden nap tudatosítani kell magunkban. Így másképpen tudunk nézni azokra is, akik nem hisznek.

NJ

JÉZUS FOKOZATOSAN NYILATKOZTATJA KI ISTENFIÚSÁGÁT II.

Jézus messiási működése során lassan-lassan vezeti övét személye és küldetése felfedezésére. A döntő pillanat kétségkívül Péter vallomása Fülöp Cezaréájában. Ezt az epizódot a Szentírás úgy mutatja be, mint fordulópontot Jézus nyilvános működésében. Különösen Márk (8,27) hangsúlyozza a kritikus pillanatot. „Ettől kezdve arra oktatta őket, hogy az Emberfiának sokat kell szenvednie, és megölik, de harmadnapra feltámad.” Jézus kezdi felfedni a messiási titkot. Simon Péter megrémül, megbotráncozik, amikor Jézus szenvedéséről hall. Ebből és Jézus korholásából világos, hogy nem fogja fel saját vallomása jelentését. A Fülöp Cezareájában történt vallomás nem egyszerű hitvallás, tehát olyan kiáltás, amelyben a hit fejeződik ki. „Kinek tartanak engem az emberek?” – tehát Jézus személyazonosságára vonatkozik a kérdés: arra akarja készíteni környezetét, hogy állást foglaljon vele kapcsolatban. Amikor Péter azt mondja: „Te vagy a Messiás, az élő Isten Fia”, ez a vallomás igaz, és kifejezi Jézus titkát, de ez nem egyszerűen emberi állítás: Péter a hit indítására mondta ki. És ha Jézus a Messiás transzcendens értelemben, ez azt jelenti, hogy nemcsak vállalt egy küldetést, hanem azonos küldetésével. Nemcsak tettei révén, hanem lényegénél fogva is az, aki kifejezi és betölti az emberi reménységet. Más szóval: Péter hitvallásában burkoltan benne van a keresztyének Istenének, Jézus Atyjának megvallása, hiszen Jézus küldetését Atyjához való viszonya határozza meg.

(Szabó F.: Párbeszéd a hitről, Róma, 1975. 137.)

*

Egy mondatot ragadjunk ki a fenti szövegből: „Nemcsak vállalt egy küldetést, hanem azonos küldetésével”. Jézus számára a küldetés nem külsőség, nem ráaggatott ruha, hanem teljesen azonosul vele. Ez adja meg az ember számára is a biztos örömet és boldogságot: azonosulni küldetésünkkel.

NJ

ÉS TE KINEK TARTASZ ENGEM? III.

A kereszténység nem tan, hanem valóság: nem elmélet, hanem élet Jézus Krisztusban. Az első keresztények mindekelőtt tudatára ébredtek annak, hogy Jézus Krisztus él, velük van, bennük él Lelke által. Erre a megélt valóságra reflektálva fejlesztették ki „krisztológiájukat”. Az ősegyház hitének kibontakozása példa mai hitünk számára is. VI. Pál pápa mondotta 1964. márc. 14-én: „Jézus nekünk is pontosan ugyanazt a kérdést teszi fel, amit annak idején az apostoloknak: És ti kinek tartotok engem? Én is ugyanezt teszem fel nektek. Az evangélium sürgető hívását érzitek-e lelketekben? És ti mit mondotok Jézusról? Kicsoda Ő, és emlékezik a válasza: Jézus az emberré lett Isten Fia. De tudjuk-e igazán, hogy mit jelentenek ezek a szavak? Milyen viszony van közöttte és közöttem? Valóban foglalkozom vele? Találkozom-e vele életutamon? Sorsom ténylegesen az övéhez van kapcsolva? Ki ez az Úr, akit évszázadokon keresztül hirdetünk?”

E kérdések sorsdöntőek minden keresztény számára. Mindenkinek valamiképpen válaszolnia kell, és választania. És mivel egyedül maga Jézus nyilatkoztathatja ki önmagát, mivel egyedül a Lélek vezet el bennünket Jézus misztériumának élő ismeretére, azért imádkoznunk kell ezért a kegyelemért Szent Ágoston szavaival: „Uram, Jézus, add, hogy ismerjelek Téged!!”

(Szabó F.: Párbeszéd a hitről, Róma, 1975. 141.)

*

Sokszor mi is racionalizáljuk a kereszténységet, és hasonlítani akarjuk más világnézetekhez. Pedig Jézus tanítását nem lehet csak tanítani és elfogadni elméletileg, hanem élni kell. Ezért oly nehéz igazi kereszténynek lenni. Érdemes azonban Krisztusra építeni sorsunkat, mert földi életünknek is tartalmat és célt ad.

NJ

JÉZUS SZEMÉLYI TITKA

Jézus sohasem mondott olyan beszédet, amelynek témája az ő méltósága lett volna. Szavaiból és magatartásából mégis olyan öntudat árad, ami az egész krisztológiát megalapozza. Sokszor beszélt az Isten Országáról, nem úgy, mint a próféták, hogy majd egyszer el fog jönni, hanem már meg is kezdődött, sőt itt is van, és hatékonyan működik. A Sátán hatalma is megtört már, mert Jézus Isten ujjával űzi ki a gonosz lelkeket (Lk 11,20).

Ez az új üdvösségi korszak elválaszthatatlan a Názáreti Jézus személyétől. Nemcsak hirdeti az Isten Országát, hanem meg is valósítja azt. Azért van oly egyedülálló méltósága és teljhatalma. Saját nevében hirdeti ezen Ország alap-törvényeit. Nemcsak a kicsinyes és külsőséges törvény-magyarázatokkal száll szembe, de újra értelmezi a törvényeket, túlhalad rajtuk, sőt hatályon kívül helyezi őket. Máté a hegyi beszédben foglalta össze Jézusnak ezeket a tanításait. (Mt 5-7 fejj.)

Jézust és az Isten Országát csak együtt lehet elfogadni vagy elutasítani. És mindenki döntés elé van állítva: „Aki nincs velem, ellenem van!” (Mt 12,30) A csatlakozásnak feltétel nélkülinek kell lennie. Olyan követést vár Jézus, ami nincs tekintettel a földi dolgokra. Még a végítéleten is aszerint dől el a sorsunk, hogy milyen volt a magatartásunk és szeretetünk Jézus iránt.

Jézusnak teljes a meggyőződése és öntudata, és ennek így hangot is ad, hogy Ő saját személyében hordozza és közvetíti, jelenti az üdvösséget.

Jézus titokzatos személyi öntudatának legmélyebb alapja nem az a meggyőződés, hogy őt az Atya küldte és hogy ő a Messiás, hanem az az egészen páratlan kapcsolat, ami Őt a mennyei Atyához fűzi.

(Koncz: A mi Krisztusunk, Bpest, 1975. 154-155)

*

Jézus nagyon fontosnak tartotta az imádságot. Enélkül elképzelhetetlen a komoly keresztény élet. Nem jámbor buzditás ez csupán, hanem velejárója mindennapi életünknek.

NJ

JANUÁR 20.

JÉZUS ISTEN FIÁNAK MONDTA MAGÁT

Krisztusnak az önvallomását mindjárt az első hallgatói úgy értették és hirdették, hogy benne, az emberben a legbensőbb azonossággal és egységgel Isten jelent meg a történelemben. Tamás fölkiáltása: Én Uram és én Istenem; Péter vallomása: Te Krisztus vagy, az élő Isten Fia; Pálnak fölséges teológiája: Isten formájában (= lényegében) volt, és nem tekintette rablásnak (tehát neki ki nem járó idegen valaminek), hogy Ő Istennel egyenlő (Fil 2,5-7), ezek mind egyet mondanak: Krisztus test szerint Izraelből született, aki áldott Isten mindörökké (Róm 9,9).

Az első keresztény közösségek Plinius tanúsága szerint vasárnaponként összegyűltek, és himnuszokat énekeltek Krisztusnak mint Istenüknek. Az első keresztény homília (az ún. 2. Kelemen-levél 150-ből) így kezdődik: Testvérek, úgy kell nekünk gondolkodni Jézus Krisztusról, mint Istentől, mint az élők és holtak bírójáról. Az első keresztény-üldöző racionalistának, Celsusnak az volt a kifogása a kereszténység ellen, hogy Istenként imádnak olyan valakit, aki sírba tétetett. Az egyház pedig százados harcok után a legkülönfélébb tagadásokkal és tanításokkal szemben ezt vallja a kalcedoni zsinaton; „Mindnyájan egy szívvel-szájjal valljuk ugyanazt a Fiút, a mi Urunk Jézus Krisztust, aki tökéletes az istenségben és emberségben is. Igaz Isten és igaz ember, eszes lélekkel és testtel.”

Az egyház szava tehát ugyanabban a tanúságban csattan ki, mint Krisztus önvallomása, amikor Pilátus kérdezi: „Te vagy-e Krisztus, az élő Isten Fia?” (Mt 26,63) És Krisztus elébe áll a kérdésnek. Ismeri ugyan a farizeusokat, de ő jóváhagyja az igazságkeresés első spontán lépését: Ha magam teszek is bizonyosságot magam felől, igaz az én bizonyosságom. (Schütz: Krisztus, Budapest, 1944. 44-45)

*

Jézus annyira biztos a dolgában, hogy nincsen szüksége mások tanúskodására. Így csak az tudott beszélni, aki nem emberi bölcsesség alapján szól. Legyünk meggyőződve, hogy Jézus biztos alapja az életünknek. NJ

JÉZUS A KEZDET I.

Jézus nemcsak új ismereteket hoz, nemcsak utakat mutat az erkölcsi tisztuláshoz, nemcsak megtanítja az embereket arra, hogy őszintébben közeledjenek egymáshoz, hanem azzal, hogy belép a világba, a létbe, valami újnak a kezdete indul el. Nemcsak gondolatilag, mint eddig ismeretlen szemlélet, vagy pszichológiailag, mint az újjálettségnek élménye, hanem valósággal. A János-evangélium 16. fejezetében azt mondja Jézus: „Az Atyától jöttem, és a világba léptem. Most elhagyom a világot, és az Atyához megyek”. (28. vers.) „Legyőztem a világot!” (33. vers) Itt Jézus nemcsak úgy beszél, mint akit áthatott valami erő. Semmi sem mutat az evangéliumokban arra, hogy Jézus a megkötöttségből szabadságra, vagy bizonytalanságból biztos ismeretre jutott volna. Éppen ez az, ami minden jézusi pszichológiát lehetetlenné tesz: benne nincsen fejlődés. Benső életét azon tény teljesevése alkotja, hogy Emberfia, és egyúttal az Atya Fia is. Jézus személye számára nincsenek megelőző mértékek. A keresztyény megismerés annak belátását jelenti, hogy a dolgok vele kezdődnek. Krisztus számára a mérték – és ezzel a keresztyények számára is – csak Ő maga lehet egyedül. Ő az „Igazság”. (Jn 14,6)

Amit tehát Krisztus a világban művel, annak nincsen földi mása. Ami Krisztusban történik, az egyenrangú a teremtéssel, sőt fölötte van. Az új teremtés kezdete annyival van fölötte a réginek, mint amennyivel az a szeretet, ami a megtestesülésben és a keresztsben nyilvánul meg, fölötte van annak, ami a csillagokat, növényeket, állatokat és embereket teremtette. (Romano Guardini: Der Herr, Leipzig, 1964. 368–369)

*

Jézusban valami egészen újszerű többlet jelenik meg: izzása az új teremtésnek. Ez lényegesen több az igazságnál vagy a pusztá szeretetnél. A keresztyénységnek ezért lesz mindig mondanivalója, mert ez a nagyszerű Krisztust közvetíti az embereknek. Mi magunk is annyiban tudjuk megközelíteni a krisztusi tanítást, amennyiben próbáljuk megvalósítani ezt az izzó szeretetet.

NJ

JÉZUS A KEZDET II.

Nemcsak igaznak és elfogadhatónak kell tartanak, hogy Ő Megváltó — ezzel kezdődik természetesen minden—, hanem komolyan és őszintén kell Krisztusra beállítanunk életünket, minden törekvésünket. Olyan komolyan, mint amilyenel az ember törekszik hívásában a maga helyét elérni, mint ahogy a kutató a probléma megoldásán magát gyöttri, mint ahogy az ember törekszik, hogy életművét megalkossa, mint ahogy valaki annak kezéért küzd, akit mindennél jobban szeret. Így kell nekünk ebbe az egybe minden erőnkkel belevinünk. Tudnunk kell, hogy előttünk nemcsak valami cél van, valami feladat, hanem Ő, az élet maga. Ő akarja, hogy megismerjem, hogy szeretetével egyet-értsek. Jön felém, követeli, hogy eléje menjek. Ily bizalommal gondolkodjam el rajta. Nemcsak eszemmel, hanem szívem hő vágyakozásával. Várjak rá, összpontosítsam rá magam, hívjam őt. Legyek kész számára!

Ez csak szenteknek szól? Nem, hanem keresztényeknek. Nekem, nekem... Egyik napról a másikra megadhatja Isten a kegyelmet, de lehet, hogy talán húsz évig kell rá várni. De mi az a húsz év előtte? Egyszer el fog jönni, Egyszer majd megtudod a teljes összeszedettség csendjében: ez Krisztus! Nem könyvből, nem más ember szavából. Te magad közvetlenül Őtőle. Ő az, aki legbensődet életre kelti, mert Ő maga a teremtető szeretet. Ő az, akitől a tulajdonképpeni igazság a lelkedbe jön.

Ez a mindent felülmúló ismeret, maga Krisztus megismerése mindjárt maga után vonja a másikat is: akarátát normálul elfogadni. Abba a kezdetbe, amely Ő, csak úgy juthatunk be, ha akarátával egybeforrunk.

(Romano Guardini: Der Herr, Leipzig, 1964. 370.)

*

Szoktunk-e arra gondolni, hogy minden jó kezdeményezés felülről jön? Amikor túlságosan bízunk önmagunkban, gondolnunk kell erre is! Ha kudarc, sikertelenség ér, még jobban meg kell fogoznunk Jézus kezét, és bízni abban, hogy kegyelmével újra tudunk kezdeni!

NJ

JÉZUS A MESSIÁS I.

Péter vallomásából kitűnik, hogy Krisztus a Messiás. Jézus meg is erősíti ezt a kijelentést. A Messiás szó a héberből és arámból vett kifejezés, és a Krisztus szó átírás a görögből; egyaránt felkentet jelent. Ez az elnevezés az apostoli korban Jézus saját neve lett, és magába foglalta az összes többi címet is. Az első fölKent, akivel az Ószövetségben találkozunk: Áron, Mózes bátyja (Ex 28, 41). Isten meghagyja, hogy olajjal kenessék meg, és így legyen főpappá. Másodszor akkor találkozunk a fölkenéssel, amikor a nép elutasítja, hogy közvetlenül álljon Istennek a próféták útján történő vezetése alatt, és királyt követel. Ekkor Isten az utolsó bíró, Sámuel által adja nekik királyul Sault, és őt Sámuel felkeni (I. Sám 10,1). Utána jönnek a királyok mind; Dávid, Salamon éppúgy, mint a főpapok Áron után. Ez a fölKentség azt jelenti, hogy Isten tette rá kezét az emberre. Megmarad minden emberi gyöngeségében, megmarad az, aki, és mégis az emberi mindennapiságból ki van emelve. Az emberek között Isten fönSégét kell kifejeznie, és általa amiről itt szó van, nem személyes-erkölcsi, hanem a hivatalé, azé, akit képvisel. A fölKentben isteni jelenlét honol. Jézus tudja magáról, hogy Messiás, az Úr fölKentje. A Messiás alakjának végtelen jelentősége van. Nem az ige, amit mond, nem a mű, amelyet véghez visz, nem az utasítás, amit ad, nem ezek a döntőek, hanem ő maga, vagyis az, ami Ő. Benne összekapcsolódik Istennel az ember.

(Romano Guardini: Der Herr, Leipzig, 1964. 259–260).

*

Jézust nem lehet kikapcsolni keresztény életünkből. A szentmisékben gyakran mondjuk: „Őáltala, Ővele és Őbenne”. Imádságaink befejező mondata is így hangzik: „Krisztus, a mi Urunk által.” Egyre jobban tudatosítani kell önmagunkban, hogy Jézus nélkül nem vihetjük kéréseinket Isten elé. – Jézus nélkül tartalmatlan és üres az élet is.

NJ

JÉZUS A MESSIÁS II.

A fölkenés az a titokzatos isteni tett, amely az egyest a mindennapiból kiemeli, és küszöbre állítja: Isten számára be a világba, az ember számára az Isten felé. Ez beteljesedik Krisztusban úgy, hogy minden fölkentség az övéből származik. Az ő fölkenése pedig a Szentlélektől van. Ennek erejében foganta a Szent Szűz az Isten Fiát. A Szentlélekben él, működik és beszél a Messiás. Ezért Ő csak a Szentlélekben ismerhető meg. Péter vallomásánál is nyilvánvaló, hogy nem magától beszél az apostol.

A Messiás itt van, de az emberek készségétől függ, hogy milyen alakban bontakozhat ki műve. A világ elzárkózása nem engedi neki, hogy a szeretet és békesség fejedelme legyen – ezt mutatja a látszat. Igazában Jézus uralkodik az emberi szívek mélyén. A világ meghódítása nem valósulhat meg azzal, hogy a szíveket Isten szeretete és tüze hatja át, hanem a gyűlölet győzelmének útját kell járnia. A messiási király koronája a töviskorona lesz. Az isteni terv mégis változatlan marad. A Messiás lényege nem változik. Sőt azt a kérdést tehetjük fel, – de a bánat komolyságával, – vajon nem ezen az úton, melyre soha sem lett volna szabad lépni, ragyoghatott-e föl igazán Isten szeretetének legnagyobb megnyilatkozása és a messiási megdicsőülés legszentebb gazdagsága?! Nem utalt-e Ő maga erre azzal a kijelentéssel, amelyet a föltámadás után tett: „Hát nem ezeket kellett elszenvednie a Messiásnak, hogy dicsőségébe bemehessen?” (Lk 24,26). De ki mondja, hogy megérti ezen „kellett”-nek isteni szabadságát?

(Romano Guardini: Der Herr, Leipzig, 1964. 262–263).

*

Amikor látjuk a rossz győzelmét és a jó háttérbe szorítását, nem szabad kétségbe esnünk. Az isteni terv változatlan marad. Isten ezen keresztül is megvalósítja művét. Mi, emberek sokszor türelmetlenek vagyunk, és a magunk elgondolása szerint akarjuk irányítani a történelem alakulását. – Van-e bennünk rendíthetetlen hit, amivel elfogadjuk a szenvedést és megpróbáltatást?

NJ

JÉZUS TEKINTETE

Gyakran említik az evangéliumok. Ez a tekintet jellemző volt rá. Azt is elárulják az elbeszélések, hogy ez a tekintet sem hipnotizáló, sem érzelgős pillantású nem volt. Ez a tekintet az embereket szabad elhatározás elé állította, de függetlenségük sérelme nélkül.

Mindenki, aki csak tarka összevisszaságban Jézus körül látható: a jók a maguk jóságával, a bűnösök bűnösségükkel, a megszállottak megszállottságukkal, a betegek kínjaikkal, az írástudók érveléseikkel – mindnyájan úgy mutatják meg magukat Jézus előtt, mint amilyenek a valóságban. És ő önmaguk feltárására hívja meg őket.

Az evangéliumok ennek a szuverénítésnek, Jézus föllépésének ezen érinthetetlen, egyszerű önuralmának jelölésére sajátos kifejezést használnak: „tekintély”. Így is fordíthatnánk: „teljhatalom”. „Mindnyájan csodálkoztak tanításán, mert úgy beszélt, mint akinek hatalma van, s nem úgy, mint az írástudók” (Mk 1,22).

E szavakban Jézus személyének el nem mosható sajátosága fejeződik ki. Minden szentírási részben, minden mondasban, mindenben, amit róla közölnek, felismerhető ez a vonás. S ezáltal az ő személye az evangéliumokban nem valamilyen ködös távolságban áll tőlünk, hanem világosan és közvetlen közel áll hozzánk, és szólít minket.

(Holland Katekizmus, német kiadás,
Nijmegen, 1968. 170)

*

Jézus szemén át a Végtelen, az Örökkévaló néz ránk. Milyen is lehetett ez a tekintet? Olvassuk sokat az evangéliumokat, hogy beszámolóiból megsejtsük, magunkon érezzük Isten szemét. Hogy tudnánk imádkozni, ha mindig Krisztussal szembenézve, arcára tekintve fognánk hozzá!

BE

JÉZUS TEKINTÉLYE

Jézus személyiségének „tekintélyét” nem szabad úgy elképzelnünk, mint valami előkelő hűvösséget vagy közönyös édeskészséget. Nem, felejtjük csak el egy pillanatra legalább a rózsaszínű vagy fehér gipszfigurákat! Milyen határozott, kemény Jézus az ördögűzéseknél: „Akkor ráparancsolt Jézus és így szólt: Hallgas, és takarodj ki belőle!” (Mk 1,25) Milyen jogos felháborodással jár el a templom megtisztításánál (Jn 2,15). Egész személyiségével áll tettei mögött, mint pl. amikor egy leprás segítségért könyörög: „Akkor részvétellel eltelve kinyújtotta karját” (Mk 1,41). Nagyon kedves a gyermekek megáldásának kis jelenete is. Ott álló tanítványai miatt „elkedvetlenedett”, a gyerekeket pedig „átölelte és megáldotta” (Mk 10,13–16).

Félreismernénk Jézus „tekintélyét”, ha benne csupán egy zseniális lelkipásztor emberi fogását látnánk. Egy ilyen felfogás nem felelne meg az evangéliumban áthagyományozott összes ténynek. Ezek a tények valami egészen másról beszélnek: Isten országának elérkeztéről. Jézus beteljesít mindent, ami mögötte áll, olyan szavakkal, melyek tartósabbak, mint az ég és a föld, melyek egyszer elmúlnak (Mk 13,31). Jézus által Isten véglegesen átveszi az uralmat. S ez adja Jézus tekintélyét: a végső kinyilatkoztatásnak és Isten uralmának megismételhetetlen ténye.

(Holland Katekizmus, 170–1)

*

Mennyire megnehezíti cselekedeteinket az, hogy az emberek nemigen szeretnek felelősséget vállalni szavaikért, tetteikért. Bizonytalanságban vagyunk nagyon sokszor, ha máshoz fordulunk utasításért, tanácsért. Jézus nem ilyen! Ő tekintéllyel, felelősséggel, biztonsággal szól hozzánk. Ha követjük szavát, bennünk is megszűnik a bizonytalankodás.

BE

AZ ÚR HÍV I.

Az ember léte lényege szerint olyan döntés, melyet ki kell harcolnunk, olyan kockázat, melyet ki kell állnunk, olyan történet, mely egyszeri s mely végleges cél felé vezet. Ez a felépítésű lét alapjában nem elvont elvekből épül fel, hanem egy konkrét másik személyre irányul, s ezért lényegéből kifolyóan meg kell kérdezni, hol van ennek a létünk megvalósításáért folyó küzdelemnek a vezére...

Krisztus kereszttje már győzelem a bűn világa felett. Bizhatunk abban, hogy Urunk győzött. Isten viszonya a világhoz azonban nem valamiféle teret és időt metafizikusan átlépő abszolút intézkedés, hanem történelem, melyet emberré lett Fiában végigcsinál. A világtörténelem alajában véve nem valami vak egyformaság körforgása, amely reménytelenül önmagába zárul, hanem valódi üdvtörténet, ill. elkárhozási történet, amely Isten emberré válásával döntő szakaszába érkezett. Az egyház sem valamiféle statikus üdv-intézmény, amelyet Isten egyszer megalapított, s most már mindig ugyanazt csinálja, vagyis megkereszteli, végigkíséri, s végül az ég kapujánál átadja az egyes embereket, hanem valóban Krisztus történetének folytatása, tovább küzdése a döntő harcnak a gonosz ellen, s minduntalan meg kell testesítenie a győzelmet is.

(K. Rahner: *Betrachtungen zum ignatianischen Exerzitienbuch*, München, 1965. 131–2)

*

Isten hív, de nem a fellegekből, a végtelen messzeségből, hanem közvetlen közelből, sőt lelkünk mélyéből. Értünk jött, nekünk szól, rólunk szól. Így hallgatom-e szavát, vagy pedig idegennek érzem magamtól?

BE

AZ ÚR HÍV II.

Krisztus az egész emberiség uralkodó csúcspontja, akit lényünkben kifolyóan keresünk, még akkor is, ha sohasem hallottuk a nevét. Lényegünk szerint irányulunk valakire, aki konkrét és egyértelmű, és akinek abszolút szeretettel szolgálhatunk. S ezt csak egy élő személynek tehetjük, nem pedig elvont elveknek.

Az ember nem teheti meg azt, hogy csak magát szeresse, és csak önmagát szolgálja. Ha megpróbálja, úgy menthetetlenül bálvánnyá alázza saját valóságát, s ezzel visszahullik saját végességébe, ürességébe, elveszettségébe. Természetesen az a konkrét személy, akire lényegileg irányulunk, maga az élő Isten, a korlátlan Szellem, akiről létünket kaptuk, aki létbe szólít, és személyes kapcsolatra hív meg. Azonban ez az Isten konkrét módon csak az emberré lett Igében van adva számunkra, akit sohasem zárhatunk ki személyes adottságunk lényeges történetiségéből. Elméletileg lehetséges volna más létrend is, azonban a mi konkrét létrendünkben vagy megtaláljuk az emberré lett Istent, vagy pedig egyáltalán nem találunk Istenre, s akkor csak önmagunknak vagy bálványoknak szolgálatába szegődünk, az ürességbe és az elveszettségbe rohanva, a bűn sivatagába... Azt is tudjuk, hogy hogyan hívják az élő Istent, akihez tartozunk, s akinek szolgálnunk kell: Jézus Krisztus. Őelőtte állunk. Ő hív minket követésére. Nekünk csak egyszerűen igent kell mondanunk, s ezzel magunkra vennünk az ő létformáját.

(K. Rahner: Betrachtungen zum ignatianischen Exerzitienbuch, 132–3)

*

Nem most hív Krisztus. Mielőtt lettem volna, már meghívott. Magának teremtet. Mikor most elfogadom hívását, beteljesítem sorsomat, megvalósítom létem törvényét. Az örök isteni szeretet célba talál bennem.

BE

KOCKÁZTATNI KRISZTUSÉRT I.

Mint kereszténynek kötelességünk, hogy kockáztassunk valamit az örök életért, a siker föltétlen bizonyossága nélkül... Különös kockázat lenne az olyan, amelyben semmi félelem, tét, veszély, gond, bizonytalanság nem lenne. Igen, ez kétségtelen, és ebben rejlik a *hit* nemessége és szépsége, ez az oka annak, hogy a hit minden erényt megelőz, és mint megigazulásunk eszközlőjének különös jelentősége van: mert ha hitünk van, akkor szívünk is van rá, hogy kockáztassunk valamit...

Ha tehát a hit a keresztény élet lényege: akkor kötelességünkül adódik, hogy Krisztus szavára kockára vessük azt, amink van, azért, amink nincs. És bátor szívvel, nemesen kell ezt cselekednünk, – nem gyorsan és könnyelműen ugyan, de mégis anélkül, hogy kínosan vizsgálnánk, mit tegyünk, hogy latolgatnánk, mit adunk oda, és mit kapunk érte: bizonytalanságban jutalmunk nagysága felől, bizonytalanságban áldozatunk terjedelméről, minden tekintetben reá támaszkodva, reá várakozva és bízva benne, hogy megtartja ígéretét, bízva benne, aki erőt ad nekünk, hogy a magunk ígéretét megtartsuk, és így minden nyugtalankodás és gond nélkül haladjunk előre.

(Salacz G.: Newman-Breviárium,
Budapest, 1977. 365)

*

Néha túl soknak érezzük azt, amit Krisztus vár tőlünk. Tudjuk ugyan, hogy ő több nálunk, követelményét mégis túlzottnak érezzük. És valóban az is! Túlzott, ha csak saját erőnkre támaszkodva akarjuk teljesíteni. De Krisztus az erejét is felkínálja nekünk. Minél kisebbnek érezzük magunkat, annál több joggal és bizalommal kérhetjük kegyelmének ránk árasztását, hogy így megfelelhessünk hívásának.

BE

KOCKÁZTATNI KRISZTUSÉRT II.

Kérdezze meg ki-ki magától, mit kockáztatott Krisztus ígéretének az igazságaért? Milyen tekintetben járna rosszabbul, feltéve – ami lehetetlen, – de mondjuk ki, feltéve, hogy reménye nem teljesednék...? Mit kockáztattunk Krisztusért? Mit adtunk oda az Ő ígéretének hitében? Az apostol azt mondja, testvéreivel együtt a legnyomorultabb lenne minden ember között, ha a holtak nem támadnának fel. Alkalmazhatjuk ezt valami mértékben magunkra? Azt gondoljuk talán pillanatnyilag, hogy bizonyos reményünk lehetett volna a mennyre. Igen, ezt természetesen elvesztenénk. De mégis milyen tekintetben járnánk rosszabbul *mostani* életünkben?...

Komolyan félek, hogy nagyon sok magát kereszténynek mondó ember, bármilyen hitvallású legyen is, bármiként gondoljon és érezzen, bármilyen benső melegséget és megvilágosodást vagy szeretetet tulajdonítson is magának, ugyanúgy cselekednék, amint cselekszik, – se sokkal jobb, se sokkal rosszabb nem lenne, ha a kereszténységet csak regének tartaná... Nincs bennük semmi – bár a keresztény hitet vallják, – ami valami vallási alapelvről tanúskodnék bennük, semmi, amit nem tennének meg akkor is, ha semmi más jutalom nem lenne várható, mint a síron inneni. Jutalmuk valami mostani, kielégítik pillanatnyi vágyaikat, nyugodtak és tisztességesek, mert ez valamiképp saját érdekük és hajlandóságuk, – de nem *kockáztatnak* semmit, semmi tétet, semmi áldozatot, semmi károsodást, semmit Krisztus szavának hitében.

(Salacz G.: Newman-breviárium, 365–6)

*

Földi életünkben is általában akkor boldogulunk, ha merünk kockázatot vállalni. Még inkább áll ez örök életünkre. Ezért mondja Krisztus: mit használ, ha mindent meg is nyerünk, de elveszítjük önmagunkat?

BE

KRISZTUS VONZÁSÁBAN

Ha a költő mondhatta: „Mindenkit a kedvtelése vonzza” (Vergilius, Eclog. 2.), nem a kényszerűség, hanem a kedvtelés, nem a kötelesség, hanem a gyönyörűség, mennyivel nyomatékosabban kell mondanunk, Krisztus vonzza azt az embert, akinek gyönyörűsége az igazság, gyönyörűsége a boldogság, gyönyörűsége az igazságosság, gyönyörűsége az örök élet, ami mind Krisztus. Vagy talán csupán a testi érzékeknek vannak kedvteléseik, s a lélek kietlen marad kedvteléseiben?

Ha a léleknek nincsenek saját kedvtelései, miért akkor a mondás: „Az emberek fiai szárnyad oltalmában reménykednek, házad dús javaitól megrészegülnek, gyönyörűséged patakjával itatod őket, nálad van az élet forrása, és világosságod által látunk világosságot” (35. Zsolt. 8–10)? Mutass egy szerető embert, megérti, amit mondok. Mutass egy vágyakozót, mutass egy éhezőt, mutass valakit, aki ebben a pusztaságban vándorol és szomjazik, az örök haza forrása után áhitozik; mutass ilyent, tudja, hogy mit mondok.

(Kecskés P.: Szent Ágoston breviárium, Budapest, 1960. 250)

*

Hogy Krisztus vonzását megérezzük, annak nem akadályai a vágyaink, hisz lelkünk mélyén megvan a vágy az örök értékek után. Az akadály abban van, ha elnémitjük lelkünk vágyait, ha nem engedjük szóhoz jutni lelkünket, ha munkával, zajjal, izgalommal elkábítjuk önmagunkat. Csak hadd szóljon a lelkünk! Csak hadd vágyakozzék! Ha engedjük vágyait érvényesülni, még kerülő utakon is eljutunk Krisztushoz.

BE

MIÉRT JÖTT EL KRISZTUS?

A megtestesülés dogmája egyik sarkpontja a keresztény hitrendszernek. Krisztus nem olyan értelemben vallásalapító, hogy saját lelkében megfogalmazott vagy Istentől kapott igazságokat tanít. Benne maga az Isten öltött testet, ezért egész élete és embersége kinyilatkoztatás. A vallás szempontjából nem az a fontos, hogy Isten megjelent közöttünk. Tanítását, parancsait végeredményben embereken keresztül is közvetíthette volna, mint ahogy megtette az ószövetségben. Döntő jelentőségűnek azt mondjuk, hogy Isten emberként jelent meg, s ezzel az emberi természetet felvette isteni életébe, sőt személyes közösségébe.

Ha az emberiség családjának egy tagja ilyen kiváltságokat kap, az megbecsülést, felmagasztalást jelent minden tag számára. Isten megmutatta, hogy az emberiséget nem tekinti elveszett tömegnek, nem idegenkedik a testtől, az anyagtól, attól a gyengeséggel és vaksággal teli környezettől, amit a földi történet nyújthat. Beleállt az emberi társadalomba, magára vette mindennapi életünket, munkánkat, fájdalmainkat és ezzel megmutatta, hogy az életnek bizonyára célja van. Nem valami véletlen hullám vetett ide bennünket, s nem kell attól tartanunk, hogy erkölcsi erőfeszítésünk üres befektetés maradjon.

A megtestesülésben Isten a közösséget kereste velünk, sőt azt meg is valósította. Szent János apostol a kereszténység lényegét abban látja, hogy „közösségünk van az Atyával és a Fiúval, Jézus Krisztussal” (Jn 1,3). Megjelenése óta nem lehet kétségünk afelől, hogy az ember végső célja csak az Istennel való közösség lehet teljes ismeretben és szeretetben.

(Gál F.: Idő az örökkévalóságban,
Bpest, 1964. 331–332.)

Ma nagyon sokan céltalannak látják az életet. Ha valami-féle megpróbáltatás éri őket, olyan könnyen meginognak hitükben. Jézus megtestesülése mutatja nekünk leginkább, hogy Isten garanciát vállalt az emberért, és mintegy „elkötelezte magát” az emberiséggel.

NJ

MIÉRT A BŰNBEESETT EMBER TERMÉSZETÉT VETTE FEL? I.

Az evangéliumok egybehangzó tanúsága szerint Jézus sohasem tért meg. Ellentétben az emberiség más nagy vallásos géniuszaival, pl. Buddha, Mohamed, a qumrani „Igazság Tanítója”, Jézusnak sohasem kellett egy bűnös vagy könnyelmű múlttal szakítania ahhoz, hogy Istenhez forduljon. Annak ellenére, hogy Jézusban nincs semmiféle bűntudat, az Istenhez és emberekhez való viszonya a teljes igazság és őszinteség erejével hat. A meg nem tért, saját bűneit tudatából kiszorító emberre annyira jellemző „álarc”-nak (felvett, hamis személyiség: persona mint külsődleges szerep) semmiféle jele sincs viselkedésében. „Ki vádolhat engem közületek bűnről?” – kérdezi nyugodtan ellenségeitől. (Jn 8,46)

Az egyház kezdettől fogva tanította, hogy az Isten Fia nem a bűn előtti vagy valamilyen ideális emberi természetét vette fel, hanem a bűnbeesett Ádám természetét anélkül, hogy magát az eredeti bűnt magára vette volna, vagy személyes bűnt követett volna el. Ez annyit jelent, hogy Jézus emberi természete magán viseli az eredeti bűn következményeit: halandó és szenvedőképes.

Ha a megtestesülés és megváltás célja szempontjából vizsgáljuk, a Jézus emberi természetéről szóló tanítás érthetővé válik. Isten Fia a bűnös emberrel akart teljes és közvetlen közösségre lépni, hogy ezáltal megváltsa. Ezért nem elégedett meg azzal, hogy ember lett, hanem az ember szenvedését, halálát és az ezzel összefüggő Istentől való távolságot is magára vállalta. Tehát teljesen magáévá tette a bűnös ember természetét és egzisztenciális helyzetét anélkül, hogy maga bármilyen formában is bűnt követett volna el. Így tudott legközelebb jutni a bűnöshöz, így tudta leginkább magára vállalni a bűn terhét, hogy ezáltal minden tehetől megszabadítsa a bűnös embert.

(Kereszty R.: Krisztus, Róma, 1977. 216–217.)

*

Ha így tekintünk a bűnre, sokkal inkább rá kell jönnünk arra, hogy eltávolít Istentől. Aki bűnt követ el, mintegy álarcot ölt magára. Szoktunk-e gondolni erre? NJ

MIÉRT A BŰNBEESETT EMBER TERMÉSZETÉT VETTE FEL? II.

Vannak, akik úgy gondolják, hogy amennyiben Jézus soha nem ízlelte meg a személyesen elkövetett bűn keserűségét, mennyiben nem kellett átmennie a megtérés küzdelmes folyamatán, hiányzik belőle a legtragikusabban és legfelemelőbben emberi élmény. Ezért nem értik, hogyan tudna egy ilyen Istenember velünk, bűnösökkel igazán együttérezni, s hogyan tudnánk mi, bűnösök, egészen közel érezni magunkat ahhoz, akit a bűn soha meg nem érintett?

Ez a nehézség azonban a bűn és a bűntelenség félreismeréséből származik. A bűn mindig az önközéppontúság kifejezője. Minden bűn valamiképpen az én irreális bálványozását, „istenné” torzítását eredményezi. Ezért a bűn sohasem vezet a másik elfogadására, hanem azt inkább akadályozza. Csak ez, aki bűntelen, aki az Atya szeretetét teljes mértékben megérti és osztja, képes a bűnös embert úgy szeretni, mint ahogyan az Atya szereti. Csak az, aki bűntelensége és Istenhez való közelsége miatt teljes mértékben ismeri az Atya jóságát, képes egészen átérezni a bűnös ember tragédiáját. A bűn természeténél fogva fokozatosan elhomályosítja az istenismeret fényét, eltompítja az Isten jósága iránti érzékenységet. A bűnös igazi szerencsétlensége az, hogy egyre kevésbé látja és érzi állapota súlyosságát. Már ebben az életben fokozatosan „meghal” a teljes, értékekre rezonáló, értékek felé egyre jobban kinyíló, igazi emberélet számára. Jézus éppen ezért szenved jobban minden bűnösnél, mert maga bűntelen. Az „élőhalottak” között egészen élő marad. Mivel mindenkinél jobban ismeri az Atya jóságát, ezért mindenkinél jobban átéli a bűnös nyomorúságát, aki ezt a jóságot elveti.

(Kereszty R.: Krisztus, Róma, 1977. 218.)

*

Ha közel akarunk kerülni a bűnösökhöz, egyre jobban a kegyelem fényében kell élnünk. Ha megtapasztaljuk Isten jóságát és szeretetét, még nagyobb erővel küzdünk a bűn ellen.

NJ

MIT MOND JÉZUS ÖNMAGÁRÓL? I.

János evangéliumának 8,46–59. szakasza Jézus vitabeszédeinek egyike. A jeruzsálemi templomban tartotta a sátoros ünnepek alkalmával. Belőle jól láthatjuk, hogy nekünk is milyen képet kell alkotni Mesterünkről.

1. Az első, amit Jézus magáról állít, az, hogy Ő Istentől jön, hogy örökkévaló. „Mielőtt Ábrahám lett volna, én vagyok” – mondja. Emberi szóval beszél, és amit mond, azt érthetően fogalmazza meg. Emberi lelkével, teremtettszellemiségével, amely nem volt mindig, hanem akkor lett, amikor Isten akaratából a Szűzanya méhében fogantatott. És mégis annak tudja magát, aki öröktől fogva az Atyánál van. Atérzi: én, aki most itt vagyok, aki itt megjelenek, beszélek, én az vagyok, aki öröktől fogva az Atyánál vagyok. Egy olyan „én” beszél tehát, aki maga az Isten. Abban a „napban” tehát, amelyet Ábrahámmal kapcsolatban említ (Ábrahám újjongott, mert látta napomat) benne foglaltatik az egész világtörténelem. Mindenkinek örülnie kell, hogy Krisztusnak ez a napja, az örökkévalóság napja, amelynek nincsen estéje, és mindenkinek világít.

2. Jézus azt mondja továbbá magáról, hogy ő az „Igaz”. Ha nem úgy beszélnék, ahogy beszélek, hozzátok hasonló hazug lennék.” Jézus ezen szavai nemcsak azt akarják mondani, hogy az emberek gyakran hazugok, hanem ennél többet: rámutat a bennünk levő visszáságokra: esendőségre, tudatlanságra, meghasonlásra stb., és ezzel szembe állítja önmagát. Bár teljesen ember ő is, de egyben Isten is.

3. Azt is megjegyzi Jézus, hogy nem keresi a maga dicsőségét, hanem engedelmes az Atyának, megteszi az ő akaratát. Bár ezen a földön ő az Isten kinyilatkoztatása, Isten jelenléte számunkra, de ezzel nem dicsekszik. Keresi a mi üdvünket, hozza számunkra az Isten irgalmát és szeretetét. Ő az önmagát tékozló irgalom. Istentől jött hozzánk. Így lesz egészen emberi mivoltában közvetítő.

(Karl Rahner: Meditationen zum Kirchenjahr,
178–179.)

*

Megláttuk-e Jézusban az „Igaz embert”? Rá nyugodtan számíthatunk az emberi gyarlóságok közepette. Örök eszményképünk marad mindig.

FEBRUÁR 5.

MIT MOND JÉZUS ÖNMAGÁRÓL? II.

4) Még egy dolgot állít Jézus önmagáról: azt, hogy bűn nélkül való. Ki vádolhat engem bűnről? – kérdi. Kérdése tele van emberi alázattal. Nem fölényeskedik, nem büszkélkedik. Nem viselkedik másképpen, csak úgy, mint aki tudatában van emberségének, de egyben az Atyától való származásának is. Ő az örök, szent Atya képe. Tudja, hogy ő testesíti meg azt a szolgálatteljes odaadást, engedelmességet, önkiárasztást, ami Istenből a világra árad. Ez pedig az ellentéte mindannak, amit bűnnek nevezünk: amikor önzőleg csak a magunk nagyságát keressük, a magunk előnyét hajszoljuk, mintha létünk magunktól volna. Mindez bűn. Ellentéte mindannak, amit Jézus a fenti szövegbe önmagáról mond.

Vigyázzunk tehát! A Fiúban fiak vagyunk, Isten kedves gyermekei. Mi is Istentől jövünk. Nekünk is hasonlóvá kell lennünk az örök Fiúhoz. Nem a magunk dicsőségét kell keresnünk, hanem Isten szolgálatát. Olyanokká kell lennünk, akik naponként hallhatjuk magunkban az isteni szót: „Megbocsáttatnak bűneid.” Megigazultak, megszenteltek vagyunk, mert velünk az Isten szeretete, bennünk a Szentlélek.

Akik a kegyelem áramlásában mint Isten gyermekei a Fiúban, odakiálthatják a világnak: megszabadultam a sötétségtől, a Fiú testvére lettem. És akkor a mi Isten kegyelméből kiteljesedett öntudatunk is feltámad az ellen, ami gőgös, ami bűnös és rossz.

Ha ezt elérjük, akkor többet, valami mást mondhatunk magunkról, mint a pusztán emberi, földi értékelés mondhat. Azt mondhatjuk, hogy ha Isten gyermekei, Fiában fiai vagyunk, akkor nekünk is részünk lesz abban a dicsőségben, amelyet Jézus állít önmagáról.

(Karl Rahner: Meditationen zum Kirchenjahr, 181–182.)

Hányszor tapasztalnunk kell önmagunkban, hogy újra és újra visszaesünk hibáinkba. Talán el is keseredünk, vagy belefáradunk a küzdelembe. Ilyenkor Jézus legyen erőforrásunk. A komoly küzdelem erősít a jóban.

NJ

MILYEN LEHETETT KÜLSŐLEG JÉZUS?

Az emberi és hívő érdeklődés érthetően szeretne közelebbit tudni emberi alakjáról, külsejéről, arcvonásairól stb. Sajnos, nagyon kevés az, amit biztosan és hitelesen tudunk erről. Az evangélisták és Szent Pál Krisztusnak nem e földi, emberi külsejével törődtek, hiszen élményeik mind át voltak szőve a feltámadt és megdicsőült Krisztus ragyogásával, s ehhez képest a többi eltörpült.

Felmerülhet a kérdés: miért olyan kevés ábrázolás maradt fenn az első századokból Jézusról a katakombákban és egyebütt? A felelet kettős okra hivatkozhat: egyrészt a zsidó törvényeken alapuló félelemre és tilalomra (a bálványimádás veszélye miatt), másrészt a keresztényüldözések miatt való szigorú titoktartás a fő ok és magyarázat.

Egy angol festő (Heaphy Tamás) a múlt században évtizedeket töltött Rómában azért, hogy az Üdvözítő legrégibb ábrázolásait felkutassa, és lemásolva publikálja. A Szent Péter és Marcellus, valamint Szent Néreus és Achilles katakombákból kerültek elő a legősibbnek talált Krisztusképmások a II. század elejéről. Ezeken Jézusnak hosszú fekete haja van, bajusza, alul kettéváló szakáll, boltozatos homlokkal, hajlott orrvonallal. Az őskeresztény bazilikák álló vagy trónoló „pantokrator” Krisztusa mindig előre néz, középen kettéválasztott hajjal. A középkortól kezdve a reneszánszon át mindmáig hat – az előbbieket mellett – egy apokrif (nem hiteles) irat a Krisztus-ábrázolásban. Az úgynevezett Lentulus levél ez, melyben Pilátus elődje leírást ad Jézusról a római szenátus részére. Sajnos, a XII. században közzétett irat kétségtelenül korbelt hamisítvány.

(Koncz L.: A mi Krisztusunk, 133.)

Milyen érdekes, hogy az evangélisták és Szent Pál sem törődtek Jézus külsejének leírásával. Ez valóban mellékes volt számukra. A mi vallásos életünkben is az a fontos, hogy legyen élményünk Jézussal kapcsolatban. Éljük át örömeinkben és szenvedésünkben, hogy hozzá tartozunk. Ő a mi testvérünk és bizalmas barátunk.

NJ

FEBRUÁR 7.

JÉZUS MEGJELENÉSE

Az evangéliumokból tudunk bizonyos következtetéseket levonni ezzel kapcsolatban. Testalkata, megjelenése megnyerő, kedvező benyomással kellett, hogy legyen az emberekre, hiszen láthatólag vonzódtak hozzá. Különösen az érzékenyebb lelkialkatúakra volt nagy hatással (asszonyok, gyermekek), valami titokzatos és bűvös erő sugározhatott belőle.

Mauriac véleménye nem megalapozott Jézus élete c. művében (267), amely szerint Jézus átlagos keleti típus volt, külsőre annyira jelentéktelen, hogy az olajfák hegyén a füstölő fáklyák fényében Judás kénytelen megmutatni őt a csók jelével az elfogatásra kirendelt csapatnak. Az evangéliumok éppen az ellenkezőjét tanúsítják. Jézus föllépésének első napjaitól rendkívüli hatással volt a népre, tömegekre. Különösen feltűnő az a vonzódás, amely a betegek és a bűnösök részéről tapasztalható személye iránt. Ebben bizonyára nemcsak szellemi és lelki erejének sugárzása mutatkozik meg, hanem külső megjelenésének előnye és hatása is érvényesül. Különösen feltűnő lehetett Jézus szeme, tekintete: gyűjtő, ébresztő, vádló, lebilincselő. Figyelemre méltó Szent Márknál, hogy egy-egy fontos krisztusi kijelentéskor többször található ez a fordulat: „rátekintett és így szólt” (Mk 10,21; vö 3,5; 5,32;). Tekintetében volt tehát valami fenséges és magával ragadó.

A hívő ember számára mégis Tertullian felkiáltása fejezi ki a helyes magatartást: „Akármilyen volt is testi alakja, ha mindennapi, ha jelentéktelen, ha nem tiszteletreméltó is, – mégis az én Krisztusom lesz!” (Adv. Marc. II. 144)

(Koncz L.: A mi Krisztusunk, 134–135.)

*

A lélektan tanúsága szerint az ember külseje valamiképpen tükrözi a belső világát. Általában a munkakör, egyéb családi körülmények nyomot hagynak külső magatartásunkon is. Érdekes erre figyelni. Akik komolyan törekszenek a lelki életre, a kegyelemmel együttműködve próbálják alakítani egyéniségüket, külsejük is tükröz ebből valamit.

NJ

A REJTETT ÉLET NÁZÁRET BEN

Életének nagy része a názáreti visszavonultságban telt el. Erről keveset olvashatunk a Szentírásban. Az evangélisták azt gyűjtötték össze, amivel Isten belenyúlt az emberiség életébe. Teológiailag azonban magát Jézust, az emberré lett Fiút tartjuk a kinyilatkoztatás tartalmának. Azért neki egész élete üdvtörténeti esemény volt, a názáreti tartózkodás is. Krisztus nemcsak azt nyilatkoztatja ki, hogy ki az Isten a mi számunkra, hanem azt is, hogy mi az érték és tökéletesség az emberben. Emberi öntudatának első elhatározása az volt, hogy jön teljesíteni az Atya akaratát. (Zsid 10,7) A mindennapi munkában és imában eltöltött hosszú időszak is az engedelmesség megnyilatkozása volt, nemcsak a nyilvános működés. Az emberi sors vállalásában nemcsak a tanítás, a tanúságtétel, a szenvedés és a halál van, hanem a munka és az egymás iránti felelősség is. Amikor Krisztus a családban és a názáreti környezetben él, azt szenteli meg, ami az emberiség nagy részének idejét és érdeklődését kitölti.

Mivel Krisztus egyetemes megváltó, azért neki a „névtelen keresztények” számára is van mondanivalója. Életét elrejtette a megszokott emberi formák és követelmények mögé. Azt tette és követte, amit környezetében mindenki igaznak és szentnek tartott, és amitől üdvösségét várta.

Arra is hivatkoznunk kell, hogy Krisztus életében Isten a világhoz való viszonyát fejezte ki végleges formában. Ezért ő nem volt csupán alkalmi szónok, ünnepi látogató ebben a világban. A földi valóságok teológiája éppen a megtestesülésre épül: amit Isten méltónak tartott magához, az mind méltó a tiszteletre, annak rendeltetése van.

(Gál F.: Jézus Krisztus a Megváltó, 102–103.)

*

Isten előtt nem a látványos életnek van értelme, hanem a csendes névtelenségnek. Sokszor megtéveszt bennünket a külsőség. Jézus rejtett élete nagyszerűen rámutat a csendes élet fontosságára. A nagy dolgok mindig csendben születnek.

NJ

FEBRUÁR 9.

JÉZUS DOLGOZIK

Jézus Isten Fia létre kemény munkában töltötte életét. Hiszen az ószövetségi ember számára a munka értékét és jellegét ez a két isteni szó határozza meg: Hajtsátok uralmatok alá a földet, s arcod veritékével eszed kenyeredet. Az ószövetségi ember úgy érezte, hogy konkrét életével és munkájával áll benne az Istennel kötött szövetségben, ezért, ha törvény szerint él, élete mindenestül értékes Isten előtt. A régi ember a munkát egyszerűen az élet tartozékának tekintette. Az ember azon keresztül kap jogot az élet javaihoz. Azért már az ószövetségi törvény égbekiáltó bűnként ítélte el a munkás bérének visszatartását. Jézus egyszerűen leszögezi, hogy a munkás méltó a bérére (Mt 10,10). Pál apostol pedig kijelenti, hogy aki nem dolgozik, ne is egyék (2 Tessz 3,10).

Jézus Krisztussal kapcsolatban az az alapvető hittétel, hogy benne az isteni személy lett emberré, ezért szükségszerűen megszentelt mindent, és végleges értelmet adott mindennek, amit magára vett. Őutána már a hívő ember a mindennapi munkában eltöltött életet nem csupán úgy tekintheti, mint az életnek Isten akaratából való velejáróját, hanem úgy, mint a megváltásnak és a megszentelődésnek az eszközét. A katolikus tanítás ma már így emlegeti a munkát: „Azok a férfiak és nők, akik a maguk és családjuk fenntartásáért úgy dolgoznak, hogy egyúttal az egész társadalomnak hasznára legyenek, joggal meg lehetnek győződve, hogy munkájukkal a Teremtő művét folytatják, embertestvéreik javát mozdítják elő, és személyesen hozzájárulnak az isteni gondviselés tervének megvalósításához a történelemben ... Amikor az ember dolgozik, nemcsak a dolgokat és a társadalmat alakítja, hanem saját magát is tökéletesíti. A mi számunkra a kötelességteljesítés egyúttal Krisztus követése és az örök javak munkálása.

(Gál F.: A kinyilatkoztatás fényében, 99–100.)

*

Próbára teszi az embert a kötelességteljesítés. Az említett szempontok mérlegelése után új színben tűnik fel előttünk a munka. Van értelme a becsületes, munkás életnek. NJ

JÉZUS MEGTARTJA A TÖRVÉNYT

Jézus nem felbontani akarta az ószövetségi törvényt, hanem beteljesíteni, tökéletesíteni (Mt 5,17). A névadás együtt járt a körülmetéléssel, amit a születés után a nyolcadik napon el kellett végezni. Az ószövetségi könyvek és a rabbik írásai alapján a szertartásnak a következő hármas jelentését sorolhatjuk fel:

1. A gyermek ezzel vált a szövetséget hordozó nép igazi tagjává. A körülmetélés Ábrahám óta úgy szerepelt, mint az Istennel kötött szövetség jele. Az Isten Fia elfogadja az alárendeltséget, és emberi családfáját is rajta keresztül kapcsolja Dávid királyhoz. (Mt 1,16. és Lk 3,23.) A magáénak ismeri el azt a családi, vallási és társadalmi területet, amelyet az Atya örök terve kijelölt számára, hogy a megváltás művének hordozója legyen.

2. A körülmetélés megadta a jogot, hogy a gyermek majd részt vegyen a hivatalos istentiszteletben.

3. Végül a körülmetélés által a gyermek örökösé lett az ígéretnek, melyet a nép Ábrahámon keresztül kapott. Az ígéret tárgya az áldás, amit a Megváltó hoz, de az ígéretet elkötelezettséggel, szolgálattal, a szövetség megtartásával kellett kiérdemelni. Jézus is ezt az utat választotta. Annak ellenére, hogy ő volt a Fiú, a szenvedésből engedelmességet tanult. Műve befejeztével pedig örök üdvösséget szerzett azoknak, akik engedelmeskednek neki. A törvény előírásának teljesítéséről emlékezik meg Lukács (2,22–39) abban a jelenetben is, amely a születés után a 40. napon játszódik le a jeruzsálemi templomban. A mózesi törvény értelmében a fiút születése után a 40., a leányt születése után a 80. napon Jeruzsálemba kellett vinni és bemutatni az előírt áldozatot. (Gál F.: Jézus Krisztus a Megváltó, 96–98.)

*

Az előírások megtartása mindig nehéz. Jézus idejében sem volt könnyű. Jézus sohasem szeretett „kivétel” lenni. Természetünk velejárója, hogy a törvény alól sokszor kivételek akarunk lenni. Ez a könnyebb megoldás. Aki Jézust követi, meg kell tartania a külső előírásokat. NJ

KERESZTSÉG A JORDÁNBAN

A keresztelezés szó és vele együtt a keresztyén név nem a „kereszt” származéka, hanem Krisztus nevéből ered. A görög „Khristianos”-ból szláv közvetítéssel alakult ki a keresztyén szó. Keresztelni tehát annyit jelent, mint krisztusivá, Krisztushoz tartozóvá tenni valakit. A Szentírásban azonban a „baptizein” szó alámerítést jelent. János maga úgy értékeli ezt az alámerítést, hogy „ő csak vízzel keresztel”. A Megváltó majd új jelentést és tartalmat ad neki, mert ő már a „Szentlélekkel fog keresztelni.”

Egyik napon Jézus is beáll azok csoportjába, akik János kezéből fogadják ezt a keresztséget. Az evangélisták nem azért mondják el a történetet, hogy Jézus vezeklésére rámutassanak. Őket az a teofánia érdekli, amely igazolja Jézus személyét, s amely egyben világot vet a Krisztus által rendelt keresztség kegyelmi hatására is.

János az első találkozásnál megsejt valamit a Jézusból kiáradó személyes hatásból, ezért fogadja el közeledését: „Inkább én szorulnék rá, hogy te keresztelj meg engem.” Amikor Jézus az Írás teljesedésére hivatkozik, az már János számára is a bizonyosságot jelentette. Az Atya nyilatkozatát az apostoli igehirdetés így foglalta szavakba: Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik. Ugyanakkor a Szentlélek galamb képében láttatja magát, mint aki a keresztelezés tartásának új értelmet ad: betölti azt, akit az Atya Fiának nevezett. Ezért mondhatta Pál apostol a keresztséget a megújulás fürdőjének (Tit 3,5)..

Gál F.: A kinyilatkoztatás fényében, 103–104.)

*

A keresztelezés nemcsak külső szokás, hanem ennél lényegesen több. Általa az egyház tagjai leszünk, és Krisztushoz tartozunk. Olyan valakihez kötjük az életünket, aki tartalommal tudja azt megtölteni. Biztonságban érezhetjük magunkat Jézusnál. A vele való kapcsolat új értelmet ad életünknek. Amikor megkereszteltetjük gyermekeinket, gondolkunk-e erre a fontos tanításra, és igyekezzünk-e méltóképpen élni hivatásunkhoz?

NJ

JÉZUS A KIEGYENSÚLYOZOTT EMBER. I.

A kereszténység nem csupán tan vagy vallás, nem valami, hanem valaki: Jézus Krisztus. A mi Istenünk valóban nem távoli Isten, hanem közénk jött Jézusban. Ezért ha közelebb akarunk kerülni a kereszténységhez, először Jézus emberi személyével kell megismerkednünk.

Látható kép nem maradt ránk Jézusról, de az Evangéliumok nyomán el tudjuk őt képzelni. Elég magas lehetett, de alakja és megjelenése szembeötlő volt. Erősnek és egészségesnek kellett lennie, aki bírta a hosszú gyaloglásokat szélteben-hosszában az országban. Képes volt órákon át beszélni az emberek ezreihez és fogadni őket csoportosan, és aki egészséges fáradtságában még a viharos tavon is tudott aludni.

Nem lehet őt besorolni semmiféle lélektani kategóriába: oly ellentéteknek különleges egyensúlyát találjuk meg benne, amik ritkán találhatók meg egyszerre egy emberben.

Költői lélek. Szereti a természetet, a növényeket, az eget és az állatokat, de ugyanakkor realista is. A köznapi életből veszi hasonlatait, amikor övéinek magyaráz. Népének, az emberek életének valóságos eseményei adják példabeszédekének szövedékét.

Végtelenül gyöngéd és együttérző. Így szólítja meg, akiket szeret: „Gyermekeim, barátaim...” A bűnösökkel szemben határtalanul megbocsájtó, nem kárhoztat, nem ítél el, mindent remél, mindent elhisz, mindent elvisel, mint Szent Pál apostol mondta a szeretetről (1 Kor 13). Figyeljük meg, amikor a kicsinyekkel, a bűnösökkel, a szegényekkel találkozik. Nálánál senki jobban nem tudott szeretetet ébreszteni a legkeményebb emberben is.

(Barreau: Az örömhír, Bécs, 1972. 10–11.)

*

Az ember példaképet keres magának. Életünk alakításához szükségünk van olyan emberekre, akik örök értékeket valósítottak meg. Nekünk nem kell messze mennünk: Jézusban igazi eszményképet találunk.

NJ

FEBRUÁR 13.

JÉZUS A KIEGYENSÚLYOZOTT EMBER II.

Van az evangéliumban egy jelenet, amelyben egyszerre mutatkozik meg a gyöngéd, de határozott követelésekkel is fellépő Krisztus. A gazdag ifjúról szóló epizód ez, melyet Szent Márk beszél el (10,17–27). „Mit tegyek, hogy elnyerjem az örök életet? Ismered a parancsokat. – Mester, ezeket mind megtartottam kora ifjúságom óta. – Jézus ránézett, és megkedvelte. Valami hiányzik még belőled, mondta neki Jézus. Menj, add el, amid van... Azután gyere és tarts velem!” Itt mutatkozik meg Jézus kérlelhetetlen határozottsága. „Ennek hallatára az ifjú leverten távozott, mert nagy vagyona volt. Jézus erre körülnézett, és tanítványaihoz fordult: Milyen nehéz a gazdagnak bejutni Isten országába! Könnyebb a tevének a tű fokán átmenni.”

Jézus szelíd, de ugyanakkor erélyes is. Ha kellett, erőszakot is alkalmazott, amint az árusokkal való jelenet mutatja. Nem ijed meg a farizeusoktól sem. Jézus jó vezető, de tud szolgálni is. Tanítványai felnéznek rá, és követik őt, mert egyénisége imponál nekik. Jézus egyenes és leleményes. Jól látható ez az írástudókkal folytatott vitáiban, amikor legyőzi őket dialektikájával. Megfogja őket. Példa erre a híres vita a császárnak fizetendő adópénzről vagy a házasságtörő asszony története.

Jézus tevékeny ember, de ugyanakkor nagy szemlélődő is. Küldetésének néhány éve alatt tömegeket mozgat meg, bejárja az országot. Türelemmel keresi az embereket. Ugyanakkor munkája után számtalan esetben visszavonult egy magányos helyre, és imádkozott az éjszaka csendjében. Ez többször is meglepte tanítványait. Csodálatos szónok és ugyanakkor nagy hallgató is. Bámulatós művészettel le tudja kötni hallgatóit, akik órát hosszát figyelik őt. Tud néma lenni és mélyen hallgatni, ha az élet úgy kívánja. (Barreau: Az örömhír, Bécs. 1972. 12–21.)

*

Jézus kiegyensúlyozott egyéniség. Jó a harmonikus emberek közelében lenni, mert jelenlétük megnyugtató és erőt sugárzó. Ragadjuk ki egyéni életünk egy-egy vonását Jézus életéből, és tegyük napi elmélkedésünk tárgyává. NJ

KRISZTUS AZ ABSZOLÚT PARTNER. I.

Elemi igényünk, hogy tartozzunk valahová, hogy legyen egy közösség, amely magáénak ismer, és a közösségen belül is szükségünk van valakire, akire partnerként bízhatjuk rá magunkat. Szükségünk van rá, hogy elajándékozott szívvel éljünk, különben mindaz a lehetőség, amit szeretetnek nevezünk, csupán elhaló csíra lesz bennünk.

Gyermekkorunk szépsége jelentős részben a családhoz tartozás élményéből és abból a mindennapos tapasztalatból fakadt, hogy az otthoniaknak fontos az életünk. Érdekelték őket mindennapi gondjaink. Kérdezősködtek legszemélyesebb gondolataink iránt, és mi nyugodtan feltártuk a szívünket, mert megbízhattunk bennük. De egyszer mégis keserűen kell tapasztalnunk, hogy a szülők kiöregszenek mellőlünk, hogy elkerülhetetlenül el kell szakadnunk egymástól. A barátság nagyszerűsége is abban van, hogy nem a teljesítményt vizsgáljuk a másokban, hanem személyes értékeit. De a legjobb barátság is időleges, és hányszor üzen a jóbarát: most ne gyere, más dolgom van. A házastársak szeretet-egységében is megvan ez: bármennyire is szeretik egymást, vannak pillanatok, amikor „egymás idegeire mennek”, és ezzel utasítják vissza a másikat: „most ne szólj, mert mindjárt felrobbanok”. És minden emberi kapcsolat végső csődje az, amikor a halál előtt – még ha fogjuk is egymás kezét – szívszakadva kell mondanunk, hogy nem mehetek veled, hiába szólítasz, nem segíthetek rajtad.

Az ember számunkra mindig csak relatív partner marad. Csak bizonyos időre és bizonyos körülmények között hajlandó vagy képes arra, hogy valóban társ legyen.

(Diós I.: Krisztus, Eucharisztia, Teológia c. folyóirat 1973/2, 133.)

*

Szoktunk-e arra gondolni, hogy Jézusban megtaláljuk az őszinte jóbarátnál is többet: az abszolút partnert? Vallási életünk, imádságaink sokkal bensőségebbek lennének, ha erre törekednénk!

NJ

FEBRUÁR 15.

KRISZTUS AZ ABSZOLÚT PARTNER II.

Ismeri életünket, minden örömeivel és fájdmával együtt, és ismer bennünket személyesen is annyira, hogy nevünkön szólít. Ő tudja, mi lakik az emberben. Ha örömtől elakadó szóval öntjük ki eléje köszönetünket, vagy a fájdalom ránk omló kínjában kiáltunk hozzá, válasza mindig ez az isteni nyugalommal kimondott: „tudom, hiszen ismerlek”. Ő tud partner lenni akkor is, amikor életünk legnagyobb vállalkozását, halálunkat éljük át. Mi azt érezzük, – már amenynyire halálunk elképzelhető – hogy belezuhanunk a megsemmisülés szakadékába, de ha Krisztus nevét kiáltjuk, Ő, aki tökéletes önátadásként élte át a halált, átsegít a legfélelmetesebb pillanatokon. Ezért is kincsünk az eukarisztia: benne, aki életünket értünk ismerte meg, és vállalta a halált, megtaláljuk azt az abszolút partnert, aki egyedül méltó arra, hogy kendőzés nélkül feltárukozzunk előtte. Gondolnunk kell azonban a következő nehézségre: amikor emberi partnerekkel állunk szemben, úgy tűnik, minden relativitásuk ellenére reálisabbak, mint Krisztus. Őket látjuk, fizikailag is, közösségben lehetünk velük. Krisztust csak a hit tükrében „láthatjuk”, és egyikünk sem tudja megmondani, milyen az arca. Mintha Krisztus mint partner, sokkal halványabb valóság lenne minden más embernél. De ne feledjük, hogy az emberi kapcsolatok is lényegükben hitre épülnek. Igaz, hogy barátainkat látjuk, a férj a feleség közelében él, a partnerség azonban csak hittel közelíthető meg. Mind-egyik félnek napról – napra bizonyítania kell, hogy szeret, hogy megbecsüli a másik személyes értékeit, hűséges hozzá, megbecsüli őt. Ugyanakkor a másiknak is ezt napról – napra el kell hinnie. Csakis ez a kölcsönös hit lehet alapja a partnerségnek. De milyen könnyen meginog ez a hit egy-egy türelmetlen szó, olykor egy félreértés miatt.

Krisztus partnerségéről csak hittel beszélhetünk. Ő bizonyosságot adott szeretetéről az Oltáriszentség rendelése, szenvedése és feltámadása által.

(Diós I.: Krisztus, Eukarisztia, Teológia 1973/2, 133.)

Amikor betérek a templomba bárhol a földön, tudatosítom-e magamban, hogy ott legjobb barátom vár? NJ

JÉZUS ALÁZATOS

Isten lényege a szeretet, de Istenben kell még lennie valaminek, amit a szeretet szóval nem lehet kifejezni. Ezt nevezük egyszerűen alázatosságnak. Előbb azonban tisztáznunk kell, hogy mit jelent igazában az alázatosság. Mondják az emberek, hogy akkor alázatos valaki, ha meghajol egy másik ember előtt, vagy ha nagyrabecsül olyan egyéniséget amely az övét felülmúlja, vagy ha idegen érdemet irigység nélkül elismer. Ez azonban nem alázatosság, hanem becsület-ösztinteség. Az alázatosság nem alulról megy fölfelé, hanem felülről jön lefelé. Nem azt jelenti, hogy a kisebbik a nagyobbik előtt meghajol, hanem a nagyobbik a kisebbiket tisztelettel elismeri. Nagy titok ez, melyhez csak hittel lehet közeledni. Jogosan kérdezhetjük, hogy az ember nem vesztí el így önmagát, nem süllyed le önmaga alá? Éppen nem. Aki az alázatos magatartást megpróbálja elsajátítani, észrevétlenül magabiztos lesz. Tudja, hogy minél merészebben mond le önmagáról, annál biztosabban találja meg önmagát. Bőségesen megtérül ez a gesztus. Az alázatos magatartásban megnyílik számára a másik ember értéke.

Amikor Szent Ferenc a pápa trónusa előtt letérdelt, nem volt alázatos, hanem csak igazán őszinte, mert hitt a pápa méltóságában. Alázatos akkor volt, amikor a szegény ember előtt meghajolt. Valójában Ferenc csak Jézus titkát utánozta, valósította meg.

Jézus igazában ezt a lelkületet hozta a földre: „Tanuljatok tőlem, mert szelid vagyok és alázatosszívű”! (Mt 11,29) Az utolsó vacsorán letérdelt tanítványai előtt, és megmosta lábukat. Nem azért tette, hogy „megtagadja” magát, hanem hogy előttük az alázatosság isteni titkát föltárja. A szeretet és az alázat nem „degenerációs” erények. Gyakorlásuk nem alacsonyítja le az embert, hanem nemesíti és imponálóvá teszi.

(Romano Guardini: Der Herr, Leipzig, 1964. 386.)

*

Nem divatos erény az alázatosság. Aki nem látja ennek lényegét, könnyen kimosolyogja az alázatos embert. Az élet számtalan esetben alázatosságot követel tőlünk. NJ

A VILÁGOS AKARAT ÉS CÉLTUDATOS TETT EMBERE

Egyetlen perc sincs Jézus nyilvános életében, amikor két-ségeskedni, tétovázni, meginogni látnánk. Joggal követelte követőitől: „Aki kezét az eke szarvára téve hátratekint, nem alkalmas Isten országára”. (Lk 9,62) „Aki tornyot akar építeni, leül előbb és kiszámítja a költségeket.” (Lk 14,28) Mindennek egyenes következménye ez az imperatívusz is: „Beszédek legyen: Igen, igen, nem, nem. Ami ezt meghaladja, az nem jó.” (Mt 5,37) Gyakran használja a jellegzetesen krisztusi kifejezéseket: „Azért jöttem...”, „Nem azért jöttem...” Jézus tudja, hogy mit akar, és ezt kezdettől fogva tudja. Már 12 éves korában életprogramként nyilvánítja ki a templomban: „Nem tudjátok, hogy Atyám dolgaiban kell lennem?” (Lk 2,49) A pusztai megkísértés lélektani szempontból ugyancsak ennek bizonyossága, hogy semmi sem térítheti el őt az úttól, amelyről pedig tudja, hogy a halálba vezet.

Jézus lénye azért oly tiszta és áttetsző, egységes és lezárt, mert Atyja szolgálatában mindig azonos és hűséges önmagával és önmagához. S ez a férfias, hősies karakter nála egyetlen pillanatra sem tűnik póznak, túlfeszített drámának. Benne a heroikus a természetes. Így olyan emberi nagyságban áll előttünk, melyhez hasonlót nem ismert a történelem.
(Koncz L.: A mi Krisztusunk, 141.)

*

Minden korban vonzotta az embereket a hős. Jézusban olyan hőst állít eléünk az Isten, aki a világos akarat és céltudatos tett megvalósítója volt. Örök eszményképünk marad. Különösképpen a mi korunkban jó látni olyan hőst, aki nemcsak beszélt, hanem tetteivel is igazolta szavait. A tettek mindig vonzanak. Mindennapi életünkben csak úgy tudunk vonzó egyéniségek lenni, ha szavaink mögött cselekedeteink is világosan igazolják elgondolásainkat. Miért van olyan kevés eszménykép? Talán éppen a tettek hiánya miatt.

NJ

A KÍSÉRTÉSEK PERGŐTÜZÉBEN

Nyilvános működésének kezdetén, mielőtt elindult volna hirdetni az Isten országát, amely az ő személyében jött el közénk, kísértette meg a Sátán. Mielőtt tanítani kezdett volna, imádkozik. Mielőtt a nyilvánosság elé lép, a pusztába megy. Mielőtt a tömeg közé vegyül, a magányt keresi. Mielőtt az emberekkel való találkozást keresi, Mennyei Atyjának arcába tekint. Máté evangéliuma írja le a közismert jelenetet a 4. fejezet 1–11. verseiben.

Jézus valóságos ember. Arra törekedett, hogy egy legyen közülünk. Ezért vállalta az emberi sorsot, hogy benne konkretizálódjék mindaz, ami megtörténik az emberrel, a bűnt kivéve. Mindig az Atya tetszését kereste, neki nem volt szüksége külön imádságra. Mégis megfigyelhetjük rejtett Istenbe kapcsolódásának külső formáját: a tudatos imádságot. Azért megy a pusztába, azért böjtöl, azért vállalja az önmegtagadást, hogy megtanítson bennünket a nagy igazságra: Istent megtalálni csak így lehet. Ezzel a kemény lemondással, a világtól való elszakadással vallomást tesz arról, hogy döntő szempont legyen életünkben: megtalálni az Istent és nála lenni. Minden más csak másodrangú lehet életünkben. Készen kell lennünk arra is, hogy a földi értékeket fel tudjuk áldozni a nagyobbak érdekében. Ezzel megtanít bennünket a helyes életszemléletre.

Jézust a pusztában, elmélyült magányában megkísérti a gonoszlélek. Jézus Isten Fiának vallja magát, tehát az ördög erre alapozza támadását. Így szól hozzá: ha Isten Fia vagy, akkor nem éhezhetsz, nem lehetsz magadra hagyott, nem lehetsz erőtlen. A Sátán mindig a gyenge ponton támadja meg az embert. Ha valaki annak tudatában él, hogy ő Isten Fia, és tudja, hogy ez áthatja egész emberi természetét, el-lentmondásnak tűnik a magány, az éhezés és az elhagyatottság. (Karl Rahner: Meditation zum Kirchenjahr, 147–148.)

*

A kísértés mindig próbatétel az ember számára. Ebben tudjuk megmutatni hűségünket és kitartásunkat. Egyben azt is megtudjuk, hogy mi a leggyengébb pontunk. Ott kell megkettőzni erőnket.

NJ

JÉZUS VÁLASZA A KÍSÉRTÉSRE

Mit tesz Jézus? Ha szabad ezt a kifejezést használnunk: isteni öntudatával a gyengék oldalára áll. A kísértésre nem azt válaszolja, hogy Isten Fia vagyok, és éppen ezért megtehetem azt is, hogy éhes legyek, gyenge és magányos legyek. A kísértésre inkább így válaszol: bár éhes vagyok, de Isten kenyeréből akarok enni; Istent nem szabad kísértetni, hanem inkább szolgálni kell neki. Azt kell tenni, ami minden ember kötelessége: el kell fogadni Isten kezéből a mindennapi élet körülményeit, legyen az sikertelenség, elhagyatottság vagy erőtlenség. A Fiú tehát közösséget vállal velünk, emberekkel. Azzal kezdi megváltói működését, hogy hidat ver az Isten és ember közötti szakadék fölé, mégpedig azzal, hogy vállalja sorsunkat.

Az ördög azt mondja Jézusnak: „Ha Isten Fia vagy...”, mi pedig azt kérjük Jézustól: „Ha Isten Fia vagy, akkor Emberfiának is kell lenned, hogy hozzánk hasonló légy, mert csak úgy válthatsz meg attól, amit hordozunk, amit el kell szenvednünk, ha velünk tartasz, és részese leszel nehéz sorsunknak.”

Jézus határozott állásfoglalást tanúsított a kísértéssel szemben. Nem latolgatott, hanem őszintén mérlegre tette, hogy mi az értékeesebb. Az örök értékek mindig felülmúlják a pillanat örömét.

Nekünk is felül kell emelkednünk mindazon, ami a világi dolgokban a földhöz köt bennünket. Vállalnunk kell Krisztus követését még akkor is, ha az komoly áldozatot és lemondást követel tőlünk. Így tölt csak el bennünket Isten szeretete és kegyelme, és akkor szól hozzánk, gyengékhez is az erős Isten: Gyermekem vagy te, örök szeretettel szeretlek.

(Karl Rahner: Meditation zum Korchenjahr, 149–151.)

A kísértésben az ember egyedül érzi magát, és elveszt erejét. Tudatosítani kell magunkban, hogy nem vagyunk egyedül. Jézus jön velünk, hiszen ő ismeri az élet útvesztőit. Erejét is adja azoknak, akik benne bízva, kezét fogva küzdenek meg a kísértéssel. Érdemes vállalni ezt a harcot az örök cél érdekében.

A KICSINYEK ÉS SZEGÉNYEK HŰSÉGES BARÁTJA

Karácsony éjszakáján ruhátlanul, apró gyermek alakjában jött e világra az Isten. Az isteni hit csak úgy költözhet a szívünkbe, léphet életünkbe, ha magunk is megválunk minden feleslegestől. ha elfogadjuk gyermeki voltunkat.

A kicsinyek és szegények barátja ő; azoké, akik nem ismerik a gazdagságot, a pénz uralmát. Azok barátja is, akik egészség dolgában szegények: a betegeké. Akik semmi összeköttetéssel nem rendelkeznek: az alázatosaké. Akik nem dobálózna könnyedén a címekkel és diplomákkal: az egyszerűké. Akik nem ismerik a dölyföt, a kínos kevélységet: a szelideké. Azok barátja is, akik sem kiváló tulajdonságaikkal, sem erőnyeikkel nem dicsekedhetnek: a bűnösöké.

Jézusban megtaláljuk azt a fontos tulajdonságot, ami más emberben csak ritkán van meg: a nagy eszme érdekében kifejezett és megkívánt igényességet, kitartást. Így szól hozzánk: „Legyetek tökéletesek, miként Mennyei Atyátok is tökéletes!” (Mt 5,48)

Jézus azért szerette a kicsinyeket, mert ők még őszinték. Szemük tiszta csillogásából mintha a Mennyei Atya nézett volna feléje. A szegények is rászorultak különleges szeretetére, mert emberi támasz nélkül maradtak.

Jézus barátsága gyengédséggel teli és biztató, amint a legkisebb jóakarat és törekvés első szikráját látja. Ereje szelid: gyöngédsége energiától duzzadó és irgalma nem nyomasztó.

(Jacques Loew: Beszélgetések, Bécs, 61.)

*

Sokszor lekicsinyeljük a gyermekeket. A gyermeki lelkületből sokat tanulhatunk. Nem fondorlatos, nem komplikált, nem zavaros egyéniségek, hanem igazán őszinték. Erre az őszinte lelkületre kellene nagyon sok felnőttnak is szert tennie. Amiként a gyermekek rá tudnak hagyatkozni a felnőttekre, úgy kell nekünk is ráhagyatkoznunk Istenre.

NJ

ERŐ ÉS VONZÁS JÉZUSBAN

Aki egyszer találkozott Krisztussal, mássá lett. Ránéz az őt megtagadó Péterre, és ez a tekintet bánatot fakaszt, melynek könnyei nem apadnak el. Az evangélium mintha a kétezer év előtti korból kiemelkednék, átnyúlna az időtlen lét világába, onnan sugározza erőit minden korra és minden nemzedékre. A bűnös ma is Krisztus szájából hallja: „Menj békével, és többé ne vétkezzél!” Erőt érez elindulni és járni az új úton. Fölkeresik kétségeskedő Nikodémusok, bizonytalanná váló, megingó emmauszi tanítványok, magukba szálló szadduceusok és vámosok. Gazdag ifjak elhagynak érte mindent. Írástudók az ő színe előtt megértik, mi a fontos. Erő árad ki belőle, és ezen erőért és áldásért tolonganak kicsinyek és öregek, munkások és művészek, anyókák és tudós művészek.

Egy osztrák atomfizikus, H. Leonhard 1971-ben, 35 éves korában pappá lett, s amikor az ámuló világ a miért után érdeklődött, ezt nyilatkozta: „...mind világosabban megtapasztaltam, micsoda realitás Krisztus! Hogy legalább annyira valóság, mint a neutronok az atomreaktorban. Átéltém, micsoda befolyása van azok életére, akik megismerik, és csatlakoznak hozzá...”

Jézus ereje és vonzása mindenestől az ő személyéből sugárzik. Nem szűnik meg évszázadokon át egyháza életében sem. Egyszerű hivek és hitvallók, papok és szerzetesek belőle merítik az inspirációt az evangélium szerinti életre, korok és kultúrák változásai közt, és a világnak jóval hangosabb hívása ellenére. Vértanúk Krisztusért és Krisztus nevében vállalták, – sokszor örvendezve – a kínhalált. Az evangéliumi vallás gyümölcsei minden pesszimizmus, lekicsinylés és belső kompromittálás ellenére bizonyítják, hogy a kereszténység nemesítő kovásszá tud lenni az egész emberiség életében. (Koncz L.: A mi Krisztusunk, 288–289.

*

Tud-e minket is lelkesíteni Krisztus tanítása? Számunkra is realitás Jézus? Átéljük-e mindennapi életünkben Jézus erejét és vonzását?

NJ

KRISZTUS A VILÁG SZÍVE

Krisztus benne áll a földi lét minden szálnalmas dolgában, amitől nem szabadulhatunk, mert hisz a föld a mi anyánk. Krisztus óta nem tátong többé szakadék Isten és a világ között. Jézus a teremtmények névtelen várakozásában van jelen. Mindannyian arra várunk – akaratlanul is –, hogy részt vehessünk az örök dicsőségben.

Jézus benne áll a föld történetében, melynek lefolyása minden győzelmében és bukásában ijesztő pontossággal tart a felé a nap felé, amelyen az Úr dicsősége mindent átalakítva, a mélységből feltör. Ő minden könnyben, minden halálban a titkos ujjongás és élet, amely győz, bár meghalni látszik. Ő a szegényben, akinek alamizsnát adunk, az a titkos gazdagság, ami az adakozónak javára válik. Ő a szolgáinak nyomorúságos vereségében az a győzelem, ami Istentől jön. Ő a mi ájultságunkban az a hatalom, ami megengedheti magának, hogy gyengének lássák, mert győzhetetlen.

Itt van mint a legtitikosabb törvény és mint legbensőbb lénye minden dolognak, amely akkor diadalmaskodik és érvényesül, amikor minden rend felbomlani látszik. Ő olyan számunkra, mint az életető világosság és a levegő, amelyre nem is figyelünk. Olyan, mint a mozgás titkos törvénye, melyet fel nem foghatunk, mivel ennek a mozgásnak az a részecskéje, amelyet mi magunk átélünk, rövid ahhoz, hogy belőle a mozgás mibenlétét kiolvashassuk. De itt van Ő, ennek az anyagi világnak a szíve és örök érvényességének titkos pecsétje. Ezért szabad nekünk – a föld fiainak – ezt a világot szeretnünk. Mióta Krisztus beállt ebbe a világba, azóta annak minden öröme és bánata hitünk próbájává lett, és jogosan állíthatjuk, hogy a föld nemcsak a siralom völgye számunkra, hanem az érdemszerzés helye, ahol véglegesen eldől örök sorsunk. (Karl Rahner: Meditationen zum Kirchenjahr, 237–238.)

*

Ha elmélyülünk Krisztus emberségének teológiai tanulmányozásában, nem leszünk pesszimisták a földi problémák közepette, hanem észrevesszük mindennapi életünk küzdelmeinek értékét is.

NJ

FEBRUÁR 23.

ÉRDEMES VOLT-E KRISZTUSNAK ELJÖNNIE

A csillagos égnek megvan a fölséges szépsége akkor is, ha halandó szem nem mereng rajta, és teremtett elme nem szédül bele harmóniájába és arányaiba. Hasonlóképpen a megtestesülésnek is megvan az önértéke, de itt ennél tovább kell mennünk.

A megtestesülés által a világ a teremtés eszméjével szemben új és mérhetetlenül magasabbrendű, abszolút jellegű értéket kapott. Mikor Isten az ő személyének egységébe és ennek következtében méltóságának, erejének és életének közvetlen közelségébe fölvette az embert, akkor voltaképpen magához ölelte az egész mindenséget. Hogy az ember mikrokozmosz, aki az anyag és a szellem világát a személyes egység meleg életáramába kapcsolja egybe, azt már a Krisztus előtti emberiség is jól tudta. De hogy Isten az emberben, ebben a sűrített teremtésben az egész teremtett világot bekapcsolja az ő végtelen személyének egységébe, és onnan többé ki sem engedi, erre csak a hit tanított meg.

Ebben a felső világításban a teremtés új fénnel és addig nem sejtett önértékkel ragyog fel. Amióta Isten a megtestesülés útján személyes egységbe lépett a világgal, amióta felütötte sátrát az emberek között, azóta nem közömbös többé számára ez a világ.

A világ kategóriái nem tekinthetők többé múltó átmenetnek. Világos, hogy egyszer elmúlik ez a világ és annak minden alakja. De amit az örök Ige benne és belőle méltónak talált, hogy létének személyes egységébe fölvegyen, és majd az örökkévalóságnak és a Szentháromságnak ölébe letegyen, az megdicsőült kiadásban örök időkre meg is marad, az mindig kedves lesz Isten előtt, és ezért van abszolút értéke.

(Schütz A.: Krisztus, 281–283.)

*

Amikor a világot szemléljük, és látjuk a jó mellett az elhatalmasodott rosszat, nem szabad elfelejtenünk, hogy Isten kezében tartja annak sorsát. Érdemes volt eljőnnie Jézusnak, általa a Mennyei Atya szívéhez nőtt a világ! NJ

MEGLÁTSZIK-E A TÖRTÉNELMEN, HOGY KRISZTUS BENNE ÉLT?

Erre azt felelem: Igenis, van látszatja. A világ más lett, mióta Jézus eljött. Isten emberrészületése, nagy karácsonyának vajúdásai, pünkösdjének viharai nem mentek el nyomtalanul fölötte, hanem lelke mélyén fölkavarják, és nem engedik nyugovóra térni a lelki eltompultság, bűnberögzöttség és szellemi megszokás párnáin.

A lét és jobblét nagy kérdései Krisztus megjelenése óta nem hagyják pihenni az emberiséget. Az emberi szellemet megsuhintotta az Igazság szárnylebbenése, ráesett az Igének egy sugara, és attól álmában is felriad, és indul, hogy keresse az elveszett mennyországot. Ugyanígy nem tud napirendre térni a bűn fölött. Ha vétkezik is nagyot, tud még nagyobb bűnbánatot tartani, keresi a bűn fátyolán keresztül az igazi erkölcsi eszményt.

Hogy Krisztus nem eredménytelenül járt a földön, és jár most is egyházán keresztül a történelemben, annak bizonyossága a szenteknek az a hatalmas serege, amely egymagában is az emberiségnek nagy történelmi becsület-menetelése, a látszólagos történelmi összevisszaság és értelmetlenség csillogos ege. Ott van a liturgia, amely bizonyosság arra, hogy abban, ami leginkább revelálja az ember géniuszát, a szellemi alkotásban ifjú erővel működik egy felsőbb szellem. Főként pedig az egyház léte, működése és története a sok nehézség dacára világga kiáltja, hogy Krisztus itt van, és érdemes volt eljönnie. Az egyház az egyetlen megbízható nyugvópont a történelmi zajlás tűnő árjában.

Mit hoz a jövő, nem tudjuk. Ki annak a megmondhatója? Egy bizonyos, hogy más alapot senki sem vethet, mint amit megszilárdított Jézus Krisztus. Az örök élet igéi és erői nála vannak.

(Schütz A.: Krisztus, 293–296.)

*

Komolyan elhiszem-e, hogy az egyházban Krisztus él tovább? Minden probléma ellenére. Tudatosítanom kell magamban ezt a fontos igazságot. Hinnem kell az egyházban.

NJ

KRISZTUS SZERETETE

Ha valaki megkérdezné: Mi az, ami biztos? Mi olyan biztos, hogy rátehetem az életem és halálom? Mi annyira biztos, hogy oda teljes létemmel nyugodtan lehorgonyozhatok? A válasz erre csak egy lehet és semmi más: Krisztus szeretete.

Az élet megtanít arra, hogy az emberek nem lehetnek az a legvégső valakik, még a legjobbak és a legkevesebbek sem, de a tudomány vagy filozófia, vagy művészet, vagy bármi más sem, amit emberi erő hoz létre. És a természet sem, amely annyiszor csal meg. És az idő sem, és a sors sem. Sőt még Isten sem, csak úgy egyszerűen: hiszen ő haragra gerjedt a bűn miatt, és hogyan tudhatnánk Krisztus nélkül, hogy mit várhatunk tőle?

Ami biztos, az csak Krisztus szeretete. Mert még azt sem lehet mondani, hogy Isten szeretete: hiszen azt, hogy Isten szeret minket, végérvényesen csak Krisztustól tudjuk. De még ha tudnánk is esetleg Krisztus nélkül, – a szeretet lehet kérlelhetetlen is, és annál keményebb, minél nemesebb. Csupán Krisztus által tudjuk, hogy Isten szeretete: megbocsátó szeretet.

Nem, szilárdan nem áll más, csak ami a kereszten vált nyilvánvalóvá: az a magatartás, amely ott él; az az erő, amely azt a Szívet eltölti. Valóban igaz az, amit gyakran olyan gyarló módon hirdetnek: hogy Jézus Krisztus Szíve a kezdete és vége mindennek. És minden más, ami biztos – ott, ahol örök életről és örök halálról van szó – csakis Ő általa, Ő rajta keresztül vált biztossá.

(Idézve Romano Guardinitől, Teologia c. folyóirat, 1973/2, 136.)

*

Sokszor erőt vesz rajtunk a bizonytalanság. Építsük sorunkat Krisztusra! Érdekes ráhagytokoznunk, mert ő nem hagy cserben minket!

NJ

ÍME, AZ EMBER! I.

Az ember sokrétű és változékony lény. Sem kiváltságai, sem kötelességei közé nem tartozik az, hogy mindig ugyanaz legyen. Éppen ezért olyan nehéz megmondani, hogy ki is, mi is az ember tulajdonképpen. Sok mindenről ő maga sem beszél szívesen. Menekül önmagától. Megteszi, hogy reflektál önmagára, és beszél önmagáról, de csak akkor, ha rákényszerül erre, és elég idő van hozzá. Ám saját belső tartalmához hozzátartozik az a kimondhatatlan is, amelynél már elnémul. Milyen is lenne annak az embernek a képe, aki pontosan azt mutatja magáról, ami ő valójában, habár éppen nem akarja bevallani, sőt vállalni sem ezt a valóságot?

Ez a kép csak egy haldoklóé lehet. Mert mi egyáltalán nem akarunk meghalni, s mégis ki vagyunk szolgáltatva a halálnak, mégpedig úgy, hogy az, mint valami sötét hatalom, mindent áthat az életben. A haldoklónak az ég és föld közt kell függenie. Mert mi sem itt, sem ott nem vagyunk egészen otthon: az ég túl távoli, a föld túl kevésbé megbízható hajlék. Magányosnak kell lennie. Mert mikor a dolgok végére érünk, mindig az a benyomásunk, hogy a többi ember borzadva és zavartan néz minket... és egyedül hagy bennünket... Ez a hiteles emberkép átszúrt szívvel kell, hogy rendelkezze. Mert végül minden lándzsává változik, mely kiontja utolsó csepp vérünket is. Töviskoronát kell viselnie. Mert a végső kínok nem a testtől, hanem a lélektől származnak... Ami ebben a képben rólunk megmutatkozik, az kérdésessé teszi egész valónkat; olyan kérdés felénk, amelyre magunk nem tudunk válaszolni.

Ezt a rólunk készült képet, melyet nem szívesen nézünk, Isten nagypénteken saját Fiában állította elénk.

(K. Rahner: Meditationen zum Kirchenjahr, 213–4)

*

Krisztus végsőig vállalta a sorsközösséget velünk.

BE

ÍME AZ EMBER! II.

Mikor Krisztus meggyalázott képét bemutatták, valaki így szólt: „Íme, az Ember!” (Jn 19,5), és az apostol azt írja a keresztényekről, hogy ők azok, akik elé „odarajzolták” a megfeszített Jézus Krisztust (Gal 3,1). Ez a kép egyeseknek botrány, másoknak ostobaság, a meghívottaknak azonban Isten ereje és bölcsessége (1 Kor 1,23). S ha már most Isten szemünk elé állítja azt a képet, aminek mintájára vagyunk alkotva, akkor rátekintve, nem csupán létünk kérdésességét látjuk. Akkor Isten maga ad választ a létünkbe írt kérdésre, s éppen azáltal, hogy e kérdéssel szembenézni kényszerít...

Mennyiben válasz a Megfeszített létünk kérdésességére?

A választ erre egy mondatban foglalhatjuk össze, abban a mondatban, melyet az egyházatyák mindig is hangoztattak: „Minden, amit Isten magára vett, meg lett váltva.” Mindaz, amit ő felvett, megváltott lett, hiszen Isten saját életének és sorsának részét képezi. Magára vette a halált; így hát az több kell, hogy legyen, mint az űrbe és értelmetlenségbe való lehanyatlás. Magára vette az elhagyatottságot; így hát a fojtogató magányosságnak Isten üdvözítő közelségének ígéretét kell magában rejtenie. Magára vette a kudarcot; így hát a vereség győzelemmé lehet. Magára vette az Istentől való elhagyatottságot, így hát Isten ott is jelen van, ahol úgy véljük, hogy magunkra hagyott. Mindent magára vett, tehát minden megváltottá lett.

(K. Rahner: Meditationen zum Kirchenjahr, 214–5)

Isten a mi sorsunkat, egy számára idegen sorsot vállalva sem vesztette el fejét. Nekünk sem szabad pánikba esnünk, ha saját sorsunk teljesedik be rajtunk! Nem eshetünk kétségbe, miközben megváltásunk műve érlelődik.

BE

ÍME, AZ EMBER! III.

Nem érezzük azt, hogy minden megváltottá lett?...

Ha odatérdelünk a keresztnél alá s fohászkodunk: Uram, hiszek, de segíts hitetlenségemen, ha legalább egy pillanatra mindent elhallgattatunk, saját szívünk kínjait csakúgy, mint szellemünk kínzó kérdéseit, ha hallgatunk, hogy hallhassunk, s ha ettől az Embertől haldoklása halálos sötétjében csak ezt az egy szót meghalljuk: Atyám, kezébe ajánlom lelkemet, akkor – ó, ez a kegyelem csodája! – elhihetjük, hogy minden meg van váltva. Ezt nézzük meg, ezt halljuk meg figyelmesen!

Krisztus a halál nyomorúságába jutott. Semmitől sem mentesült. Nem játszotta meg magát. A halál az halál. Arról is lemondott, hogy hősiessé legyen. Minden pózolásról lemondott. Nem színészkedve haldoklott. Megtudta, hogy mi megy végbe az emberben... És mikor minden így állt, ilyen elveszetten és halálosan, akkor mondta ki – figyelj jól! – Atyám, kezébe ajánlom lelkemet! Borzasztó az élő Isten kezébe esni, ha az ember felfoghatatlan szeretetében *eggyé* akart lenni a világ minden bűnével. És ő mégis azt mondta, itt, ebben a helyzetben: Atyám, kezébe ajánlom lelkemet! Ha van szó, amely önmagától hitelre méltó, hát ez az. Ez a szó, tőle, ebben a helyzetben kimondva, kell hogy célba találjon. Van Isten, van Atya. Mindent az ő kezébe lehet helyezni. Mindent. Így, hogy ő mindent magára vett.

(K. Rahner: Meditationen zum Kirchenjahr, 215–7)

*

Ha Isten választ ad az ember megváloszalatlan kérdésére, akkor valóban nagyon oda kell figyelnünk, hogy jól megértsük a választ. S ha már jól odafigyelünk, akkor nem esik nehezünkre, sőt a legtermészetesebb lesz, hogy szeressük az értünk emberré lett Istent.

BE

KRISZTUS TITKA

Egyedül csak a hit által válik világossá, hogy ki is Jézus eredetileg, végső soron és valóságosan, csakis így érthetjük meg őt igazán. Akit Jézus hívővé tesz, az azért hisz Jézus tanításának, mert magát Jézust hittel fogadja el. Az igehirdető Jézusból így lesz a hittel megragadott Krisztus.

A legelső, legegyszerűbb és mégis a teljességet kimondó hitvallás így fogalmazódott meg róla: „Jézus Krisztus (Messiás) a Küriosz (= Úr).” Ebben meg van jelölve, körvonalazva van – habár egyáltalán nincs kimerítve vagy megmagyarázva – a Názáreti Jézus titka, aki önmagát a végérvényes és teljhatalmú üdvözítőnek jelentette ki, aki halála után feltámadottan mutatta meg magát, aki tovább működik, és jelen van tanúiban, híveiben.

A mélyebb megismerésért, a jobb megértésért, a helyesebb leírásért és megfogalmazásért, ennek a minden gondolkodást felülmúló valóságnak értelmezéséért és kifejtéséért vergődik a teológia. Jól tudja, hogy ez a Jézus nemcsak kérdéseket vet föl eszünk számára, hanem megéri a vele való foglalkozást; ezért kísérli meg az ő titkát töprengve, elmélkedve kissé hozzáférhetőbbé tenni; óvatos szavakkal, néha akadozva és dadogva, de mégis szavakba foglalni és elmondani őt.

(F. Krenzer: Morgen wird man wieder glauben
Limburg, 1972. 73–4)

*

Minden emberi személynek megvan a maga titka, s a másik embert is csak akkor ismerem meg, ha tisztelni tudom az ő személyét, ha tisztelettel állok meg titka előtt. Jézusnál mindez végtelen távlatokba tágul. Tudom tisztelni Jézus titkát?

BE

KINEK TARTANAK ENGEM AZ EMBEREK ?

Jézushoz intézett kérdésünk így hangzott: „Ki vagy te?”
Döntően fontos megtudnunk, ki is ő...

A teológiai fejtegetések kísérletek arra, hogy ebben segítsenek az embernek. *A tulajdonképpeni és legvégső választ kinek-kinek magának kell megadni a kérdésre.* Az ember Jézus elé állhat, mint a vak, s kiálthat: „Uram, add, hogy lássak!” Mint a süket, kérheti őt: „Tedd, hogy halljak!” Mint a béna: „Tedd, hogy járjak!” Mint a leprás: „Tisztíts meg!” Mint a halott: „Támassz életre!” Mint a hitetlen: „Tégy hívővé! Add meg a hitet!” És mint meggyógyított, hívővé vált ember, megkérdézheti Jézust: „Mit akarsz, mit tegyek?”

És Jézus a kereső, a könyörgő embernek egy bizonyos pillanatban meg fogja magát mutatni, meg fogja neki mondani, hogy ki ő, és hogy mit akar az embertől. Őrá bárki nyugodtan hagyatkozhat.

(W. Kropp; Krenzer: Morgen wird man
wieder glauben 78)

*

Sok ember bonyolultnak érzi a Krisztussal való találkozást, pedig az nagyon egyszerű; a bonyolultság bennünk van, mi vagyunk roppant bonyolultak. Megszoktuk mindennapi életünkben, hogy a dolgokat összekuszáljuk, hogy magunknak is, másoknak is bonyodalmakat csináljunk. A döntő kérdés Krisztussal szemben az, hogy hajlandók vagyunk-e előtte félretenni ezt a rossz szokásunkat, s egészen egyszerűen fordulni hozzá?

BE

ISTEN LÁTHATÓ KÉPMÁSA

Annyira isteni misztérium ez, hogy az ember alig meri elhinni. . . Már a kereszténység első századai óta fennáll az emberben a hajlam arra, hogy ne fogadja be ezt a titkot teljes fenségében. . .

Miben áll ez a hajlam Jézus megtestesülésének lekicsinyítésére és a titok lefokozására?

Talán így írhatnánk le: saját gondolkodásunkból és talán az Ószövetségnek tökéletlen, fogyatékos megértéséből kiindulva alkottunk magunknak képet Istenről, az ő láthatatlan lényéről, hatalmáról, felfoghatatlanságáról. Ha azután ezeket az elképzeléseinket összehasonlítjuk Jézus alakjával, azt mondjuk: nem lehet ő Isten!

Mintha mi tudnánk azt igazában, hogy ki is az Isten! Mintha magunk gyártotta istenfogalmaink tökéletesen kifejeznék az Istent! Igazában mi csak Jézus által tudtuk meg, hogy ki is az Isten. Nem a mi Istenről alkotott fogalmaink ismertetik meg velünk Jézust, hanem Jézusban ismerhetjük meg Istent. Az ő megjelenése jelenti az egyetlen igaz kibontakozását Isten kinyilatkoztatásának.

(Holland Katekizmus, német kiadás, 89–90)

*

Jézus kortársai, a jeruzsálemi írástudók sem tudták elfogadni Jézust Istennek, mert meglepetést hozott addigi ismereteikhez képest. Isten régebbi bemutatkozása alapján visszautasították az újból bemutatkozó, közvetlenebbül megjelenő Istent. Minket is érhet az a veszély, hogy ragaszkodunk kialakult vallási képzeinkhez, és Isten újabb jelentkezését életünkben elutasítjuk. Ne felejtjük: Isten mindig okozhat meglepetést!

BE

VAKÍTÓ, DE ÜDVÖZÍTŐ FÉNY

A dogmákban a növekvő, mindig előbbrehatoló ismereteink fejeződnek ki, ha nem is végérvényesen lezáró, hanem állandóan korrigálásra szoruló formában. Különösen a félremagyarázások és tévtanok visszaütésében válik mind világosabbá, hogy ki is Jézus, ki ő a múltban, jelenben és jövőben. Ő felülmúl minden hamis spekulációt, s minden olyan kísérletet, amely lefokozni akarja, amely „kész akar lenni” vele. Jézus nem illik bele semmilyen sémába. Ő mindig is az Egyetlen, a kitalálhatatlan, az Összehasonlíthatatlan, az Eredeti, a Más, az Idegen, akit nem lehet besorolni ismert fogalmaink közé, ő a nagy Ismeretlen, aki azonban mégis a Közeli, a meghitten Bizalmas, aki megmutatja magát, és akit az ember mindig közeledni lát.

(F. Krenzer: Morgen wird man wieder glauben 74)

*

Az ember nem akkora, amekkora önmagában, hanem amekkora árnyékával együtt. És árnyékaink: – korlátaink, bűneink, szenvedéseink – elég nagyok. Szabadulnánk tőlük, – de az árnyék mindig követ minket. Így az emberi történelmet és saját tapasztalatainkat is figyelembe véve, nincs megoldás árnyékaink levetésére.

Mégis adódik azonban egy megoldás, de ez kívülről jön. Az árnyékok ugyanis nemcsak az embertől függenek, hanem a megvilágítástól is. Azért nagyok az árnyékaink, mert nagy fényesség ragyogott fel nekünk! Az isteni fényben élesen rajzolódnak ki nyomorúságunk körvonalai. Túl nagy az ellentét az ember sötétsége s a köztünk megjelent Isten fényessége között. De Krisztus fénylő alakja nem azért jelent meg, hogy megszégyenítsen, hanem hogy saját fényével borítson be minket is, hogy kegyelmi ragyogásával benünket is tisztává tegyen.

BE

MÁRCIUS 5.

VALÓSÁGOS ISTEN A VALÓSÁGOS ISTENTŐL

A 300. év táján . . . egy alexandriai pap, Árius összehasonlította az emberek által jóelőre kialakított, kigondolt isten-képet Jézus valóságos megjelenésével, és kijelentette: Krisztus nem Isten, habár nagyon magas rangú teremtménye Istennek.

Az egyház első nagy zsinata, a niceai 325-ben foglalkozott e témával. A zsinat hitvallást tett arról, hogy Jézusban személyesen Isten jelent meg a földön, mégpedig a Fiúisten.

A niceai zsinaton megalkotott hitvallás az a Hiszekegy, amit a misében evangélium után imádkozunk vagy énekelünk: „Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől. Született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű”.

„Született, de nem teremtmény”: ez a kifejezés valóságos származást (születést) akar megjelölni Istenben és Istentől, ami egészen más, mint bármiféle teremtdés.

A Fiú ilyen értelemben származik az Atyától.

(Holland Katekizmus 90)

*

„Én az Atyában vagyok s az Atya bennem. A szavakat, amelyeket hozzátok intézek, nem magamtól mondom, s a tetteket is az Atya viszi végbe, aki bennem van. Higgyétek, hogy én az Atyában vagyok, s az Atya bennem”. (Jn 14, 10–11) Jézus e szavakkal saját belső lényére mutat rá. Lehetnek számunkra e szavak nehezen érthetők, mégis azt jelentik, hogy ez a csodálatos és titokzatos mennyei Követ hozzánk jött, s az ő titkában mi is részesülhetünk. Kész vagyok-e befogadni valakit, aki nagyobb nálam, vagy csak a magam törpesége szerint választok barátokat magamnak?

BE

TOVÁBBI KÉRDÉSEK JÉZUS KÖRÜL

Körülbelül 400-ban olyan elmélet alakult ki, hogy Isten Fia, aki a mennyben van, és a földön emberként élt Jézus tulajdonképpen két személy. Kapcsolatban vannak ugyan egymással, de alapjában véve két személyről van szó... Ezt az elméletet képviselte Nestorius püspök az 5. században... Ma is, a mi Krisztushoz fűződő kapcsolatunkban is előfordulhat ilyenféle elképzelés, különösen a tudományosan tájékozottabb, vagy félig tájékozott emberek közt. Egyrészt elhisszük, hogy „ő az Isten Fia”, de aztán ez a hit semmi szerepet sem játszik Jézushoz való kapcsolatunkban. A továbbiakban már csak úgy tekintjük őt, mint egy 2000 év előtti tanítómestert. Úgy beszélünk róla, mint egy nagy emberről. Nem vesszük észre az ő emberi életében a Fiú-isten személyét, az örökkévaló Fény ragyogását.

Ezzel a fölfogással, szemlélettel szemben hirdette ki az efezusi zsinat 431-ben, hogy – bármennyire különböző is az isteni és az emberi természet, – mégis egy személyről van szó. Az ember Jézusban magát az Istent találhatjuk meg. S hogy ezt a krisztusi hittitkot félreérthetetlenül fejezze ki, a zsinat Szűz Máriát „Theotokos”-nak, „Istenanyának” nevezte.

(Holland katekizmus 90–91)

*

Hogy Jézus Krisztus egy személy, de benne valóságosan jelen van az isteni és az emberi természet, az létünk számára azt jelenti, hogy Isten valóban sorsközösséget vállalt velünk. S ez nemcsak vigasztalás földi életünk mostoha körülményei között, hanem az örök élet reményét is jelenti: amint Jézus részt vállalt a mi életünkből, úgy mi is részt kapunk az ő isteni életéből.

BE

IGAZI TESTVÉRÜNK

A monofizita eretnekek szerint Jézus embersége mögött nem áll igazi emberi lény. Isten Fia csak úgy viselkedett, mintha ember volna...

Ezek a helytelen elképzelések szintén teret kaphatnak mi-köztünk is, főleg a jámbor hívek körében... Néha olyan leírásokat lehet olvasni a kis Jézusról, mintha csak látszatra lett volna igazi kisbaba. Jézus csak úgy tesz, mintha emberi életet élne – ezekben az elképzelésekben, – de valójában nem úgy nő fel, mint ember, nem úgy gondolkodik és érez, mint az emberek...

A kalkedoni zsinat 451-ben kijelentette, hogy Krisztus egyetlen személyében nemcsak az isteni, hanem az emberi természet is tökéletesen megvan. Egy valóságos emberben jelent meg a valóságos Isten. Isten fölsége annyira jóságos, annyira közeli, annyira csodálatos, annyira meghitt, s annyira részt vesz a rossz elleni küzdelmünkben, mint az Jézusban látható! Nem szabad hát elképzeléseket gyártanunk! Hogy milyen az Isten, az Jézusban lett látható; benne, aki született, aki meghalt, aki feltámadt, és Szentlelke által egyházában továbbél.

Félre hát aggályainkkal! Krisztusban, aki vére hullásáig küzdött miértünk a gonosszal, megtaláljuk az utat Isten igazi titkához. Krisztus emberi szíve az Isten szíve.

(Holland Katekizmus 91–92)

*

A monofizita eretnekek úgy képzelték, hogy Krisztusban a végtelen isteni természet felszívta magába, beolvasztotta a véges emberi természetet. Így az egyesülés után az emberi természetnek már csak a látszata maradt meg. Ennek a tévedésnek a gyökerén az a másik tévedés áll, hogy Isten kiszorítja, elnyomja teremtményeit. Micsoda torz elképzelés ez a világot szabad akaratból létrehozó Teremtőről! Nehogy így nézzük Őt!

BE

MÉLTÓSÁGUNK MEGALAPOZÓJA

Azáltal, hogy Isten Fia valódi ember lett, minden emberi személy határtalan méltóságot nyert. Így vált világossá az embernek – még a társadalom számára látszólag haszontalan, beteg embernek is! – az értéke és méltósága. Az emberség oldaláról nézve a másik ember személyének ez a felértékelése már akkor megszabadította a rabszolgaságot legrosszabb oldalától, amikor gazdasági és társadalmi okokból még nem volt megszüntethető.

Isten emberré levése összefügg az ember emberré levésével; azzal az emberképpel, ahogyan Isten lát minket, sőt összefügg az ember megistenülésével, mint azt a nagy zsinatok idején kifejezték. Isten valóságos ember lett, hogy minket valóságosan istenivé tegyen. Az ember is részes mind-ebben.

A dogmák tehát nem mértékek, hanem értékek; értékek, amelyek kitágítják szellemi horizontunkat. A Krisztusról nyilatkozó három nagy zsinat nem akart mást, mint a kapukat a lehető legszélesebbre tárni. Nem foglalnak állást semmivel szemben. Nem tesznek mást, mint hogy tagadják az ember korlátait jelentő tagadásokat. Kibontakoztatják azt a titkot, amely az evangéliumokban mutatkozott meg.

(Holland Katekizmus 92–93)

*

A mai világ sokat tesz az ember méltóságának kibontakoztatására. E téren azonban a kereszténység minden más törekvést messze felülmúlt, mert az embernek isteni távlatokat kínál. S ehhez a határtalan kibontakozáshoz a kereszténység a szükséges energiát is megmutatja: maga az Isten hajtja végre ezt. Ami emberileg elérhetetlen, azt az isteni erő kivitelezheti. Merek ekkorát remélni Istentől? Mert csak így vagyok valóban keresztény!

BE

A DOGMA TARTALMA

Időbe telt, míg viták és párbeszéddek után a kalkedoni zsinat kimondta: „Egy és azonos Krisztusban hiszünk, a Fiúban és Úrban, az Atya Egyszülöttében, aki két természetben (az isteniben és az emberiben) létezik, a természetek összekeveredése, megváltozása, szétválása vagy elkülönítése nélkül”...

Ez az egyedüli helyes hit Jézus Krisztussal kapcsolatban. Csak ez a felfogás nézi Jézus Krisztust teljes valóságában.

Mert hiszen, ha ő csupán Isten volna, igazában nem lenne köze hozzánk, s nem segíthetne rajtunk. Másrészt, ha csak ember volna, semmi jelentősége sem lenne számunkra, semmi különöset nem tudna nyújtani nekünk. Csakis úgy, ha Jézus Krisztus a „Kettős-egy”, az, aki a „kettőt eggyéforrasztotta” (Ef 2,14), csakis ekkor lehet ő az az egyedüli Lény, aki egyszerre áll egészen az Isten oldalán és egészen az emberek oldalán. Ő az „egyetlen Közvetítő” (1 Tim 25), aki az Istennel és az emberrel egyaránt tökéletes egységben áll, aki önmagában egyesíti a két szétvált pólust.

(W. Kropp; Krenzer: Morgen wird man wieder glauben 75–76)

*

A keresztény ember Krisztus követője. És ez nem csupán becsületes magatartás, szelíd jóságot, vallásos cselekedeteket jelent. Sokkal többet: Krisztus titkának hordozását! A keresztény ember – Krisztus nyomában járva s az ő kegyelmével – hordozza magában az emberi és az isteni világot. Szívében egyesíti az Istent és az embert. Egészen Isten oldalán áll és egészen az ember oldalán is. Ilyen keresztény vagyok én is?

BE

AZ ÚJ ÁDÁM

Krisztus valóságos Isten és valóságos ember. Valóságos Isten: nem csupán Isten küldöttje, prófétája, nem Isten képviselője, nem csupán Isten megnyilatkozása, eszköze, fogadott fia, hanem „Isten az Istentől”, „Egylényegű az Atyával”... Nem mondhatjuk azt, hogy Isten magáévá teszi Krisztus tetteit, mint ahogyan egy fejedelem azonosítja magát követé tetteivel. Amit az Istenember emberi természete szerint tesz, annak a Fiú isteni személye az alanya. Ezért mondhatjuk, hogy Isten születik, eszik, alszik, meghal... De Jézus Krisztus valóságos ember is. Nemcsak az emberség látszatát vette fel, hanem valóban emberré lett. Mindenben hasonló hozzánk, a bűnt kivéve. Meghatározott időben, egy konkrét népből születik. Emberi értelme, szabadsága van. Emberi lelke van: tehát ugyanolyan érzelmei vannak, mint nekünk. Növekszik biológiailag, és fejlődik értelmileg. Szenved és meghal. Bár csodákat tesz, teste nem csodálatos. Bár embersége tetteinek alanya isteni személy, emberi természetét nem mint valami különös automatát mozgatja Isten.

Jézus nem félig Isten és félig ember, mint a mitológiák félistenei, emberfölötti alakjai... Jézus istengyermeksége nem azon nyugszik, hogy nincs emberi atya. Jézus akkor is Isten Fia lehetne, ha emberi természete szerint földi atya lenne...

Isten tehát nem „zárkózik be” örökkévalóságába, birodalma nem csupán a szellemi világ, hanem belép a mi világunkba, és történelmünk az ő története lesz. Jézusban, az új Ádámban új teremtes valósul meg, az első befejezése és újjáalakítása.

(Szabó F.: Isten barátai, Róma, 1969. 88–9)

*

A megváltás, az „új Ádám” megérkezése azt jelenti, hogy semmi sincs végleg elrontva!

BE

ÉRTELMÜNK ERŐFESZÍTÉSE

Mivel egyetlen alanyról sem állíthatunk ugyanabból a szempontból ellenkező dolgokat, s mivel az isteni és emberi tulajdonságok Krisztusban, mint pl. a szenvedésre való képesség és a szenvedés, a halál és a halhatatlanság ellentétet képeznek, így Krisztusról az isteni és emberi tulajdonságok két különböző szempontból állíthatók. Ha az ember azt a személyt nézi benne, akiről isteni és emberi dolgokat állít a Szentírás, akkor nincs szükség különbségtételre: egységgel állunk szemben. Ha azonban azt a természetet vizsgáljuk, ami miatt istenit és emberit állíthatunk Krisztusról, akkor már különbséget kell tennünk. A természetes tulajdonságokat minden dologról ténylegesen természetük szerint állítjuk; így a súllyal rendelkező dolgokról természetük következtében állíthatjuk azt, hogy a Föld középpontja felé tartanak...

Mindebből az is adódik, hogy a Fiúisten megtestesüléséből nem következik az Atyaisten és a Szentlélek megtestesülése, mivel az Ige megtestesülése nem a természet szerint következett be, – amelyben a három isteni Személy közös, – hanem Krisztusban az egység a Személy szerint áll fenn, – s a három isteni Személy éppen személyisége szerint különbözik egymástól.

(Aquinoi Szent Tamás: Summa contra gentes IV. 39)

*

Az embernek mindig joga van kérdezni, s az igazság után kutatni, – így a teológia is megpróbálja felfedni, emberi fogalmakba öltöztetni az isteni titkokat. De sohase felejtjük el: Isten nem azért lett ember, hogy magyarázatokat adjon nekünk, hanem hogy életét adja. Nem tanításokat, hanem önmagát akarta közölni velünk. Aki ezt várja tőle, az nem fog csalódni!

BE

AZ ISTENI MEGOLDÁS

Nyilvánvaló, hogy a ránk hagyományozott katolikus hit-tel megegyezően azt kell vallanunk, hogy Krisztusban meg-van a tökéletes isteni természet és egy tökéletes emberi ter-mészet, vagyis egy emberi testből és értelmes lélekből álló emberi természet; azt is vallanunk kell továbbá, hogy ez a két természet Krisztusban nemcsak valami együttlakás for-májában egyesült, (mintha Isten Jézus emberi lelkében lak-nék), nem is járulékos egységgel, mint ahogy az ember a ruháját magán hordja; sem nem birtoklás vagy valamilyen személyhez adódó tulajdonság formájában, ...hanem az egység az egyetlen személyből adódik. Csak így felel meg gondolkodásunk annak, amit a Szentírás a megtestesülésről közöl. A Szentírás ugyanis azt, ami Istennek jár ki, állítja az ember Jézusról, és ami az emberi természettel jár, azt állítja Istenről; így hát az a személy, akiről e különböző állítások elhangzanak, egy és ugyanazon személy kell, hogy legyen.

(Aquinoi Szent Tamás: Summa contra gentes
IV. 39.)

*

Mikor arról olvasunk, hogy Krisztusban az Isten és em-ber kapcsolatát se nem így, se nem úgy, se nem amúgy kell értenünk, akkor ez kifejezésre juttatja azt, hogy Istennek több lehetősége is lett volna az emberrel való kapcsolat megteremtésére, – legalább is mi, emberek, több utat is „ajánlhattunk volna” Istennek. Isten azonban nem ezeket a gyengébb értékű félmegoldásokat választotta, hanem való-ban isteni módon járt el: szeretetének csodálatos kiáradá-sában isteni Személyéhez vonzotta, magára vette a terem-tett világot.

BE

A TEREMTÉS KÖZÉPPONTJA

Amellett teszünk hitvallást, hogy az ember Jézus az az egyén, akit 30 körül Palesztinában kivégeztek, nem más, mint a „Krisztus” (a Fölkent, a Kiválasztott), Isten igazi Fia, az egész emberi történelem döntő fontosságú középpontja. Vakmerőségnek tűnik és ostobaságnak, hogy egyetlenegy, egyre inkább a távolság kódéba vesző történelmi alakot mondjunk a történelem értékének és középpontjának... Az Értelme, aki mindent fenntart, testté lett, azaz: belépett a történelembe, egyike lett azoknak, akik abban szerepelnek, nem csupán aki a történelmet átfogja és hordozza, hanem egy pont a történelmen belül. Ennek megfelelően minden lét értelmét mostantól... az idők ölében kell megtalálni, egy ember arcúán. Önkéntelenül Dante Istenei Színhátságának megindító befejezésére emlékezünk, ahol a költő Isten titkának szemléletében, ahol „a szeretet hatalmas mozgató napot és minden csillagot”, boldog csodálkozással fedezi fel saját képmását, egy emberi arcot.

(J. Ratzinger: A keresztény hit, Bécs, 1976. 115.)

*

A modern ember számára, aki tudja, hogy nem a Föld a világegyetem középpontja, aki sejti, hogy más égi testeken is élhetnek értelmes lények, nem közelfekvő az a gondolat, hogy Isten pontosan itt, a mi parányi Földünkön testesült meg. Azonban pontosan ez az Istenei kinyilatkoztatás mondanivalója. A megtestesülés nem a teremtett dolgok természetéből következett be, hanem Isten szabad döntéséből. S aki hajlandó Isten kegyelmi döntését tudomásul venni, arra áll Szent János szava: „akik befogadták, azoknak hatalmat adott, hogy Isten gyermekeivé legyenek”.

BE

A KÖLTÉSZET HANGJÁN

Naptámadat mezsgyéitől
A föld végső határáig
Krisztust daloljuk, a Királyt,
Szűz Máriának egy fiát.

A boldog Úr, az Alkotó
Magára szolgatestet ölt:
A húst a hús hadd mentse meg,
S ne vesszen el, kit alkotott.

A Szűzanyának belsején
Megszáll az égi kegyelem,
Hord a Leány szíve alatt
Soha nem ismert titkokat...

A Szűz megszülte Gyermekeit,
Kit Gábor angyal megígért,
Kit János érzett boldogan
Már anyja méhe rejtekén.

Hitvány jászolba fektetik,
Szénától sem huzódozik,
Ki a madárnak enni ad:
Egy csöppnyi tejjel jóllakik.

Ujjong az égiek kara,
Ünneplik zengő angyalok,
S a pásztoroknak felragyog
A mindeneknek Pásztor...

(Sedulius: Himnusz Krisztus életéről;
Sík S.: Himnuszok könyve Bp.)

•

A költő szeme ujjongva veszi észre a csodát: égi és földi
dolgok egyesülését! A megváltás óta ez az általános.
BE

A SZERETET FORRÁSAINÁL

Isten különleges módon lépett be az időbeliségbe: szabad elhatározásból, teljes szabadságban. Az örök, független Istennek nincs sorsa; sorsa csak az embernek van a történelemben. A megtestesülésben azonban éppen ez történik: Isten belépett a történelembe, sorsot vett magára.

Ezt a tény azonban, vagyis hogy Isten az örökkévalóságból a mulandó és véges valóságba lép be, hogy átlépi a határt, mely a történelmiségbe vezet, ezt nem képes egy ember sem felfogni. Sőt talán még tiltakozik is – egy „tisztá istenfogalomból” kiindulva – a megtestesüléssel együttjáró esetlegesség, emberszerűség ellen, – pedig pontosan itt érzük el a Krisztus-esemény belső lényegét. A gondolkodás útja itt lezárul; egy barátom mondta ki egyszer azt a szót, amelynek segítségével többet megértettem, mint a pusztá gondolkodással. Mi ilyesféle dolgokról beszélgettünk, s ő ezt mondta: „A szeretet tesz ilyent!” . . .

Az emberi életben egyetlen jelentős dolog sem származik csupán a gondolkodásból, hanem a szívből és a szeretetből. A szeretetnek pedig saját indokai és miértjci vannak, – s az embernek nyitva kell lennie ezek iránt, különben semmit sem ért meg. S mi történik akkor, ha az, aki szeret, maga az Isten? Ha Isten mélysége és hatalma tör elő a szeretetben, – mi mindenre lesz képes ez a szeretet? Olyan fölséges, hatalmas dologra, hogy annak a számára, aki nem a szeretetből indul ki, mindez ostobaságnak és értelmetlenségnek fog tűnni.

(R. Guardini: Der Herr)

*

Nem vagyok én is hajlamos arra, hogy botránkozzam vagy nevessek azon, ami különb nálam? Tudom-e csodálni azt, ami fölséges, vagy csak ócsárolni szoktam?

BE

JÉZUS, ÖRÖK BÖLCSESSÉG

Urunk, akit imádunk, nem két, ellentétes véglet kompromisszuma, hanem mindkét (isteni és emberi) természet teljessége – személyének titkában...

Nem szabad hát arra a következtetésre jutni a teológiában, hogy a hitünk által felvetett probléma megoldást talál itt a földön. Az érzéki világhoz kötött ismeretünk nem képes megközelíteni ezt a misztériumot, csupán csak a misztérium által megragadott szellemünk, bár még az sem képes abba behatolni. A megtestesülés titkával szemben az embernek a hitből kiindulva, s a hit erejével kell megkísérelnie megjavítani hozzáállását, sőt életét is. Abban a tudatban, hogy Krisztus a megtestesülés Istene, akiben egyedül találja meg az ember üdvösségét és végérvényes, tökéletes boldogságát, ki kell szolgáltatnunk magunkat öneki, és hagynunk kell, hogy lényünk legbenszejében ragadhasson meg. Ez az isteni, oly csodálatos módon emberré lett Személy számunkra az igazi példakép, az igazi Személyiség. Az ember meghívást kapott arra, hogy személyes egyesülést keressen az isteni személlyel. A Krisztusba vetett élő hit lesz ezentúl az ember egyetlen életszabálya, mindenkori „okossága.” A keresztény ember legtökéletesebb képét Szent Pál adja, amikor így ír: „Már nem én élek, hanem Krisztus él bennem.” (A. M. Henry, Die katholische Glaubenswelt 57.)

*

Jézus alakja és életpéldája tisztán természetes szemmel nézve nem tűnik a legkiválóbbnak. Csak a hit fényében fogjuk fel az ő szépségét. – De ne felejtsük, hogy tisztán természetes szemmel nézve az ember sem valami csodálatos lény! Csak a hit, a megtestesülés hite ragyogtatja fel az ember értékét. Merem-e Krisztust és magamat a hit szemén keresztül nézni?

BE

MÁRCIUS 17.

AZ ÉRZÉKELHETŐVÉ VÁLT ISTEN

Puer natus est nobis:
az Ószövetség képtilalmának vége.
Maga az Isten ad nekünk hiteles képet önmagáról,
ez az emberség:

a Tökéletes Kifejezés,
a Belső Kimondás,
a Lényegi Képmás,
a teremtést Létesítő Szó,
az Örök Ige embersége.

Ez a Gyermeke az a Csodálatos Speculum,
mely a Hármaskör Aenigmát megsejteti velünk.

Az Ige embersége nem holt ruha,
de élő emberi lét,
mely az embernek szabott törvények szerint működik,
még akkor is,
ha Én-je az Isten.

Ilyennek álmodtalak – mondja a művész
saját, remekbékészült alkotása előtt.
Az Atya arcán
karácsonyestén,
az örök jelennek ez a pillanata ragyog.

(Szentgály Kata: Vallomás emberhangra;
Boldog utak békessége, Budapest, 1976)

*

De jó nekünk, hogy Jézus nyomán elképzelhetjük magunknak az Istent! Nemcsak az ész és az akarat kap helyet vallásunkban, de teljes joggal és kiterjedéssel az érzelmek és a képzelet is. Isten teljes emberséget vett magára, hogy a mi teljes emberségünket üdvözíthesse.

BE

AZ IGE TESTTÉ LETT I.

Tekintsünk most arra, hogy mivé is lett? Emberré! Értjük, mi az ember?...

Persze sok mindent tudunk az emberről; naponta nyilatkoznak róla a legkülönbözőbb tudományok, és minden művészeti ág beszél a maga módján erről a kimeríthetetlen témáról. De ezáltal kezünkben van már az ember meghatározása?... Nevezhetnénk ugyan „értelmes állatnak”, mielőtt azonban örülhetnénk e meghatározás egyszerűségének és világosságának, előbb azt kellene tisztázni, hogy mi is az, hogy „értelmes”. S ha erre válalkozunk, akkor – szó szerint – valami parttalan területre lépünk; mert hogy mi az értelem, csak akkor mondhatnánk meg, ha kifejeznénk mindazt, amire csak szellemi ereje irányul, s mindazt, ami csak érdekli őt. Ez a „mindaz” pedig maga a Határtalan, a Megnevezhetetlen. Az ember éppen ezért természeti lényege szerint titok. Nem azért, mintha önmagában hordaná az őt izgató titkok végtelen, kimeríthetetlen teljességét, ...hanem mert saját igazi lényegében, őseredetiségében, természetében *nem más, mint erre a teljességre szomjazó ráutaltság.*

S ha ezzel ki is fejeztük az ember áttekinthetetlenségét, meghatározhatatlanságát, még nem mondtuk ki vele a döntő szót önmagunkról... Saját titkunknak, vagyis a Teljesség titkára való irányítottságunknak elfogadása, illetve elvetése alkotja meg egzisztenciánkat. Létünk alapvető tettét, a titkunkat elfogadó vagy elutasító döntést megelőző irányulás képezi azt a titkot, amik mi vagyunk.

(K. Rahner: Betrachtungen zum ignatianischen Exerzitienbuch München, 1965. 102–3)

*

Mily régóta él már ember a Földön, s ennyi idő sem volt elég, hogy saját titkát önmaga megoldja!

BE

AZ IGE TESTTÉ LETT II.

Ha ilyen az emberi természet, akkor értjük meg igazán . . . mit jelent az, hogy Isten sajátjaként vette magára az emberi természetet. Ez a meghatározhatatlan természet, melynek „határa” – „meghatározása” – maga a Teljesség végtelen titkára való irányulás, azáltal, hogy Isten saját természetévé teszi, éppen oda ér el, ahova lényegéből kifolyóan állandóan úton van . . .

Isten emberré levése éppen ezért az emberi valóság egyedülállóan legmagasabb megvalósítása: az ember azáltal jön létre, hogy önmagát átadja . . .

Az ember számára alapjában nincs választás: mert vagy lapos úrnak érzi végül is önmagát, amely mögé pillantva a kárhozottak cinikus kacajával állapítja meg, hogy semmi sincs mögötte, – vagy pedig (mivel ő maga nem teljesség, amelyben joggal megnyugodhatnék) hagyja magát a Végtelentől megtalálni, – és így azzá lesz, ami nem kerül saját háta mögé, mert az ember végessége belenőhet Isten kimeríthetetlen teljességébe.

Ha azonban ez az ember lényege, akkor csak úgy juthat el ennek felülmúlhatatlan beteljesedéséhez, . . . ha hívő imádással karolja át a titkot, hogy valahol egy ilyen emberi természet oly mértékben jutott Istenben létezéséhez, ami a legtisztább megfelelője az ember titkának . . .

S aki keresi azt, hogy kiben valósult meg az emberi lényeg teljességének örök titka, . . . az hamarosan rájön, hogy ezt csak a Názáreti Jézus esetében merhetjük hinni. Mi mindnyájan távolabb vagyunk Istentől, mert mi azt hisszük, hogy megértjük magunkat önmagunktól. Jézus azonban tudta, hogy saját titkát csak az Atya ismeri, s ebben felismerte azt is, hogy csak ő ismeri az Atyát.

(K. Rahner: *Betractungen zum ignatianischen Exerzitienbuch* 106–107)

*

AZ IGE TESTTÉ LETT III.

Ha elfogulatlan, tiszta szemmel tekintünk a megtestesülés tényére, a kereszténység alapvető hittételére, akkor ki kell mondanunk: Isten képes arra, hogy valamivé váljék, az önmagában Változatlan valami másban változandó lehet... Az Abszolút Lény mindig megmaradó tökéletes függetlenségének teljes szabadságában megvan az a képesség, hogy valami mássá, végessé legyen... Ennél a jelenségnél nem valaminek a felvevéséből kell kiindulni, hiszen ez föltételezi azt, hogy az, amit valaki felvesz, már előbb létezik, s utólagosan járul a felvevőhöz...

A hitben nyert jelenség sokkal inkább az ön-kiüresítés... Amennyiben *Isten saját megmaradó végtelen teljességében önmagát kiüresíti* (mivel ő a Szeretet, vagyis az űr felé kitáruló akarat, amely rendelkezik az űr kitöltésére szükséges gazdagsággal), úgy jön létre a másfajta létező, mint Isten valósága. Isten maga hozza létre az önmagától való különbözőséget, amennyiben a tőle különbözőt sajátjaként tartja meg, és fordítva: mivel a más létezőt valóban sajátjaként akarja bírni, ezzel adja meg számára saját valódiságát... Ezért a teremtményben saját legmélyebb valóságából fakadóan megvan a lehetőség arra, hogy Isten felhasználja, hogy anyagává váljék Isten esetleges történelmének: Isten teremtmői működésében úgy alkotja meg a teremtményt, mint egy esetleges isteni ön-kifejezés nyelvtanát; még akkor is így van ez, ha Isten hallgat, mert az ő hallgatása is számol olyan fülekkel, amelyek hallani képesek Isten némaságát.

(K. Rahner: *Betrachtungen zum ignatianischen Exerzitienbuch* 109–110)

*

A hatalomba jutott ember nem hagy mást érvényesülni; a mindenható Isten létrehozta, fenntartja a *más-t*.

BE

AZ IGE TESTTÉ LETT IV.

Pontosan az isteni Ige lett emberré, és csak egyedül ő lehetett az. Isten belső ön-kimondása saját örök teljességében előfeltétele Isten ön-kimondásának a világ felé is...

De ha az Ige ember lesz, akkor ez az emberség nem valami előzetesen létező valóság, hanem éppen azáltal lesz és azáltal valósul meg lényegében és létében, hogy az Ige önmagát kiüresíti. Ez az emberi lény éppen a maga emberségében Isten ön-kiüresítése, mert Isten pontosan azáltal nyilatkozik meg, hogy önmagát kiüresíti, hogy önmagát szeretetként mutatja meg, hogy e szeretet fönségét elrejti, és az ember megszokott formájában jelentkezik. Máskülönben az ő embersége csak egyenruha lenne, valami álcázás, egy jelvény, amely jelez ugyan valamit, de semmit sem árul el arról, hogy ki is van itt...

Innen, az ember legmagasabb és legrejtettebb titkára bukkanva úgy határozhatnánk meg, mint azt a lényt, aki Isten szabadságából áll elő, amikor Isten önmagát akarja kifejezni, saját Igéjét a környező Űrbe szeretettel akarja belemondani. A megtestesült Ige Isten titkosírásának kulcsa, – így nevezhetnénk őt. Ez a kulcs az ember, pontosabban az Istenember, – s emberek végső soron azért vannak, mert az Istenember van. *Ha Isten valami más akar lenni, mint Isten, akkor létrejön az ember*, – pontosan az ember és nem más, – így is kifejezhetnénk ezt. Itt persze az embert nem lapos hétköznapiságában értjük, hanem megfoghatatlan titkának vonatkozásában.

(K. Rahner: Betrachtungen zum ignatianischen Exerzitienbuch 110–112)

A mi legfőbb témánk, amivel nem ununk meg foglalkozni: az ember. S lám kiderül, hogy Istennek is fő témája az ember. Mi foglalkozunk magunkkal, mert kérdéses a létünk, Isten ezért foglalkozik velünk, mert választ ad létünk titkára.

BE

HIMNUSZ A MEGVÁLTÓHOZ

Világmegváltó Jézusunk,
Akit a kelő fény előtt,
Mint felségének felesét
A Mindenható Atya szült:

Atyának fényessége, Te,
Mindennek örökös remény,
Hallgasd meg a világ szerint
Könyörgő kis szolgálodat!

Emlékezzél meg, Alkotó,
Hogy hozzánk jöttél egykoron,
A Szűz méhének szenthelyén
Testünk formáját felvevén.

Bizonyság rá e máj nap,
Ha megkerül az ég körén:
Hogy Atyád kebléből kiszállsz,
Világ egyetlen üdve, Te.

Csillagok, föld és tengerek,
Minden, mi él az ég alatt,
Új énekkel köszönti fel
Új üdvösségünk kútfejét.

(Ismeretlen szerző: Világmegváltó Jézusunk;
Sik S: Himnuszok könyve)

*

Nemcsak gondolkodni, elmélkedni lehet a Megváltó titkáról; meg is lehet őt szólítani. Milyen mélységeket és távlatokat nyer imánk, ha nemcsak egy felszínes érzelem köt Krisztushoz, nemcsak kicsinyes dolgainkról beszélünk vele, hanem az ő felséges titkára gondolva, az ő művéről tudunk beszélgetni vele!

BE

JÉZUS LELKIVILÁGA

Sok keresztény gondolkozó-fáradozott már azon, hogy megértse Jézus lelkivilágát. Kérdéseket tettek fel az ő belső életére vonatkozóan, és részben a pszichológia, részben a teológia oldaláról megkíséreltek választ adni. De Jézus pszichológiája nem létezik...

A kisded Jézus emberi gyermek volt: emberi aggyal végtagokkal, szívvel és lélekkel. S ugyanakkor Isten volt. Életének tartalmát az Atya akarata képezte: hirdetni kellett a szent üzenetet, Isten hatalmával kellett megragadnia az embereket, meg kellett kötnie az új szövetséget, magára kellett vennie a világot bűneivel együtt, s érte helyettesítő szeretettel szenvednie kellett, és a kegyelem új létformájára kellett elvezetnie az áldozatban való feláldozódás és a feltámadás útján. Amennyiben ezt a feladatot betöltötte, annyiban töltötte be Jézus saját magát, amint feltámadása után ki is fejezte: „Hát nem ezeket kellett a Krisztusnak elszenvednie, és úgy bemennie saját dicsőségébe?” (Lk 24,26) Jézus létének kibontakozása végső soron azt jelentette, hogy az emberi lényt a vele személyileg egyesült isteni lény is birtokába vette.

(R. Guardini: Der Herr 16–17)

*

A mi egyéniségünket saját tetteink és a környezeti behatások alakítják ki. És mind tetteink, mind a külső benyomások következetlenek, sokszor egymásnak ellentmondók. Ezért olyan bonyolult, ellentétektől szabdaltnak, kiszámíthatatlannak tűnik a legtöbb ember. Jézusnál ez egészen másképp volt. Az ő életének volt egy vezérfonala: az isteni mű, az Atya akarata. Ezért hiányzik nála a kapkodás, ezért olyan nyugodt, egyszerű és erőteljes a Jézus egyénisége. Nem tudnám én is kissé az ő lelkületével imádkozni: „Legyen meg a te akaratod!”?

BE

JÉZUS FEJLŐDÉSE

Jézus nemcsak élményszerűen megtapasztalta Istent, hanem Isten volt. Nemcsak valamikortól kezdve volt Isten, hanem kezdettől fogva. De (istenemberi) élete abban állt, hogy saját isteni létét az emberi természetben élje: hogy az isteni valóságot és értelmet saját emberi tudatába is beemelje; az isteni erőt saját emberi akaratába is felvegye; isteni szentségét emberi érzékeiben fejezze ki; az örök szeretetet emberi szívével gyakorolja; hogy a végtelen isteni lételjességet ember alkatába öntse; – vagy ahogyan szintén kifejezhetjük: az ő élete állandó lehatolás volt – saját magába; kitarulkozás – önmagába; fölemelkedés valami magasabb világba, – mely azonban a saját világa volt; birtokbavétele – saját értelmének; megragadása – saját teljességének. Minden kifelé irányuló szava, tette, küzdelme jelentette egyben ezt az állandó befelé hatolást is, az ember Jézusnak saját istenségébe való belemerülését. Persze ez a megfogalmazás is elégtelen... Mégis segíthet minket, amikor rá gondolunk arra a Gyermekre a jászolban, ... arra a homlokra és ami mögötte él, ... arra a tekintetre, ... arra az egész finom, kezdődő életre.

(R. Guardini: Der Herr 17)

*

Itt érthetjük meg legjobban, mit is jelent a mi istengyermekségünk. Jézus érdeméből mi is részesültünk Isten gondolataiban, Isten terveiben, Isten erejében. Istengyermeki növekedésünk azt jelenti, hogy ezeket a kegyelmi adományokat mindjobban magunkévá tesszük: hogy a kinyilatkoztatott igazságok sajátommá váljanak, hogy Isten szándékai akaratunk mozgatói legyenek, s Isten erejével úgy számoljak, mint saját erőmmel.

BE

ELSŐSZÜLÖTT

Krisztusnak az Istenhez való viszonya nem emberi erőfeszítés gyümölcse, nem az emberi kapcsolatoknak egyéni erőből való tökéletesítése, hanem új kezdet, adomány és olyan teljesség, hogy minden emberi viszony csak ennek utánzása lehet. Ha egyszer ez történetileg megvalósul, minden ember számára van itt, mint új kezdet és új lehetőség. . .

Jézus úgy közvetít, hogy saját állapotát nyitja meg az ember előtt. Ő atya-fiú párbeszédben áll Istennel, és erre hív meg minket. Megismerteti az Atyát, megtanít imádkozni ajánlja az iránta való bizalmat és akaratának teljesítését. Azonkívül a hit és a keresztség révén saját titokzatos testének tagjává tesz, kiárasztja ránk kegyelmi hatását, hogy magatartását utánozzuk. Pál apostol szerint Isten azért küldte el Fiát, hogy általa megnyerjük a fogadott fiúságot (Gal 4,4), a Fiú Lelkének segítségével nevezzük Istent atyánknak (4,6), a feltámadt Krisztussal együtt Istennek élünk (Róm 6,7), az ő képe alakul ki rajtunk (8,29), ezért az ő lelkületével kell járnunk. (Fil 2,5–10)

(Gál F.)

*

Az újszövetségi Szentírásban és régi hitvallásokban gyakran szerepel a kifejezés: „egyszülött Fió”. Ez a ma kissé nehézkesen ható jelző azt akarja mondani, hogy Isten egyetlen Fiát is hajlandó volt nekünk adni. De a Szentírás Krisztust „elszülötteknek” is nevezi, hogy megértsük: valóban Krisztus testvérei vagyunk. Atyánk úgy tekint minket, mint szeretett Fiát.

BE

ISTEN KÜLDÖTTE

Ma, mikor az antropológia egyre nagyobb kísérleteket tesz az ember értelmezésére, látjuk, hogy a Krisztus létére és lényegére vonatkozó állítások nem elégségesek. Ha kilétét jobban meg akarjuk érteni, a kalkedoni dogmát ki kell egészíteni olyan utalásokkal, amelyek jobban megvilágítják Krisztus üdvtörténeti szerepét, továbbá az Istenhez és az emberhez való viszonyát. Azonkívül érezzük, hogy a megváltást szorosabban össze kell kapcsolni a megtestesüléssel...

Isten nem küld és nem jön cél nélkül. Elhatározása és tette az ember számára egyszerre üdvösség és ítélet. Ha az Atya elküldte Fiát, akkor ennek a küldésnek minden mozzanata a célt szolgálta. De a Krisztusban megígért és megvalósított üdvösségnek nem a természet szükségszerűségével vagy biológiai kibontakozásával kellett megvalósulnia, hanem igazi emberi szabad történés módján. Krisztus mint ember tudatosan átélt a küldetést, szabadon vállalta, s ezzel kimutatta engedelmességét és az emberekkel fennálló szolidaritását. Ugyanígy bennünk is szabad emberi tett az általa hozott üdvösség elfogadása.

(Gál F.)

*

Jézus földi életében világos volt, hogy mindenkinek döntenie kellett mellette vagy ellene. Ezt a döntést – saját üdvössége érdekében – senki sem spórolhatja meg magának. Nekem is döntenem kell Krisztus mellett; csak így lehetek az övé. Persze nem kell azt hinnem, hogy ez a döntés egy pillanat műve, hogy Isten nem hagy időt az érdeklődésre. Fordítva is áll viszont: ha egyszer már döntöttem is Krisztus mellett, ez az egyszeri döntés még nem biztosíték. Féltem kell őriznem, mint drága kincset!

BE

ÜL AZ ATYÁNAK JOBBJÁN

Jézus története az istenfűség története. Azt látjuk emberi formák között kibontakozni, ami örök az Istenben. Maga a földi történelem azonban önmagában kevés volt. Csak Krisztus feltámadása adta a teljes bizonyítékot arról, hogy ő személy szerint valóban az örök Fiú. Amikor az apostolok innen visszatekintettek, akkor értették meg pl. a Jordán-nál elhangzott kijelentést: ez az én szeretett Fiam.

Jézusban tehát az Atya egylényegű Fia azonosította magát a világgal és az emberrel. Az élet, a munka, a szenvedés, a közösségi vonatkozások és a halál az ő személyes ügye lett. Benne az Isten érzékelhetővé tette a világhoz való viszonyát, mégpedig úgy, mint emberi élettörténetet. Ha a feltámadásban ez a Krisztus magára öltötte az isteni dicsőséget, akkor biztos, hogy Istennek a világhoz való viszonya teljes és végleges kifejezést nyert. A világ olyan kedves volt neki, hogy Krisztuson keresztül belevonta abba a kapcsolatba, amely őt, mint Atyát a Fiúhoz fűzi.

(Gál F.)

*

Ismétlődő botlásaink, gyengeségünk ismerete minduntalan elszomorít minket, s úgy érezzük: a megváltás számunkra még nem biztosított. Ezért döntő fontosságú, hogy Krisztus nemcsak tanítást hozott, nemcsak utat mutatott, hanem testvérünkkel lett. Ő, aki legközvetlenebb „rokonunk”, már elérte a végső győzelmet. Valaki miközülünk, a mi „családfánkban” ott ül az Atya jobbján, s gondoskodik arról, hogy mi is oda jussunk, ahova ő eljutott. Reményünk ezért biztos alapra épült, s amíg bízunk öbenne, addig nyugodtak lehetünk üdvösségünk felől.

BE

EGYSZÜLÖTT FIÚ

Krisztus istensége és embersége szerint úgy éli meg magát, mint aki egészen az Atyától és az Atyáért van. Emberi léte egészen a fiúság vetülete...

Hozzá kell vennünk, hogy ez az emberi lét nem elvont valami, és nincs egy pillanatba sűrítve, hanem személyes történés folyamatában valósul meg. Az élet az az út, amelyen a személy kibontakozik. Utóléri és megvalósítja önmagát. Az ember csak élete végén válik azzá, amivé válhatott. Ez vonatkozik Krisztusra is. Csak a halálában valósította meg azt, ami földi keretek között kitellett belőle. De nála a személy, az én: a Fiú személye, – aki a világgal szemben transzcendens – s így a földi történésben nem fejezhette ki magát teljesen. Kellott egy természetfölötti esemény, amelyben transzcendenciája is tükröződhetett. Ez volt a feltámadása... Ami tehát az örök fiúságban együtt van, mint jelen, az Krisztusban térben és időben bontakozott ki, és vált felismerhetővé.

A húsvétnek tehát döntő jelentősége volt az ő küldetésében. Emberi története csak a feltámadásban vált egészen a Fiú történetévé. Haláláig ő is csak útban volt a végső állapot felé, s mint minden embernek, földi útján neki is egyéniségét kellett megvalósítania... A halálban egészen odaadta magát az Atyának, de ugyanakkor mint áldozat azt is kifejezte, hogy az Atya milyen kapcsolatban akar lenni a világgal. Vagyis halála valóban a Fiú halála volt, s ez a fiúság nyilvánult ki a feltámadásban.

(Gál F.)

*

A megváltás csodájához tartozik az is, hogy Isten nem csak egy rövid időre lett emberré, hanem végigélt egy emberi életet. Saját példáján mutatta meg, hogy az időnek is szerepe van Isten terveiben. Én sem lehetek hát türelmetlen, ideges vagy letört, ha megváltásom nagyon lassan érlelődik. Mindennek megvan az ideje.

BE

JÉZUS KRISZTUS AZ EGÉSZ TÖRTÉNELEMÉ ÉS AZ EGÉSZ VILÁGÉ („KITERJEDÉSE”)

Létezik egy lefelé haladó mozgás is; az Írás ezt is alkalmazza, amikor elénk tárja azt, akit Szent Pál az „ígéretnek igenjének” nevez, akibe torkollik, akiben teljesedik minden ígélet. . .

Ennek a második fajta mozgásnak a nagysága abban rejlik, hogy nem zsugorítja az Úr Jézust a történelem egy pillanatára, Heródesnek, Judea királyának, Augustus császárnak és Quirinusnak az idejére. Ugyanaz a nagyszerű közeledés ez Jézushoz, amit Szent Máté és Szent Lukács is indítványoz Jézus nemzetségfáinak ránk hagyományozásával. Azelőtt szeptember 8-án az Úr Jézus származástábláját olvasták; a latin szövegben folyton ismétlődött a „genuit” (nemzette) szó megannyi héber név között. A szerencsétlen miséző a legszívesebben kihagyta volna ezt a nemzetségtáblát, azt gondolva magában: „Ugyan mit értenek ebből az emberek?” Pedig Máté és Lukács nem ok nélkül adja meg Jézus származását. . .

Mint a mágnesű ezer meg ezer kilométer távolságból is az északi sark felé fordul, úgy igazodik az Ószövetség Krisztus személye felé.

Így fogjuk fel igazán a mi Urunk Jézus Krisztus méreteit, korról-korra terjedő teljességében, anélkül, hogy egy történelmi pillanatra szűkítenénk le. Ugyanezt a kinyilatkoztatást tárja elénk Szent János prólógusa: nagy lefelé ereszkedő mozgás, amely szembeállít minket a mindennél előbbvaló Jézussal, azzal, aki egy napon majd így szól: „Mielőtt a világ lett volna, Én vagyok”.

(J. Loew: Elmélkedések Jézus Krisztusról, Bécs, 1975. 38–39)

*

Jézus isteni és emberi természete révén olyan, mint egy óriási gyűjtőpont, melyben végtelen távlatok egyesülnek. Ha akarom, öbönne az én parányi létem is végtelen távlatokat nyer.

BE

AKI ISTENT ATYJÁNAK SZÓLÍTOTTA

A régi palesztinai irodalomban – az Ószövetségben, a zsidó imairodalomban, a rabbinusi és esszénusi írásokban – sehol sem fordul elő, hogy valaki *egyéni*leg, egyes szám első személyben *Abba*-nak szólítaná Istent, legfeljebb a kollektív Atyánk (Abinu) megszólítást alkalmazták. A gyermek gyöngő hangjából az arám *imma* (körülbelül a magyar mama) mintájára alakult ki a mi apu, papa szavunknak megfelelő *abba*... Jézus idejében már a felnőtt gyermekek is ezen a gyöngéd, meghitt és bensőséges hangon szólították édesapjukat, amit azonban Istennel szemben mindenképpen bizalmaskodásnak érezték volna. Párját ritkító bátorságra vall, hogy Jézus úgy beszél Istennel, mint a gyermek apjával: egyszerűen, szívélyesen, félelem nélkül. Az *abba* kinyilatkoztató szó. Felülemelkedik a judaizmus korlátain, és feltárja Jézus küldetéstudatának lényegét: a Fiú fölülmúlhatatlanul szoros és megbonthatatlan kapcsolatát az Atyával. Valami vadonatújjal találkozunk itt, amiben kitapintható Jézus történeti valósága; Jézus az, aki jogosan veheti ajkára az *Abba*-t, aki a vámosokat és bűnösöket is felhatalmazza az *abba* kimondására, és ezzel az egyetlen szóval megnyitja előttük Isten országát.

(Nyíri T.: Ki ez az ember? Budapest, 1976. 71)

*

Itt a megtestesülés oly nehezen felfogható hittitkának annyira egyszerű, kézzel fogható és szívet melengető kifejeződése: emberi ajkak nevezik apukának az Istent. És a megváltás mélységes hittitkának legegyszerűbb kifejeződése az, hogy most már a mi tisztátalan ajkunkon is felhangozhat ez a szó Isten felé.

BE

AKI A MIATYÁNK-RA TANÍTOTT MINKET

Jézus a Miatyánkban saját fiúságából ad részt követőinek. Megengedi, hogy hozzá hasonlóan beszéljenek Istennel, gyöngéden és bizalmasan, mint édesapjával a gyermek. Ezenfelül kijelenti, hogy a meghitt gyermeki viszony nyitja meg az utat Isten uralmának: „Bizony mondom nektek: Ha meg nem változtok, és olyanok nem lesztek, mint a gyermek, nem mentek be a mennyek országába”. (Mt 18,3) A gyermek őszintén mondja: *Abba*. Csak az talál oda Isten országába, aki elfogadja, hogy megajándékozzák az *abba* mélyén rejlő bizalommal. Ezt értette meg Szent Pál, amikor azt írja, hogy az istengyermekségnek és a Szentlélek birtoklásának legbiztosabb jele az „*Abba, Atya!*” (Róm 8,15; Gal 4,6) fohász. Ebből megsejtjük talán, hogy a korai kereszténység miért nem vette magától értetődőnek a Miatyánkot. „És tégy méltóvá, Urunk, hogy örvendező lélekkel és elbizakodottság nélkül bátorkodjunk Téged, mennyei Istent Atyánknak szólítani, és merjük mondani: Miatyánk...” – imádkozza a miséző pap a keleti egyház liturgiájában. Hasonlóképpen a római misekánonban: „Üdvös parancsolatok készítésére és isteni tanítással kioktatva merjük mondani: Miatyánk...” Jézus az egyetlen, mindennél kedvesebb Fiú, aki családtagként szólhat az Atyához. De nemcsak ez. Egyedül neki köszönhetjük, hogy mi is a gyermek példátlanul meghitt, szívélyes hangján beszélhetünk az Istennel; a Valódi-Valósággal, a Lét Ősalapjával, az Abszolútummal, a Végtelennel. A jó hír veleje, hogy *Abba*-nak nevezi és szólítja Istent, s hogy erre bátorít minket is. Századokon át fohászokdtunk így Istenhez, de az már egészen más kérdés, hogy úgy is éltünk-e, mint akik szívélyes, meghitt és szoros viszonyban vannak a Valódi-Valósággal.

(Nyíri T.: Ki ez az ember? 72)

A RÓMAI BIRODALOM

Egységes és minden népre, tartományra érvényes képet festeni lehetetlenség a pogány világról anélkül, hogy az általánosítás hamis túlzásaiba ne esnénk. Igaz az, hogy ekkor már az egész római birodalmat át- és átjárta a hellenizmus diadalmas szellemi mozgalma, igaz, hogy a *művelt osztályok* nyelve, hite, erkölcei nagyjában ugyanazok voltak a római birodalom minden országában, mégis nagy hiba volna azt gondolni, hogy a hellenizmus felfalta az egyes népek egyéniségét...

Igyekszünk mégis valami általános képet rajzolni a pogányság valláserkölcsei állapotáról, melyről oly megrendítő képet fest Szent Pál: „...üresek lettek gondolataikban, és sötétség borult okatlan szívükre. Bölcseknek mondogatták magukat, és esztelenek lettek, és fölcserélték a halhatatlan Isten dicsőségét halandó embernek, sőt madaraknak, négy-lábúaknak és csúszómászóknak a képmásával. Azért az Isten átadta őket szívük vágya szerint a tisztátalanságoknak, hogy maguk becstelenítsék meg testüket, mint olyanok, akik elcserélték az Isten igazságát hazugságra, és inkább tisztelték és szolgálták a teremtményt, mint a Teremtőt, aki áldott örökké...” (Róm 1,21–25). Ez a kép kétségtelül sötét. Sötét, de sajnos, igaz, s Szent Pálnak, aki ezt a levelet Korintusban írta, csak ki kellett mennie az utcára, hogy nehézség nélkül leírja ezt a borzasztó lelki tükröt arról a pogányságról, melyet Krisztus Urunk tanítása emelt ki a förtelmes szellemi és erkölcsi nyomorból.

(Szörényi A.: A Biblia világa, Budapest, 1966. 230–2.)

*

A bűn szinte áthatolhatatlan sötétségébe érkező Megváltó tanúskodik arról, hogy a bűn mégoly hatalmas eláradása sem tartóztathatja fel Isten üdvözítő erejét. Tisztában vagyok ezzel, vagy reménytelennek ítélem embertársaim, hozzátartozóim üdvösségét?

BE

ÁPRILIS 2.

A CSALÁD A RÓMAI BIRODALOMBAN

A római birodalom határain belül az ősi római házasság volt még a legtisztább, és közelítette meg legjobban az ideális házaseletet, de az az ősi tisztaság már csak a legendákban élt akkor, amikor az apostolok Krisztus kemény parancsával a pogány világba léptek...

Könnyű volna a régi történetírókból, költőkből és elbeszélőkből egy sereg helyet összeszedni, melyek a legborzalmasabb erkölcsi fertőt nyomdafestéket nem tűrő módon írják le...

Mindenesetre jellemző az erkölcsök lezüllesztésére két tény: a válások ijesztő emelkedése (Seneca beszél előkelő asszonyokról, akik életkorukat nem a „fasti consulares”, a konzuli táblázatok, hanem férjeik számával jelezték, s később Tertullianus megemlíti: „repudium iam et votum est, quasi matrimonii fructus” = „a válás már olyan fogadalom, mely a házasság gyümölcse”) és az agglegények nagy száma. Ezek ellen hiába hozta Augusztus császár a rendeletet „de maritandis ordinibus” és „de adulteriis coercendis”, majd később Kr. e. 9-ben a lex Papia Poppaea-t, melynek értelmében az agglegények egyáltalában nem örökölhettek, s több gyermekes családok előnyben részesültek a hivatalokban stb. Az abortusok száma is óriási volt, Seneca dicséri anyját azért, hogy szemben az általános szokással nem gyilkolt meg szíve alatt egy életet sem (Ad Helvetiam matrem de consolatione 16,3). És a legnagyobb baj nem is abban volt, hogy a legförtelmesebb bűnökbe merültek bele, hanem az, hogy ezeket a bűnöket nyilvánosan üzték, és nyíltan védték, nem tartották olyan dolognak, mely miatt a legkevésbé is szégyenkezniük kellene.

(Szörényi A: A Biblia világa, Budapest 1966. 232–3.)

*

Mi természetesebb dolog, mint a család? De a bűnös ember még a természetes dolgokkal sem tud helyesen élni. Krisztus nemcsak általában „az ember” megváltója, hanem megváltója a családnak is. Családom megváltójának tekintem őt?

BE

A RABSZOLGÁK A RÓMAI BIRODALOMBAN

A rabszolgákat a hadifoglyok, az elhurcolt férfiak, gyermekek és nők, a kalózok által rabszolgavásáron eladott emberek, a raboktól született gyermekek tömegei tették ki...

Általában azt lehet mondani, hogy a rabszolgáknak sehol *sem volt joguk* semmire sem, teljesen ki voltak szolgáltatva uraik önkényének...

A Kr. előtti első században már kezdtek hangok hallatszeni a rabszolgákkal való bánásmód megváltoztatásával kapcsolatban a stoikus filozófusok részéről: Rodhosi Panteius, Apameai Posidonius, Tarsusi Atenodorus stb. Főleg Seneca sokat írt, és részben elég sokat el is ért a rabszolgák helyzetének enyhítésében, mikor hirdette, hogy a szabad ember és rabszolga között nincs semmi különbség. Nagy általánosságban azonban az újabb rabszolgavédő törvények (pl. a lex Petronia) ellenére is kétségbeejtő anyagi, szellemi és erkölcsi nyomorban voltak a rabszolgák.

A rabszolgaságban együtt voltak a tényleges bűnözők, rablók stb., a szerencsétlen rabságba hurcolt művelt és kiváló emberekkel, távol hazájuktól, családjuktól, mindentől, ami számukra szent és értékes volt, alávétve egy-egy durva és lelketlen gazda szeszélyének a szabadulás reménye nélkül: el lehet képzelni, hogy ilyen körülmények között még a jókból is gonoszok lettek... És ha hozzávesszük azt, hogy legalább négyszer annyi rabszolga férfi volt, mint amennyi rabnő, tehát a házasság egy rabszolga számára egyszerűen lehetetlen volt a legtöbb esetben, akkor fogalmat alkothatunk arról az erkölcsi fertőről, melyben ezek a szerencsétlen emberek éltek.

(Szörényi A: A Biblia világa, Budapest, 1966. 234–5)

*

Joggal szánakozunk a rabszolgákon, és kívánjuk a még elnyomottak felszabadítását. De kívánom-e éppoly hatékonyan a bűn rabszolgasága alóli felszabadulást?

BE

A SZÓRAKOZÁS A RÓMAI BIRODALOMBAN

Az egyik legkedveltebb és legnépszerűbb műfaj ebben a korban már nem a klasszikus tragédiák és komédiák, költemények és énekek előadása volt, hanem a „mimus”-nak nevezett színészi előadás. A „mimus” maszk nélkül, bohóc ruhában adta elő rövid kabaréit, melyeknek fő témái a szerelmi háromszög, triviális és obszcén tréfák s még erkölcstelenebb táncok voltak... De még ezen is túltett a „pantomimus”, mely Augusztus óta önálló műfaj lett. Ebben szöveg nélkül, pusztán tánccal és mozdulatokkal érzékeltették a mondanivalót. Ez a műfaj rendszerint a legalacsonyabb ösztönök felcsigázását célozta, s ilyen „pantomimekben” a legszemérmetlenebb ábrázolás is megengedett volt...

Az amfiteátrumokban az atlétikai versenyeken kívül gladiátori küzdelmek, csatarészletek lejátszása, vadállatok véres harca, hol egymásközt, hol emberekkel, volt a műsor...

Világos dolog, hogy a különböző játékoknak megvolt a nevelő hatása és nemesen szórakoztató jellege, főleg ott, ahol az atlétikai versenyek képezték a nép érdeklődésének fő tárgyát. De a cirkuszi játékok véres kegyetlensége, a teátrumi látványosság tömör erkölcstelensége megmérgezte a nép lelkiületét. Cornelius Tacitus nagyon helyesen mutatott rá a római birodalom hanyatlásának okára akkor, amikor az erkölcsök szinte szisztematikus lezüllését emeli ki, és az érzékiség posványába merült rómaiaknak szemébe vágja a germánok „barbár”, de tiszta életét, akiknél „senki sem nevet a vétken, és az erkölcsi romlottságot vagy rontást senki sem nevezi korszellemnek.” (Germania 19.) –

(Szörényi A: A Biblia világa, Budapest 1966. 236–7).

*

Érdemes egyszer lelkiismeret-vizsgálatot végezni a szórakozásaink szemszögéből. Csak a krimik, túlfűtött élmények, elszabadult érzelmek, harsány indulatok szórakoztatnak engem? Tudok-e szórakozni – és szórakoztatni! – csendesen, értelmesen, szeretettel?

BE

A VALLÁSI HELYZET A RÓMAI BIRODALOMBAN 1.

Az Úr Jézus korában a vezető filozófiai áramlatok a szotizmus és epikureizmus voltak, a rétorok iskoláiban – amennyiben az irodalmon és beszédművészetén kívül mást is tanítottak ott – ez a két irányzat volt az általános. Ez az istenek létezését nem tagadta ugyan, de a sztoikusok és epikureusok istenei éppúgy materiából formáltak, mint az ember...

A filozófia tehát széthintette a kételyt és hitetlenséget a régi istenekben, de nem adott helyébe semmit, semmi pozitív alapot, amelyre az élet küzdelmeiben támaszkodhatott volna az ember. S ha a sztoikusokkal megteremtett ugyan egy félig-meddig hősi etikát, ez az erkölcs a levegőben lógott, nem volt alapépítménye, nem volt törvényhozója, nem volt normája, és nem volt jutalmazója vagy büntetője. Az előkelő és az egymásnak folyton ellentmondó, egymást gyalázó rendszerektől megcsömörlött lélek teljes joggal elmondhatta Pilátussal a szkeptikus kérdést: „Mi az igazság?” (Ján 18,38), de az emberi lélek, mely Istenre van teremtve, s mely ösztönösen tör a boldogság felé, nem elégedhetett meg ezzel a negatív megállapítással... Kereste az ismeretlen Istent, s ezt kapta meg Krisztus Urunk evangéliumában. Az észnek és szívnek sötét homályát világította meg az a Világosság, mely „igaz világosság volt”, mely a földre jött, hogy megvilágítson minden embert.

(Szörényi A: A Biblia világa, Budapest, 1966. 238–40)

*

Megható ez a találkozás a földre lépő Isten és az igazság keresésébe már-már belefáradt emberiség között. Világosan tanítja, hogy „boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert vágyakozásuk kielégül.” Ápolom-e magamban az igazság utáni vágyat, hogy részesülhessek az Igazságban?

BE

A VALLÁSI HELYZET A RÓMAI BIRODALOMBAN 2.

A görögök mitológiája nem az embert akarta fölemelni a magasba, hanem *az isteneket húzta le a földre*, rájuk ruházott minden emberi bűnt és szenvedélyt, persze „istenien” megnagyobbított formában... A keleti vallások pedig még tovább mentek: Baal és Astarte, Adonisz és Tammuz, Dafne és Izis „liturgiája” a legförtelmesebb melegágy volt, ahol a kultikus prostitúció az istenség tisztelőének lényeges része volt.

Az „istentisztelet” amúgyis – ahol régi tisztaságában még fennállott, – *az istenekkel kötött üzleti szerződés volt*, amelyben nem a belső lelkület és emberi jóság, nem az imádság és önátadás volt a lényeg, hanem az áldozatok bemutatása, a votumok teljesítése, a szertartásoknak a papok által történő elvégzése: *adok, hogy adj* alapon. Adtak valamit az istennek, hogy az adjon szerencsét, jó termést, távolítson el betegséget és csapást, nyerjen meg egy háborút, és távoztasson ellenséget, rossz szellemet és ártó nyavalyákat. Éppen ezért a pogány templomok mind kicsinyre épültek. Nem azt a célt szolgálták, hogy a hívőket befogadják és a közös istentiszteletre összegyűjtsék, hanem ott csak a papok forgolódtak, az ő feladatuk volt elvégezni az istennek járó dolgokat, a nép megtette kötelességét, ha fizette az áldozattal járó költségeket.

(Szörényi A: A Biblia világa, Budapest, 1966. 240.)

*

A romlás mindig ott a legszörnyűbb, ahol a legszebb értékek kezdenek pusztulni. A vallás megromlása, a szent valóságok eltorzulása a történelem folyamán sok szörnyűség forrása lett. Tisztában vagyok-e a kegyelemmel, melyben Isten részesített, mikor az igaz hit birtokosává tett, s őrzöm-e igaz tisztaságában hitemet?

BE

A MESSIÁST VÁRÓ NEMZET

63-ban Pompejus római hadvezér bevonult Palesztínába, elfoglalta Jeruzsálemet, és belépett a templomba. A zsidókat Róma adófizetőivé tette. Palesztína részeit a rómaiak Syria provinciájának rendelték alá. Egy ideig a rómaiak jóváhagyásával Palesztínában idumeus eredetű királyok uralkodtak, akiket a zsidók erősen gyűöltek, mivel sem fajilag, sem vallásilag nem tartoztak teljesen a zsidósághoz. A legjelentősebb idumeus király Nagy Heródes volt (Kr. e. 37-4), a rómaiak csatlósa...

Heródes halála után országát az ő három fia között osztotta szét Augustus császár. Heródes Antipas (Kr. e. 4-Kr. u. 39.) negyedesfejedelme volt Galileának és Peraanak. Ő volt az uralkodója Keresztelő Szent Jánosnak és Jézusnak is. Heródes Philippus (Kr. e. 4-Kr. u. 34.) elnyerte Iturea és Trachonitis tartományokat... Archelaus (Kr. e. 4-Kr. u. 6.) uralkodott Judeában, Szamariában és Idumeában. Mivel kegyetlen uralkodónak bizonyult, a rómaiak Galliába száműzték, és volt birodalmát Kr. u. 6-ban a római Syria provinciához csatolták... Ettől kezdve ezt a területet római helytartók kormányozták, akik a syriai legátustól függtek, s Caesareában tartották székhelyüket. Közülük a legismertebb Pontius Pilatus (26-30), akinek idején halt meg Jézus...

A zsidóság Jézus korában nem volt egységes. Több csoport létezett, akik a mózesi törvényhez (Tóra) való vallásos állásfoglalásuk és a rómaiakkal szemben, politikai magatartásuk alapján különböznek egymástól.

(W. Trutwin: Die gute Nachricht, Düsseldorf, 1970. 287-9)

*

A zsidók nagy fájdalma volt nemzeti függetlenségük elvesztése. De ez is Isten terve volt, aki nem akarta, hogy a Messiás egyetlen népé legyen. Isten a politikusok manőverein keresztül készíti saját egyetemes üdvözítő tervét. Nem akarom-e én a Megváltót csak magamnak lefoglalni?

BE

A SZADDUCEUSOK

Nevüket Szádoktól, a Salamon király idején működött főpaptól (1 Kir 1,32) eredeztették. Jézus idejében a szadduceusok pártjához a papi és világi nemesség, valamint a vagyonos polgárok tartoztak. S ha számuk csekély volt is, nagy politikai és vallási befolyással rendelkeztek. Kr. u. 6–70-ig szinte az összes főpapot ők állították. Ők irányították a cselekményeket a (jeruzsálemi) templomban és a szinédriumban, vagyis a legfőbb zsidó főtanácsban, mely vallási, közigazgatási és ítélkezési jogkörrel rendelkezett. Hatalmát persze a rómaiak jóváhagyásával gyakorolta. A szadduceusok készek is voltak a rómaiakkal együttműködni. A rómaiak elleni lázadási kísérletekkel szembeszegültek, mivel a fennálló rend öreinek tekintették magukat. A nép utálta őket fennhéjázásuk miatt, s bizonyos fokig kollaboránsoknak tekintette őket. Egyéb korabeli csoportok, pl. a farizeusok és esszéusok is megvetették őket, s küzdöttek ellenük...

Amíg Jézus Galileában működött, nem került ellentétbe a szadduceusokkal. Csak amikor Jeruzsálemben Messiásként bevonult, s a templomot az árusoktól megtisztította, akkor lépett föl ellene a szadduceus templomi hatóság, mert Jézus által veszélyeztetve látta a fennálló rendet (Mk 11,27; 14,1.53). Jézus elítélésénél jelentős szerepet játszottak, mivel félték attól, hogy ellenkező esetben a rómaiak korlátoznák hatalmukat.

(W. Trutwin: Die gute Nachricht, Düsseldorf, 1970, 289)

*

A szadduceusok egy – sajnos – örök emberi típust képviseltek: a saját kényelméért bármilyen hatalmat kiszolgáló ember típusát. Jézus a legnagyobb ellenfele volt a szadduceusoknak, mégsem gyűlöli őket, hanem az ő megváltójuk is akar lenni. Tudok-e én is így nézni aljas emberekre?

BE

A FARIZEUSOK

A farizeus elnevezés (héberül: paras = elválasztani, elkülöníteni) annyit jelent, mint elkülönített, és ezeknek a törvényhez ragaszkodóknak azt a tartózkodását jelzi, melyet egyéb csoportok iránt tanúsítottak. Számuk nem volt túl nagy, de Jézus korában mégis döntő befolyással rendelkeztek az egész országban. A szadduceusok Jeruzsálemben, a templomban uralkodtak, a Judeában és Galileában mindenütt meglevő sok zsinagóga pedig a farizeusok működési területe volt. A zsinagógákban kifejtett, nem túlságosan jövedelmező munkásságuk közel hozta őket a néphez, melynek körében elismerést találtak. A farizeusok jórészt parasztok, iparosok, kereskedők voltak. Nem volt papi hivataluk. E világiakból alakult mozgalomnak szellemi vezetői a zsinagógákban s külön iskolákban „írás-tudókként” működtek (rabbik). A főtanácsban is jelentős számban képviseltették magukat. . .

Vallási életük középpontjában az Isten törvénye (Tóra) iránti féléo tisztelet állt. Azt hitték, hogy a törvény leglelki- ismeretesebb teljesítése teszi Isten előtt megigazulttá az embert. . . S mivel Mózes törvénye nem lehetett tekintettel az élet minden egyes helyzetére, az írástudók megkísérelték, hogy az újonnan felvetődő kérdésekre új válaszokat adjanak. . . S ennek a „szóbeli hagyománynak” is kinosan pontos tiszteletben tartását követelték meg. Mivel az egyszerű emberek ezeket a szabályokat minden részletében sem nem ismerték, sem megtartani nem tudták, egyes farizeusok göggel tekintettek le ezekre a „bűnösökre”. A farizeusok közt volt azonban sok kiváló, őszintén vallásos és Istenhez hű ember is.

(W. Trutwin: Die gute Nachricht,
Düsseldorf 1970. 269–70)

•

Szomorú látvány: a Messiásnak a vallásos emberekkel van a legtöbb baja! Az én vallásosságom rendben van-e?

BE

AZ ESSZÉNUSOK

Az esszénusok különösen szigorú vallási irányzatot képviseltek a zsidóságon belül. Az elvilágiasodott papi fejedelmekkel Jeruzsálemben semmi közösséget sem vállaltak. Visszavonultak a pusztába, hogy itt várják az Isten országának és a messiási időnek beköszöntét. Szigorú szabályok szerint töltötték itt életüket böjtölés és imádkozás közepe...

1947 óta az esszénusok a figyelem középpontjába kerültek a Holt-tenger melletti Qumrannál talált szenzációs kézirat-leletek és ásatások nyomán. Itt élt egy esszénus közösség a Kr. előtti 2. századtól a zsidó háborúig... Élén az „Igazság Tanítója” állott. Két Messiást vártak, egy papi messiást Áron családjából és egy királyi politikai messiást, mint Izrael királyát. Mint a „világosság gyermekei” szembe helyezkedtek a „sötétség fiaival”, amint pl. a jeruzsálemi papi körök tagjait is nevezték. Magától értetődő volt számukra, hogy ezeket mint „ellenségüket” gyűlöljék. Magukat tekintették az igazi Izraelnek, amely bizakodva tekintet Isten közeli ítélete felé. – Jézus maga ismerhette a Qumran-i közösséget. A végső idő várásában és a földi birtokvágy elítélésében van valami közös az esszénusok és az ősegyház között. De sokkal nagyobbak a különbségek. Jézus nem törődik a Qumran-i emberek módjára a törvény kínosan pontos megtartásával, és nem aszkéta. Érintkezik a vámosokkal és bűnösökkel, és megparancsolja a szeretetet barát és ellenség iránt egyaránt. Végül hirdeti, hogy az ő személyében máris megjelent Isten országa és a messiási idő.

(W. Trutwin: Die gute Nachricht, 293–4)

*

Lehet-e gyűlölettel a szívünkben Messiást várni? Messiást várni annyit is jelent, mint szívünkben a szeretetnek helyet adni!

BE

A ZSIDÓ FŐPAPOK

A főpapság intézménye Áron óta a legmagasabb és legfontosabb méltósága volt az ószövetségi vallásnak, s ennek a méltóságnak az eredete isteni híváson és kiválasztáson alapult, ami a hívő izraelita előtt a legnagyobb tekintéllyel ruházta föl azokat, akik ezt a hivatalt betöltötték. Mivel hivataluk életfogytig tartott, egy-egy főpap döntő befolyást gyakorolt Izrael életére. A főpapnak így hivatásánál fogva az volt a szerepe, hogy a neki fönntartott különleges liturgikus funkciókon kívül vezére legyen az ószövetségi vallási életnek, s mivel a választott nép politikai és nemzeti élete a legszorosabban összekapcsolódott a vallásával, a főpapnak itt is döntő befolyása volt a népre...

A Haszoneus dinasztia megdőlésével megszűnt a főpap hatalma, sőt az Úr Jézus korában megszűnt vallási vezető szerepe is. Ennek egyik oka az volt, hogy mind a rómaiak, mind pedig Heródes és utódai tetszésük szerint tettek le és neveztek ki főpapokat, akiknek így nem volt életük végéig szóló a hivataluk, és állásuk attól függött, mennyire tudnak hízelegni és segíteni a mindenkori politikai hatalomnak... Igen sokszor az kapta meg a főpapságot, aki a legtöbbet fizetett érte...

Az Újszövetségben szerepet játszó főpapok közül elsőnek kell megemlítenünk az idősebb Annást. Neve a héber Hananja rövidítése. Jos. Flavius igen szerencsés embernek mondja, mert azonkívül, hogy maga is hosszú időn keresztül tartotta meg a főpapi méltóságot, mind az öt fia is főpap lett, sőt lányának férje, Kaifás is betöltötte ezt a hivatalt.

(Szörényi A.: A Biblia világa, 118–121.)

*

Nem ok nélkül mondja a Szentírás Jézusról: „Ilyen főpap kellett nekünk!” Méltatlan papok láttán jusson eszembe a mi szent, szeplőtelen Főpapunk, a mi reménységünk!

BE

A ZSIDÓ FŐTANÁCS, A SZINÉDRIUM

Az Újszövetség szent könyveiben gyakran szerepel mint a zsidóság legfontosabb és legmagasabb testülete a „to sünedrion”...

A szinédriumnak 70 tagja volt, a feje a 71-ik, a főpap volt. Tagjai az Úr Jézus korában három csoportra oszlottak: a főpapokra, a vénekre és az írástudókra.

Az első csoport a *főpapok* csoportja volt... Az elnevezés kijárt mindazoknak, akik a főpapi méltóságot már viselték egyszer. Így nevezték azonkívül azoknak a familiáknak a főembereit, amelyekből ténylegesen kikerültek a főpapok... A vezető papi családok egyes tagjai is beletartoztak a főpapok kategóriájába.

A második csoportot a *vének* (presbíteroi) képviselték. Ezek voltak a laikus arisztokrácia tagjai...

A harmadik és legfontosabb csoportot az *írástudók* (grammateis, nomodidaskaloi) kasztja alkotta. Ennek a kasztnak a tagjai úgyszólván kivétel nélkül a farizeusok szektájához tartoztak, legnagyobbbrészt laikusok voltak, bár volt közöttük egy-két pap is...

A szinédrium joghatósága elvileg kiterjedt az egész világon élő összes zsidókra, ténylegesen azonban az Úr Jézus korában csak a Palesztina határain belül élő zsidók fölött gyakorolta a legfőbb vallási, bírói és tanító hatalmat.

(Szörényi A.: A Biblia világa, 122–3.)

*

Jézust nemcsak egyetlen személy, hanem egy testület ítélte halálra, mutatva ezzel, hogy egy közösség, egy testület megléte még nem biztosíték a tévedés elkerülésére. Erre csak egy garancia van: az igazság szeretete, az igazság befogadása!

BE

BETHLEHEM

Jeruzsálem és Betlehem csak két óra járásnyi távolságban vannak egymástól, azonban két egymástól teljesen különböző földrajzi fekvéssel. Ha az ember Jeruzsálemből jön a lapos hegyhátak felé, amelyek – alig lehet ugyan észrevenni – a vízvásztó hegyet képezik, akkor egyszerre csak megváltozik a kép. Jeruzsálem mélyen bevágott völgyeivel a városhegy lábánál hirtelen eltűnik, és Betlehem vidéke tárul elénk. Maga a városka még meglehetősen távol van, de az egész táj nyugatra áttekinthető, és a Holttenger mélysége fölött úgy tűnik föl az emelkedés a fennsíkhoz a Jordán felől, mint valami fal. Ennek megfelelőleg egész sor átmenet van a szántóföld és a tulajdonképpeni pusztá között. A völgykatlan maga gyönyörű, fönséges, szántás-vetésre alkalmas terület, egyike a legnagyobbaknak Júdeában. Ettől kapta a nevét a helység is: Betlehem, kenyerek városa...

A pásztorok, akik szélről védett helyet keresnek a nyáj éjjeli szállására és megfelelő legelőt a korai fiatal állatoknak, Betlehemtől nyugatra olyan vidéket találnak, mely mindenben megfelel kívánságuknak...

Teljesen megfelel a még most is fennálló lehetőségeknek, hogy ott Krisztus születése idején pásztorok tanyáztak, és nyájaiknál örködtek. Heródes viselkedése is a bölcsek látogatásakor éppúgy föltételezi ezeket a helyi körülményeket. Ha Betlehem két napi és nem kétórás járásnyira lett volna Jeruzsálemtől, bizonyára másként cselekedett volna. Így mégis azt hitte, hogy minden itt van szemei előtt.

Ahol az ember Jeruzsálemet elvesztí szemei elől, és megpillantja Betlehemet, ott történhetett, amint a hagyomány is megerősíti, hogy a napkeleti bölcsek a csillagot újra meglátták.

(Willam F.: Jézus élete, Bp. 1934. 31–2.)

*

Isten kiválasztja a helyet, ahol Fia megszületik. Tisztában vagyok vele, hogy én is az ő kiválasztásának köszönhetem, hogy Jézust befogadhatom az áldozásnál?

BE

NÁZÁRET

Az apró város-falucska az észak-galileai dombcsoporthoz déli lejtőjére és Ezdrelon síkságára alátekintve guggolt a lejtőnek afféle horpadásában, s azt lehet gondolni, hogy környéke akkor nagyon szép volt, még szebb, mint ma. Kertek, olajfaligetek, szőlők vették körül alacsony kockaházait, azok csoportjait sikátorok és terecskék választották el egymástól. A keskeny, meredek utcákon a háztartásoknak az udvarokból előömlő szennyvize szivárgott, és dühödt légyrajok zümmögtek. Gyerekcsoportok játszottak. Asszonyok és nagyobbacska leányok mentek a sikátorokon, ruházatuk éles, vegyítetlen színeiben, mint amilyen a kén-sárga, a sötétzöld, a halványrózsaszín vagy vörös. Zajló, élénk, színes élet. Valóban az „életnek sűrűje”. Itt nem lehet elrejtőzni. A nyilvánosság előtt kell élni. Az elhatol a belső szobáig. Mintha az egész város egyetlen mozgalmas, kíváncsi, hangos társbérlet volna. Egy asszonynak elgurul egy drachmája a szobájában? Rögtön közügy. A szomszédság azonnal összefut, nyomakodnak a kicsiny ajtóban; nem segítenek keresni, mert ha nem kerülne elő, együttesen tennék ki magukat a látszatnak, hogy valamelyikük titkon megtalálta. Végre előkerült egy sötét, poros sarokból. Együtt örvendeznek vele! Ez nem belekönyöklés a mások életébe, mert egyik félnek sincs a terhére. Érdeklődés és szeretet a mások dolgai iránt – kötelesség.

Hogy élehetett ilyen zsúfolt körülmények között Jézus, övéivel együtt?

(Ijjas A.: Jézus története, Bp. 1970. I. 208.)

*

Néha úgy hisszük, vallásos életet csak elvonultan lehet igazán gyakorolni, s panaszkodunk a mai élet zajosságára. Jézus názáreti életének példájából látjuk, a döntő nem a külső csend, hanem a lélek csendje. Tudok-e magamban csendet teremteni?

BE

JERUZSÁLEM

Város a Juda-hegység egy mészplatóján kb. 800 m-nyire a Földközi-tenger szintje felett. Eredeti helye egy keskeny sziklakiszögellésen volt a Kidron, Tiropoon és Hinnom völgye között, benépesedését valószínűleg a Kr. előtti 4. ezredtől a Gihon-forrásnak köszönheti. Kr. e. 1900 körül egy egyiptomi, törvényen kívül helyező szöveg említi, a 14. században fejedelmének, Abdi-Hipának levelei IV. Amenofisz fáraóhoz. A kánaáni Jeruzsálemet Dávid zsoldosai hódítják meg, ezért a király magánbirtoka („Dávid városa”). A törzsek közti, de a törzsi birtokon kívüli fekvése egyenesen székhelynek szánja. A szövetség ládájának odavitelével vallási jelentőségre tesz szert Izrael törzsei előtt. Salamon a várostól északra palotát és templomot emel. A következő időben a város terjeszkedik nyugat és észak felé. Megtartja vallási jelentőségét még a birodalom megoszlása és Jeruzsálem pusztulása után is (Kr. e. 587–6); a hívők számára ez az Istentől választott város. Izaiás, Jeremiás, Ezeiel próféta működése szorosan Jeruzsálemhez kapcsolódik. – János szerint Jézus a nagy zarándokünnepeken Jeruzsálembe megy. Lukács írásaiban a város különleges szerepet játszik. A szenvedéstörténet Jézus utolsó tetteit, szenvedését és halálát teszi Jeruzsálembe. Húsvét után itt alakul meg az ős-egyházközség. A Jelenések könyve szerzője számára a város a mennyei Jeruzsálem képe, melyet Isten az idők végén hoz el. – Kr. után 70-ben lerombolják a templomot, 135-ben római–hellén stílusban újra felépítik a várost (Aelia Capitolina), 637-ben az arabok meghódítják. A templomtér szent szikláján megépítik a szikla-templomot. Jeruzsálem az iszlám szent városa és zarándokhelye lesz.

(Stuttgarti Bibliai Kislexikon, Eisenstadt, 1973. 157)

*

Szent város vagy istengyilkos város? Emlékeztet Jézus példabeszédére a búzában növő konkolyról. A végén minden kiderül.

BE

A JERUZSÁLEMI TEMPLOM

A templom, amelyen Jézus napjaiban még építkeztek (Kr. u. 20/19-től 63-ig épült), az antik világ hét csodája közé számított. Pompásan ragyognak fehér márványkövei, elragadóan fénylenek a fogadalmi ajándékok, mindenekelőtt a szentély kapuja fölötti arany szőlők. Ez a mondás járta: „Aki nem látta Jeruzsálemet a maga nagyszerűségében, az nem örült igazán életében. Aki nem látta a csodálatosan berendezett szenthelyet, az nem látott igazán szépséges várost” . . . Jézus (a jeruzsálemi bevonulás után) azonnal a templomba megy; bevonulásának ez a célja. Jeruzsálemet a sionhegyi templom teszi azzá, ami. A templom viszont Isten jelenlététől kapja nagyszerűségét. Jézus bevonulásával új értelmet ad ennek. Most beteljesedik Malakiás próféta szava: „Hamarosan belép templomába a Parancsoló, akit kerestek, és a szövetség angyla, aki után vágyakoztok” (Mal 3,1). A templom imádság háza (Iz 56,7); a kereskedők és mögöttük a zsidó hatóság „rablók barlangjává” tették. (Jer 7,11) Jézus nemcsak szavával, hanem még inkább tetteivel folytatja a próféták tevékenységét. „Nem lesznek többé kereskedők a Seregek Urának templomában azon a napon”. (Zak 14,21) Helyreállítja Isten szolgálatát a mammoné ellenében. Jézus jelenlétével és messiási cselekvésével számunkra szenteli föl a templomot megsemmisítése előtt.

(A. Stöger: A Lukács evangélium, Eisenstadt, 1975. 299.)

*

A templomra, az egyházra adott pénz nem arra szolgál, hogy megnyugtassuk lelkiismeretünket. Igazságtalanságot, gyűlöletet, részvétlenséget hiába akarunk ilyen módon jóvátenni. Az ajándék akkor kedves Isten szemében, ha önmagunk odaadásának látható jele.

KV

JÉZUS CSALÁDFÁJA I.

Izraelben a nemzetségtábláknak igen fontos szerepük volt. Jelentőségük elsősorban Izrael népének sajátos szociológiai felépítettségéből és történeti helyzetéből adódik. A törzsi – nemzetségi – családi hovatartozás szabta meg az egyén társadalmi – vallási helyzetét, ez írta elő jogait és kötelességeit. Izraelnek 12 törzsrre való felosztottsága képezte rendszerük egész alapját. . .

A babiloni fogság után kialakult történeti helyzet még fokozta a genealógiák iránti érdeklődést, és növelte azok ápolásának jelentőségét. A fogságban, elsősorban azonban a fogság után Izrael újjáalakított közösségének az a legnagyobb problémája, hogy megőrizze a népi egységet és a vallási sértetlenséget. . . A leszármazás tisztasága volt a legfontosabb biztosítéka annak, hogy jogfolytonosság áll fenn a fogság előtti Izrael és a Palesztinában megalakult új közösség között. . .

Nem kételkedhetünk tehát abban, hogy léteztek az újszövetségi időkben a zsidóknál olyan genealógiák, amelyek megbízhatóságához kétség nem férhetett. Alátámasztják ezt a feltevést azok a rabbinikus előírások, amelyek a leszármazás ellenőrzésére és biztosítására vonatkoznak.

A genealógiák elsődleges célja tehát a jogfolytonosság bizonyítása. A jogfolytonosságnak viszont az üdvtörténet szempontjából volt óriási jelentősége. A Teremtés Könyve a maga teljességében, elsősorban az őstörténet (Ter 1–11.) rámutat a nemzetségtáblák szerepére: a genealógiák bizonyítják az üdvtörténet egységét és folytonosságát.

(Liptay Gy.–Rózsa H.: Krisztus Jézus született, Budapest, 1978. 242–3.)

*

Isten az üdvtörténetben megmutatta, hogy vezeti az emberiséget, hogy előrehaladás van a történelemben. Tudnom kell: engem is vezet Isten az általa kitűzött cél felé. Ne ítéljek a jelen pillanat szerint!

BE

JÉZUS CSALÁDFÁJA II.

Máté evangéliumát Jótus genealógiája nyitja meg. Ha részletesebben megvizsgáljuk a genealógiát, sőt összehasonlítjuk a Lukács evangéliumban található nemzetségtáblával, akkor úgy találjuk, hogy a nemzetségtábla elsősorban nem életrajzi adatokat tartalmaz, hanem teológiai céllal íródott. Célkitűzése egyezik az egész evangélium céljával: bizonyítani akarja Jézus Krisztusnak, Dávid leszármazottjának messiási mivoltát. A genealógia részben történelem, részben a történelem értelmezése. . .

Lukács evangéliumában is találunk nemzetségtáblát (Lk 3,23–38), ez Jézus őseit egészen Ádámg vezet vissza. A két nemzetségtábla egybevetése bizonyos eltéréseket mutat fel. . .

Máté egész evangéliuma úgy mutatja be Jézust, mint az ószövetségben megjövendölt Messiást, ezért már az evangélium elején úgy állítja elénk, mint Dávid fiát. . . Miután Lukács Jézus küldetésének egyetemességét hangsúlyozza, azért Jézus genealógiáját egész Ádámg vezet vissza. . .

A két szerző valószínűleg más-más forrást használt, és egymás forrásait nyilvánvalóan kölcsönösen nem ismerték. Forrásaikat ellenőrizni nem tudták, nem is kívánták. Számukra az elsődleges cél az volt, hogy bemutassák Jézusnak Dáviddal való kapcsolatát, ill. Jézusnak leszármazását visszavezessék Dávidon és Ábrahámon keresztül Ádámg. Az ebből fakadó teológiai következmények érdeklik őket.

(Liptay Gy.–Rózsa H.: Krisztus Jézus született, 245–8.)

*

Lehet, hogy nekünk fontosnak tűnhet a pontos történeti sorrend, s izgat minket, ha megszakad a folytonosság. Az evangélisták tudták azonban, hogy a folytonosság Isten folytonosan ható gondviseléséből származik igazán.

BE

JÉZUS CSALÁDFÁJA III.

A genealógia külön érdekességét képezi az, hogy négy asszonyt is megnevez. . .

Miért vette be Máté Jézus nemzetségtáblájába ezeket az asszonyokat, akiknek élete nem mentes a bűnöktől és hibáktól? . . . Isten útja a történelemben sokszor vargabetű, és ő tud görbe vonalakon is egyenesen írni. Ígétét éppen azokon keresztül valósította meg, akik emberileg nézve gyengék és megvetettek. Máté ezért nem Izrael híres özanyjait sorakoztatja fel (Sára – Rebekka – Lea – Ráchel), hanem négy olyan asszonyt emel ki, akiknek emberi sorsa nem adott reményt nagy jövőre. Támártól Juda el akarja venni az utódhoz való jogot; jogait csellel kell kiharcolnia. Rácháb végeredményben kéjű, aki végül is a hódítók kegyéből lesz a választott nép tagja és Szalmon felesége. Rut rokonszenves viselkedése mellett is moábita nő, aki idegen és szegény asszony módjára megtűrtként tallóz az aratók után. Mégis anyja lesz Boász gyermekeinek, és így Dávid királynak özanyja. Betsábé, Uriás felesége alapján véve házasságtörő asszony, így lesz belőle Izrael egyik nagy uralkodójának, Salamonnak szülőanyja. Hozzá kell tenni, hogy mind a négy asszony úgy lesz özanyja a Messiásnak, hogy előzetesen nem tagja Izrael népének. Akik emberileg gyöngék, és nem látszanak különösen nagynak, azokon keresztül működik az Isten ereje. Kiválasztottságukat semmiképpen se értékeljük úgy, mint erkölcsi állapotuk nagyrabecsülését, hanem lássuk benne Isten szabad döntését, aki nem tekinti akadálnak választottainak hátrányos emberi és társadalmi helyzetét.

(Liptay Gy.–Rózsa H.: Krisztus Jézus született, 253)

*

E négy asszony nem tudta, hogy Isten választottja. Én se érezzem elvetettnek magamat azért, mert nem tapasztaltam, nem élem át isteni kiválasztottságomat!

BE

JÉZUS NAGYSZÜLEI

Mária, Jézus anyja, történeti alak. Mint ilyennek, neki is voltak szülei, akik azonban nem szerepelnek az evangéliumban...

De mind a jeruzsálemi, mind a názareti hagyomány tudni véli nevüket is; Joáchimnak és Annának hívja, s az egyház a szentek sorában e nevek alatt tiszteli őket, az őskeresztény századok kezdeteibe vesző időktől fogva. Történetükről semmi olyan, amit mint hívők kötelesek volnánk hinni, nincs följegyezve. A Szentföld azonban, mintegy az Ötödik Evangélium tartja fenn a rájuk vonatkozó sejtelmek töredezett sorait.

Ezek között az első éppen szüleinek állítólagos jeruzsálemi háza és Szűz Mária fogantatásának és születésének állítólagos helye, a Juh-kapunak és a Bethezda-fürdőmedencének közelében. Itt a IV–V. századra visszamenő régiségű templomhely van; a hagyomány szerint itt állt volna Joachim és Anna jeruzsálemi háza... A körülmények szerint nagyon szerény ház lehetett; semmivel sem több, mint a Júdeában és Galileában szokásos és Jeruzsálemben és Názáretben nem egy helyütt feltárt barlanglakások egyike...

Elfogadva a kétségtelenül történelmi jellegű tradíciókat, így jelölhetnők meg egy családi sors állomásait, Jézus anyjának szüleiét: Betlehem–Jeruzsálem–Szapporisz–Názáret. A Zsidó Háború és Jeruzsálem ostroma egyebek közt tenger iratot is elpusztított, az emlékezés csak homályosan őrizhetett meg róluk... adatokat.

(Ijjas A.: Jézus története, Budapest, 1970. 161–2.)

*

Szeretnénk többet tudni Jézus nagyszüleiéről, de Isten ismeretlenségben tartotta őket. A mi lelki életünkben sem szereti Isten a kíváncsiszkodást: amit elárul titkaiból, azt nem szórakozásul, hanem üdvösségünkre adja.

BE

AZ ÉDESANYA

Jézus története egy, talán 12–13 éves lánnyal kezdődik, aki el volt jegyezve, mint ilyen korú lányhoz illett. Mária jegyesét Józsefnek hívták. Még nem vitte házába, még nem kezdődött meg házassági együttélésük. A menyasszony szűz volt. József Dávid házából származott. Isten mindent úgy rendezett el, hogy Mária fia egy szűz fia lehessen, József törvény szerinti fia, Dávid királyi házának sarjadéka. Ő mindent bölcsességgel intéz.

A szűz neve Mária volt. Így hívták Áron nővérét is (Kiv 15,20). Nem tudjuk, mit jelent a név: úrnő? Jahve kedveltje? De amikor először fölcsendül az üdvösség történetében, már kenete és fénye van. Az Isten előtt álló angyal küldetése Máriánál ér véget. . .

Az angyal üdvözli Máriát. Zakariást nem köszöntötte. Üdvözli ezt a názáreti lányt, pedig Izraelben a férfi nem köszön az asszonynak. Az üdvözlés két köszöntésformában hangzik el. Mindegyik üdvözlés és megszólítást tartalmaz. . .

Máriában azért telik kedve Istennek, mert túlradóan elhalmozta kegyelemmel. Kiöntötte rá könyörületét, jóakarátát, kegyelmét. „Kegyelmet találtál Istennél.” . .

Mária az a város, amelynek a közepén (ölén) Isten lakik, a király, a segítő hős. Ő a maradék, akin Isten betölti ígéreteit, ő a csirája Isten új népének, közepén Istennel.

(A. Stöger: A Lukács-evangélium,
Eisenstadt, 1975. 24–25)

*

Mária az az ember, aki hallatlan isteni titkok közelébe kerül, – s aki ezekhez a titkokhoz méltóan viselkedik. Hogyan bánok én a nekem juttatott isteni kegyelmekkel? Milyen tapintattal, diszkrécióval viseltetem Isten titkai iránt?

BE

ISTEN SZOLGÁLÓLEÁNYA

Az angyal átadta Isten üzenetét, megnyugtatta Máriát, felkínálta a jelet – most választ vár. Isten vágyat ébreszt, vonz, verseng értünk, eloszlatja az akadályokat, meggyőz – de nem kényszerít. Máriának szabad elhatározásból kell igent mondania.

Mária fölismerte az üzenetből Isten akaratát. Mint az Úr szolgálója, teljesíti ezt az akaratot. Isten akaratát a minde. Az üdvösség története Ábrahám engedelmisségi aktusával kezdődik. Őhöz így szólt az Úr: „Menj ki földedről... arra a földre, amelyet majd mutatok neked. Nagy néppé teszek... Ábrahám elindult, ahogy az Úr megparancsolta neki” (Ter 12,1–4). Egy zsidó hagyomány szerint Isten így szólt Ábrahámhoz: „Ábrahám”! Az így felelt: „Íme én, a szolgád.” Isten üdvözítő parancsai kezdetől fogva mindvégig engedelmisséget kívánnak. Krisztus az engedelmisség aktusával lép be a világba (Zsid 10,5–7), és ugyanazzal hagyja el (Fil 2,8). Az ember csak akkor juthat el az üdvösségre, ha engedelmeskedik: „Nem jut be mindenki a mennyek országába, aki mondja nekem: Uram, Uram. Csak az, aki teljesíti mennyei Atyám akaratát.” (Mt 7,21).

Mária így válaszolt: Íme az Úr szolgálója, történjék velem szavad szerint.

Mária mondatában nincs „én”. Máriának Isten a minde.

(A. Stöger: A Lukács-evangélium, Eisenstadt, 1975. 30.)

*

Mária tudja, hogy Isten nem azért közli velünk titkait, terveit, hogy kíváncsiságunkat kielégítse. Ő megértette, hogy Isten terveit szolgálni kell. A mi vallásosságunk sokszor azért silány, mert érteni akarjuk a vallást, nem pedig élni! Ha szolgáló szívvel fogadjuk Isten terveit, akkor e tervek a mieink lesznek, s elvezetnek a teljes megértésig.

BE

MÁRIA HIVATÁSA

Maradjunk még egy pillanatig ennél a fiatalasszonynál, akivel Isten oly nagy dolgokat művelt, akiben a világ egyik korszaka lezárul, s egy másik nyílik meg. Mária, aki a Messiást-váró választott népnek legragyogóbb példája, a Jézust fogadó egyháznak is példaképe lesz. Az igehirdetés feladatát – Keresztelő Jánoshoz vagy az apostolokhoz hasonlóan – nem kapja meg. Mária nem lesz hivatásos hírnök. Ezért szentel neki Márk evangéliuma, amely csupán Jézus nyilvános működését tárgyalja, különösebb figyelmet. Máté, Lukács és János azonban mind jobban felfedezik Mária feladatát. Ez nemcsak a Jézussal való vérrokonságban áll. Ő egész személyével kapcsolódott bele az eseményekbe. Az üdvösség eseményeit („szívében őrizte” (Luk 2,19.51). Ő az, „aki hitt” (Luk 1,45). „Prius mente concepit quam ventre – előbb fogadta be a megtestesült Igét lelkébe, mint testébe.” Éppen ezért Mária tisztelete a Krisztus titkában való különleges részesedése miatt igazán evangéliumi dolog.

(Holland Katekizmus, Utrecht 1968. 87.)

*

Mária, aki szívébe tudta fogadni s egész életén át szívében tudta őrizni Krisztust, képes arra, hogy minket is a szívében hordozzon. Az ő hivatása nem külsődleges, hanem egészen bensőséges volt – Isten szándéka szerint. Ő az a személy, aki Istentől azt a hivatást kapta, hogy az üdvtörténetben „az Anya” legyen. Ezt látta benne mindig az egyház, ezt kell látnom benne nekem is.

BE

MÁRIA, KRISZTUS ELSŐ HÍVE

Mária mindig Jézus mellett állt. Mindazt, ami Jézussal történt, ő is átélte, hiszen Mária élete Jézusé volt. De nem azon a módon, hogy tökéletesen megértette őt; a Szentírás ezt kifejezetten mondja. „A Szent”, akiről az angyal üzenete szól (Lk 1,35) – s mennyire telítve van ez „a Szent” Isten titokzatosságával és messzeségével – Máriához jön. S Mária mindenét neki adta: szívét, tiszteletét, vérét, egész életerejét. Körülölelte őt odaadásával, de ő Mária fölé nőtt; mind szédítőbb magasságokba. Máriának saját fiában – aki „a Szent” volt – kell megtapasztalnia valami nagy messzeséget. Fia belőle él, de kinő belőle. Fia teljes valóját képtelen volt megérteni. De hogyan is kellett volna megértenie az élő Isten titkát? Mária azonban képes volt arra, ami a földön keresztény szempontból fontosabb, mint a megértés, s aminek megvalósításához az erőt ugyancsak Isten adja, az az Isten, aki a kellő időben megadja a megértést is: Mária hitt. Hitt, mégpedig olyan időben, amikor a szó igazi és teljes értelmében rajta kívül még senki sem volt Krisztus-hívő.

Ha valami képes Mária nagyságát kifejezni, akkor az rokonának felkiáltása: „Boldog vagy, mert hittél!” (Lk 1,45). Ez magában foglal két másik kijelentést: „Ők nem értették meg ezeket a hozzájuk intézett szavakat” – továbbá: „Szavait anyja mind megőrizte szívében.” (Lk 2,50.51) Mária hitt. És hitét mindig újból fel kellett építenie. Mindig erősebbre, mindig szilárdabbra.

(R. Guardini: Der Herr. Würzburg 1951. 10.)

Mi valóban csak csodálni tudjuk Máriának ezt az egész életén át törés nélkül megőrzött hitét. Hitt, mert tudta, hogy hite az Úrnak nyújtott ajándék, szerető viszonzás az őt elárasztó kegyelemért. Mi talán kissé önzően nézzük hitünket: a hitem nekem jó. „Jó annak, aki hisz” – mondjuk. S pontosan ezért olyan gyenge a hitünk!

BE

FOHÁSZ AZ ANYÁHOZ

Áll az édes Istenanya,
Öröm arcát fénybe vonja,
Úgy ringatja kisfiát.
A jászolra hajladozva,
Örvendezve, vigadozva,
Szent ujjongás hatja át...

Kérlek, Szűzanyám, esengve,
Jól bevéssed én szívembe
Anyaságod sebeit.
Az egekből érkezettnek,
Ki széna közt született meg,
Osszam meg gyötrelmeit.

Add meg, kérlek, hogy míg élek,
Együtt örvendezzek véled
Kicsi Jézuskád előtt.
Hozzá bújjak, míg a földön
Számüzésemet kitöltöm,
S mint te, úgy szeressem őt.
Így szeresse minden ember,
E szent vággyal olts be engem,
Ebből szívjak szent erőt.

Dicső Szűze szent szűzeknek,
Hadd ízleljem kelyhedet meg,
Add karomba kicsikéd,
Hadd ringassam át ölemben,
Ki azért lett földi ember,
Hogy a halált zúzza szét.

(Jacobus Tuders: Sequentia de gaudiis Beatae Mariae
Virginis, – Sík S: Himnuszok könyve,
Bp. 1943. 381–3)

A JÉZUSRÓL SZÓLÓ HÍRADÁS

Köztudomású, hogy az összes szent iratok közül, még az újszövetségek közül is méltán kimagaslanak az evangéliumok, mert elsősorban ezek tanúskodnak a megtestesült Igének, a mi Üdvöztőnknek életéről és tanításáról.

Az egyház mindig és mindenütt azt tartotta és tartja, hogy a négy evangélium apostoli eredetű. Amit ugyanis az apostolok Krisztus parancsára hirdettek, azt később a Szentlélek sugalmazására ők maguk és más apostoli férfiak írásba foglalták, és átadták nekünk a hit alapjaként, tudniillik a Máté, Márk, Lukács és János szerint való, négyalakú evangéliumot.

Az anyaszentegyház szilárdan és állhatatosan tartotta és tartja, hogy az említett négy evangélium, amelynek történetiségét határozottan állítja, hűségesen adja tovább mindazt, amit Jézus, az Isten Fia, földi életében az örök üdvösségért valóban cselekedett és tanított mennybevétele napjáig. (Vö. Ap Csel 1,1–2). Az apostolok az Úr mennybemenetele után az ő mondásait és tetteit hallgatóiknak azzal a teljesebb megértéssel adták át, amelynek ők maguk voltak birtokában, miután tanultak Krisztus megdicsőülésének eseményeiből, és az igazság Lelkének világossága tanította őket. A szent szerzők pedig úgy írták meg a négy evangéliumot, hogy a négy szóbeli vagy írásos hagyományokból egyes részeket kiválogattak, másokat egybevonak, vagy az egyházak állapotára való tekintettel fejtettek ki, megtartva továbbra is az ígehirdető formát, de mindig úgy, hogy Jézusról csak a színtiszta igazat közöljék velünk.

(II. vatikáni zsinat: Dei verbum 18)

*

Isten, aki Fiát adta értünk, hogyne gondoskodott volna arról, hogy Jézusról hűséges képet kapjunk. Így tekintem, isteni ajándéknak az evangéliumokat?

BE

JÉZUS ÉLETRAJZÍRÓI I.

Általánosan egyetértenek abban, hogy János Márk Kr. u. 65 körül írta evangéliumát, valószínűleg a római keresztény közösség használatára. János Márk természetesen nem volt apostol, de semmi kétség, hogy nagyon közeli kapcsolatban állt a kora keresztény egyházzal. Csel 12,12-ben olvassuk: Mihelyt (Péter) föleszmélt, elment Máriának, a Márknak nevezett János anyjának a házába, ahol sokan voltak együtt és imádkoztak. János Márk Pálnak és Barnabásnak (ez utóbbinak unokaöccse volt) lett fiatalabb missziós társa...

Nagyon korai adatunk van arra, hogy a keresztény egyház Márk evangéliumát valójában Péter evangéliumának tartotta. Egy Papiász nevű 2. századi püspök, egy idősebb ember szavára hivatkozva, így ír: „A presbiter tehát ezt szokta volt mondani: Márk, aki Péter tolmácsa lett, gondosan leírta mindazt, amit az Úr mondott vagy cselekedett, amennyire emlékezett rá, de nem rendszeresen. Ő ui. se nem látta az Urat, se nem volt személyes követője, hanem – mint mondtam – később követte Pétert, az pedig tanítását a szükségletekhez alkalmazta, nem pedig összefüggő elbeszélésben számolt be az Úr beszédeiről.”...

Mi ennek az evangéliumnak a jellegzetessége? Első pillantásra szinte művésztelenül egyszerűnek látszik. Olvassuk át gyorsan az első két fejezetet. Mi a benyomásunk? Nagyjából az, hogy a megrögzített események amúgy tövel-heggyel vannak összehányva. Ez a benyomás, meg az az érzés, hogy itt hiányzik a művészi kéz „retusálása”, adja meg sokak számára ennek az evangéliumnak sajátos varázsát... Márk evangéliuma inkább amatőr pillanatfelvétel, mint műtermi arckép.

(Kiskommentár az Újszövetséghez, Bécs, 1973. 16–7)

*

Márk tolmácsolta Péter igehirdetését. Én is tolmácsolom az evangéliumot környezetemnek?

BE

JÉZUS ÉLETRAJZÍRÓI II.

Első pillantásra a Máté-evangélium zsidó jellege szembeötlő, és ez néha talán egy kicsit messze esővé teszi tőlünk. Már az evangélium nyitánya elkedvetlenítő. József származáslistája Ábrahámától kezdve, pedig ez igazán nem látszik fontosnak, hiszen a következő versek Jézus szűzi fogantatásáról beszélnek (1,1–25). Ezekben a kezdeti versekben fordulnak elő legelőször azok a szavak, amelyek harangkondulás gyanánt zengenek végig ezen az evangéliumon: „Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által” (1,22).

Máté uralkodó vonása Jézus ábrázolásában a beteljesedés. „Jézus, a Beteljesedés”: ez ennek az evangéliumnak az üzenete...

Az általános benyomás az, hogy ez az evangélium belegyökereztetni Jézust saját népének életébe és hitébe, ezzel pedig Istennek abba a százados tervébe, amely végighúzódtott a régi Izrael történetén, előkészítve az újnak jövetelére...

Máté evangéliuma a legnagyobb gonddal készített művészi szerkezetet mutat. Ennek célja szigorúan tanító. A fölépítés világos. A Jeruzsálemi Bibliának a szinoptikus evangéliumokhoz írt bevezetése határozottan úgy írja le ezt az evangéliumot, mint „drámai elbeszélést hét felvonásban a mennyek országának eljöveteléről”. A kezdő felvonás a gyermekség-történet, a végső a passió, közbül pedig öt szakasz, „mindegyikben egy beszéd található, és ezt gondosan megválasztott elbeszélő anyag vezeti be, ill. készíti elő.”

(Kiskommentár az Újszövetséghez, Bécs, 1973. 37–41)

*

Máté meglátta Jézusban a Beteljesedést. Én is így látom az Urat, mint életem beteljesítőjét?

BE

JÉZUS ÉLETRAJZÍRÓI III.

Máté evangéliuma hagyományosnak tűnik állandó ószövetségi hivatkozásaival és ... egyházasnak, hiszen hangsúlyozza, hogy az Egyház szervezett test, kijelölt vezetőkkel. Úgy látszik, inkább arra van gondja, hogy felépítse a hívők szervezetét, nem pedig arra, hogy ledöntse a korlátokat.

Lukács, éppen ellenkezőleg, mintha a kívülálló, az elnyomottak evangéliuma lenne. Uralkodó légköre pogány, nem zsidó. Irodalmi szépsége még a fordításon is átüt...

Ez a szépség persze nemcsak az előadásban rejlik, hanem a tartalomban. Olyan ez a tartalom, hogy ma sokunkhoz egészen közvetlenül szól. Egy evangélium sem örökíti meg ilyen teljesen Jézus gondját a szegényekre és kitesztottakra. Egyik sem hangsúlyozza ennyire a nők helyét Jézus szolgálatában. Ez az evangélium mutatja meg leginkább, hogy a Jóhír minden faj és nemzet embereinek szól...

A szerző az evangélium címében megnevezett személy! Lukács, a „szeretett orvos”, Pál utazótársa és misszionárius kollégája. A föltételezés szerint pogány származású volt, bár azok közül a pogányok közül, akik mély jártasságot szereztek a zsidó írásokban és vallásban...

Lukács Jézus portréja egy olyan Vezéré, aki betör öntetszélgsünkbe és cselekvést kíván.

(Kiskommentár az Újszövetséghez,
Bécs, 1973. 46–52)

*

Jézus gazdagságát mindegyik evangélista más színben állítja elénk. Ebből láthatjuk, hogy egyetlen ember sem képes teljesen felfogni, kimeríteni Jézus gazdagságát. Csak kérni lehet – és kérni kell – az Urat: „Add, hogy teljesebben, igazabban ismerjelek téged!”

BE

JÉZUS ÉLETRAJZÍRÓI IV.

János evangéliuma igen élénk képet fest nekünk Jézus életéről és személyiségéről, igen korlátolt számú történelmi tény kiválasztása alapján. Nem egészen hűsz eseményre lehet felosztani, de legtöbbször elbeszélése olyan részletes vagy annyi tanításra ad alkalmat, hogy az eredmény egy gazdag és teljes evangélium.

Jól ismerjük a rádió híradási gyakorlatát. A reggeli hírek csak a tényeket közlik. Az emberek nem érnek rá többre. A déli és az esti híradóban, meg a későesti hírekben viszont az adás a tényekkel kezdődik, de a program többi részét különböző kommentároknak szentelik. Többre van szükségünk, mint pusztán tényekre. Segítség kell, hogy megértsük jelentésüket.

Erősen ilyen Szent János módszere...

Alexandriai Kelemen, ez a vonzó ember (Kr. u. 150–215) híres szavakban állította ellentétbe Jánost a többi evangéliummal: „Mint ahogy János megfigyelte, hogy a többi evangélium a testi dolgokat emelte ki, ő a Szentlélektől ihletve lelki evangéliumot alkotott.”...

János mindig olyan embereket ragadott meg, akik nem tudják abbahagyni a kutatást Isten első kézből való megismerésére, és ugyanakkor elkötelezetten törődnek embertársaikkal. Ilyen könyv ez...

János nem úgy jár el, mint a riporter, aki talán pontosan, de értetlenül örökíti meg valamit. Hanem mint a tolmács, aki ismeri Mestere gondolatát...

(Kiskommentár az Újszövetséghez,
Bécs, 1973. 74–81)

*

János elmélkedett, hogy megértse és megőrizze azokat az eseményeket, melyeket Mestere közelében átélt. Milyen remek útmutatás ez számunkra, hogy mi is felfogjuk saját életünk eseményeinek üdvösséges jelentését.

BE

...SZOLGAI ALAKOT ÖLTÖTT...

Mária úgy élte meg az angyali üdvözetet, mint szabad személy hitbeli találkozását a mindenható Istennel. Magatartása nem az elérzékenyülés volt, hanem az engedelmeség: Az Úr szolgáló leánya vagyok.

...Krisztus maga is úgy nyilatkozik később, hogy szolgálni jön, nem pedig azért, hogy őt kiszolgálják. Kijelentését megerősítette viselkedése, amire joggal hivatkozott az utolsó vacsorán. De mennyivel erősebb a meggyőződésünk ennek a szolgálatnak az őszinteségéről, ha tudjuk, hogy ez a Megváltó nem bemutatót végez, hanem belső emberi érzéseiből kiindulva feltekint egy anyára, s átéli az emberi személy méltóságát, ezért tud minden emberben testvért látni. Így az az irgalom, amely őbenne megjelent, nem a koldus felett érzett részvét és szánakozás, hanem testvéri együttérzés. Az apostoli egyház meg is látta benne, hogy nem szégyellte testvéreinek nevezni azokat, akiket megváltott. (Zsid 2,11)

(Gál F.: Úton a teljesség felé, Budapest, 1977. 24.)

*

Az emberek közül senki nem került annyira szinkronba Jézussal, mint Mária. Ez természetes is, hisz Mária Jézus édesanyja, és Jézus életfájának ágaiban, virágjaiban és gyümölcsében az édesanya nedvei buzognak (Guardini). Lenyűgöz ez a csodálatos konszonancia. Gyönyörködöm benne – és próbálom átültetni magamba és gyakorlatiasan ápolni magamban ugyanazt a lelkiületet: a forrásét, Máriáét és a folytatását, Jézusét (és ezt fordított sorrendben ugyanúgy felfoghatnám) – a hallgatólag szolgálat szellemét a világ üdvéért.

ME

A SZENT ÉJSZAKA

„Amikor mély csend borult mindenre, és az éjszaka sietős útja felén tartott, a Mindenhatónak Szava az égből királyi trónjáról a föld közepén termett.” (Bölcs 18,14–15) Érkezése emberileg egészen egyszerű volt. Egyszerre csak ott fekszik a bölcsőben – magatehetetlenül, kicsinyen, feltűnés nélkül az újszülött. Megegett ugyan egy-egy csoda: csillag villan, angyalkórus dalol, és valami titokzatos erő különös idegeneket vonz ide messziről; ám inkább azon csodálkozhatunk, hogy az ég nem szakadt erre az istállóra, az angyalkórus oly hamar elcsitult, és a világ nagyjai nem siettek mindenünnen üdvözlésre, imádásra. A néhány csodát elnyelte a szent éjnek csendje, s a pár embernek ámulata felette napokon belül elpárolgott – s ami maradt: egy puritán munkáscsalád. A betlehemi polgármester bürokrata pontossággal jegyezhetné, hogy egy vándor párnak – názareti illetőségűek – a város területén egészséges fiúgyermeke született. S aligha romantikus, hogy a fiúcska miatt csakhamar a rendőrséget kellett mozgósítani. Isten tudja, a rafinált Heródes mit gyanított a csecsemő körül, hogy még büntető expedíciót is küldött, mivel a helyi rendőrség „nem állt hivatása magaslatán”. A kicsi pedig emiatt élete első két évét idegen országban töltötte.

(H. S. Braun: Jesus als Mensch, München 1938,
15–6)

*

Örökkévalóságnak Királya! – megszületté, hogy megtapasztald az emberi közelséget és az emberi lét rövidre szabott határát – engedd, hogy mi, esendő halandók meg társaid legyünk örökkévalóságodban!

(Könyörgés a karácsonyi 2. vesperásból)

„FOGANTATOTT SZENTLÉLEKTŐL”

Mária igen-je következtében Jézus az övé lett. A sajátja – szent szüzi kizárólagosságban. Test csak az ő testéből, vér egyedül az ő véreből. . . . Következő tetteként átadja őt ajándékozásban az egész világnak. Hiszen 'az emberi természet egésze nevében' vonzotta őt magába; s most szabad akarattal folytatja az isteni művet: tovább adja őt az emberi természetnek és az egész emberiségnek. . . .

Ha Mária példáját látjuk magunk előtt, mit tehetünk mást, minthogy hálálkodunk. És talán a szívünk is formálódik és alakul az ő adakozásának láttán: nem zárjuk el magunkban önzőn Istennek kegyét és kegyelmét – vélvén, hogy ebben áll szüzi érintetlenségünk a világtól –, hanem örömteli szeretettel adjuk tovább a világnak, hadd halljanak Krisztusról, és merítsenek belőle, míg csak élnek emberek a világon.

(J. Dillersberger: Das neue Wort über Maria,
Salzburg, 1947, 52.–

*

Istenhez – világhoz közel álló női természeted sugallhatta neked a mindennemű életnek ritmusát, Mária: kapni – adni. Alighogy sejt lett méhedben a magzat, viszed Erzsébethez; gyengéden megszületett, nyújtod pásztornak, bölcsnek; mintegy első lépteit a templomba tereled: megkapni – továbbadni. Így tartja fenn, vagy így teremti tovább velünk az ő világát az Isten, aki mindenben mindent végbevisz. Belátom: minden jó adomány felülről jön, – és mindenki azért kapja, hogy használjon vele. A legnagyobb jó az Isten, aki megjelent nekünk Jézus Krisztusban. És ha a világot csak kicsit is szeretem, nem tudom nem közölni vele, amit magam megéltem.

ME

BEMUTATÁS A TEMPLOMBAN

A jelenet középpontjában Mária áll, de milyen szótlanul! Elvégzi, amit előír a törvény, aztán ámulva hallgatja Simeon jövődölését. Ha valamikor, hát itt és most nem pusztá formáság az „elszülött” bemutatása. Mária tudja magyarázat nélkül is, hogy mit csinál: Istennek adja azt, akit Istentől kapott. Úgy, mint minden anya, hiszen a gyermek nem az anyáé; kapja és mindjárt adnia is kell, örül neki, szolgálatot tesz körülötte, de nem is álmodhatik arról, hogy magának tartsa meg. Ha próbálná megtartani, elveszítené, s ha odaadja, valahol megnyeri. Minden anyaság nagy, közös titkai sokszoros fényben ragyognak Mária anyaságában, aki most Jézust „mutatja be”, s lelkében elvégzi: sohasem fogja fiát gátolni abban, hogy betöltse azt a szolgálatot, amiért a világba lépett.

(Jelenits István: Betű és lélek, Budapest 1978. 24.)

• *

Az életet nem mi adtuk magunknak, a szüleink sem akarták *személyes* létünket – ők legfeljebb gyereket kívántak – következésképpen az életnek célját nem szabhatjuk meg, emberek. Mária, az Úrnak szolgálóleánya, tudja ezt. Jézus még inkább tisztában van vele. Egyszer így nyilatkozik erről: „Az én eledelem, hogy annak akaratát teljesítsem, aki küldött, s elvégezzem, amit rám bízott”. (Jn 4,34) Többször kell, és mélyebben kell magamba néznem, hogy világosan lássak, és felfedezzem: itt és most mit akar velem az Isten – nehogy rendeltetésem ellen cselekedjem, azt meg, amit kíván tőlem, ne tegyem meg.

ME

„...JÁTSZOTTAM A SZÍNE ELŐTT...”
(Péld 8,30)

Jézus gyermekségének éveiről a Szentírás nem számol be. Szántszándékkal. Ezzel azt akarja tanítani, hogy a Messiás gyermekora úgy telt, mint minden gyermeké: játszott, és fejlődött.

Mi, emberek, sokszor úgy véljük, hogy életünkben rendkívüli dolgoknak kell történiök. Mi leszünk majd a világtörténelem tengelye, vagy legalább is fontos rész a tengelyen. És csalódottan ábrándulunk ki, ha létünk sora egészen szokványos. Mi balgatók! Mintha a történelem tengelyének, csúcspontjának lenni számítana valamit! Hiszen úgy eltűnik egyszer minden, mint a rajzok, amiket a kisgyerek palatáblájára kapirgált, elfújja a szél, mint a várat, amit homokba épített. Továtűnő játék csupán az is, ami évszázadokig áll fenn.

De Istent szolgálni! – nagy-alázatosan és önkéntes engedelmességben –, mint Jézus Názáretben szülei körében; megtenni Isten akaratát – elrejtve, névtelenül, ismeretlenségben, mint ő; és fölmenni a Kálváriára – ez a világtörténelmi tett! – Egyszer majd, amikor felnyitják a nagyok és a kicsik életkönyvét mindenek szeme láttára, ámul majd az emberiség: milyen fontos volt a csendes ismeretleneknek élete a földi történések szempontjából, és mennyi üres szalmát csépeltek a földnek nagyjai az égi csűrök számára...

(Hans Wirtz: Das grosse Aergernis
2. kiad., Tyrolia 1937)

*

Azt kérem tőled, Uram, hadd lássak tovább az orromnál! Találjam meg helyem, és találjam fel magam a te gondviselésedben! Szolgáljam embertársaimat, hazát, világot az általad megkívánt szeretettel. Mindent a te nagyobb dicsőségedre: áldozatomat, imádságomat, tanulásomat, töprengésemet, szórakozásomat, pihenésemet. Így mondom most, amit Szent Pál klasszikusabban fogalmazott meg: „...akár esztek, akár isztok vagy bármi mást tesztek, tegyetek mindent Isten dicsőségére!” (1 Kor 10,31)

ME

TUDATOSAN — ÚJRA A TEMPLOMBAN

Az ifjú Jézusban egyszer tör fel bensősége. Az eseményt Lukács mondja el (Lk 2). Övéi minden évben fölmentek Jeruzsálembe a húsvét ünnepére. Amikor tizenkét éves lett, szintén fölmentek, és a fennálló szokás szerint Jézust is magukkal vitték. Az ünnepnapok elteltével hazaindultak, Jézus azonban Jeruzsálemben maradt, anélkül hogy szülei tudták volna. Egy napig vándoroltak már, azt hitték, hogy a zarándokcsoportban van. Amikor azonban nem találták, visszafordultak, hogy Jeruzsálemben keressék. Három nap múlva akadtak rá a templomban.

Jézust ott a templomban ragadta meg valami, ami elhatalmasodott rajta. Szeme elől eltűnt az anyja, eltűnt József, eltűntek az útítársak. Egy maradt: „Nekem Atyám dolgaiban kell lennem!”

És amikor édesanyja kérdezi: „Gyermekem, miért tetted ezt velünk? Lásd, apád és én szomorúan kerestünk?” – visszakérdez nagy csodálkozással, és ez sejteti, hogy az ő helye valahol egészen másutt van: „De miért kerestetek? Nem tudtátok, hogy nekem Atyám dolgaiban kell fáradnom?”

(R. Guardini: Der Herr, Würzburg 1949. 18.)

*

Akármennyi természetes és emberi elem vegyül is egy-egy templom létesítésébe, fenntartásába, a templom jellege mégiscsak a túlvilág, az Istennel való kapcsolat marad. Imádság háza (Mk 11,17), Isten háza és az ég kapuja (Ter 28,17), szent hely (Kiv 3,5). Bennem van-e a templommal kapcsolatban az ifjú Jézus vágyakozása, értékelése, magatartása?

Testem is az Isten temploma (1 Kor 6,19). – Szívemen viselem-e Isten ügyét?

Maga a világ is arra vár, hogy megszentelődjék (Róm 8,19 s köv.); – fáradozom-e Isten dolgaiban, hogy a célbaérést ne késleltessem, hanem elősegítsem?

ME

A REJTETTSÉG ÉVEI

A nagy dolgok a csendben bonyolódnak le. Nem a lármában, nem a külsőségek halmozásában, hanem a belső látásnak élességében, az elhatározásnak nesztelen megmozdulásában, a titkos önmegtagadásban és áldozatban: amikor a szeretettől ihletett szív tette szólni a szellem szabadságát, és megtermékenyíti a szív méhét cselekvésre. A halk erő az igazán hatalmas erő.

Az Úrnak nyilvános élete, ha bőven számítjuk, három évig tartott; egyesek szerint azonban még két évig sem. Mily kevés ez az arasznyi idő! Ám mekkora a jelentősége akkor a megelőző harminc esztendőnek, amelyek alatt nem tanított, nem küzdött, és nem tett csodát. Alig van az Úr életében még valami, ami a hívő érzületet jobban lekötne, mint e harminc évnek hallgatósága.

Valaki azt mondta: aki szeret, az tesz ilyet. Ez a megfontolás megnyithatja fülünket, hogy e némaságnak tanítását megértsük, hogy nagy tisztelettel közelítsünk a ropant történéshez, amely Jézus bensejében végbement.

(R. Guardini: Der Herr, Würzburg, 1949. 18)

*

Beszélek, mikor hallgatnom kellene,
s ha szólni szükséges,
hallgatók egyszerre...

Amikor beszélni volna jó, hallgatók;
és ha hallgatni kell,
hallgatni nem tudok.

Hadd mondjam, ami helyes;
Uram, merjem, ami jó,
bátran merjem, ami jó,
s tegyem, ami helyénvaló!

(Arbeitsblätter für den Firmunterricht –
Benzinger, 1970)

ÉLET NÁZÁRET BEN

József időben vezette be kis inasát a szakmába, megmutatta neki, hogyan kell a szerszámot kézben tartani, s egy-egy fogást, mely leegyszerűsíti s megkönnyíti a munkát. Dolog akadt bőven; mindenféle famunkát vállaltak, mert külön ács, bognár, asztalos még nem létezett. . . . Nehéz mesterség volt. Bele lehetett izzadni; erőt és fejtörtést egyformán igényelt. . . . És amikor a „mester” meghalt, minden teher Jézusra maradt; önálló iparos lett. Harminc esztendőskoráig. Megrázó gondolat: Isten ember lesz, és egy emberöltőn át műhelyben dolgozik, gerendákat illeszt össze, bölcsőt és koporsót enyvez egybe a galileai hegyek e félreeső fészke egyszerű lakóinak első és végső nyugalma, megigazítja a faekéket, amelyekkel szántóikat feltörik; új lábat készít egy széknak, asztalnak. Harmincéves koráig! S Jézus szakmájában olyan lelkiismeretes, mintha egyenesen azért született volna a világra, hogy bölcsőt, asztalt, ekét javítgasson, mintha akárki más ezt nem tette volna. Hisz úgy sóvárgott már utána az egész szegény világ! . . . Úgy látszik, meg akarta mutatni nekünk, a fontoskodóknak: tökéletesen egyremegy, hogy a mennyei Atya hová állít, és milyen munkát bíz ránk; . . . a lényeges csak az, hogy egész szívvel-lélekkel álljunk a helyünkön.

(H. S. Braun: Jesus als Mensch, München, 1938. 20)

*

Elérkezik az ember egyszer oda, hogy hivatásával kapcsolatban elsősorban azt nézi: hogyan szolgálhatok a legjobban, mivel nyújthatom a legtöbbet, továbbá, hogy nem a befektetés minimuma és a kereset maximuma lesz a pályaválasztásánál és hivatása gyakorlásánál a mérvadó. Kibírnánk a száznyolcvan fokos fordulatot? Azt hiszem, ennek megjelölésére új mérce, új fogalom szükséges: krisztusi. Ó, be ráférne társadalmunkra a Krisztus szerinti ember!

ME

JÉZUS FELVESZI A BŰNBÁNAT KERESZTSÉGÉT

Jézus a Jordánhoz megy. Oda, ahol János nagy missziós tevékenységét fejti ki. Észrevétlenül elegyedik a hallgatóságba, tevehajcsárok, pásztorok, katonák közé, mint aki a vezeklésre rászorul. Megvárja, míg a keresztelkedésben rá kerül a sor. – János, aki nem ismerte Jézust, amikor megpillantja, nyomban felismeri, és szíve csak úgy reszket az örömtől és megilletődéstől. Alázatos tisztelettel szabadkodik: voltaképpen nekünk szerepet kellene cserélnünk: „Neked kellene engem megkeresztelned, és te jössz énhozzám?” Az Üdvözítőnek kimondhatatlan örömet okozott ez az alázatosság és hűség. „Hagyd ezt most, felel kedves taglejtéssel, mert így illik teljesítenünk minden igazságot.” – Jánosnak mély belátású, Szentlélektől megvilágosított lelke nyomban megértette ez igéket: Jézus példát akar adni az alázatosságra és az engedelmességre Istennek nemcsak parancsaival, hanem minden tetszésével szemben is.

János keresztsége nem volt szentség, nem eszközölte a megigazulást, hanem csak utalt annak szükségességére, és bűnbánatra hangolt, de ezzel egyben előkészítette a Messiás által alapítandó szentségi keresztséget. Szerepel a vízzel való lemosás, aztán nyomban megnyílik az ég, bemutatkozik a Szentháromság együttese, nevezetesen a Szentlélek megszentelő ereje, és elhangzik a szózat: „Ez az én szeretett Fiam, kiben kedvem telik.” Nagy vonásokban már ki van itt fejezve a szentségi keresztség minden eleme és fenséges gyümölcsei.

IX. Szent Lajos király sokszor órák hosszat térdelt a poissy-i várkápolna keresztkútja előtt, amelyből fejére öntötték az üdvösség vizét, és barátainak kijelentette, hogy ez a kis szentély drágább neki, mint a rheimsi székesegyház, ahol királlyá koronázták.

(Müller L.: Példát adtam nektek, Budapest 1939)

*

Hála neked, Jézusom, hogy a keresztséggel a világegyetem Királyának gyermeke lettem.

ME

MÁJUS 10.

KÍSÉRTÉST SZENVEDETT — DE A BÜNTŐL MENT MARADT (Zsid 4,15)

Sátán: „... mondd ennek a kőnek, hogy váljék kenyérré!”

Jézus: „Írva van: nemcsak kenyérrel él az ember.”

Sátán: „Minden hatalmat és dicsőséget neked adok, ... ha leborulva hódolsz előttem.”

Jézus: „Írva van: Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj.”

Sátán: „Ha Isten Fia vagy, vesd le magad innét!”

Jézus: „Írva van: ne kísértsd Uradat, Istenedet.” (Lk 4)

*

Istenhez az út a bűn érintésével vezet. Nem mintha vétkezni szükséges volna. De szembe kell nézni a bűnnel a kísértésben. Isten révén fel kell ismernünk, s Isten erejében el kell utasítanunk a bűnt. Így kellett volna Ádámnak megasszonyának is felismerniök a rosszat, anélkül hogy vétkeztek volna. Ám gögjük, engedetlenségük és emberi kíváncsiságuk elbuktatták őket. És csak Krisztus, az új Ádám, szembesült a bűnnel helyesen, Isten kedvére. S le is győzte azt. Ezáltal példát adott nekünk, és segítő eszményünk lett. A kísértő Sátánon aratott győzelme minket is győzelemre vezethet, még a legádázabb küzdelmekben is.

(Aemiliana Löhr: Das Herrenjahr,
Pustet, 1955. 215)

*

A világ már alig említi a bűnt. Talán azért hallgat, mert ha szólna, önmagát fedné föl vele? Vagy tehetetlenségét leplezi – hogy változtatni és megváltozni képtelen?...

De szól a bűnről a Biblia és az Egyház is. Egész problematikája a bűn – és a megváltás. Mert nem fér meg a kétségek világában: ha Isten Fia vagy, ... ha ..., ha ..., ha ... Mert nógatja a Lélek: Ne engedd, hogy legyőzzön a rossz, inkább te győzd le a rosszat a jóval! Mert magasztosabb elhivatottságot érez: szentté válni a végtelenül szent Isten előtt.

ME

MIT NEM AKART, ÉS MIT AKART JÉZUS?

Csodát tenni saját előnyére, Istentől valami imponálót kérni és földi hatalmat elérni. E három út az, amelyet Jézus nem akart járni. Pedig ez a három fontos mindenki számára, aki érvényesülni kíván. Jézus azonban annak tudatában volt: ő azért jött, hogy megfordítsa az értékek rendjét. ... Ő kikerüli azt, ami a világban bölcsességszámba megy, ami itt dicsőségnek számít. A keresztelés nála ezt jelenti: magamat alávetni, kicsinek, szolgának lenni, a halál végett élni. Nem a sikert, hanem a szolgálatot kereste. Ebben hűségnek lenni – volt minden öröme. Új öröm ez ezen a világon.

(Holland Katekizmus német kiad. 105–
Nijmegen–Utrecht, 1968/125)

*

Az emberfia nem azért jött, hogy szolgáljanak neki, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságdíjul sokakért. Mk 10,45.

Aki szereti életét, az elveszíti, de aki gyűlöli életét ebben a világban, az megmenti az örök életre. Aki nekem szolgál, az engem kövessen, s ahol én vagyok, ott lesz a szolgám is. Aki engem szolgál, azt megtiszteli az Atya. Jn 12,25–26.

Az Egyház a nagyböjt első vasárnapján azt olvassa az evangéliumban Jézusról, hogy legyőzi a kísértéseket és nem tesz csodát saját érdekében. A következő komoly időszakban a hívő ember újból számot vet élete céljával, rendeltetésével. Rádöbben Jézus szavaira: „ahol én vagyok, ott lesz a szolgám is.” Talán nem is annyira helyet, mint helyezkedést jelent ez számára. Jézus-követést az új értékrend szerint. Vállalja a szolgálatnak „új örömét”, hittel és bizalommal, hogy majd „megtiszteli az Atya” – amint a példaképnek, Jézusnak is ez volt a sorsa.

ME

TANÍTVÁNYOK TOBORZÁSA

A Keresztelő kijelentésére: „Nézzétek, ő az Isten báránya”, András és János Jézus nyomába szegődnek. „Mit kerestek?” – kérdezi Jézus. „Mester! – mondják zavartan – hol laksz?” „Gyertek, nézzétek meg!” A szöveg még annyit mond, hogy napestig nála mamaradtak (Jn, 1,31–39). Az evangéliumok elég adattal szolgálnak arról, hogy egy csapásra megnyerte őket magának. Így mutatkozik meg Jézus nyilvánosságra lépésének első pillanatában egy folyton ismétlődő vonás, az a titokzatos erő, amellyel egyszerre megnyerte magának azokat, akiket akart: Andrást, Jánost, Simont, Fülöpöt, Natanaelt, a szamariai asszonyt, bűnbánó Magdolnát... És még hányat ragadott meg természetfeletti erejével! „Mint sas a verébre, úgy bukik Isten a lélekre” – mondják később a spanyol misztikusok. A kísértésben Jézusnak emberi alakja lett láthatóvá, a röpke találkozások az első tanítványokkal pedig kettős természetének másik oldalát fedik fel. Íme, isteni arculata!

(H. Daniel–Rops: Jesus
Innsbruck 1951 20)

*

Akit őszintén szeretnek, nem egyszer veti fel magának a kérdést: mit is szeretnek bennem? miért is szeretnek ennyire? És vagy nincs rá felelet, vagy csak elcsüggesztő választ adhat: érdemtelen vagyok a szeretetre!

Szeretet esetén nem a szeretett személy, hanem a szerető valaki a nagy! Ez ihlethette meg Pál apostolt is, hogy leírja: „... a nekünk ajándékozott Szentlélekkel kiáradt szívünkbe Isten szeretete. Amikor még erőtlének voltunk, Krisztus alkalmas időben meghalt a bűnösökért, noha az igazért is alig hal meg valaki, legfeljebb a jó emberért vállalják a halált. Isten azonban azzal tesz tanúságot szeretetéről irántunk, hogy Krisztus meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk.” (Róm 5,5–8)

ME

„TE, PÉTER VAGY”

... Jézus tudta, hogy az ő evangéliuma döntő jelentőségű az embereknek, minden ország és minden idők emberének üdvösségében. Nem is lehet tehát másként, minthogy kimondottan akarta, hogy evangéliuma egészen a világ végéig minden nemzedékhez eljusson, mégpedig csorbitatlanul és hamisítatlanul jusson el. A mai ember persze rögtön írásra és nyomdára gondol; Jézus szava azonban ilyet nem említ. Egy könyvet ismer ugyan, mely az üdvösség tanát magában foglalja; ez az Ószövetség. Saját tanítását nem bízta könyvre, hanem emberekre, akikkel együtt élt, és akiket ő formált. Megbízta őket, hogy hirdessenek, hogy tanúságot tegyenek, hogy életet ébresszenek és alakítsanak. Mindennek mikéntjét a jövőre hagyja: a mindenkori körülményekre és a Szentlélektől megvilágított döntésükre.

(R. Guardini: Die Kirche des Herrn, –
St. Benno, 1968.43)

*

Én Istenem! Ma, amikor annyi közöny, sőt ellenszenv és ellenségeskedés van az Egyházzal szemben, nem tudok mást, mint nagyon hálás lenni azért, hogy jóságos gondoskodásodból ez az Egyház létezik. Külön hálás azért, hogy üzeneted nem holt betűként, hanem eleven eligazításként érkezhetsz mihozzánk. — Add, Uram, hogy utmutatásodat ne várjuk ölbe tett kézzel, hanem tanúságtevésre készen, mindig élő kapcsolatban a Szentlélekkel és korunkkal!

ME

A KÁNAI MENYEGZŐN

Fogytán a bor. Mária így hívja fel rá Fiának figyelmét: „Nincs borunk.” Jézus azt feleli: „Mit akarsz tőlem, asszony? Még nem jött el az én óráim.” Mária szól a szolgáltnak: „Amit mond, tegyétek meg!” – Jézus megtöltette a vizeskorsókat vízzel. Amikor a násznagy megkóstolta, a víz kitűnő borrá vált. (Jn 2,1–11)–

Válaszával Jézus nem akarja édesanyját bántani, de tisztázni szeretne valamit. Te a pillanatnyi helyzet sürgetésére szólítottál fel valamire. De ez számomra nem irányadó. Az én cselekvésem máshonnét indul. Az én tevékenységemnek törvénye „az én óráim”, vagyis az Atya utasítása. – Jézus újra meg újra szól az Atya akaratáról. Ne úgy képzeljük, hogy eleve lerögzített utasítás ez, amely készen tartalmaz minden időközben felmerülő tennivalót; az Atya akarata inkább az, ami Jézust élteni, ami az események során kibontakozik és határoz. Az akaró Atya maga, aki mindig Jézusban él. Ez az akarat viszi őt, betölti, körülveszi, készíti állandóan. Jézus egyébként oly magányosan áll a világban, hogy ennek az akaratnak a teljesítése az ő „étele és itala” (Jn 4,34). Ez az akarat esetről esetre konkrét elrendeléssé, követelménnyé válik. A mindenkori helyzetben ott áramlik körülötte, mint különleges útbaigazítás: „az ő órája”. Csodálatos viszony az Atyával, tele bensőséggel és közvetlenséggel; de terhes is, és nagy keserveknek forrása.

(Romano Guardini: Der Herr
Würzburg, 1949/38)

*

Jézus az Atya akaratára engedte magát keresztre feszíteni, s ott a kínok hevében érett meg életadó szőlőfürtté. Ebből sajtolja nap mint nap vérének drága menyegzős italát az eukarisztiás áldozatban. Égi jegyességben váljunk eggyé vele az áldozatban, hogy elteljünk mi is sohasem apadó „jó borával”!

ME

BENSŐM BUZOG HÁZADÉRT

Ezt a szót ismételte a názáreti próféta. Láta a botrányt – a vásárosdit „az Úr házának udvaraiban Jeruzsálem szívében” (116. Zsolt 9), és az Atyának Fia nem tudott megbékélni vele.

Az esemény lényeges betekintést enged nekünk Jézus lelkébe, emberi mivoltába. Ember is ő, emberi szenvedélytől reszket most, indulatosan üt, vág maga körül. Egészen más Krisztus ez, mint a gipszfehér, édeskés, áldó gesztusú, amilyeneket a Saint-Sulpice téren kínálnak a kegytárgyboltokban. Dacol a tömeggel, és protestálva szembeáll vele. — Az eseménynek még további jelentősége is van. A jelenlevők megkérdezik: „Miféle csodajelet mutatsz, hogy ezt mered tenni?” Jézus ezt válaszolja: „Bontsátok le ezt a templomot, és én harmadnapra újra felépítem.” A zsidók vállat vonnak: „Ez a templom negyvenhat évig épült, és te újjáépítenéd három nap alatt?” Megháborodottnak tartják, és elfordulnak tőle. A mondás értelme tisztázódik később, amikor Jézus perében vádpontként kerül elő: a templom, amely három nap alatt felépül, nem a sok udvaros, többoszloposos, drága épület, hanem az az élő templom, amelyben megtestesült és lakik az Isten.

(H. Daniel-Rops: Jesus, Innsbruck, 1951/232)

*

„...Isten nem lakik emberi kéz emelte templomokban”. Nagyon indokoltan mondja ezt Szt. Pál areopagosi beszédében (ApCsel 18). Jézus mégis remeg a templom szentségéért. Mert mindenkinél jobban tudja, hogy nekünk, embereknek van szükségünk – és mennyire! – az elvonatkoztatott, a profánból kiemelt szent helyre, ahol a közösségben megélhetjük Istenhez tartozásunkat, istengyermekségünket és magát az Istent.

ME

„...KIMENT EGY ELHAGYOTT HELYRE IMÁDKOZNI”

Jézus a csendes imádságot a kamrában előnyösnek vallja ..., de nem tartozik azok közé, akik közmondásosan a kamrára hivatkoznak, és emiatt a közösségi istentiszteletet elhanyagolják. Ha szombatonként a zsinagóga tele van imádkozókkal, ő is ott van közöttük; nem idegenkedik a jámbor zarándoklásoktól, jelen van a templomi zsoltározásnál és a zsidók egyéb ájtatossági gyakorlatain is részt vesz, mint pl. a húsvéti báránylakomán. Különösképpen szereti azonban az estéket a hegyen. Ott tölti az éjszakát imádságban valamely magaslaton. Szemünk előtt a kép: fölötté a csillagos ég, fény fény mellett. Lent a völgyekben meg az alvó, álmodozó városok mécsei, és a sápadt hold tükörképe a csillogó vizek hullámain. Így imádkozik az Atyához – és e világnak minden szépsége imádság lesz benne.

(H. Suso Braun: Jesus als Mensch, 32–
München 1938./32)

Az imádság belső igény, kegyelem és beteljesedés – de kötelesség, fáradozás és erőlködés is. ... Minden kornak szüksége van tiszta kemény imádságra.

ME

„SZÜNTELENŰL KELL IMÁDKOZNI...”

Jézus élete nem oszlik meg. Őnála nincs szombat és köznap, vallás és magánélet, Isten és világ; a kettő nála folytonosan át- meg átszövi egymást. A szombat olyan napja, mint minden másik – azaz számára minden nap szombat; istentiszteletet tart, és ott időzik az Atyánál. Istent felleli mindenütt: az országutakon és minden egyes virágszámban; őrá tekint minden emberarcban, hisz az Atya teremő keze nyomát látja rajta. ...A mennyei Atya! Ez a levegője, amit beszív; a talaj, amely tartja őt; a védelmező fedél egész lénye fölött; ez minden vándorlásának célja: útjai végén az Atyának karját látja, amint kitérül feléje.

(H. Suso Braun: Jesus als Mensch, 42–
Ars Sacra, 1938./42)

*

Amíg csak kötelességnek éreztem az imát, nem boldogultam vele. Egyedül a szeretetért érdemes élni. Keresem, kit szeressek. Nem találok Istennél méltóbbat. Az Isten szeretet. Állandóan ott időzni a szerető Istennél, a szerető Istenben. Átitatva lenni az ő lényétől. – Te tanítottál meg imádkozni, Jézusom! Te megmutattad, hogy kit szeressek – és hogyan.

ME

AZ ÚR FÖLKENTJE

Jézus korában a messiási fogalom sok téveszmével terhelt, kiigazításra váró fogalom volt. Jézus feladatának tekintette, hogy megtisztítsa a tévedésektől, mielőtt magát Messiásnak kinyilatkoztatná. De határozottan Messiásnak vallotta magát mindazok előtt, akiknek joguk volt megtudni, hogy ő kicsoda. Így Ker. János előtt és a tanítványok előtt (Mt 11,3.). A legünnepélyesebb vallomás Kaifás előtt hangzik el (Mk 14,61). A főpap – a főtanács nevében eskü alatt megkérdezi (drámai helyzet: a letűnő Ószövetség az Újszövetség örök Főpapját bírja vallomásra): „Te vagy-e a Messiás, az áldott Isten Fia?” Nem kettős kérdés ez, hanem a korabeli gondolkodásmód szerint Jézus messiási öntudatát kutatja; erre a feltételezésre épült fel az egész hivatalos vád a törvényes hatóság részéről. A válasz súlyosan egyszerű: „Én vagyok” (Mk 14,62); „Te mondtad” (Mt 26,64); „Én vagyok. Ti mondjátok.” (Lk 22,70). Vagyis Jézus a legnyomatékosabban Messiásnak vallja magát, s ezzel a halált vállalta. S hogy semmi kétség se maradjon, még megtetézi: „Látni fogjátok, hogy az Emberfia ott ül a Mindenható hatalmának jobbán és eljön az ég felhőin” (Mk 14,62). Ezzel javítani akar ellenségei Messiás-fogalmán, és szívesebben nevezi magát Emberfiának, mint Messiásnak; másrészt vádlói felelősségét próbálja tudatosítani.

(Koncz Lajos: A mi Krisztusunk 148–Bp. 1975/148)

*

Jézus ezt olvassa a názáreti zsinagógában Izajás könyvtekeréből: „Az Úr lelke van rajtam, mert fölkent engem, elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, s hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy felszabadítsam az elnyomottakat, és hirdessem: elérkezett az Úr esztendeje.” (Lk 4,18–). Összetekerte az Írást... s elkezdte beszédét: „Ma beteljesedett, amit az imént hallottatok.”

ME

ÖRÖMHÍR A SZEGÉNYEKNEK

A szegényt is megkísérti az evilág szelleme. Számára veszélyes kór az aggodalmaskodás. Ez ugyanúgy elronthatja az életet, mint az elbizakodottság. Az aggódó nem tud vidám lenni, mert folyton csak egyet hajtogat: „mit eszünk? mit iszunk? mivel ruházkodunk?”

A lélegzõdozásnak csodás fogásai azok a buzdítások, amelyekkel Jézus szeretné elhárítani az aggodást – az egyébként jó emberektõl. Fõ motívumok, melyeket fölemlít:

1. *Az aggodás méltatlan az emberhez*, mert pocskolja az erõt lényegtelen dolgokra. „Nem több-e az élet az ételnél, a lélek a testnél?”

2. *Haszontalan és nem célravezetõ*. „Ugyan ki toldhatja meg életét egy könyöknyivel is, ha aggodalmaskodik?”

3. *Az aggodás betegség és természetellenes*, szorongással teszi az életet. A növény, a madár vagy a gyermek természetébõl kellene megõriznünk valamit; értelmetlen önmarcangolást ezek nem ismernek, hanem élvezik az életet, hisz isteni Atyánk ajándéka az. Végsõ gondzõ.

4. *A gond a hittel összeegyeztethetetlen*. „Ezeket a pogányok keresik. Mennyei Atyátok tudja, hogy ezekre szükségtek van.”

Ne higgyük, hogy Jézus csupán nyugtatni akar. Látott õ mást is, mint liliomot és madarat az ágon. Tapasztalt az emberéletben szomorúságot sokat – és maga is megélte. Ám ez nem keserítette el. Az Atyára gondolt – és ez édes ízzel, melódiával töltötte el. *Jézus Isten szemével – felülrõl nézte a dolgokat, és ezért mindig fényes, derûs oldalukról látta õket.*

(Ottó Karrer: Die frohe Botschaft, 78–
Ars Sacra 78)

*

Elégedettség, béke, öröm. úgy látom, nagyrészt azon múlnak, hogy a dolgok, események irányítanak-e engem, vagy én rendezem el azokat magamban hittel. Hálás módszer: Isten szemével nézni!

ME

A VAKOK LÁTNAK

Jézus megy az úton, számosan kísérik. A vak ott ül az útszélen, hallja a tömeget, érdeklődik, majd kiált: „Jézus, Dávid Fia, könyörülj rajtam!” El akarják hallgattatni, de nem hunyászkodik meg, kiált hangosabban, és addig, amíg Jézus maga elé nem vezetted: „Mit akarsz, mit tegyek neked?” „Mester! hogy lássak.” És Jézus: „Menj! A hited meggyógyított téged.” A vak nyomban lát és követi Jézust. (Mk 10,46–52)

*

A csodák, mint a természetfeletti rend jelei, azt igazolják, hogy az Atya dicsősége és ereje Jézuson keresztül kiárad a világba. A vakok meggyógyítása arra utal, hogy ő a világ világossága; a sokféle gyógyítás és a holtak feltámasztása igazolja, hogy ő az örök élet szerzője; a gonosz lelkek kiűzése arra emlékeztet, hogy ő megtöri a bűn hatalmát; a természetben végbevitt csodák úgy mutatják be, mint aki képes a fizikai világot megdicsőíteni és az üdvözült ember életkeretét átalakítani.

Jézus nem úgy alkalmazta a csodát, mint a hit felébresztésének egyetlen útját. Tanításának nagyszerűsége, türelme, őszintesége éppúgy a karizma erejével hatottak, mint rendkívüli tettei. Máté, Zakeus, Mária Magdolna és sokan mások ilyen személyes értékek miatt fordultak feléje, ... Ő maga tudta, hogy ennek az útnak jövője is van: Boldogok, akik nem láttak, és hisznek.

(Gál Ferenc: Jézus Krisztus a Megváltó 115–
Szt. István T. 1972/115)

*

Engedd, Uram, hogy ne a javaidért keresselek!
Ne engedd, Uram, hogy csak törődésedet, gondviselésedet
szeressem!
Engedd, Uram, hogy személy szerint Téged találjalak meg,
s Tebenned legyek boldog. Amen.

ME

CSODÁS HATALMÚ BARÁT

Jézus együttérez az emberek szenvedésével. Szíve remeg a könnyөрүlettől. Közel engedi a kint, de nagyobb annál. Nincs egyetlen szava, amellyel olyan idealistának mutatkoznék, aki azt hiszi, hogy kiküszöbölheti a nyomort. Nem is emelkedik a nyomorúság fölé meghatottan, lelkesedésben, hanem teljes rosszaságában nézi azt. De sohasem veszíti kedvét, és egyszer sem lesz csalódott. Az ő szíve a legérzöbb és a legtudöbb, mely dobogott valaha – erősebb az emberi nyomorúságnál.

Mit is jelent Jézus számára a gyógyítás?

Jézus nem az a nagy karitatív egyéniség, aki jó szívével és nagy segítö tehetséggel kutatja, megérti az emberi bajt, és átsegít rajta. Nem a szociálisan érzö, aki látja a visszaságokat, és igyekszik jobban rendezni a dolgokat; kikel az egyenlötlenység ellen, és harcol az igazságért. A karitatíve és szociálisan érzök a bajt csökkenteni, ha lehet, eltávolítani akarják...

Krisztus nem kerülte ki a bajt, mint az emberek állandóan teszik. Nem hunyt szemet fölötte, nem is védekezett ellene, hanem befogadta a szívébe. A szenvedö embereket úgy fogadta, amint vannak – eredeti állapotukban. Beleállt az emberek szorongásába, bünösségébe, szükségébe. Lemérhetetlen dolog ez! Szent, komoly szeretet, illúziók nélkül; abban erős és hatalmas, hogy „teszi az igazságot a szeretetben”, és így megragadja és kiemeli sarkaiból a létet. Jézusnál a gyógyítás: cselekvés Istenből, kinyilatkoztatás Istentől és odavezetés Istenhez.

(Romano Guardini: Der Herr, – Würzburg, 1949/56)

*

Eljárásodban, Uram, mélységesen mély kinyilatkoztatás van – akkor is, ha idegenkedem tőle: baj mindig lesz a világban. A baj is, a tőle való szabadulás is arra való, hogy Istenhez vigyen. Nagyobb cél nincsen. Mindent te tettél helyesen!

ME

A JÓ PÁSZTOR

Aki a havasi pásztorok között szétnéz, jobban megérti, mi van a bibliai pásztor-metaphora mögött. De az is, aki saját létének buktatóit, botorkáló, elnehezdedő szakaszait komolyan veszi. A pásztor-metaphorában nem fölény van, hanem nagy gondosság és gyöngédség: olyan, amilyenel valóban nem egy gondolkodó, szabad emberhez, hanem egy gondviselésre szoruló nyájhoz vagy egy elesett báránnyal fordul az ember, amelyhez hasonló – a régimódi pásztorokon kívül – a betegápolókban, a nyűgös gyermekükkel bajlódó édesanyákban él. Nincsenek-e életünkben olyan pillanatok, amikor rászorulunk arra, hogy valaki ilyen gondossággal és gyöngédséggel tekintsen ránk, s szinte helyettünk gondolkodjék?

A világ pedagógiájában bünteti, kizárja a rosszat. Istennek más a logikája. Nem hogy ki nem dobja, inkább megkeresi, és visszahozza a bűnöst. De nemcsak azért cselekszik így, mert gyöngédebb, mint az emberek. A hatalma is nagyobb, mint az embereké. Úgy tudja hazahozni az elbitangolt vagy elveszett juhát, hogy közben meg is gyógyítja, majdhogynem újjá teremti.

(Jelenits István: Betű és lélek – Szt. István T. 1978/122)

Amikor a feladat fölöttem nő	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor fáradtság lohaszt	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor megül a szomorúság	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor betegség környékeztet	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor rosszindulat övez	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor lángol a kísértés	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor bekerít a bűn	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor félek előre nézni	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor elvitettem a Célt	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor testi – lelki erőm elhagy	Jó Pásztor, számítok rád
Amikor kiűt már nincs	Jó Pásztor, számítok rád

ME

JÉZUS ÉS A GYERMEKEK

Közismert, hogy a spártaiak gyenge vagy deformált újszülötteket a mélybe vetették, a Tajgetosz szikláiról a rómaiaknál pedig maga az apa végzett nem kívánt gyermekével. Plutarchos gazdaságilag és jogilag, Seneca bölcseséteileg is igazolja az eljárás helyénvalóságát.

De szebb nap derült fel az emberiség történetében Jézussal. Halljátok a szót, mely fölcsendül hirtelen! „Hagyjátok hozzám jönni a kisdedeket, – mert ilyeneké a mennyek országa.” Kik megölitek, kiteszitek, meggyalázzátok a kisdedeket, hagyjátok hozzám jönni őket. Én Atyjuk, Istennük vagyok, hagyjátok hozzám jönni őket. Ó, ne taszítsátok ezentúl a halálba ezeket a kedves, ártatlan lelkeket, kiket a magam képére és hasonlatosságára alkottam. Hagyjátok hozzám jönni, – hisz övék a mennyek országa. Ezek a szelíd, fönséges szavak alkották újra, gyógyították meg, és világosították be egész a mai napig a földet, az alapján felforgatott, az undok romlottsággal csordultig tele emberi értelmet. E szavak által született újra az ember lényege és szíve. E szavak által diadalmaskodott Jézus Krisztus a sötétség fejedelme fölött, kit a Szentírás kezdettől való gyilkosnak nevez, kinek sikerült bevinnie a család kebelébe s az atyai hatalom által szentesíteni a gyilkosságot. ...

E pillanattól fogva Jézus Krisztus, mind az égben, mind a földön, barátja és menedéke a kisdedeknek.

(Dupanloup–Ruschek: A mi Urunk Jézus Krisztus élete
Szt. István T. 1895/70)

*

1979 – az Egyesült Nemzetek Szervezete által publikált nemzetközi gyermekév volt. Egyrészt szomorú, hogy a világ közvéleménye erre az általános figyelemfelhívásra rászorul. De örömdetes is, hogy a világ népei egyben elfogadják, és érdeklődést mutatnak iránta. – Te, gyermekpártoló Jézus, áldd meg ma élő kicsinyeinket! Áldd meg őket a mi részvétünk, jóakaratumk, gondoskodásunk és munkánk révén. Amen.

ME

MEDITÁCIÓ A NAUMBURGI DÓM VÉGÍTÉLÉTÉNEK ÜDVÖZÜLTJEIRŐL

... A naumburgi mester egy mosolygó gyermeket farag a 13. sz. közepe táján. ... A gyermeket az üdvözültek közé teszi – abban a szent hitben, hogy mosoly és mennyország között kapcsolat van. Igaz ez?

Emberek évszázadok óta nézik e gyermekalakot, ezt az örvendező, ragyogó, tapsoló lényt, aki nevet boldogan, mert örül, hogy van. Gyanútlanul, tele csodálkozással és egészen gondtalanul mosolyog ránk, egy szkeptikus nemzedék fiaira. Valami titokzatos varázslat élményéből tapsol, s kifejezi, hogy megváltozott belülről. Tapsolás ez egyáltalán? Nem inkább gyermekded imádság? Vagy mind a kettő – a művész szerint! Miért ne volna lehetséges az üdvözült életnek e boldogító kettőse: az imádás jele –, amely benső örömnünknek és ujjongásunknak is jele; a bájos kéztartás, mely boldogságunknak ünnepét viszi kifelé, miközben áldja a Teremtőt. – „Népek, tapsoljatok kezetekkel mindnyájan, zengjeteK Istennek ujjongó éneket!”

(Zsolt 42,2)

A gyermek két felnőtt közt ül; ők is megmenekültek, megváltódtak végleg, akár a gyermek. A szülők lebegtek a művész előtt? ... Értik-e, mint a gyermek, hogy mi történt, ésszel fölérlik-e, hogy mit sejt a gyermekük?

A gyermekben apa és anya fáradalmaik és gondoskodásuk gyümölcsét látják, saját lényüknek tükrét, – de valami újat is. Ő mosolyog, nyájasan, kedvesen. E mosoly nem adás-vétel tárgya – boldogítva adja boldogságát ajándékba. A gyermekmosoly a legbájosabb, a legtisztább mosoly: tükör, amit nem ért lehelet; víz, – annyira áttetsző, hogy látni a medret.

Ha megváltoztok, s olyanok lesztek, mint a gyermekek, a mennyországba mentek (Mt 18,3). ... A gyermek minden felnőttnél jobban tudja: az élet legszebb élményeit nem lehet 'kiérdemelni', azok csak ajándékba kaphatók.

(J. Bill: Heiterkeit von innen – KBW Stuttgart, 1974/45)

MEGDICSŐÜLÉS

Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, s fölment egy hegyre. Ott elváltozott előttük: arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig fehéren vakított, mint a fény. Életünk különös dolog! ... A test élete a lélekből jön. A lélek élete meg, amint a kinyilatkoztatás mondja, az Istentől pattan elő. Ez a „kegyelem”. Jézus esetében azonban nem kegyelem a neve, hanem „Szentlélek”. Az ő emberi lényre Istentől él a Szentlélek bőségében...

Ami a színeváltozáskor mutatkozik, az nem pusztán a léleknek a ragyogása, hanem a testet átható léleké; a lélekben élő testnek, az embernek a dicsősége. Nem csupán az Istennek, a kitáruló égnek a dicsfénye – nem az Úrnak fényessége, amint a frigyláda fölött ragyogott – hanem a Logos-Istené az Emberfiában. A kimondhatatlan egységnek ív-fénye. Az élet és halál fölötti Élet; a testnek, ám a lélekből való testnek Élete; a léleknek, de a Logosból táplálkozó léleknek Élete; az ember-Jézusnak istenfiúságból merítő Élete.

A színeváltozás az Úr jövődő feltámadását előre jelző felvillanás. És a mi feltámadásunk záloga, mert ez az Élet költözik mibélünk is. A megváltottság részesedést jelent Krisztus Életében. Mi is feltámadunk. A mi testünk is lelkivé változik majd, és lelkünk az isteni Lélek mintájára alakul. S Életre lép bennünk is a boldog halhatatlanság. (Romano Guardini: Der Herr, 267, – Würzburg, 1950)

*

Oda viszel minket, Urunk, ahová természet szerint álmódni sem tudtuk, mertük volna magunkat. Amit Te ígérsz, azt kiérdemelni képtelenség. Az eligazító Írás is csak ámulni tanít: „... most Isten gyermekei vagyunk, de még nem nyilvánvaló, hogy mik leszünk. Tudjuk, ha megjelenik, hozzá hasonlók leszünk... és mindenki, aki így remél benne, megszentelődik, ahogyan ő is szent.” (1 Jn 3,2)

ME

ÚTON JERUZSÁLEM FELÉ

Isten meghatározott földi életidőt mért ki Jézusnak. Ez a mérték az idők folyamában beteljesedéséhez közeledik. Élete a *fölvétetéssel* végződik. A szó egyszerre jelzi a mennybemenetelt és a halált. Éppen ez a kettős értelem fejezi ki igen megfelelően, mi várja Jézust Jeruzsálemben: Passió és megdicsőülés, szenvedés és halál, feltámadás és mennybemenetel. Jeruzsálem halált készít Jézusnak, de Isten végzéséből dicsőséget is.

Jézus *eltökélte, hogy Jeruzsálembe megy* (szó szerint: arcával szilárdan Jeruzsálem felé fordult.) Semmi sem térítheti le erről a halálba vivő útról. „Az Úr, a Parancsoló segít nekem, azért nem vallok szégyent. Arcomat megkeményítettem, mint a kovakő; tudom, nem szégyenülök meg” (Iz 50,7). Jézus Isten erejével megerősítve megy Jeruzsálembe, mint ahogy a próféta megerősítést nyert az Úrtól, amikor megbízást kapott a Jeruzsálem elleni fenyegető jóslat hirdetésére: „Ami meg téged illet, emberfia, ne félj tőlük, s ne remegj fenyegető szavuktól, még ha tövisek és tüskék vesznek is körül, és skorpiók között kell is laknod! Beszélj előttük, ne aggódj, ne remegj arcuktól, mert hiszen ellenszegülő ház ez” (Ez 2,6 k). Jézus tudja, hogy a megdicsőülés is ott vár rá. Örvendező bizakodással járja útját. (A. Stöger: A Lukács-evangélium, Eisenstadt, 1975.158)

*

Az evangéliumok figyelmes olvasása megmutatja, hogy Jézus életében két szakasz volt. Az első: a népszerűség, siker ideje, az első tanítások, a csodák sokaságának ideje. S mikor a mohó, önző emberek észreveszik, hogy Jézus nem hajlandó az emberi önzést kiszolgálni, kezdenek csalódni benne, s értetlenül hátat fordítanak. Na és Jézus? Ő is csalódik az emberekben? Jézus megkezdí élete második szakaszát: a felkészülést a megváltó halálra. S közben keresi azokat az embereket, akik képesek megérteni őt. s akikre rábízhatja művét. Én is ilyen vagyok?

BE

JÉZUS MŰKÖDÉSÉNEK IDEJE

A szinoptikus evangéliumok nem nyújtanak elegendő alapot annak meghatározására, hogy az Úr Jézus mennyi ideig működött nyilvánosan. Annyit ezekből is meg lehet állapítani gondos vizsgálat után, hogy a nyilvános működés egy évnél tovább tartott, mert bár az általuk elbeszélte események beilleszthetők egy esztendő keretébe, sok olyan utalás van bennük, melyek arra mutatnak, hogy nemcsak a szinoptikusok által leírt egy húsvét volt az Úr Jézus szereplésének időtartamában (Vö. Mt 23,37...)

Az Úr Jézus nyilvános működésének időtartamát Szent János evangéliumából állapíthatjuk meg. Szent János evangéliuma az Úr nyilvános működésének idején kimondottan említ 3 húsvétot: a 2,13-ban – a kánai menyegző után –, a 6,4-ben – a csodálatos kenyérszaporítással kapcsolatban – és végül a 11,55 s következő részekben, a szenvedésnek a húsvétját. Ebből annyi egész bizonyos, hogy a nyilvános működésnek legalább két évig kellett tartania (amely két év szükséges a három húsvéthoz) s azonfelül néhány hónapig, mely az Úr Jézus keresztése és az első húsvét között volt.

Honnan vesszük azonban azt, hogy a nyilvános működés legalább három évig tartott, hogy a két esztendő nem elég annak időtartamához?

Szent János evangéliumában a már említett húsvétkon kívül említ más ünnepeket is: a 7,2-ben a sátoros ünnepet; a 10,22-ben a templomfelszentelési ünnepet és végül az 5,1-ben egy névtelen ünnepet...

A hároméves működés vallói... azt igyekeznek bizonyítani, hogy a három nyíltan megnevezett húsvét mellett volt egy negyedik is, mert az 5,1-ben szereplő névtelen ünnep vagy húsvét, vagy föltételez egy húsvétot, mely különbözik a másik háromtól. A kérdést eldönteni nem lehet: az Úr Jézus vagy 2 és 1/2 vagy 3 és 1/2 évig működött nyilvánosan. (Szörényi A.: A Biblia világa, Bp. 1966. 81-2)

*

Bennem hány évig kell működnie Jézusnak, hogy elfogadjam őt?

BE

AMIT EGYEDŰL CSAK JÉZUS TUDOTT MEGTENNI

Jézus is nyújtott valami olyasfajta teljesítményt, mint amivel a történelemnek igazi nagyjai ajándékozták meg az emberiséget. Az ő „jó híre” (evangéliuma) is rányit egy új – bár semmiképpen sem filozófiai – lét-felismerésre. Ő is az emberek erkölcsi jobbítását tartja szem előtt. Egész lelkével új, de erőszak helyett alázaton alapuló, szociális rendet óhajt. S ő mégsem tanító vagy törvényhozó s legkevésbé forradalmár vagy éppen a legújabb értelmezések szerint ember-bálvány. Olyan gyökeresen különbözik ezektől, mint amennyire az ő hozzájárulása az emberi jóléthez különbözik amazoknak a hozzájárulásától. Mert azt tette, amit őelőtte senki más meg nem tett, és azt adta, amit kívüle senki más nem adhatott: önmagát adta és áldozattá lett „sokakért”. Odaadta önmagát az odaadásnak olyan ösztönösségével és szabad elhatározásával, amely arra készítette, hogy önállósága ne különállás legyen, hanem önmagát behelyezze sokakba, és létállapota és életformája a pro vobis (értetek) legyen.

(Eugen Biser: Wer ist Jesus Christus? Herder, 1977. 181.)

*

Az Isten egy lett közülünk – Jézusban. Ó, Uram, hogyan tudtál, te, így megalázkodni?! Tudás is, erő is van elég a világban. Te az odaadó engedelmisséget választottad utadul nagy alázatosságodban. Nincsen hozzád fogható! Hiába, Uram, mi vagyunk a gőg, te pedig az Alázat és a Szeretet!
ME

JÉZUS ÉS AZ Ő ÜGYE UGYANAZ

Jézus minden tanításában, utasításában, segítésében önmagát adta – az Isten országának tartalma ő, igazságának ő az arca, békességének ő maga a veleje, utasításainak ő a normája, ígéreteinek ő a biztosítéka, s ő az általa nyitott jövődönnek ajtaja. Ezért egész hagyatékában – legyen az szóbeli, szociális vagy szakramentális – róla van szó, önmagát adja át. Oktat és nevel, követel és rendelkezik, gyógyít és vigasztal. Lehet ugyan Jézus ügyéről beszélni, ámde ezzel semmit sem mondunk mindaddig, amíg az ügyön nem létét és személyét értjük. Jézus ügyének csak jelen ideje van. S e jelennek feltétele Jézusnak benne levő valóságos jelenléte.

(Eugen Biser: Wer ist Jesus Christus 181)

*

Jézus a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény előszülötte. Benne teremtett mindent a mennyben és a földön: a láthatókat és láthatatlanokat... Mindent általa és érte teremtett. Ő előbb van mindennél, és minden benne áll fenn.

(Kol 1,15–17)

*

Tudjak, Uram, örülni jelenlétednek csendes óráimban.
Tudjak bízni benned, amikor szűkös és szorongatott a helyzetem.

Tudjak ujjongani előtted a siker perceiben!

Tudjak meríteni belőled, hogy el ne apadjak!

Tudjak megnyugodni nálad s el nem szomorodni!

ME

KÉSZÜL A KERESZT

A korabeli zsidóság vallástörténetének alakulása a leg-szorosabban belejátszott Jézus életének eseményeibe. Hitük – különböző történeti körülmények hatékony együtt-munkálása folytán – akkor már tökéletesen eltolódott az önmegváltás szinképe felé. Ez volt az írástudók, a farizeu-sok, a köznép hite. . . . Az önmegváltás soha meg nem fogal-mazott, soha tudatossá nem vált eszméje volt az, ami ellen Jézus föllépett a Szerető Mennyei Atyának, az Önmagát adó, Önmagát fölláldozó, a szenvedésekre szánt Megváltó-nak képével, az eucharisztia meghirdetésével, a szeretetre való indítást megvalósító Szentlélek Úristen elküldésének ígéretével. A korabeli zsidóság egésze abban a hitben volt, hogy az üdvösség az Ószövetségi Törvény formai előírásai-nak megvalósítása árán, automatikusan nyílik meg előttük. Oly óriási volt e formalizmus és Jézus tanítása közt a sza-kadék, hogy valamelyiküknek bele kellett vesznie.

(Ijjas Antal: Jézus története – Budapest 1978/360)

*

Temelléd állok, Jézus.

Az automatizált, előre programozható, ésszerű gépek ko-rának fia vagyok. Nap mint nap bántják fülemet lélektelen szavak: termelés, többtermelés, belterjesség, racionalizálás, érdek, minőség, selejt, verseny, százalék és hasonlók. Ma-rad itt még hely az ember és bensősége számára is? Jut még tere a robot mellett az alkotásnak is? A számítás mellett a szeretetnek is? . . .

Te megoldottad sorsodat. Igaz, a megoldás végzeted lett. De megragyogtattad benne személyiségedet. Az élet nem egyéb, mint barátaiért halni tudó szeretet. Ezért éltél, ezért haltál meg. S orvosoltad ezzel a mi létünket is. – Bensősé-gemet nem hagyom. Nem kelek vesztedre. De bukásodban is melléd állok, Jézusom!

ME

JÉZUS HALÁLÁNAK ÉVE

A négy evangélium egyhangúan pénteki napra teszi az Úr keresztfeszítésének napját. . . , mégpedig egy húsvétal kapcsolatban. A különbség csupán abban van, hogy míg a szinoptikus evangéliumok szerint ez a pénteki nap Nisan hónap 15-re esett, tehát a húsvét első napjára, Szent János szerint Nisan hó 14-re, az előkészület napjára. Ennek az ellentmondásnak megoldását az esszéusok naptáránál tárgyaljuk meg. Sajnos, az évet nem mondja meg egyik evangélista sem. . .

Az év meghatározásában segítségünkre jönnek az asztrológusok, akik pontosan ki tudják számítani, és ki is számították, hogy milyen esztendőben esett Nisan hónap 14. vagy 15. péntekre. A számbajöhető évek közül Kr. u. 30-ban Nisan hónap 14. azaz ápr. 7. esett péntekre, és Kr. u. 33-ban ugyancsak Nisan hónap 14-e, azaz ápr. 3-a péntekre. Amennyiben ezek a számok megbízhatók – és semmi okunk sincs kételkedni a modern asztronómia adatainak precizitásában! – úgy csak ez a két év jöhet számításba. . .

Meg kell azonban mondanunk őszintén azt, hogy bár a mai modern asztronómusok nem tévedhetnek az újholdak kiszámításában, s tudjuk, hogy a zsidók az esztendőt a holdhoz igazított hónapokra osztották, – ugyanezt nem mondhatjuk el a Krisztus korabeli zsidóságról.
(Szörényi A.: A Biblia világa, 82–3)

Jézus halálának évét tehát teljes biztonsággal nem tudjuk. A saját halálunk évét sem tudjuk biztonsággal megmondani. Nem is az idő a fontos! Azt tudjuk biztosan, hogy Jézus *miért* halt meg. És én? Én miért fogok meghalni? Mert utolér majd a végzet, vagy pedig azért, mert életemet visszahelyezem Isten kezébe? Bukás lesz-e halálom, vagy életem legnagyobb tette?

BE

JÉZUS ELSŐ TANÍTÁSA

Ismeretes első tanítása. Jézus sem mond mást, mint a Keresztelő: Térjete meg! Ez a változás vagy legalább ennek a változásnak őszinte óhaja az egyetlen, amit mond, amit elvár: mivel közel van a mennyek országa.

Hogy e lelkület-változás részleteiben mit jelent, erről a hegyi beszédben és az utána következő evangéliumi fejezetekben még sokat beszél. ...A mennyek országa eljött, tehát itt van...nemcsak közel van, hanem itt van: jelenvaló az ő Emberi Jelenségében...Mennyek országa kettőt jelent: országot, vagyis sokak közösségét és a Menny uralmát; abban az értelemben, hogy az emberek között egy lényegében más uralom, más rend valósul meg.

Jézus személye által mind ez már jelen van. Az ő emberi természetében teljesen a Menny uralma, Isten rendje érvényesül; és mivel ugyanazt az emberi természetet bírja, mely minden emberé, gyökerében már megvan az ország, a közösség, hisz őbenne létezünk...Akik úgy értelmezik, hogy Isten országa csak „közel” van, elfelejűk, hogy mily nagy jelentősége van annak a „családnak”, amelyben Jézus született. Jézusban, Máriában és Józsefben már tökéletesen megvalósult az „Isten országa” a földön... Emberek, akik bár a Földön élnek még, mégis már osztatlanul Istenéi, egészen a Mennyekei.

E felszólítással: Térjete meg! Oly embereket akar maga köré gyűjteni, akiket megigéz a Mennyek országa. Hogy a mennyek országának létjogosultsága legyen a Földön, hogy megvalósuljon.

(Dillersberger: MATTHAEUS, II. 38.40., Salzburg, 1953).

* * *

Rövid felszólító mondat – és talán egy élet sem lesz elég a megvalósítására. Akik nem tudják tökéletesen megvalósítani, azok számára van a tisztítóhely – de már a másik életben.

AJ

AKIKET TANÍTOTT

Jézus bejárta egész Galileát, tanított...hirdette az országa evangéliumát. (Mt 4,25.)

Máté számol be arról, hogy Jézushoz és a tanítványokhoz csatlakozik a nép. Nemcsak igehirdetése által nyerte meg a népet, hanem számos csodájával, melyekkel különböző bajokon segített...Igehirdetésének színhelye a zsinagóga, nagyjából a „pogányok Galileájában”. Úgy tűnik, hogy a csodák bőségét művelte galileai vándorlása kezdetén. Hogy tömegekben jöjjön a nép, szükségesek a rendkívüli jelenségek kézzelfogható bizonyítékai, a csodák.

Bensőséges meleg árad a leírásból. Felismerjük Jézus nagy részvétét; minden emberi gyengeséget észrevett, és a nép őszinte elfogódottságáról is értesülünk, mely csodatettei révén uralkodott el rajta.

...A tömeg, amely Jézus köré gyűlt, már kezdettől fogva sem volt kizárólag zsidó; sok pogány is volt köztük. Ugyanis betegek mindenütt voltak, akik számára gyógyulást kerestek. Mindenfelől jöttek, bizonyára elsősorban azzal a szándékkal, hogy meggyógyuljanak sokféle nyavalyáikból, de szent kíváncsisággal óhajtották látni az új Csodatevőt, aki irgalommal fordul a nép mindenféle baja felé.

Nagy sokaság, tömeg csatlakozik az Úrhoz. Mind több és erősebb kötelékkel kötődik hozzá: megtapasztalják irgalmát, az élet konkrét szükségleteiben segítséget kapnak, csodák, vagy legalább is csodaszerű imameghallgatások élménye és ehhez hasonlóak által. Mindezeknek most is helyük van Jézus egyházában. Helyükre tette, és elismerte mindezeket a katolikus egyház. A túlbuzgók, akik az „egészen önzetlen” istenszolgálatért és vallásosságért lelkesednek, szinte mindig kiváltak az egyházból.

(Dillersberger, MATTHAEUS, II.45–47.)

* * *

Az akkori nyomorultak mertek Jézushoz közeledni. Vajon én nem húzódozom tőle lelki nyomorúságom idején? Merítsek bátorságot az evangéliumból!

AJ

TANÍTÁS, AMELYET KÖVETTEK

Gyertek, kövessetek, s én emberek halászává teszek benneteket. Azon nyomban otthagyták hálójukat és csatlakoztak hozzá. (Mt 4,19–20).

Azon nyomban – ezt a szót Márk is szereti, itt Máténál is szerepel, amikor Simont hívja. Péternél – hiszen tudjuk ezt – ez a forró-leheletű „azon nyomban” többször szerephez jut.

Jánostól tudjuk, hogy a négy közül legalább hárman már ismerték előbb... Ez a hívás tehát elő volt készítve. Nem minden előzmény nélkül érte őket, ahogy gondolnánk. Máté szerint Jézus látszólag különösebb cél nélkül járkált a tó partján; véletlenül találkoztak csupán: ezzel jelezni akarta, hogy Őt nem sűrgeti az idő. Nem siettette őket, és sokáig türelmesen enged nekik időt, míg vele tartanak mindabban, amit tervez velük... A tóparti halászok nem máról holnapra lettek emberek halászhai. Kövessék azonnal, amikor hívja őket. De a további már nem rögvess-tempóban történik. Az embernek mindenben időre van szüksége. És Ő türelemmel megvárja az idő munkálkodását.

...Időt engedélyezett, és később sem sieti el. Nemcsak Pétert oktatja ezzel; ez némely későbbi forrófejűnek is szól. Idő kellett ahhoz, míg a lihegő, kapkodó Péterből – a megfontolt ritmusú római egyház feje lett. Az ő szava volt csupán, mely szólította a tanítványokat. Mivel ez a szó azonnal oly félelmetesen, oly mélyen belenyúl életükbe, és új életet alakít ki számukra (emberek halászhai lesznek), félreérthetetlenül tudomásul kell vennünk, hogy a mennyek országa nem szavakban merül ki.

(Dillersberger: MATTHEAUS, II. 41–44.)

* * *

A forrófejűség nem jellemzője az Egyháznak. De hol tartana az Egyház, ha nem lettek volna forrófejűek is? Tudok-e higgadt vagy lelkes lenni – Jézus kívánsága szerint?

AJ

SZÓLÁSRA NYITOTTA AJKÁT

Ünnepélyes a hegyi beszéd bevezetője; Máténál alig találunk hozzá hasonlót...

Ahogy a Sínai-hegy a Törvény hegye, így ez mint a „boldogságok hegye” került a történelembe... Miután Ő leült a hegyen, köréje gyűlnek. A tanító méltóságát mutatja, hogy leül (Ágoston) – de tanítói tekintélyéhez tartozik az is, hogy körülveszik tanítványai. Nemcsak az első sorok hallgatói ők, hanem kíséretét képezik, amint ünnepélyesen körülveszik, a nép szemében. Mintha mindez messze megelőzné azt a képet, ahogyan évről évre mindenszentek ünnepén ma hirdetjük a nyolc boldogságot: Ő már rég a Mennyegek magas „hegyére” jutott... És ott ül (az Atya jobbján) és (évszázadok alatt egyre többen) odalépnek tanítványai, és a szentek koszorújából hirdeti most (az egyház liturgiájában) evangéliumát a nyolc boldogságról...

És szólásra nyitotta ajkát, tanította őket és így szólt: Ebben a körülményes kifejezésben nincs-e benne a legméltóbb tisztelet és elfogódottság tanítása iránt, melyegyedülálló módon fog közölni, és személye, a szó utolérhetetlen Mestere iránt? Mert ez a harmadik mondat háromszor is róla szól. Aki egykor megnyitotta a próféták ajkát – mint már Ágoston mondta – szólásra nyitja önnön ajkát, beszélni kezd és tanítja az embereket...

...Más a Sínai-hegy ünnepélyessége, méltósága. Ott a félelem és harag, a rettegés jelei – itt szelíd, emberbaráti méltóság és embert boldogító jóság a beszédben. Pedig Isten ígéje és kinyilatkoztatás mindkettő... Megszívlelendő és örök figyelmeztető, hogy a nagyobb, a beteljesedés – oly szelíd, oly emberi.

(Dillersberger: MATTHAEUS, II. 51–53.)

* * *

Isten az emberi szót választja eszközül önmaga kinyilvánítására. Mi – akik annyira félreértjük mások szavait, – milyen gonddal és nyitottsággal kell, hogy figyeljünk, mikor Isten beszélni kezd!

AJ

A BOLDOGOK

A hegyi beszéd első részét mindig megcsodálták, és az ellentét az ószövetségi törvény kihirdetésével sehol sem oly szembeszökő és egyúttal boldogító, mint ennél a nyolc (vagy kilenc) boldog-kiáltásnál; ha közben arra a tíz kötelezőn előíró és tiltó parancsra gondolunk, melyek az ószövetségi törvénykihirdetést bevezetik. Az emberek elfogadásában oly nagy volt az ellentét – tán még most is megvan –, hogy a történelem folyamán nem ritka a kísérlet, hogy radikálisan szétválassa az Ó- és Újszövetség Istenét. Nekünk pedig, akik valljuk, hogy egyetlen Istene van a két szövetségnek, amikor halljuk ezeket a felkiáltásokat (boldogok a...), megvilágosodik az a titok, hogy az Isten emberré lett, és újra meg újra felragyog az Újszövetség hihetetlen nagy emberszeretete, mely éppen annak a titoknak világos következménye...

Megtérés a görög fogalom szerint igazi „átértékelést” jelent. S valóban a nyolc boldogság kézzelfoghatóan átértékeli (ellentétet állít fel) a természetes, evilági gondolkodást. Mert senkinek sem jutott volna eszébe, hogy boldognak mondja a szegényt, a sírót vagy éppen az üldözöttet. De ha törekszünk megközelíteni ezek értelmét, mindjobban kivezet bennünket emberi-evilági gondolkozásunkból és megtanít, miután szavai kiforgattak és feldúltak, hogy miképp kell az embernek viselkednie Istennel és embertársaival szemben...

Aki engedi, hogy ezek a kiáltások (boldogok a szegények, sírók, üldözöttek, békeesek, irgalmasok stb) hassanak rá, ezek mindjobban belehasítanak énjébe. Nem csupán bizonyos cselekvésről, az embernek külsőséges megváltozásáról van szó. Belül, tökéletesen rejtett mélységekben változtatja meg a szívet.

(Dillersberger: MATTHAEUS, II. 54, 56, 73.)

* * *

Nagyon kevésbé tudatos bennünk, hogy Jézus a boldogságról akar szólni hozzánk, nem parancsokról. Úgy néz-e Őt, mint boldogságom forrását? AJ

JUTALMAT ÍGÉR

Örüljete és ujjongjatek, mert nagy lesz a Mennyben jutalmatok. Tárgyilagos ez a szó, ezért figyelemre méltó. Az öröm és boldogság alapjául egyértelműen a „jutalmat a Mennyben” jelöli meg. Ez adja a boldogság-ígéreteknak igazi, végső értelmét. „Boldogok” mindezek az emberek; nem mintha a földön várhatnának örömet, hanem sokkal inkább boldognak mondhatjuk őket, mert végleges, soha el nem múló boldogság várja őket a Mennyben. Kinyilvánítja az Úr, hogy örüljenek, mert egykor nagy jutalom várja őket a Mennyben. – Érékelünk kell ismét e szó személyes jellegét. Ki beszélhet oly magabiztosan a túlvilági jutalomról? Ki tudhatja, hogy erőszakos bánásmódot (üldöztetést) különösen nagy jutalom jár? „Önzetlen” erkölcsiség legyen az emberekben – mellette ki merészel mégis „jutalomról” említést tenni? Csak aki maga is otthon van a Mennyben, aki tudja, hogy milyen a jutalom ott, aki ismeri, hogy mennyire más módon egyenlítik ki ott az érdemeket, csak az beszélhet így. És ezáltal mentesül a kereszténység az „erkölcs – jutalomért” elmarasztaló bírálata alól. Mert a Mindentudó (mindent-oly-pontosan-tudó) előtt meg kell hátrálnia annak, meg kell hajolnia annak, aki csak „úgy vélekedik”. A prófétákra való utalással, akik Isten küldötteiként ugyanazt szenvedték el (üldözték őket), zárul a tanítványokhoz intézett első beszéd. Ennek az ígének is tekintélyt – az Ő személye biztosít. A prófétákat egyértelműen Isten küldte; a tanítványokat Ő oktatja, és később Ő küldi őket, ezért ennek a szónak háttérében is ugyanaz a tekintély áll: Isten.

(Dillersberger: MATTHAEUS, II. 77.)

* * *

Jót tenni csak a jutalomért – képmutatás. Jót tenni tekintet nélkül annak következményére: hősies ostobaság. Jót tenni, mert hiszünk a jó beteljesedésében: ez a keresztény magatartás. A mennyei jutalom az elvetett szeretet-mag beérése.

AJ

A BOLDOGOK — NEM ITT BOLDOGOK!

Jézus nem azért jött, hogy az emberi ismeretek eddigi tárához újat kapcsoljon; hogy az eddigi ismeretek feletti magasztaltot ostromolja; hogy a – soron következő – új vezéreszmét és értékrendet hirdesse meg. Nem azért jött. Jézus a Mennysország Istennek fönn tartott teljességéből tárt föl szent valóságokat. Isten szívéből fakaszt életfolyamot a szomjazó világnak. „Odafönről” nyit új létet, mely a teremtből nem adódott, és oly rend szerint épül, mely „innen lentől” zavarosnak és fölforgatásnak tűnhet. Hogy ebben részesülhessen az ember, meg kell nyílnia. A természetes léthez való görcsös ragaszkodást fel kell oldania, és az Eljövendőnek elébe sietnie. Azt a begyöpösödött igényt le kell győznie, mely szerint a látható lét az egyedüli, a tulajdonképpeni lét és a teljesség; be kell ismernie, hogy ez a lét nem jó, hanem vétkes és Istentől el van vetve. Könnyen érthető, hogy kinek esik különösen nehezére e lemondás: akik a világban jól állnak; a hatalom birtokosainak és az alkotás önteltjeinek; azoknak, akik a föld nagyszerűségének és értékének élvezői. De hiszen ilyenek a gazdagok, a jóllakottak, a röhögők, akiket mindenki elismer és magasztal – ezért a jaj fölöttük. Ezzel szemben a szegények, a szomorkodók, a hiányt szenvedők és üdözöttek nem azért boldogok, mert jelen állapotuk jelent boldogságot, hanem azért boldogok, mert ők könnyebben fogják föl, fogadják el, hogy van e világnál nagyobb valóság is. Mert ők bőrükön érzik, hogy mennyire kevés a Föld, és a szükség tanítja meg őket, hogy könnyebben forduljanak a másik lét felé.

(R. Guardini: DER HERR. 80–81. Leipzig, 1956.)

* * *

Jézus nem a könnyet, szegénységet, üdözést dicséri, hanem az embert, akit mindezek Isten országa felé irányítanak. – Bajaimban nem rekedek-e meg túlságosan a bajokban, a felszínnél? El tudok-e jutni a bajokban tisztuló önmagamig?

AJ

NYILVÁNVALÓ-E, HOGY A BOLDOGSÁG A NYOLC BOLDOGSÁG?

A nyolc boldogság nyugtalanítóan, botránkoztatóan és kihívóan „forgatja fel az értékeket.” Az egészséges érzék természet szerint vallja, hogy boldog a gazdag, a vagyonos, boldogság örülni és élvezni; boldog az élet hatalommal, pompában és nagyságban; boldogít a hírnév. Természetes énkünk megütközik a hegyi beszéden, és jobb, ha utat engedünk ennek a botránkozásnak, és aztán próbálunk úrrá lenni botránkozásunkon, semmint Jézus szavait jámbor, átlátszó, könnyen érthető tételeknek vegyük. Mert nem azok! Megrázzák a „világot”. Hamisan értelmezi nemcsak az, aki botránkozik rajtuk, és vallja, hogy elegendő a világ önmagában, hanem az is hamis, aki gondtalan magabiztossággal elfogadja a nyolc boldogságot, de nem valósítja meg lelkében; a középszerűség, mely a világ heves kihívásaival szemben velük takargatja saját gyöngeségeit; az álszent fontoskodás, mely a világ igazi értékeit a kereszténységre hivatkozva gyanússá akarja tenni. Ezeket a szavakat az érti igazán, aki nem engedi elhomályosítani ítéletét arról, ami a világban nagyszerű; de egyúttal azt is tudja, mégiscsak jelentéktelen, sőt szennyes és múltó ahhoz viszonyítva, ami a Mennyből származik.

Valami fönséges, mennyei jut el hozzánk a nyolc boldogságon keresztül... Minden földi felett új, mennyei érték ez. Ezt az elképzelhetetlent fejezi ki Jézus azáltal, hogy kiforgat minden közvetlenül felfogható értéket. Ha emberek, akiket Isten megragadott, ki akarják fejezni, hogy Isten szent és egészen más, akkor egymás után sorolnak földi hasonlatokat, majd elvetik azokat újra, mert elégtelenek; majd dolgokat dadognak, melyek látszólag értelmetlenek, de fölrázzák a szívet és megsejtetik, hogy lehetetlen az összehasonlítás. (R. Guardini: DER HERR, 82–83.)

* * *

Nem nyilvánvaló a nyolc boldogság boldogsága. Pusztán emberi filozófiával megközelíthetetlenek. AJ

A TANÍTÓRÓL VALL A HEGYI BESZÉD

Szívügye volt Máténak a hegyi beszéd folyamán a tanító személye. Azt a mély benyomást akarta ránk hagyni, amit a népre gyakorolt a szó és tanítás Mestere.

A hegyi beszéd legfőbb hatása – a többi csak másodlagos – itt valaki beszél, akinek hatalma van. Nem a szó hatalmát gondolja, a lenyűgöző szabadságot, amit beszédében mutatott, hanem azt a hatalmat és feltétlen biztonságot, amellyel a dolgokat bemutatta, és az igazságokat előadta. Ez a benyomás érlelődött: Itt van valaki, aki egészen biztos a dolgában. Nem kell aggodalmasan kutatnia, hogy mit mondanak ebben a kérdésben „Izrael tanítói”. Önmagától tud mindent, egyedül dönt, és mindig helyesen ítél. Az emberben ismeri a szakadékokat mino és a nagyrahivatottságot is. Tudja, miképp kell megszólítani: határozottan és világosan; tudja, hogy miképpen kell felkelteni érdekes képekkel figyelmét, és hogyan lehet az embert a magaslatokra hívni. Olykor szeretettel és jóságosan kell beszélni hozzá, mint amikor az evésről-ivásról-öltözködésről beszél mesterien. Néha tréfál is. Nincs még földerítve, hogy a hegyi beszéd némely képeinek legmélyebb értelmét csak akkor kapjuk meg, ha észrevesszük mögötte az Úr finom humorát és önfeledt mosolyát: az alamizsnálkodás előtti kürtölés, az ábrázat-változtatás a böjtnél éppúgy ezekhez tartozik, mint a szálla és gerenda az ember szemében és egyebek. A hegyi beszéd nagyon komoly, de a megnyerő mosoly a nagy felszabadultság jele, mellyel beszél, és így akarja megértetni magát hallgatóival.

(Dillersberger: MATTHAEUS, II. 128, 129, 135.)

* * *

Ránk bízta gondolatait, közölte azokat velünk, emberekkel, az emberiséggel – és nem mindenki hiszi el. Milyen nagy, személyes sértésnek vehetné, ha nem hűségesen tolmácsolnánk e ránk bízott gondolatokat.

AJ

A MAGVETŐ. AZ ÜZENET SORSA

A magvetőről szóló példabeszédében Jézus az üzenet sorsát állítja elénk. Elveti az igét, és az vagy a jó szív talajába hull, vagy olyan talajba, melynek nincs mélysége, vagy a kemény útra, ahol nem kelhet ki semmi. „Jó” vagy „kevésbé jó”, vagy rossz” itt csak a készség lehet. Oly nehezen érthető, hogy Krisztus igéje, tele végtelen igazsággal és tevékeny Lélekkel, gyümölcstelen maradjon.

... Isten igéje nincs egyszerűen elénk tálalva, hanem ez az ige megszólít, sorsunkba vág. Nem áll előttünk, hogy hallgassunk, amikor nekünk tetszik, hanem határozott időben elvárja, hogy fogadjuk, értsük. Ha süket fülekre talál, eltűnik... Az óra, melyben a választott népnek kínálták az igét, elmúlik. És mások kapják... Isten igéje eleven parancs, de magában hordozza a teljesítés lehetőségét is. Megérkezik – és vele elérkezik a döntés órája. Ha nem fogadják, nemcsak az ő órája jár le, hanem a visszautasítónak romlására lesz. Aggódva kérdezi az ember – vajon mi magunk felismertük-e az órát? De az írást ki kell fejteni, és magunkat alá kell vetnünk ítéletének; tudomásul kell vennünk, hogy az írás figyelmeztetése nekünk is szól, és kérni kell az Urat, hogy legyen türelemmel hozzánk...

Istennek nagy titka a türelme. Ő az Úr... akarata igazságosság... De ezzel nincs kimerítve belső világa, ő nyilatkoztatta ki ezt is. Az üdvösségtörténetben, az Édentől kezdve, megnyilvánul Isten ítélő akarata, de éppúgy kinyilatkoztatta türelmét is. Szent hívásának nagy jelentőségét, döntő jelentőségét nem szabad figyelmen kívül hagynunk a világért sem; de ha csak ez lenne, kétségbe kellene esnünk. A türelméről szóló kinyilatkoztatás kiegészíti ezt... az órát megnyújthatja – sőt visszahajthatja.

(R. Guardini: DER HERR. 204–207.)

*

Ne éljünk vissza Isten türelmével, hanem használjuk fel.
AJ

TANÍTJA A TANÍTVÁNYOKAT

Ők a föld sója és a világ világossága. A kijelentés mélységét a „föld” és a „világ” adja. Küldetésük tehát az egész földre, az egész világra szól. Igaz, csak a János evangélium írja félreérthetetlenül: ... általa lett a világ (Jn 1,10.). De ezt közlik az előbbi szavak is. Ki más bízhatná meg őket oly feladattal, mely az egész világra szól – egyszerűen kijelenti, hogy így van: ők a föld sója és a világ világossága – ki teheti ezt, hacsak nem az, akié ez a világ, mert az ő alkotása? Só és világosság (sal et sol) – a Nap és a só, antik felfogásban fenntartó erői e világnak – és ez a feladata a tanítványoknak is. Nekik kell a világot fenntartaniok, romlástól és sötétségtől megóvniuk, hogy így Isten számára kedvessé (ízletessé) és széppé tegyék... A világosságot – kicsit erőltetve – lehetne kizárólag a tanításra korlátozni, de a só-hasonlat nem vonatkozhat a tanításra egymagában. Küldetésük és feladatuk teljességében lehetnek a tanítványok a világ sója és világossága, mely átfogja hivatalukat és személyüket. Ezt a feladatukat akkor látják el maradéktalanul, ha élük a nyolc alapigazságot, és Őt, aki ezeket az alapokat adta, Őt hirdetik és bevésik (beoltják) az emberiségbe, végül is Ő a világ-fenntartó. Isten üdvösség-teremtésének titka, hogy emberek, a tanítványok meghatározott részt vállalnak: az üdvösséget emberek közvetítik, mégha az, amit közvetítenek (kegyelem), és az eszközök, amivel közvetítik (tanítás, szentségek) Istenéi. Istennek szüksége van emberekre. Ez rejlik e szavak mögött.

(Dillersberger: MATTHAEUS, II. 78-79.)

*

Azt hiszem, hogy téved, aki csak a tanítványokra – vezetőkre, papokra – értené. Minden keresztény – minden Istenben hívő – sója és világossága a világnak. Feladata és sorsa ez.

A.J

KONKOLY A BÚZÁBAN. I. (Mt 13,24—30.)

Csak Máté jegyezte föl... Ebben a példabeszédben a főszerep az embereknek jut... A gazda, ...szolgái, ...az ellenséges ember, aki a búzába szórja a konkolyt...

Izgatottan jönnek a szolgák urukhoz, és kérdezik: Honnan a konkoly? Kiérezzük, hogy mennyire azonosulnak urukkal, a birtokkal. Bántja őket, mert tudják, hogy jó magot vetettek el. Vagy az rejlik a kérdésben, hogy tán mégsem vizsgálták meg gondosan a vetőmagot? Lehetett közte konkoly? Annyira azonban járatosak, hogy tudják: ennyi konkoly véletlenül nem kerülhetett a földbe... A gazda nem veszi észre a rejtett szemrehányást; mintha csak látta volna, magabiztosan kijelenti: ellenséges ember cselekedte ezt. – És most megmutatkozik a szolgák tettekéssége: akarod-e, hogy elmenjünk, és kigyomláljuk?... Szinte isteni méltóság visszfénye, megértés és türelem árad a gazda szavaiból: Hagyjátok, hadd nőjön mind a kettő az aratásig! Nagy bölcsességet árul el e kijelentés – szent aggodalmat érez búzájáért: miközben kitépitek a konkolyt, a búzában is kárt tehetnek...

Az Úr megmagyarázza a példabeszédet. Minden, ami elhangzott, tudatosan, célirányosan hangzott el... A gazda mindig olyan választ adott a szolgáknak, melyet azok nem vártak... A szolgák, mivel oly együttérző kapcsolatban állnak a gazdával, csak az apostolokat, a tanítványokat jelenthetik – és Jézus munkatársait minden időben. E munkatársak mindig rátalálnak a három kérdésre, problémára, amivel a szolgák hozakodtak elő uruknak a példabeszédben – a konkolyra vonatkozóan... Honnan a rossz a világban, mely a jót és a jókat annyira meggyötri? Milyen lehetőségek vannak a rossz ellen? És mi lesz a rossz végső sorsa? (Dillersberger: MATTHAEUS, III. 123–130.)

*

Mennyire ki akarják irtani a konkolyt a szolgák! A rossz-szal szemben még nehezebb a helyzet, mint a szántóföldön. Az életben nincs oly feltűnő különbség közöttük. AJ

KONKOLY A BÚZÁBAN. II.

A példabeszéd három kérdésre ad választ. Sohasem az Istentől vagy az Emberfiától jön a rossz... A velük ellenséges hatalomtól, az ördögtől jön. A jót a földön vetik, az Isten országa az „ország gyermekeiben” áll fenn. Ők egy ideig a földön maradnak, ezért férközhet közelükbe a Sátán. Mert ő ennek a világnak a fejedelme, ahol – a történelem idejére – „rövid időre” hatalommal rendelkezik... A tiszták egyháza mindig tévelygők álma maradt, az evangélium iskolájában kioktatott keresztény realisan számol az egyházban jelenlevő rosszal...

Minden időben akadtak rámenős szolgálói az Úrnak, akik rajta lettek volna, hogy a konkolyt kiirtsák. Ez nem történt mindig dicséretes módon. Változatos a kép: a szent, a valóban apostol-lelkületűektől – a tévelygő fanatikuskokig mind szerepel közöttük. A túlbuzgó szolgálóknak mondja a gazda a választ a második kérdésre: mi legyen a rosszal a jelen világban? Mindkettő: búza és konkoly, a jó és a rossz maradjon együtt az aratásig. Mert ha kiszakítanák a rosszat, az a jót is sújtaná. Megtűrt a rossz ebben a világban, sőt az egyházban is. A megtűrés oka az a belső összefonódottság, mely búza és konkoly között fennáll... Egész sor jócselekedetnek, erénynek előfeltétele a rossz, és az emberben csak a rossz jelenlétében bontakozhat ki: bátorság és türelem, fegyelem és mértékletesség, bánat és bűnbánat, irgalom és megbocsátás, ellenségszeretet és békességszerzés – mindezek, egyebek mellett – csak úgy valósulhatnak meg az emberben, ha közvetlen közelében, sőt saját szívében jelen van a rossz... Az aratás idejéig – és ez a harmadik kérdés (meddig?) válasza... Ha megszűnik az idő, a rossz egészen más elbírálás alá esik majd.

(Dillersberger: MATTHAEUS, III. 130–134.)

*

Az egyház igazi arca itt a földön: tele hiányosságokkal és gyengeségekkel, de sohasem teljesen kiszolgáltatva nekik!

AJ

MUSTÁRMAG ÉS KOVÁSZ

A keleti mesélők gyakorlatát követi az Úr, kisarkítja az ellentéteket a kezdetben kicsi magvacska és a kifejlődött nagy fa között. . . Bizonyos, hogy a természet nagy „csodája”, hogy a pici magból nagy fa lesz. A megszokottság eltompítja figyelmünket, de az Úr tanító szava tanítson meg ismét rácsodálkozni az alapjában megmagyarázhatatlan, titokzatos növekedésre, mely a természetben található. Hogy a fa nagyságát még jobban kidomborítsa, hozzáfűzi a mondatot: az égi madarak fészkelnek ágai között. Hirtelesen változik a kép. Magvetőként egy férfi szerepelt, és most egy asszony házias munkájára irányítja tekintetünket. Kovászt vegyít el három véka lisztben. . . Nem a munkáját kell megfigyelnünk, hanem a tényt, hogy hozzáteszi, és elvegyíti a kovászt. . . Figyelnünk kell a kovász titokzatos hatására, amit kifejt a lisztben, és a végső eredményre: átjárja az egészet. . . Már rég felfigyeltek a két hasonló belső rokonságára. . . Párhuzamos gondolatok által az Isten országának ugyanazon jelenségeire akar utalni mindkettő. . . Alig észlelhető kezdettől indul az Isten országa a földön (az Egyház), mind nagyobb terjedelmet ér el, és mind nagyobb lesz átalakító hatása; így halad a tökéletesség felé, melyet azonban csak a beteljesedéskor ér el. Gyakorlati következtetései e két példabeszédnek: fogadjuk megértéssel a lassú növekedést és a lassú átalakítást, de szilárd bizalommal higgyük, hogy végül is mindkét irányban eredményes lesz. . . Az ég madarai, melyek megpihennek rajta, joggal jelenthetik a túlvilági, égi hatalmakat és erőket, melyek segítik az egyházat; de utalhatnak arra is, hogy ez az ország végül a mennyei dicsőségben zárul.

(Dillersberger: MATTHAEUS, III. 126–128.)

*

A fejlődés lassúsága ne idegesítsen, de ha több munkára készlet, ne féljünk a munkától.

AJ

AZ ELREJTETT KINCS ÉS A MEGTALÁLT GYÖNGY. I.

A szántóvetőnek megvan a maga világa: szántóföld, eke, aratás, hajléka és benne élete. Mindez elég neki, biztosítja életét, békéjét. És akkor váratlanul rátalál a fazékra, benne az aranyakra, kincsekre: és ez megrázza eddigi szemléletét. Szinte értéktelennek tűnnek most hirtelen eddigi értékei (melyeket eddig a világ kincséért sem bocsátott volna áruba), és most érzi a kényszert, hogy „mindent” föladjon, hogy megszerezhesse, amit talált: . . . A kereskedő az üzletével törődik: vesz és elad; haszon és jog elve irányítja tevékenységét; gyarapodni akar, és megszerzett vagyonát meg akarja őrizni. Ekkor megpillantja a gyöngyöt, amelynek hallatlan értéke minden eddigi óvatosságát felborítja. Felhalmozott vagyona semmiségnek tűnik, és ő is „mindent” elad, hogy a gyöngyöt megvehesse.

Ami harcot hoz az emberben, az nem egyszerűen egy parancs, hanem: feltűnik egy valóság, mely magasabbrendű, megjelenik egy érték, mely az eddiginél – a világnál – drágább. És nem azért nagyobb és értékesebb, mert egyszerűen több; mintha az új csak magasabb fokozata lenne az eddiginek – mely a világban is szinte az elérhetetlenig emelkedhet, hanem „mindennél” több. Az irány, amelyből a „gyöngy” és a „kincs” megrázkódtat, ellentétes a világ minden értékelési rendjével. Érinti az egyszerű hajlékot és a palotát, a futó emberi kapcsolatot és a nagy szerelmet, a szükségyszerű munkát és a teremtő alkotást. Mivel felvillan az „egészen másnak” az értéke, mivel megérezzük Isten országa dicsőségének hivatását – ez indítja a harcot bennünk.

(R. Guardini: DER HERR, 217, 219.)

*

Előnyösebb helyzetben van, aki nemcsak hűvösen, okosan tudja, de valahogyan megérzi, hogy a természetfeletti a természet „fölött” áll.

AJ

AZ ELREJTETT KINCS ÉS A MEGTALÁLT GYÖNGY II.

Eladni mindent. Ezt csak akkor teszem, ha látom értelmét. – Ha már előttem van az arany, akkor már nem esik nehezemre, hogy eladjam vagyonomat, házamat: de látnom kell előbb az aranyat! Ha már elém tartják a gyöngyöt, akkor már könnyen eladok kedvéért mindent: de előbb látnom kell csillogását! Ennek a létnek valóságait áldozom fel „a másikért” – de ezek a dolgok és emberek közelelről érintenek, szinte átjárnak, a „másik” pedig érzelmeimre nem hat. Hogyan cseréljem fel e nagyszerű világot egy árnyékvilággal? Hogy Isten országa érték – ezt mondják, de ezt nem érzem... Hogy vállalhatnánk a küzdelmet, ha az egyik oldalon „a világ minden országa és azok gazdagsága” áll, a másik oldalon pedig halvány bizonytalanság? Hogy juthatnánk tovább innen? Mindenekelőtt egy kéréssel: Uram, hiszek, segíts hitetlenségemen! (Mk 9,24.) Van azért halvány sejtelmünk a gyöngyről, a kincsről; a dicsőség Királyához fordulunk, és kérjük őt, hogy mutassa meg nekünk. Hatalmában áll. Megadhatja, hogy Isten országának végtelen értéke megérintse szívünket, és felébressze kívánságunkat... Meg kell ostromolnunk a homályt, hogy kinyíljék, és kibocsássa a fényt. Szüntelenül kell imádkoznunk, hogy megérintse szívünket az Isten.

(R. Guardini: DER HERR, 219–220.)

*

Ne csak keressük, hanem várjuk, kívánjuk az Isten országát!

AJ

AZ ELREJTETT KINCS ÉS A MEGTALÁLT GYÖNGY III.

Isten tanításával nem úgy vagyunk, hogy előbb meg kellene ismernünk az egészet, és csak azután igazodunk hozzá; hanem a megismerés és a cselekvés összefonódottan, együttesen halad előre. Kezdetben csak keveset ismerünk meg belőle. Ha ez a kevés ismeret befolyásolja cselekedeteinket, ebből nagyobb megismerés lesz, ebből ismét odaadóbb cselekvés születik. Valamicskét láttunk már a gyöngyből. Megsejthettük már, hogy az a magatartás, melyet Krisztus „szeretetnek” nevez, értékesebb, mintha a cselekvés rugója környezetünk felfogása vagy személyes érzés csupán. Azt a kicsit, amit már megértettünk, nem vehetnénk komolyabban? Például a megbántást nem ösztönös indulattal, sem a becsület társadalmi felfogása alapján rendeznénk, hanem Krisztus tanítása szerint? Kockáztatni szeretetből, mely nem tűr korlátokat és önnön bőségből merít? Megbocsátani, teljesen, Krisztus szíve szerint, amennyire csak képesek volnánk. Tegyük ezt, és mindjobban meg fogjuk érteni, hogy miről is van itt szó; sőt csak ezután értenénk meg igazán, mert már a „meglevőt” ismerhetnénk meg. Felcsillanna a gyöngy. És legközelebb, még többre lennénk képesek: könnyebben tudnánk lemondani, nagyvonalúan „eladni”, őszintébben „gyűlölni” – mit is? Ösztönünket, vágyunkat, ösztönös érzéseinket, önigazolásunkat, a becsület és jog megannyi látszólag megtámadhatatlan mércéit. Jobban elsajátítanánk az új rendet: ez új ismereteket közvetítené, és általa új tettek születnének... Talán kezdjük felfogni: más Isten szolgálatában állva végezni munkánkat, mintha csak földi foglalkozást látnánk benne.

(R. Guardini: DER HERR, 220–221.)

*

Arról van szó, hogy csak egy elmúló életet folytatok-e, vagy megkezdem-e az új, el nem múló (itt a kincs!) életemet.

AJ

KI A LEGNAGYOBB?

A tanítványok féltékenyek egymásra. Azt gondolják, hamarosan helyreáll Izrael országa; Isten műve lesz az, mégis emberi dicsőségben. Az a töprengés bujkál bennük: vajon milyen szerepet kapnak abban?... Tudatában vannak személyes értéküknek, és tudni szeretnék, hogy Jézus is úgy tudja-e?... Árulná el Jézus, hogy milyen szempontból rangsorolja majd őket? Többnyire földies elgondolásaik között található egy fontos is: az új-ban, mely most következik, milyen REND valósul meg? Szemléletes választ kapnak Jézustól: gyermeket állít a tervezgetők elé... Ti felnőttek, igazságot keresők, törtető: nézzétek, ez a mérce! Egészen más, mint ti vagytok! Másképpen látnak és viselkednek a gyermekek, mint ők... Felborul számításuk, rendjük. Isten országában nincs uralkodó és szolgáló, mint a világban; előjogokat élvezők, törtető, ügyeskedők és ügyetlenek, lassúak, együgyűek; vagyis sikeresek és szerencsétlenek. Elveti a világ rendjét, ahogyan a kiküldött tanítványok visszatértek ünneppélyesen kijelenti: Dicsőítlek Atyám, ég és föld Ura, hogy az okosak és bölcsek elől elrejtetted ezeket, és a kicsinyeknek kinyilatkoztattad. Igen, Atyám, így tetszett ez neked (Mt 11,24-26). ...A gyermek fiatal. Jellemzi a szem és szív egyszerűsége; nyitott az új felé, a nagyra, megváltóra odafigyel, elindul feléje, befogadja. Erre a természetességre, a naturalis christianitas-t jelentő gyermekdedségre gondol a példabeszéd... Gyermekké válni – Krisztus felfogása szerint – annyit jelent, mint kereszténnyé érlelődni.

(R. Guardini: DER HERR, 315-324.)

*

A nagyravágyást – másokban – nevetségesnek és boszszantónak találjuk. Jézus figyelmeztet, hogy a nagyravágyás ennél veszélyesebb lehet: kizárhat Isten országából.

AJ

A SZÍVTELEN SZOLGA

Jézus hallgatóival meg akarja értetni, hogy a legfontosabb dologról van szó; hogy az ember örök sorsa függ attól, hogyan bánik ellene vétő felebarátjával. Ezért mondja el Jézus a példabeszédet a királyról, aki számvetést rendel el. . . Óriási hiányt találnak az egyiknél. . . A király úgy rendelkezik, hogy fizessen vagyonával, családjával, személyes szabadságával. A szolga haladékokat kér, és a király, akinek jószágos a szíve, az egész tartozást elengedi. Távozóban urától találkozik szolgatársával, aki csekélyke összeggel tartozik neki. . . És mégis kiszolgáltatja az adósok kíméletlen jogszabályának; sem kérésre, de könyörgésre sem lágyul a szíve. A király megtudja az esetet, felháborodik az érzéketlenségen, és most a szívtelen szolgára zúdíttja, amit az társára mondatott ki. – Így tesz mennyei Atyátok is veletek, ha mindegyiktek meg nem bocsát szívből embertársának. (Mt 18,35.) . . . Krisztus nem kéri ezt szociális megfontolásból, etikai vagy egyéb evilági motívumok alapján, hanem: bocsáss meg, mert Isten neked is megbocsátott. Ő előbb és igazán megbocsátott. Az ember Isten gyermeke, így az ember megbocsátása az Isten megbocsátásából fakad. Kérjük az Atyát, hogy bocsásson meg nekünk, ahogyan mi is megbocsátunk. Jézus hangsúlyozza: ha imádkozni akarsz, és eszedbe jut, hogy van valami rendeznivalód – előbb bocsáss meg! Ha ezt nem tennéd, elzárnád kérésed útját, mert ott áll Isten és közted a meg-nem bocsátás.

(R. Guardini: DER HERR, 358–364.)

*

Az egyház: közösség, melyben kölcsönösen szívesen megbocsátanak egymásnak. Felfogtam már ezt?

AJ

AZ ELSŐK — ÉS AZ UTOLSÓK

Reggel kimegy a gazda a piacra, ahol munkások munka-alkalomra várnak; felfogadja őket, és megegyezik velük egy dénárban. A nap folyamán többször kimegy, és akiket ott talál, azokat szőlőjébe küldi azzal, hogy estére majd megkapják a bért... És este csalódás, szóváltás, vádaskodás, ami végül ezzel zárul: Vagy nem tehetek a sajátommal azt, amit akarok? Első érzésünk szerint a csalódottaknak van igazuk; ami történt, az nem jogellenes, de igazságtalan. Ha azok is egy dénárt kapnak, akik csak egy órát dolgoztak, akkor az ő dénárjuk értéktelenebb. A gazda felelete pedig nem hogy eligazít, hanem fölháborít... Nem, nem tehetsz a pénzeddel azt, amit akarsz. Pénzed és hatalmad nem korlátlan; az igazságosság rá is vonatkozik. Arra fellebbezünk ellened!... Mégis a gazda eme válaszában alapul a megoldás. Érthetővé csak akkor válik, ha a gazdában Istent látjuk. Ezt akarja megértetni velünk (a példabeszéd): aki munkába szólít, és jutalmat ad, aki a különböző sorsokat kiosztja, az létünk Ura és Istene. Ő a Teremtő, a Hatalmas, a Kezdet. Minden az övé. Fölötte nem áll semmi. Mindennek úgy kell lennie, ahogyan Ő elhatározza. Egyetért ezzel a szívünk? Nem! Előtte (Ellene?) is az igazságosságra hivatkozunk... Ha azonban egy kicsit is megsejtjük Valóságának lényegét, úgy elveszti ez az ellenvetés az értelmét, mert valóban Vele kezdődik minden... Erre nem okoskodás vezetheti az embert, de megsejtheti, ha Isten közelébe jut. (R. Guardini: DER HERR, 312-314.)

*

Mellveregetés, tüzes tiltakozás, eszményinek látszó harc mögött sokszor milyen torz érzések rejtőznek. Ne Istent vádoljuk igazságtalansággal, hanem nézzünk szívünk mélyére.

AJ

NEHEZEN JUTNAK BE A MENNYEK ORSZÁGÁBA A GAZDAGOK

A gazdag ifjú kérdezi: mit tehetnék még? – Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el vagyonodat, és jöjj, és kövess engem. A jelenetből az tűnik ki, amit Jézus kér, az az Atya akarata szerint való, de nem követeli meg mindenkitől, mint a parancsok megtartását. . . Hogy vagyonáról lemondjon, erre nincs ereje az ifjúnak, ennyire nem telik egyébként vitathatatlan idealizmusából. Szomorúan távozik. Jézus pedig néhány komoly szót mond tanítványainak a gazdagságról. A gazdag ifjú nem teljesítette, amit Jézus elvárt volna tőle, és Jézus, bár nem mondja, hogy teljesen lehetetlen a gazdagnak bejutnia a mennyek országába, de nem hagy kétséget afelől, hogy nagyon nehéz bejutnia. Szavaival azt mondja, hogy „nehéz bejutnia”, de a kiegészítő hasonlat lehetetlenre utal. . . Embernek lehetetlen, Istennek azonban lehetséges. Ez a kép csak ki akarja oktatni a gazdagokat, hogy jól lássák a gazdagság veszélyét, és belássák, hogy lehetetlen önerőből, vagy éppen vagyonuk segítségével bejutni a mennyek országába. . . Senki sem juthat be önerőből. A gazdagnál nagy a kísértés, mert úgy véli: anyagi javai által könnyebben éri el örök célját, mint a szegény, akinek semmiféle anyagi eszközei nincsenek. . . Az ifjú is azt gondolhatta, hogy többet tehetne anyagi lehetőségei miatt. . . Erre az Üdvözítő azt kéri tőle, hogy azokat a „lehetőségeket” adja fel, melyekre ő maga a „többet” alapozta; vagyonát, gazdagságát hagyja el. . .

(Dillersberger: MATTHEAUS, IV. 145–149)

*

A gazdag ember mindent meg akar vásárolni, ám Isten országa nem vásárolható meg. Tudok-e a „szegény ember” lelkületével fordulni Istenhez?

AJ

A GYILKOS SZÓLÓMŰVESEK

Nem merítenénk ki teljesen a példabeszédet, ha csak – az üdvösségtörténet szinte végtelen fontosságú eseményét – Izrael elvettetését és a pogányok meghívását olvasnánk ki belőle. Nemcsak történeti jelentősége van, ez a példabeszéd (is) a kereszténység minden századához szól. Annál is inkább, mert a kiválasztás, a „megfogadás” bensőségesen köt Istenhez. Nem kétséges, hogy olyan emberek irányítják az egyházat, Isten új országát, akiket Isten választ ki és küld. De amennyire nem kételkedhetünk közvetlen isteni küldetésükben, annyira bizonyos, hogy emberek maradnak. És mivel emberek, emlékeztetni kell őket, hogy hatalmuk korlátozott. Aki Istennek képviselője, sohasem lehet önkényesen uralkodó. Aki bölcsen nézi az egyházat, elfogadja – ami Izraelben is megvolt – hogy lehetséges ellentét a hierarchia és a próféták között. Bonyolítja a dolgot, ha mindkettő – a hierarchia képviselője is, a karizmatikus is – Istennel benső kapcsolatban él... A próféta többször eretnek lett, a hivatalt hordozója pedig zsarnok; és ez néha akár kis faluban is megtörténhet. – Amikor „zúgolódtak” a hívek (ApCsel 6), az apostolok nem arra hivatkoztak, hogy nem szabad az egyház tekintélye ellen zúgolódni, hanem intézkedtek. Tudták, hogy a tisztségnek „zavartalan” viselése csupán üdvös nyugtalanítás révén lehetséges. Péter sem tekintéllyel intézte el, amikor Kornéliusz fölveteléért kérdőre vonták (ApCsel 10–11). És elfogadta, amikor Antiochiában Pál szembe szállt vele.

(Dillersberger: MATTHAEUS V. 77–78.)

*

A példabeszéd figyelmeztet: a megrögzöttség gyilkossá tehet. S mindegy, hogy valaki vezetőként vagy beosztottként válik-e megrögzötté!

AJ

A KIRÁLYI MENYEGZŐ

Hasonló a mennyek országa a királyhoz, aki menyegzőt rendezett fiának. Ismételten szólítja, hívja Izraelt az Isten, már Ábrahám révén és a történelem folyamán sokszor... Az utolsó hívók az apostolok és közvetlen utódaik, mert a város elpusztítására való utalás időmeghatározó... Nemcsak a vezetők utasítják vissza az Urat, hanem többé-kevésbé az egész, evilági érdeklődésű nép is. Valóban, csak kevés meghívott csatlakozott. Ezért hangzik el az ítélet az egész város fölött. Csak e példabeszéd mondja ki világosan, hogy a város feldúlása az üdvösségtörténet jelentős záróakkordja. Az ítélet által zárul az Ószövetség...

Az üdvösséget előbb a zsidóknak kínálták föl. Amikor viselkedésük miatt méltatlanokká lettek, meghívást kaptak a pogányok. A második meghívásban található megalázó vonás, ezt el kell ismernünk. ... Másodrendű meghívottak a pogányok, zavar és harag játszott közre, hogy meghívják őket. Zavarban volt a király, mert akarta, hogy háza tele legyen vendégekkel. Harag: az elsők helyét most kínálják másoknak. Nem név szerint hívják őket – akit csak találunk – ez személyes megalázás mindegyiknek... Mintha Isten csalódottan az elsők viselkedésétől, biztosítani akarta volna e megalázás által szívük készségét. Sohase dicsekedjék egyetlen pogány, hogy személyes érdeme miatt hívták meg. – Isten új országa kegyelemre, a megalázott és megtört szívre épül.

A példabeszéd belső értelme ezt sugallja: sohasem tudhatom, tetszésére vagyok-e a meghívónak... Maga a meghívás nem jelentheti távolról sem az üdvösség elérésének biztonságát.

(Dillersberger: MATTHAEUS V. 85–86.)

*

Alázattal kell az apostollal mondanunk: nem érzem ugyan magam semmiben sem bűnösnek, de ez még nem jelent megigazulást. (Uo.)

AJ

AZ OKOS ÉS A BALGA SZÜZEK

A példabeszéd fő mondanivalója könnyen érthető. Röviden: ezt akarja tanítani: legyetek készen, ez a legfontosabb. Várakozástok legyen gondos és okos... A mennyek országa szétválasztja az embereket. De mennyországa csak azoknak lesz, akik készen voltak, és bemehettek. Igaz, a többiek is tudomást szereznek róla, hogy mi a mennyország. De csak negatív értelemben: megtapasztalják milyen érzés, ha szívesen bemenne, de ki van zárva... Részleteiben már nem ilyen egyértelmű a magyarázat... Az egyházban az Úrra való várakozás hasonmását látták a vőlegényre való várakozásban. Az egyház magatartása a titokzatos érkezés elé, a szüzi menyasszony magatartása, aki az igazi vőlegény számára szeretetben és várakozásban őrzi magát. Szüzi marad – az ő kedvéért.

...Az olaj, amit magukkal visznek... a mindenre kiterjedő figyelem jele... Hogy számítanak késésre, melyre kezdetben nem is gondoltak... Csak ebben különböznek az okosak és a balgák. Ha az egész egyházra értelmezzük, azt jelenti, hogy az Úr érkezéséig hosszabb idő telik el. Gondoskodni kell, hogy a hitet és reményt ébren tartsa, és mindig újjáélessze a tartalékolaj, hogy a várakozás lámpája soha ki ne aludjék...

Örökszép jelképe az Egyháznak e hajadonok, akik égő mécsessel az éj titokzatos sötétjében a vőlegény elé sietnek... Nem titkolható a példabeszéd szigora... Ostobaság és figyelmetlenség, és nem a gonoszság felelős a másik öt sorsában... Engesztelhetetlen a vőlegény válasza a zárt ajtók mögül: nem ismerlek benneteket.

(Dillersberger: MATTHAEUS, V. 177–182.)

*

Örök üdvösség és örök kárhozat egy példabeszédben, de nem szabad azt hinnünk, hogy Isten egyforma lehetőségként állítja elénk a kettőt. Ő az üdvösségre hív és vár, s minden segítséget megad ehhez. Jaj nekem, ha nem használok ki!

AJ

A TALENTUMOK

Az úr ismeri szolgálait, tudja, hogy mennyit bízhat rájuk... A két első hasonlít egymáshoz. Annyit keresnek hozzá, amennyit kaptak... Azonos szavakkal hozzák a nyereményt, és ugyanazokkal a szavakkal dicsérik meg őket; ezek a szavak már szinte kilépnek a történetből, és a valóságra, az örök öröme utalnak... A harmadiktól pedig mindent elvesznek. Összehasonlítva a „tíz hajadon” példabeszédével, itt külön hangsúlyt kap kinek-kinek az egyénisége. Minden ember kap Isten országában ajándékokat és kegyelmeket, különböző rendben és eltérő mértékben. Amit kegyelem-ajándékként kap, az természetes képességeihez igazodik. Kegyelemnek és képességeinknek együtt kell működni. Így származik az Istentől adott kegyelemből érdem, mert az ember képességeivel felhasználta, eredményessé tette azt... Máténál a jutalom: menj be Urad örömébe azonos. Lukácsnál, a 10 mináról szóló példabeszédben nem azonos a jutalom. Ez csak úgy magyarázható, hogy az örök üdvösségben sem egyenlő a jutalom, hanem az érdemek szerint változó... A jutalom lényege ugyanaz – menj be Urad örömébe – az Úr örömét mindegyik megkapja. Különbség csak a mértékben és fokozatokban lehet, amellyel az örömet fogadjuk... Készenlét és éberség kiterjed egész életünkre. A kegyelemmel való együttműködés, munkálkodás egész földi életünket töltse ki.

...A visszaérkezésig hosszabb idő telt el. Rövid idő alatt nem lehet a vagyont megkészserezni... A lusta szolga viselkedését is magyarázza a hosszabb idő: nem is gondolja komolyan, hogy ura visszatér. Zavart beszéde csak kifogás. Az igazság: nem is gondolt már arra, hogy valaha is elszámoltatják.

(Dillersberger: MATTHAEUS, V. 184–186.)

*

Az is kiderül, hogy üdvösségünk nem a talantumok számán múlik. Egyetlennel is megszerezhetjük.

AJ

JÉZUS, AZ IRGALMAS SZAMARITÁNUS

Mélyebben elmélkedve róla, új értelmet kap a példa-beszéd, és összefüggően élénk tárul az irgalmas szamaritánus isteni tette... Isten érkezésére utal az idegen az úton, aki egészen más világból mint ember érkezik az emberek világába. Miután az ember elhagyta „Jeruzsálemet”, a paradicsomot, „leszállt” Jerikó lapályaira, és eközben rablók kezére került. „Levetkőztetve” – az őszállapot kegyelmi ruhájától megfosztva, „félholtan” maradt az úton; arra képtelen, hogy még egyszer önrőből egészséges, erős, kegyelemmel átszőtt ember legyen. „Papok és leviták”, az egész Ószövetség elhaladt mellette anélkül, hogy bármit segíthetett volna rajta. Majd jött az IDEGEN, maga az ISTEN, EMBER alakjában. Samaritánusi szolgálata meggyógyította az embert. Az olaj és a bor a szentségek jelei, melyekkel a sérült emberi természetet gyógyítja, és egészségessé teszi. A fogadó találóan a látható egyházat jelképezi. A fogadós jelképezi Jézust, aki azért jött, hogy másokat küldjön szeretetének továbbadására. Ez azért az Ő szeretetszolgálat maradt – ezt jelzi az idegen szándéka, hogy amikor visszatér, mindent meg akar fizetni. A megbízott nem önmagából cselekszik, hanem minden a szamaritánust terheli. Az ígéret, hogy majd „visszatér”, jelzi a szeretetszolgálat végső beteljesedését, amikor nyilvánvaló lesz, hogy minden szeretet, melyet az emberek kaptak, az ő isteni szamaritánusi szeretetéből táplálkozott, melyet „az úton” példaként élénk állított. Ezt a szeretetszolgálatot, amelyet emberi készséggel – ugyancsak az Ő segítségével – kiegészítve nyújtottak – Ő végül isteni módon megjutalmazza.

(Dillersberger: LUKAS IV. 77–79.)

*

Ez a kérdés: megmentem-e magamat – embertársaimat megmentve?

A.J

AZ ELSŐ HELYEK

Amit Jézus mond, a pillanatnyi helyzetből fakad, és úgy hangzik, mint az udvariasság, a tisztesség szabálya – és mégis ennél sokkal magasabbra, az ember végső sorsára utal... Még érdekesebbé teszi a tanítást, hogy szerephez jut a házigazda-meghívott kapcsolat is. Mily ridegen pattog az első felszólítás: add át a helyedet! – és leírhatatlan melegség árad a másodikból: Barátom, jöjj följebb. Több fordítás nem érezteti, hogy nemcsak följebb kerül, hanem hangsúly van azon is, hogy „közelebb, hozzám” jöjj. „Barátomnak” szólítja, mintha megijedt volna, hogy ott lenn találja. A görög „hozzám-közelebb” különösen meleg, személyes hangot üt meg. Így a megnyilvánuló megtiszteltetés... a házigazdához való személyes, baráti kapcsolattal társul... A kereszténynek ez sokat mond. Akár közönséges lakomáról van szó, akár az Úr lakomájáról vagy éppen az örök élet menyegzős lakomájáról, minden esetben tudja, hogyan készüljön. Arra kell törekednie, hogy alázatosan háttérben maradjon méltatlanságának tudatában (Uram, nem vagyok méltó...), másokkal szemben figyelmes legyen és ezáltal érdemelje ki azt az elragadó baráti hívást Isteni Barátjától: Barátom, hát jöjj közelebb hozzám, jöjj föl hozzám. – Csak aki komolyan veszi az Úr lakomájának ezt a szabályát, és azt az életben gyakorolja is, csak az számíthat az örök élet lakomáján a felmagasztalásra.

(Dillersberger: LUKAS, V. 42.)

*

Jézus komolyabb, gazdagabb megtiszteltetést készít számomra, mint amit a világ adni képes. Megértem az Ő szándékát?

AJ

AZ ELVESZETT DRACHMA

Az Úr az elbeszélés mestere. Akkor is, amikor a pásztorról beszél, aki hegyen-völgyön át vándorol az elveszett bárány után, és akkor is, amikor az asszony lázas keresését mondja el. Egymás mellé sorakoznak a fontos mozzanatok: lámpát gyújt, mert mindig sötét van ezekben az alacsony lakásokban. Kisöpri a házat (úgy látszik, nem mindennap jut rá idő) . . . keres és talál, és most a szokásosnál is jobban siet, összehívja szomszédait, hogy vele örüljenek. Ebben is – bár egészen más történet – az Úr ugyanazt az igazságot látja meg: az elveszett és újból megtalált ember sorsát. A pásztorról szóló hasonlat kiegészül itt – a nő világából vett képpel. Az előbbiben juhok és pásztor szinte személyes kapcsolatban állnak, erre hívja fel a figyelmet az Úr; az utóbbi hasonlatban pedig szerepet kap az elvesztett dolog tárgyi értéke. Nehezen dönthető el, hogy melyik hasonlat kifejezőbb. Nagy és megmagyarázhatatlan, hogy a bűnöst szerető Istennek értékes egyetlen lélek, mint ahogyan értékes a kicsit fösvény nép leányának az egyetlen drachma.

A példabeszédben az üdvösségtörténet egésze is megelevenedik: egy asszony, aki mindent elvesztett: Éva. A bűnöst kereső istenszeretet megalkotta a kereső asszonyt, Máriát, az Egyházat, mely világosságot gyújt a világban Krisztus által, hogy ami elveszett, újból megtaláltsék . . . Meglátjuk ebben az „újra-megtalált” titkának teljes képét. A Mennysország teljes közössége: Isten és szentjei és angyalai mind örülnek egyetlen megtérő bűnösnek, aki bűnbánatot tart.

(Dillersberger, LUKAS V. 68-70.)

*

Tudatában vagyok-e, hogy a mennyben „izgulnak” értem?

AJ

A TÉKOZLÓ FIÚ APJA

Ezt a példabeszédet mindig megcsodálták. Joggal... Oly tökéletesen szép a történet, hogy nem tudjuk eldönteni, hogy mi a legszebb benne... Általában kiemelték azokat az elemeket, melyek a bűnös büntudatát, és bűnbánatát fejezik ki. Pedig ez csak – igen finoman megrajzolt – mellékvonása a történetnek. A példabeszéd fő témája: az apa alakja... Kezdetben hallgatag, csendes, szótlan... Méltóságteljesen néma maradt fiával szemben, aki követelődött, és távozni akart... A fiú idegenben ébred rá, hogy apja gondos házigazdája a cselédeknek, házanépének. Mostoha sorsa – idegenben keményen bántak vele – juttatja eszébe az otthoni jó gondoskodást... Napszámosként akar élni atyja házában, ez most mindennél szebbnek és kíváncsabbnak tűnik; bennünket pedig meggyőz az atya jóságáról. Majd a Jóság Tengere árad ennek az atyának szíve mélyéből. Már messziről észreveszi... tekintete állandóan a távolba meredt, és megőrizte a reményt, hogy egyszer majd visszatér. Rögtön együttérez fiával, eléje siet, megöleli, megcsókolja... És amikor kezdené bánatmondókáját, az atya elnémítja. Ez a legmeghatóbb. Amikor azt mondaná, hogy fogadj béreseid közé, akkor adja ki a parancsokat az atya, hogy a szabad fiú minden, legdíszebb jelvényeit hozzák ki eléje, hogy ünnepélyesen felővezve, mint újból elismert fia lépjen atyja házába... Az egész ház ünnepel, mindent félretesznek most, nagy az öröm: visszatért a fiú. Csak most, végül, amikor szinte túlcordult öröme, hallania kell azért a fiúnak, hogy atyja szerint elveszett, halott volt.

(Dillersberger: Lukas V. 71–75.)

*

Az atya nem fut utána, nem keresteti. Néma méltóságban és végtelen szeretettel vár. A tékozló fiúnak kell az első lépéseket megtennie. „Felkelek, és atyámhoz megyek.” A bánat szavait el kell kezdenie. És akkor minden elmerül az Atya irgalmában és szeretetében. (Uo.)

AJ

A TÉKOZLÓ FIÚ BÁTYJA

Az édesapa eléje siet; a megalázkodás szavaira a válasza: a szeretet; megtisztelti visszatért gyermekét mint előkelő vendéget szokás, és csakhamar ünnepi öröm tölti be az egész házat. Ekkor érkezik haza a mezőről – munkából talán – az idősebb testvér, Hallja a vígságot, érdeklődik, és megharagszik. Szemrehányást tesz apjának; hűséges szolgálatát emlegeti, és azt, hogy nem kapott elismerést, és ez mily ordító igazságtalanság... És ha az atya rá hallgat? Ha a visszatérőnek ajtót mutatott volna... Helyreállt volna az igazságosság? A testvér sértett érzelmei megnyugodtak volna?... Igazán? Egészen? – Ha jó ember, úgy bizonyára nem. Ellenérzés ébredne az ellen, hogy most minden rendben van. Próbálná elnémítani a hangot, de nem sikerülne. A testvér képe kísértene és vádolná: szétfűzött egy szent lehetőséget. Kell az igazságosság! Létünk nélkülözhetetlen alapja. De van valami, ami fölötte áll az igazságosságnak: a szív jóságának szabad megnyilvánulása. Az igazságosság világos – de csak egy lépéssel menjünk tovább: és jéghideg lesz. A jóság – az igazi, a szívből fakadó, jellemről hordozott – melegít és felold. Az igazságosság rendez – a jóság teremti. Az igazságosság a létezőt tekinti, a jóság újat alkot. Az igazságosságban a szellem a meglevő rendnek örül; a jóságból az alkotó életöröme fakad. Ezért mondja Jézus „nagyobb az öröm egy megtért bűnösön, mint kilencvenkilenc igazon, akiknek nincs szükségük bűnbánatra”. A bűn botor és rossz cselekedetei fölé a jóság magas, világos, szabad boltozatot feszít. Ha most az igazságosság erőlteti igazát – elveszti értékét.

(R. Guardini: DER HERR, 308–311. o.)

*

Az igazságosság abba a veszélybe kerül, hogy nem látja be: a szabadság és a teremtető szeretet fölötte áll, úgyszintén a szív és kegyelem ösereje is. Jaj annak az embernek, aki csak igazságosságban akar élni! Jaj a világnak, amelyben egyeduralkodó az igazságosság.

AJ

AZ ÜDVTÖRTÉNET DRÁMAI TÖRVÉNYE

„Az egyszülött Fiú, aki az idők kezdete előtt született és küldetett, az időben elsőszülött lett: egyszülött Fiú, isteni természete által, elsőszülöttként magára vette testi természetünket. Ebben az emberi alakban, melyet magára vett, az Evangélium igazsága szerint hisszük, hogy aki bűn nélkül fogantatott, bűn nélkül született, bűn nélkül halt meg, aki egyedül csakis értünk „bűnné lett” (2 Kor 5,21), áldozatul adta magát bűneinkért. Anélkül, hogy az isteni természetét sértette volna, Jézus bűneinkért elszenvedte a kínhalált, kiszolgáltatva magát a testi halálnak és a kereszten így megismerte igazi halálunkat. Harmadnapon, saját erejéből a sírból feltámadt.”

(XI. toledói zsinat: Denzinger 285–286)

*

Jézus Krisztus megváltó kinszenvedése és halála az Istentől előre látott és elhatározott üdvtörténet logikájának megfelelően megy végbe. A Kereszt a háromszemélyű Isten számára nem véletlenszerű, váratlan drámai fordulat, hanem szabadon vállalt szükségszerűség. Az örök Fiú-Isten emberré levésével belépett a bűnös ember történeti, vallási, erkölcsi, politikai, kulturális, lélektani és egzisztenciális életkörülményei közé. El kellett tehát szenvednie (a bűnt kivéve) annak korlátjait, ellentmondásait és nyomorát. Soha nem vagyunk képesek elég mélyen megérteni, hogy az emberszerető Atya Krisztus által a Szentlélekben abszolút módon aktuális az élet minden dimenziójában. Ezért is tart az egész lét a föltámadás felé.

GA

A KERESZT MINT AZ ISTEN ÉS AZ EMBER ARCA

„A kereszt *kinyilatkoztatás*. Nem akármit tartalmaz, hanem Istent és az embert. Feltárja, kicsoda Isten, és mi az ember létmódja. . . . Aki a világban feddhetetlenül igaz, az csak keresztrefeszített lehet. (...) A tökéletesen Igaz megjelent közöttünk, halálra ítélték és megfeszítették. Ez a tény kíméletlenül értésünkre adta, mi az ember: olyan vagy, ember, hogy az Igazat nem tudod elviselni, – hogy az egyszerű szeretet őt szemedben örültté, megvertté, kítaszítottá teszi. És pedig azért vagy ilyen, mert magad vagy igazságtalan. Mások igazságtalanságára van szükséged, hogy mentséget találj, mert az Igaz, aki megcáfolja mentségedet, nem szolgálja célodat. Ez vagy te. János evangéliuma mindezt az „Ecce homo”-ban foglalja össze; Az ember mindig újra meg újra szembeszáll az igazsággal; így tehát a megfeszített Igaz, tükröt tart az ember elé, amelyben saját magát szépitgetés nélkül megpillanthatja. Ám *a kereszt nem csupán ember, hanem egyben Isten kinyilatkoztatása*: ilyen az Isten, aki azonosítja magát az emberrel e roppant mélységben is, aki úgy szolgáltat igazságot, hogy megmenti az embert. Az ember elégtelenségének mélységében tűnik fel az isteni szeretet felmérhetetlen mélysége. Következésképpen a kereszt igazán középpontja a Kinyilatkoztatásnak, nevezetesen annak a Kinyilatkoztatásnak, amely nem csupán akármilyen, eddig nem ismert igazságokra utal, hanem saját magunkra mutat, kinyilatkoztat bennünket Isten előtt és Isten jelenlétét közöttünk.”

(J. Ratzinger: A keresztény hit, Bécs, 1976, 175–6)

*

Az Isten-ember élete a Kereszt eseményében teljesen áttetszővé válik. Jézus Krisztus nemcsak az Istent nyilatkoztatta ki, hanem azt is megmutatta, hogy ki az ember, és milyennek kell lennie. A Kereszt mindenkor hűségesen tükrözi vissza egzsizstenciánk hamis, elidegenedett mivoltát. Életünk tervezgetésekor tudunk a Kereszt sokatmondó realitásával kalkulálni?

GA

A SZENVEDÉSTÖRTÉNET IS ÖRÖMHÍR

„A húsvéti híradások az evangéliumi „Jézus-hagyomány” kibontakozásának vonalán alakultak ki. Ez a „Jézus-hagyomány” a jeruzsálemi ősegyházban keletkezett, és magában foglalta Jézus szavait, az élettől vett események és tettek elbeszéléseit, a szenvedéstörténetet és a húsvéti beszámolókat. Az igehirdetés eleinte Jézus szavait, példabeszédeit a kerügmaticus szükségletek szerint, összefűzés nélkül adta tovább. Hamarosan azonban gyűjtemények keletkeztek Jézus egyes példabeszédeiből, és szavaiból, sőt nyilvános működésének fontosabb eseményeiből is. Ellenében ezzel a keletkezési folyamattal összefüggően beszéltek el Jézus szenvedéstörténetét. Ez az egész Jézus-hagyomány legősibb darabja: már nagyon régen szerves része volt az ősegyház húsvéti ünneplésének. Eredetileg Jézus kereszthalálának leírásával együtt szerepelt, nemsokára azonban hozzáfűzték Jézus sírbahelyezésének és az üres sír megtalálásának részleteit is.”

(Schmatovich J.: Mit mond a szentírás
Jézus feltámadásáról? Teológiai évkönyv –
Bp. 1975. 161.)

*

Az ősegyház nem riadt vissza attól, hogy a szenvedéstörténet fájdalmas eseményeinek az Evangélium hirdetésében, sőt liturgikus ünneplésében is, kiemelkedő szerepet juttasson. Tisztában volt azzal, hogy a szenvedéstörténet mélyéről fakad számunkra az „örök életre szökellő vízforrás”. A történelmet és egyéni vagy családi életünk szenvedéstörténetét is ebben a beállítottságban kell szemlélünk!

GA

„JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD” — JÉZUS KÍNSZEVÉDÉSE ÁLTAL?

„Jézus szenvedése nem annyiban része *Isten tervének*, amennyiben az Atya közvetlenül akarná Fia kivégzését. Az Atya szereti a Fiút, és saját életével tölti el őt. Jézus halálra való elszántsága sem azt jelenti, hogy a szenvedést és a halált önmagáért kívánja. Haláltusája Getszemániban világosan mutatja, hogy Jézus szereti életét, és retteg a haláltól. Az Atya akarata közvetlenül arra irányul, hogy Jézus Isten Országának eljövetelét egész Izraelnek meghirdesse: nemcsak Galileában, hanem Izrael Szent Városában, Jeruzsálemben is. Az Isten Országát hozó Jézussal való találkozás szükségképpen döntésre hív fel. Senki sem maradhat közömbös előtte. Valaki vagy elfogadja életének teljes irányváltoztatását, vagy pedig úgy érzi, hogy Jézus szava legféléttetebb értékeit fenyegeti, s ezért Jézus ellen fordul, és ártalmatlanná akarja tenni. Így tehát maga a „jóhír” meghirdetése, azaz Isten szeretetének kinyilvánítása vezet Jézus szenvedéséhez. Az Atya öröktől fogva előre látja, és tervének részévé teszi Fia elvetését és meggyilkolását. ... Hogy Jézus szenvedésének részleteit mennyire látta előre, nem világos. De ég a vágytól, hogy Atyja művét bevégezze. Fel akar menni Jeruzsálembe, hogy ott is meghirdesse az evangéliumot. Tudja, hogy erőszakos halála szükséges ahhoz, hogy eljöjjön az Isten Orzága (Mk 14,25).”

(Kereszty R.: Krisztus, Róma, TTK 1977. 62)

*

A bűnös emberi lét legfájóbb ellentmondása, hogy a szeretet kinyilvánítása akár Isten, akár ember részéről szükség-szerűen valaki, vagy valakik kínszenvedéséhez vezet. A kereszténység nem udvariasság, mosoly, jámbor alamizsnás jóindulat, hanem az ember, emberi közösségek felemelése mindenfajta nyomorból. Ezért az Isten országának örömhíre egyben egy fájdalmas történet meghirdetése is. Kell hozzá hívő bátorság!

GA

A NÖVEKEDÉS FÁJDALMA

„...a kereszt jelentése nem fizikai fájdalmak sokasága, mintha talán a kínok lehető legnagyobb mennyiségétől függne a megváltás értéke. Hogyan találhatna Isten teremtményeinek, vagy méginkább saját Fiának kínjában tetszést, hogyan tekinthetné ezt valamiféle valutának, amelynek segítségével kiengesztelődését meg lehetne vásárolni? A Szentírás és az igazi krisztusi hit egészen távol van ilyen gondolatoktól. Nem a fájdalom önmagában az, ami döntő, hanem a szeretet minél szélesebb kitárulása, amely kitágítja egzisztenciánkat, amely a távolit és közelit egyesíti, és az Istentől elhagyott embert az Istennel kapcsolatba hozza. Csak ez adhat a fájdalomnak irányt és értelmet. Ha nem így volna, akkor a hóhérlegények lettek volna a kereszt mellett az igazi papok; azok, akik a kínokat előidézték, mutatták volna be az áldozatot. Mivel azonban nem itt van a lényeg, hanem a benső, a középpont a fontos, amely a fájdalmat hordozni és tartalommal betölteni képes, ezért nem ők, hanem Krisztus viselte a papságot, amely a világ szembenálló, ellentétes pólusait saját testében újraegyesítette (Ef 2,13).”

(J. Ratzinger: A keresztény hit, 175.)

*

A kinszenvedés, akárcsak Jézusnál, természetesen nálunk sem lehet öncél, hanem csakis a szeretet növekedésének, „egzisztenciánk tágulásának” a következménye. Ennek mélyebb megértése segítsen bennünket abban, hogy kiszakadjunk a teljesítmény mindig csalóka bűvöletéből, és a lelkület, a szándék, a tartalom felé forduljunk!

GA

„SZOLGAI ALAKOT ÖLTÖTT, KIÜRESÍTETTE MAGÁT”

Az apostoli tanítás az Isten Fiának erre az emberi nivóra való leszállását nevezi öнкиüresítésnek. Az „Istennel (az Atyával) való egyenlőséget nem tartotta olyan dolognak, amelyhez föltétlenül ragaszkodnia kell, hanem szolgai alakot öltött, kiüresítette magát, és hasonló lett az emberekhez. Külsejét tekintve olyan lett, mint egy ember. Megalázta magát, és engedelmes lett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig” (Fil 2,6–8). Azt akarta, hogy *emberségében tükröződjön az Isten*, ezért félre kellett tennie az olyan kulisszákat, amelyek az igazi emberséget eltorzítják vagy elhomályosítják. Csak így tárhatta fel az embernek Istennel való kapcsolatát és az egymás közötti kapcsolatunkat. Így mutathatta meg azt is, mi teszi nagygyá az embert. . . . Jézus megjelenése azért volt öнкиüresítés, mert isteni személyiségét beleszűkítette az emberi természetbe: az úr szolga lett, a hatalom, a mindenhatóság és dicsőség birtokosa a gyengeség látszatát öltötte magára. Végtelen bölcsességére a kereszt balgasága vetett árnyékot. Abba az emberi életbe lépett be, amelyet minden vonatkozásban megfertőzött a bűn, ahol a szeretet mellett izzott a gyűlölet, a békét megzavarja a háború, egymás segítségét gátolja az önzés és irigység. A kiüresítés mégsem jelentett számára önmagától való elidegenedést. Isten annyira birtokolja magát, hogy akkor is világfeletti marad, ha egészen benn van a teremtményben. Ha közel jön, akkor is végtelen távolság választja el tőlünk. A távolságot mégis áthidalta, mert a szeretet kedvéért tudott lemondani. A szeretet mindig az öнкиüresítés teszi nagygyá: nemcsak a másakra irányul, hanem egészen az övé tud lenni. . . . Az öнкиüresítés még azt is mutatja, hogy a Fiú az Atya akaratából az *ember oldalára állt*. Úgy állt köztünk, mint testvér, mint próféta és főpap, aki a mi ügyünket képviseli.

(Gál F.: A kinyilatkoztatás fényében, Bp. 1971. 135–6)

*

„Ugyanaz az érzés legyen bennetek, amely Krisztus Jézusban volt!” (Fil 2,5).

AZ ÉRDEMTELENEK MÉLTÓSÁGA

A kereszthalált az engedelmesség teszi *érdemszerző* tette. A tett érdemszerző voltán azt értjük, hogy méltó a jutalomra. Csak a személyes tett ilyen, vagyis az, amelyben kifejezésre jut két személy viszonya. Csak a személy léphet fel az igazságosság vagy az illendőség igényével. Az ember Istennel szemben szigorú igazságosság alapján nem támaszthat igényt, jogot a visszafizetésre, természetes síkon mozgó tetteiért nem kaphat természetfeletti jutalmat. Érdemet csak akkor szerezhetsz, ha már a kegyelem révén Isten fogadott gyermeke. Jézus esetében azonban a Fiú teljesíti az Atya akaratát, mégpedig egész odaadással. Tetteinek értéke felülmúlhatatlan: az Atya több dicsőséget kap általuk, mint amennyit a bűn megtagadott tőle. Ezért a jutalom is egyedülálló. Jézus igazságosság alapján igényt tart emberségének megdicsőülésére. De mivel ő istenemberi léte alapján az emberiség üdvrendi feje, az igazságosság alapján érdemli ki az üdvösséget az emberiség számára is.

(Gál F.: Jézus Krisztus, a Megváltó,
Budapest, 1972. 144)

Életünkben minden csak azért számít valamit vagy végtelesen sokat Isten előtt, mert a megváltás által Fiának testvérei, az ő gyermekei lettünk. Ez egyszerre int bennünket alázatos szerénységre és öntudatos méltóságunkra. Az Isten Fiát adta értünk, hogy önmagával jutalmazhasson bennünket.

GA

AZ ÉRTÜNK KIENGESZTELŐDÖTT ISTEN

A feláldozott Krisztus tehát annak a jele, hogy az Atya mindent az embernek ajándékoz, sőt mint gyermekét örökösévé fogadja. Ezt a „mindent” elővételezi a Szentlélek kiárasztása. Általa leszünk Isten gyermekei és Krisztus társörökösei (Róm 8,16). Ha az Atya gyermekei vagyunk, az egész örökség minket illet. A megváltásnak más formája nem lett volna ilyen jelkép, s nem is hozta volna létre ezt az credményt. Akik a megváltásban csak az engesztelést látták, úgy gondolták, hogy az Istenembernek bármilyen könnyörgése vagy szenvedése kiengesztelte volna az Atyát. Ez a szemlélet azonban megfeledkezik arról, hogy az egy Isten a Szentháromság, s így a megváltásnak is szentháromsági struktúrája van. A teljes valóságot az apostol így fejezi ki: az Isten Krisztus által kiengesztelődött a világgal (2 Kor 5,17). Istent nem külső motívumok vezetik, nem külső célokat akar elérni, Elhatározásának, tetteinek ő maga az indítéka, azért semmit sem tudunk arról, hogy valóságos üdvrendi tettein kívül milyen más lehetőségek vannak benne. A megváltást bizonyára azért határozta el így, mert szabadakaratú tervével legjobban betekintést engedett belső életébe, és legjobban kifejezte szeretetét. A megváltás terve az Atyától indult ki, s végső fokon az emberre is ki akarta terjeszteni atyaságát. Azzal pedig, hogy Fiát áldozatul adta, megmutatta, hogy az embert a magáénak vallja, s a leg-szorosabb kapcsolatot keresi vele.

(Gál F.: Jézus Krisztus a Megváltó, 154–155.)

*

...Krisztus meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk... Isten Fia halála kiengesztelte akkor, amikor még ellenségek voltunk.” (Róm 5,8–10). Isten iránt mindig alázatos bűnbánatot és forró hálát kell éreznünk.

GA

MEGVÁLTÁS — SZABADULÁS

A megváltás a szentírás tanúbizonysága szerint nem jelenti a megsértett isteni fölség kiengesztelését, akinek önértetén csorba esett, mivel az ember föllázadt ellene, és aki addig nem hajlandó megbocsátani az embernek, amíg boszszúját valahogy le nem vezeti. Nem arról van tehát szó, hogy az Isten Krisztust büntetné az emberek bűnéért. ... A megváltás azt jelenti, hogy az Isten képessé teszi az embert, hogy visszaforduljon a bűntől. A megváltás az, hogy az Isten Krisztus által megnyitja azt a lezártágot, amibe az ember magát zárta. ... De mit tesz az Isten Fia? Elfogadja az emberi nyomort teljesen, mindenestül. Engedelmes a halálig, mégpedig a kereszthalálig. ... A halál egész keserűségét végigszenvedte Krisztus. Elfogadta sorsunkat, és ezáltal megmutatta, hogy mi a bűn. Megmutatta, hogy az Isten hogyan gondolkozik a bűnről. Ez a bűnös ember számára Krisztusban világos, de egyszersmind világos az is, hogy mi a szabadulás útja. Mert Krisztus áldozata ... megadta azt, amit az ember nem tudott magától megtenni: ... engedelmességgel igent mondani Istennek. Ezáltal és nem más által megváltozott az ember helyzete.

(Weissmahr B.: Kereszt és megváltás,
Szolgálat 1970/5, 16–18.)

*

A megváltás lényege: a bűnös és véges létből felszabadultunk a tiszta, igaz, határtalan és szeretetteljes isteni életbe. Nagyon sok keresztény életét az nyomorítja meg, hogy hiányzik belőle a megváltottság örömeinek érzése!

GA

A LÁBMOSÁS

A szolgai tevékenység állapotának felöltése. János evangélista szemtanú, és pontosan jegyezte föl a jelenet részleteit, hogy semmi se veszessen el olvasás közben belőle, mert a szimbolikus jelleg sok mindenre elvezethet bennünket. A szolgálat nélküli szeretet nem szeretet; a szolgai sors elviselhetetlen a kevély számára. . . . Péter megdöbbenése és tiltakozása egy olyan emberre vall, – egy olyan civilizációra – aki számára a tekintély és a szolgálat két, össze nem egyeztethető dolog. A szeretet alázatos mivolta Péter számára csak a méltóság és a tekintély csorbulását és elvesztését jelenti. Még nem érti, hogy a szeretet tulajdonképpen elfogadás. Később mégiscsak enged, de nem a tanítástól megvilágosodva. Anélkül, hogy valamit is értene, csak azért enged, mert fél, hogy Jézussal való barátsága törést szenved. . . . A legfontosabbról van szó, és Jézus szava egészen világos: „Nektek is meg kell mosnotok egymás lábát. . .”. Az ember Istennel való szövetségéhez szorosan hozzátartozik az emberek egymás közötti szövetsége is. Az igazi kapcsolatnak elengedhetetlen feltétele a kölcsönös elismerés és az önmagunkról való elfeledkezés. E konkrét és állandó jellegű szolgálat teremtette testvéri közösségnek hatékony jele az eucharisztia lesz.

(F. Varillon: *Éléments de doctrine chrétienne*,
Párizs, 1960, 10–12)

*

„. . . aki nagyobb akar lenni, legyen szolgátok, és aki első akar lenni, legyen mindenki cselédje. Az Emberfia se azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon, és váltságul adja életét sokakért” (Mt 10, 43–45).

GA

AZ UTOLSÓ VACSORA

Krisztus áldozata a kereszten megy végbe, nem az utolsó vacsorán. A szenvedés és a halál mint biológiai jelenség önmagában nem lehet áldozat. Az áldozat személyes tett, amellyel az ember Istent elismeri abszolút úrnak. Amikor Jézus vállalta küldetésének teljesítését még akkor is, ha az életébe került, e magatartásában benne volt az áldozathoz szükséges lelkület. De ő mindig kész volt odaadni életét, hogy bebizonyítsa az Atya iránti engedelmességét és az emberek megváltásának szándékát. Egy ízben így nyilatkozott: „Azért szeret az Atya, mert odaadom életemet, hogy újra visszavegyem” (Jn 10,17). Mivel megvolt benne az áldozati lelkület, azért joga volt annak kegyelmeit elővételezni. Joga volt megbocsátani a bűnöket, de joga volt arra is, hogy az áldozatot jelképekben elővételezze. Ezt tette az utolsó vacsorán. Istenfiúi hatalmával áttörte az idő és tér kereteit: jelenvalóvá tette azt, ami később fog lejátszódni. Krisztus testének és vérének *valóságos jelenlétét* a jelképből és az isteni szó erejéből kell értelmezni. Egy ajándék vagy egy barátságos szó a szeretetet nemcsak jelképezi, hanem érzékelteti és személyessé teszi. A szentségi jelképet ezen a vonalon kell magyarázni. Krisztus annyira beleviszi személye szeretetét az ajándékba, és szavának olyan ereje van, hogy létre is hozza, amit jelent. Ezért mondja minden magyarázat nélkül a kenyérre: ez az én testem, a borra pedig: ez az én vérem.

(Gál F.: A teológus az Egyházban, Bp. 1973. 202–203)

*

Az eucharisziát Krisztus áldozata révén kaptuk. A szentáldozás elsősorban nem valamiféle isteni léttel való elvont magántöltekezés, hanem azzal a Krisztussal egyesülünk, aki a szeretetben odaadja, földáldozta magát értünk. Ez az önmagát másokért föláldozó krisztusi szeretet-élet árad szét bennünk az eucharisztia által, s ez tesz képessé bennünket arra, hogy életünket másoknak adhassuk.

GA

MAGÁNY A KÍNSZENVEDÉSBEN

Magára hagyja az Atya, aki lassan eltávolodik, de még el nem tűnik, és akihez Jézus gyengédhangú, könyörgő kiáltással fohászkodik: „Abba” – „Atyám!”. Ennek ellenére egyetlen kapcsolata az Atyával (Lukács evangéliuma szerint) az angyal, aki a szenvedésekben bátorítja Jézust; vagy a János-evangélium ezzel összhangban levő közlése, hogy az égből szózat hallatszott (12,28), mely megerősíti őt, és kifejezi az Atya (és nem Jézus!) szenvedés által való megdicsőülését. Magára hagyják a tanítványok, akiket Jézus magával visz, de távolabb hagyja őket. Ennek a mozzanatnak többféle jelentését is kereshetjük. 1. Kijelöli a helyüket, és azok engedelmeskednek (ti itt – én ott, Mt 26,37); 2. a kíséret hallótávolságon belül tudhatja magát, de már nem közel; 3. az imádkozásban való egyesülés gondolata („imádkozzatok!”), de azzal a különbséggel, hogy Jézus a megpróbáltatások közepette imádkozik, míg a tanítványoknak azért kell imádkozniuk, hogy mentek maradjanak a kísértéstől; 4. Jézus fel s alá jár – ez hangsúlyozza a távolságot és a közelséget is; 5. a tanítványok képtelenek arra, hogy Jézust imádkozásának magányos harcában támogassák. Ezért Péternek és a két másik tanítványnak feddés jár. Az Egyház e hiányzó jelenlétének a dialektikája a szenvedő Fő oldalán nem oldódik meg.

(H. U. v. Balthazar: *Le mystère pascal, Mystèrium Salutis*, XII. kötet 94.)

*

Annak ellenére, hogy az Egyház Krisztus teste, mégis rendszeresen hiányzik a szenvedő Krisztus (a szenvedő ember!) mellől. Ez a fájdalmas tény kell, hogy mindennapi elszánt aktivitásra serkentsen bennünket mind az egyéni, mind a társadalmi élet területén.

GA

A SZENVEDÉS BÜNTETÉS JELLEGE

Miben áll Jézus agóniája? Miért könyörgött Atyjának, hogy „ha lehetséges maradjon el az az óra” (Mk 14,35)? Hiszen éppen ezért az óráért jött (Jn 12,28)! Erre az órára készítette őt elő Atyja a Jordánban való keresztsége óta. Ez az a keresztség, amelynek beteljesedéséért égett a vágytól. Tudta, hogy életének központi célja, az Isten Országa, nem jön el erőszakos halála nélkül. Azelőtt azt, aki a szenvedéstől vissza akarta tartani, a Sátán eszközeként utasította vissza. Most megtorpan. Éleslátása elhomályosodik, kétségei támadnak, sőt kéri Atyját: „Neked minden lehetséges. Vedd el tőlem ezt a kelyhet”. (Mk 14,36) Csak azt jelenti-e mind ez, hogy Jézust, mint a legtöbb embert, a vég közeledtére elfogta a halálfélelem, és megingatta eddigi biztonságérzetét? Biztos, hogy ez is része Jézus lelkiállapotának, hiszen valóságos ember, és osztozik gyengeségeinkben. De Jézusnak az Atyához és a bűnben szenvedő emberiséghez egyedülálló kapcsolata van. Ezért a halálfélelmét is csak ebben a távlatban, mint küldetése misztériumának részét, érthetjük meg.

(Kereszty R.: Krisztus, 69.)

*

Jézus halála a bűn következménye, azaz az igazságos és szent Isten ítélete a bűnös emberiség fölött. Jézus mélyen átéli e szakadék feszültségét. Halálfélelmét is ezen a síkon és nem pusztán biológiai vagy pszichológiai szempontból értjük meg. Az emberiség és a magunk életében egyaránt el kell fogadnunk a szenvedést (a véges lét természetes következményén túl) úgy is, mint büntetést.

GA

„VÉRE RAJTUNK ÉS FIAINKON!”

Jézus halálra adásában a legkülönbözőbb emberi bűnök játszottak szerepet. A farizeusok ellene fordultak, mert nem tudták elviselni, hogy érdemszerzésre, Istennel való „üzleti szerződés”-re épülő vallásuk alapjait forgatta fel. A papi párt, a szadduceusok még jobban gyűlölik, mivel a nép felett gyakorolt lelki és anyagi hatalmukat veszélyezteti. A nép és talán Júdás is bosszúból fordul ellen: nem tudják neki megbocsátani, hogy legdrágább reményeiket meghíúsította. Pilátus az egyetlen, aki valamennyire védelmére kel: gyávaságból adja halálra, mikor az igazságosság és saját állása között kell választania. Jézus igazi mondanivalója, új életre támasztó szeretete, amelyet meghirdetett, és amely benne tapinthatóan jelen van és működik, nemcsak közömbösséggel találkozik. Amint a szenvedéstörténet mutatja, az Isten szeretete a bűnéhez ragaszkodó embert szorult helyzetbe hozza, és végül is elvetésre ösztönzi. Az evangélisták hangsúlyozzák, hogy Jézus haláláért mindenki felelős. Tanítványai is, hiszen Júdás elárulta, Péter megtagadta, s a többi elhagyta. Júdás átadja Jézust a zsidóknak, a zsidók a pogányoknak, és a pogányok hajtják végre a halálos ítéletet. Ugyanakkor mindenki másra akarja hárítani a felelősséget. Júdás visszahozza a papoknak az árulás díját, de azok nem fogadják el sem a pénzt, sem az „igaz vér” elárulásával járó erkölcsi felelősséget: „Mi közünk hozzá? A te dolgod” (Mt 27,4). A főtanács közli Pilátussal, hogy átadják neki, mert nekik nincs hatalmukban bárkit is kivégezni (Jn 18,31). Pilátus továbbadja Heródesnek, Heródes visszaküldi Pilátushoz. Mikor a helytartó végül is halálra adja, kezét mossa, és tettének minden erkölcsi következményét a zsidókra hárítja. Az evangéliumok így érzékeltetik, hogy Jézus halálában mindenki bűnös, de a felelősséget senki sem hajlandó vállalni érte.

(Kereszty R.: Krisztus, 75–76.)

*

Én vállalom a felelősséget, mert tudom: még bűnöm is
összeköt a Megváltóval. Hála legyen neki! GA

JÉZUST KIGÚNYOLJÁK

Az elítélést követi a kigúnyolás, a kiüresítés folytatása. Ebben is részt vesznek a zsidók és pogányok. Jelzik, hogy a maguk részéről elvetették azt a követ, melyet Isten szegletkönek szánt. A kigúnyolás eszünkbe juttatja azt is, hogy Krisztus maradék nélkül vállalta az áldozati sorsot. Ki-nevetik prófétai küldetését (találd ki, ki ütött meg, Lk 22,64) messiási hatalmát (másokat megszabadított, önmagát nem tudja megszabadítani, Mt 27,42), sőt fiúi bizalmát is (az Istenben bízott, mentse meg most, ha alarja Mt 27,43). Külsőleg mint messiás-királyt állítják pellengérre: a tövisből készült korona ennek megfogalmazása. Viszont Krisztus számára mindez felhívás, hogy a durvaságra szelídséggel, a gyűlöletre szeretettel válaszoljon. Magatartását csak abból lehet megérteni, hogy az Atya odaadta, kiszolgáltatva, áldozattá tette, s ő tudatosan vállalta az áldozati sorsot. De ilyen körülmények között is úgy viselkedett, mint az Isten Fia, aki tudja, hogy várja a végső győzelem. Ugyanakkor a legszentebb erények gyakorlásával emberileg is többé vált: engedelmességet tanult abból, amit elsenvedett (Zsid 5,8).

(Gál F.: Jézus Krisztus, a Megváltó. 149.)

*

Gúnyolódásunk mindig valamiféle sebzettségünkben fakad. Ilyenkor szavával, tetteivel vagy egész életével mindenki a Krisztust gúnyolók közé áll. Egészen jellemző ránk, hogy ha gúnyolódunk mindegyikünk valamilyen módon Jézust teszi a gúny céltáblájává.

GA

EGY DRÁMA KÉT SZERZŐJE

A Kálvária drámája két erővonal találkozásával robban ki: az egyik Isten vonala, aki szereti az embert, megalázza és kiszolgáltatja magát neki a tökéletes szeretetben; a másik a bűn vonala, amelynek eleve és lényegénél fogva istenyilkos tendenciája van, és amely vaskövetkezetességgel halad előre a halál logikája szerint: nem érheti el Istent, eléri az Istenembert. A Kálvária, mint tett, egyszer s mindenkorra kiszakítja az embert és a teremtetést a sötétség birodalmából, és erőnek erejével áthelyezi a világosság országába. Krisztus tehát a halálban megélte a bűnös ember sorsát, annak legvégső következményeivel egyetemben. Ezzel átfogta a világ bűnét teljes terjedelmében és teljes mélységében; odaszegezte a kereszthez, és szétrombolta föltámadásában. Megtette azt, amit a bűnös embernek meg kell tennie ahhoz, hogy újra megtalálja Istent.

(A. Hamman: *La venue de Fils dans l'histoire; Mysterium Salutis*, IX. kötet 153–154.)

*

Dráma „happy and”-del, melyet mi, a magunk részéről, már tragédiának írtunk meg. A Kálvária drámája mindenkori megismétlődik, mert ez egyben önmagunk drámája is, nemcsak Jézusé. A megváltás után azonban már nemcsak szerzők, hanem szereplők is leszünk. Igazából soha nem tudjuk felmérni a bűn valóságos súlyát.

GA

A HALÁL KÜSZÖBÉN

Megvalósul az, amit már Izajás emleget: nincs szépsége, sem ékessége, s megvetett lett ő az emberek között, ő a fáj-dalmak embere és a betegség ismerője (53,2–3). Úgy állt helyt, mint ember, de a Fiú hűségével és szeretetével. Ezért vált alakja a vallásos elmélyülés legigazibb tárgyává. Itt mindenki a maga nyelvére mondja ki: „Ő szeretett engem, és odaadta magát értem” (Gal 3,20). Ez a megváltásnak, a hitnek, a megigazulásnak és megszentelődésnek az igazi alapja. Istenfiúsága ellenére haláltusája egészen emberi kínlódás. Átéli az elhagyatottságot és a halál keserűségét. Ez fejeződik ki a kereszten mondott fohászában: Istenem. miért hagytál el? Itt annyira ember, hogy nem is az Atyát említi. Az apostoli tanítás ezt is úgy értékelte, mint üdv-történeti helyzetet. Itt már Jézus is rálépett a halál területére. A halál az ő számára is egészen halál, ezért nem jön felelet. A Zsid 5,7–8 így idézi állapotát: „Hangos kiáltással, könnyek között imádkozott ahhoz, aki meg tudta menteni a haláltól, és hódolatáért meghallgatásra talált. Annak ellenére, hogy ő volt a Fiú, a szenvedésből engedelmességet tanult.”

(Gál F.: Jézus Krisztus, a Megváltó, 141–142.)

*

A kinszenvedés egészen kinszenvedés, a halál egészen halál Krisztus számára is, a mi számunkra is. A kínlódást, az elhagyatottságot, a testi-lelki nyomorúságot sem a hit, sem a remény, sem a szeretet nem képes megszüntetni, csak értelmet, tartalmat adnak és távlatot. Távlatot a föltámasztás felé.

GA

HALÁLOS ELHAGYATOTTSÁG — „BETELJESEDETT!”

A kereszten elhangzott jézusi szavak közül legbiztosabban igazoltak azok, amelyek arám formájukban megmaradtak Máténál és Márknál: „Én Istenem, én Istenem! Miért hagytál el engem?” A Jézus istenfiúságát tanító Egyház ilyen magától nem adott volna Jézus ajkára. Hiszen ezzel csak nehézséget okozott volna híveinek: hogyan bizonyult Jézus Isten Fiának a kereszten, amikor Atyja elfordult tőle? Az elhagyatottság érzését kifejező szavak a 22. zsoltár bevezető verse. Említettük már, hogy az evangélisták egy vers idézésével mindig az egész szövegre akarják a figyelmet felhívni (. . .) A zsoltár témája az izajási szenvedő Isten-szolgáival rokon. Az igaz ember szenvedése a nemzetek minden családját Jahvéhoz téríti, egy még, meg nem született népnek hoz megváltást. Jézus tehát teljes elhagyatottságban, de a megváltás reményében szenvedett. Hangos végső kiáltását, amellyel kiadja lelkét, János joggal értelmezi így: „Beteljesedett!” (19,30). Jézus az utolsó cseppig kiitta a kelyhet, beteljesítette Atyja üdvösségtervét.

(Kereszty R.: Krisztus, 77–78.)

*

A bűn, az egyoldalúság, a felületesség, a kicsinyhitűség mindig elfeledteti velünk, hogy életünk egy nagyszerű atyai üdvösségterv szerint folyik, s mint ilyen, óriási erővel tör a beteljesedés felé.

GA

AZ UTOLSÓ SZAVAK TEOLÓGIÁJA

A kereszten elhangzott kijelentéseket úgy kell felfogni, hogy azok a valóságos helyzetet értelmezik. (...) A szomjúságról szóló mondat Jánosnál másként, de nem csekélyebb kifejező erővel jelzi az elhagyatottságot. Az örök életre szökellő élő víz forrásához mindenki hivatalos, hogy igyék belőle (4,10–12 és 7,37); amely míg egészen kiárasztja önmagát, ő maga elapad. A kijelentésnek feltétlenül történeti értéke van, mert csak így érthető a katona gesztusa, aki Jézusnak ecetet és epét kínál. Gúnyolódó kijelentések az orvosról, aki másokon tudott segíteni, magán azonban nem (Mt 27,42), ha Istenben bízott, akkor most mentse is meg az Isten, ha csakugyan ő az Isten Fia, és ha Isten valóban szereti őt. (...) Történeti valószínűsége van annak is, hogy Jézus Jánosra bízta anyját, mert csak így érthető, miért lakott Mária Jánosnál. Az előtérben Jézusnak anyjáról való gondoskodása áll, de ennek mélyebb teológiai tartalma is van. A Fiú részesíti anyját a keresztsen azzal, hogy eltávolodik tőle, miként az Atya is eltávolodott a Fiútól... (...) A latorhoz intézett kegyelmi szó annak bizonyítéka, hogy a kereszts, a Mt 25,31 értelmében, a juhok és a kosok szétválasztása... Jézus halála után nemcsak a százados dicsőíti Istent, hanem az „egész nép mellét veri”. Ez a kereszts ítéletjellegét hangsúlyozza. (...) „Atyám, a te kezébe ajánlom az én lelkemet”, a János-evangélium értelmezésében, a lélek visszaadása, valamint a küldetés beteljesítése (19,30)...

(H. U. v. Balthasar: *Le mystère pascal; Mysterium Salutis*, XII. kötet, 119–121.)

*

Az evangéliumok szenvedéstörténeteinek olvasása közben az érzelmi megrendülés nem tereli el túlságosan a figyelmünket arról, hogy Jézus utolsó szavai is az isteni kinyilatkoztatásnak olyan sokatmondó mozzanatai, melyeket mélysegesen meg kellene értenünk, és életünkben alkalmaznunk?

GA

A JÉZUS HALÁLÁT KÍSÉRŐ JELENSÉGEK

Az eszkatológiát apokaliptikus stílusban magyarázza Márk és főként Máté, őket követi Lukács. Mindenekelőtt a Templom függönyének kettéhasadásával mely csak Márknál jelenti a régi Törvény és a régi kultusz megszüntetését; Máténál pedig a régi eón összeomlását. A Templom függönyében ugyanis csillagképek voltak hímezve, és az volt az elképzelés (Philó, Josephus F.), hogy ez a kozmosz mása. A kozmosz elsötétedésére mindhárom szinoptikus utal: ez a belső „sötétség órájának” tárgyi és kozmikus kifejezése. (...) ...Az egész földön szétáradó sötétség elsősorban nem a kozmosz siráma Jézus halála fölött, hanem magának az Istennek a gyásza. (...) Az egyéb jelekben, a földrengés, sziklák megrepedése, sírok megnyílása, a kozmosz egyáltalán nem cselekvő, hanem inkább passzívan rendül meg alapjaiban a végső események következtében. Ezek az események, a „szokásos eszkatológiai események”, nem rendszertelenül vannak felsorolva. A földrengés következtében hasadnak meg a sziklák, és ez vezet a sírok megnyílásához, amely leleplezi a „seolt”. Az alvilágnak a kereszthalál jelenlétében vissza kell adnia zsákmányát... hogy „számos elhunyt szent teste feltámadt; kijöttek sírjukból, bementek a szent Városba, és sokaknak megmutatkoztak” – összhangban van azzal az állítással, hogy Jézus az első azok közül, akik feltámadnak (1. Kor. 15,20 és Kol 1,18) (...) Máté közvetlenül hozzáfűzi a római tiszt valótlanságát, mely egy pillantás a jövőbe, mikor a pogányok is megtérnek.

(H. U. v. Balthasar: *Le mystère pascal; Mystèrium Salutis* XII. kötet, 122–123.)

*

Jézus megváltó halálával leomlott a fal, melyet a bűn emelt Isten és ember közé. Bűnbánatunk csak innen merítheti bizakodását és lendületét. A bűnből az Újszövetség szentélyébe támadunk föl.

GA

KIVONULÁS

Krisztus halála az ő papi lényének – az időben vagy az időn kívül – egyetlen belső nagy tettének legmagasabbrendű kifejezése. Egész élete „kereszt és vértanúság”, azaz egy folytonos közeledés a halál felé; a szeretet időbeli és sokszoros kifejezése, amely által megtagadta önmagát azért, hogy Istenhez kapcsolódjék. Ha a szeretet önmagunk megtagadása és közeledés a másik felé, akkor a halál, mint totális tagadás, a szeretet teljessége és a másikba való végleges belépés. Egyiptom, a szolgaság földje, és Kánaán, a szabadság földje között, a Kivonulás sivataga húzódik. A sivatag a halál jelképe: a javaktól való teljes megfosztottság, elhagyatottság, szárazság és mezítelenség helye. (...) Nagypénteken Jézus újra átélte népe Kivonulását... miként a zsidók a sivatagon mentek át a szolgaság Földjéről az Ígéret Földjére, úgy ő belép a szenvedés és halál sivatagába azért, hogy végrehajtsa az átmenetet a szolgai alakból a dicsőséges alakba, és így „húsvétunkká” váljon. A kivonulás ugyanakkor extázist is jelent. A kivonulás önmagunkból való fokozatos fájdalmas kimenetel... De az extázis az Istenben való lakozás örömének a megértése... A végső fájdalom, a halál, egyben a legmagasabbrendű teremtes is. Krisztus halála teljessé teszi a teremtes művét, az újjáteremtes, vagyis a második teremtes művét (Zsid 4,9–11).

(F. Varillon: *Éléments de doctrine chrétienne*; II. köt. 93–94. o.)

*

Egész életünk és az egész történelem egyetlen nagy kivonulás, és minden percünk ennek jegyében telik el. Út a mindenfajta szolgaságból a szabadság, a húsvét felé, de sivatagon át. Mindenféle egyéni, egyházi, társadalmi „kivonulásunk” csak a húsvét távlatában történhet, minden erőfeszítésünk forrása végső soron a föltámadás ígérete lehet.

GA

„SZÁLLA ALÁ A POKLOKRA”

Alászállott a poklokra. – Maga a pokol (vagy poklok) itt a latin *infernum*, a görög *hades* és a héber *seol* megfelelője: alvilágot jelent; a halottak birodalmát jelöli, nem pedig azt a „helyet”, ahol a kárhozottak vannak. A hit igazsága két dolgot akar mondani a „pokolraszállással”. Először azt, hogy Jézus valóban meghalt; másodszor pedig azt, hogy Jézus minden ember üdvözítője. Jézus, mivel ember volt, átment a halálon, amelyen mindenkinek át kell mennie. Megtapasztalja a végső elhagyatottságot. (...) A pokolraszállás másodszor azt jelenti, hogy az Üdvözítő elvitte a szabadulás hírét mindazoknak, akik megváltásra vártak. (...) Nem tudjuk, hogy pontosan hol és hogyan léteznek tovább a meghaltak, de hisszük azt, hogy Krisztus valóban minden embernek az üdvözítője, tehát azoké is, akik hosszú évszázadeken át előtte költöztek el e világból.

(Szabó F.: Isten barátai, Róma, 1969. 98)

*

A megváltás hatása térben és időben minden irányban szétterjed. Ahogy mi Krisztus kegyelmeit „utánvételezzük”, úgy a Krisztus előtt évszázadek „elővételezik”. Élők, holtak, eljövendők testvéri közösséget alkotnak. A biológiai és szociológiai összetartozásnál döntőbb és lényegesebb a Krisztusban, mint Főben, összekapcsolódó kegyelmi közösség. Csak ez az erő képes a biológiai faj példányaiból és a történelem marakodóiból Isten gyermekeinek családi közösségét megteremteni. A keresztény embernek innen kell merítenie minden kor minden népe és embere iránti tiszteletét és gyengéd szeretetét.

GA

A VELÜNK SZENVEDŐ ATYA

„Aki lát engem, látja az Atyát”. E szavakat még nem elmélkedtük át eléggé a keresztre feszített Jézussal kapcsolatban. „Az Atya viszi végbe bennem műveit”. A keresztút minden állomásánál meg kell állnunk, s keresnünk kell bennük az Atya kinyilatkoztatását. . . .” „A Fiú semmit sem tesz önmagától, csak amit az Atyánál lát”. Ha az ember-Krisztus egyedül szenved, akkor mondhatjuk, hogy az Atya a Szeretet? Egy szenvedni képtelen Atya többé nem nevezhető Atyának. Az érzéketlen szeretetet nem mondhatjuk szeretetnek. Isten kinyilatkoztatása a legnagyobb szenvedés közepette megy végbe. . . . Amikor azt mondjuk: Szeretet, akkor azt mondjuk, Ő sebezhető, de nem emberi természete, hanem isteni természete folytán, melyet kinyilatkoztat. (. . .) Atyának lenni annyit jelent, mint szenvedni; atyává válni annyi, mint sebezhetővé válni.

(L. Evelyn: Souffrance; Bruxelles, 1957. 107–8)

*

Az Atya, végtelen atyaságából eredően, nem közömbös, távoli, rezzenés nélküli, hideg fenségében szemléli „szeretett Fia” kínszenvedését és halálát. „Én és az Atya egy vagyunk” (Jn 10,30). „Az Atya énbennem van, és én az Atyában” (Jn 10,38). Az Atyának és a Fiúnak ez az egysége elsősorban nem elvont metafizikai utalás, hanem a közöttük levő eleven, személyes szeretetet jelenti. A hívő ember számára mindenkor vigasztalás, hogy az Atya a maga isteni módján együtt szenved a Fiú testvéreivel. Az Atyának végtelenül fontos tehát sorsunk, bűnösségünk, szenvedésünk. Ennek legnagyobb jele, hogy tulajdon Fiát sem kímélte, hanem odaadta mindnyájunkért (Róm 8,32).

GA

A KERESZT A SZENTHÁROMSÁG ÉLETÉBEN

A Kálvárián szereplő Isten történetéről szóló beszédnek át kell alakulnia a Szentháromságról szóló beszéddé (...). A Keresztrefeszített különösképpen központi helyet foglal el a világtörténelemben, a Szentháromságról szóló tanítás pedig különösképpen keresztény mozzanata az Istenről szóló tanításnak. A kettő a legszorosabban kapcsolódik egymáshoz. (...) Az Atya az, aki odaadta és kiszolgáltatta a Fiút. A Fiú az, aki kiszolgáltattatott és odaadatott az Atya, valamint önmaga által. E történetből lép elő a Lélek. Eszerint Krisztus halálát nem úgy tekintjük, mint egy Isten és ember közötti eseményt, hanem inkább, mint egy belső szentháromsági eseményt, mely Jézus és az Atya között történik és ahonnan a Lélek származott.

(J. Koltmann: Der gekreuzigte Gott;
Concilium 1972/6, 410–411 old.)

*

A megváltás nem a Fiú magánvállalkozása, hanem a háromszemélyű egy Isten tette a Fiú által. Az Isten-ember, Jézus Krisztus Keresztjével az emberiség élete és történelme egyszer s mindenkorra abszolút módon összekapcsolódik a Szentháromság végtelen belső szeretet-életével. A történelem az Atya birodalma lesz a Fiú által a Szentlélekben. Soha nem tudjuk kellően felfogni és átélni, hogy életünknek a történelmi és kozmikus keretein túl más dimenziója is van: az új és örök szövetség.

GA

JELKÉPEK ERDEJÉN ÁT

„Az egyházatyák számára a felfeszített Krisztus a legbeszédesebb jelkép. Jeruzsálemi Cirill, Jusztinus, Lactantius szerint a kereszten kitárt kar azt szimbolizálja, hogy Krisztus magához öleli a világot, másrészt viszont azt, hogy mint ember az Atya felé esdeklően nyújtja ki kezét mindnyájunk nevében. Atanáz arról beszél, hogy a két lator között felfeszített és kezét felénk kitaró Krisztus az egység jelképe: lebontotta a válaszfalat a kinyilatkoztatás hordozó ószövetségi nép és a homályban járó pogányok között. Oldalának megnyitása jelenti a szeretet maradéktalan kimerítését és Isten belső titkaiba való betekintést. Istennek nincs többé rejtegetnivalója az ember előtt, és nem zárkózik el előle. Az atyák úgy nyilatkoznak, hogy az Egyház ebből a megnyitott oldalból született... kiárad a kegyelem, amelyet a Jézus oldalából kifolyó vér és víz jelképez. (...) Ószövetségi jelkép alapján az Egyház egyúttal Krisztus jegyese, s a második Adám oldalából lett, azért egészen szeretetének tárgya.”

(Gál F.: Jézus Krisztus, a Megváltó, 163)

*

Minden kor, minden szemléletmód, minden mozgalom újra és újra körüljárja a Keresztet, s anélkül, hogy kimeríthetnének teljes tartalmát, új meg új meglátásokkal, összefüggésekkel gazdagodik a róla alkotott képünk. Ennek a jelenségnek a legmélyebb oka abban rejlik, hogy a Keresztben összefut a Szentháromság egész belső élete, a történelem, az egyéni sors és a kozmosz dinamizmusa. Életünk középpontja a mindenkor és minden szempontból aktuális Kereszt.

GA

A SZERETET TISZTULÁSA

Azzal, hogy Jézus meghalt, a halál is új jelentést kapott. Addig a bűn zsoldja volt, valamint a sátán uralmának eszköze. Krisztus győzelme a szeretet szentségévé változtatta át. Ezért a keresztség az első Ádám gyermekeit alámeríti a második Ádám, Krisztus halálába azért, hogy megszabaduljanak a haláltól, és az eucharisztia táplálja őket, a kereszti emlékezetéből, hogy életük teljes legyen. A legnemesebb földi szenvedés sem képes önszeretet nélkül szeretni. Jó dolog sírni, mert érezzük, hogy míg azt mondjuk: „Szeretlek!”, soha nem vagyunk teljesen őszinték; a másik, valamennyire az önmagunkban való tetszelgés remek eszköze. A tiszta könnyek hiábavaló szenvedés, ha ugyanakkor egy másik szenvedés nem jön, hogy megtisztítsa szeretetünket azzal, hogy elszakít bennünket magunktól, s ezáltal teljessé tesz bennünket. Krisztus keresztye jelenti számunkra szeretetünk tisztulását. A mások iránt való szeretet megtisztulásán keresztül Krisztus viszi végbe Isten iránti szeretetünk megtisztulását is. Egyik legfőbb vágyunk az, hogy tisztán szeressünk.

(F. Varillon: *Éléments de doctrine chrétienne*,
II. kötet 93–94.)

*

A keresztyén élet előrehaladása az Isten és ember iránti szeretetünk tisztulása és növekedése. Ez azonban csak egyféleképpen képzelhető el. Nem egyszerűen a mind nagyobb szeretet vágyát, igényét kell táplálnunk magunkban romantikus és széplelkű sóvárgással, hanem a szeretetet az önkiüresítés, a Kereszt, a másokért és Istenért való teljes felémésztődés lelkületével konkretizáljuk a magunk számára minden élet helyzetben.

GA

A KERESZT MINT ÍTÉLET

A keresztt mindenekelőtt Isten ítéletének a megnyilvánulása a bűn fölött (2 Kor 3,21). A Fiúban összegződik, lesz világos, és ő szenved el fájdalmasan. A Fiú elküldése a „bűnös testben” csak azért történt meg, hogy lehetséges legyen az, hogy „elítélje a testben levő bűnt” (Róm 8,3). János evangéliumában az ítéletről szóló megfogalmazások, úgy tűnik, ellentmondásban vannak egymással. Egyrészt Jézus az ítélet letéteményese (5,22), ő hajtja végre az ítéletet (8,16–26), ő azért jött a világba, hogy ítéletet tartson (9,39); másrészt ő nem azért jött, hogy elítélje a világot, hanem azért, hogy megváltsa azt (3,17; 12,47). Ugyanakkor pusztán létezése által már végbe is megy az ítélet (3,18) és ez nyilvánvalóan szorosan kapcsolódik az ő kereszten való fölemelkedéséhez (12,31). ...Csak úgy felelhetünk erre a kérdésre kielégítően, mely a keresztt és az ítélet összefüggésére vonatkozik, ... hogy kimutatjuk: az igaz miként ítéltetik el igazságosan azért, hogy az igazságtalan és bűnös igazságosan megigazuljon. Ennek az állításnak az első részlete fejezheti ki csak a kinyilatkoztatás központi drámáját.

(H. U. v. Balthasar: *Le mystère pascal, Mysterium Salutis*; XII. kötet, 113.)

*

Krisztus Keresztje a történelemnek és az egyéni életnek a mértéke. A hozzá való hasonulás vagy a tőle való eltérés az alapja ítélezésének. Az ítéletet tehát nem lehet egyszerűen valami nagyon távoli, világvégi eseményként elkönyvelni. A Kereszt nemcsak szeretet-kapcsolat Isten és az ember között, hanem ugyanakkor Isten ítéletének a kifejezése is a bűnös ember fölött. Ez a szempont megőriz bennünket minden könnyelmű, felületes optimizmustól, és életünkért, tetteinkért való halálosan (a szó legszorosabb értelmében!) komoly felelősségünkre figyelmeztet.

GA

A KERESZTREFESZÍTETT „POLITIKÁJA”

Nem a Kereszt a fontos, hanem a Keresztrefeszített. Többé már nem pusztá jelkép, mely Isten tettét jelzi. A Kereszt egy közönséges, köznapi eseményre utal: Jézust halálra ítélték. Ő nem azért halt meg, hogy szimbolikus párhuzamoknak hódoljon (...) Azért ítélték el, mert a próféta, szavai és magatartása felforgatták a társadalmi és vallási életet. Téves útra visz minden olyan gondolatmenet, mely elfeledteti velünk a történelmet. A Kereszt nem szimbólumként nyeri el felmagasztaltatását, hanem megmarad annak, ami volt: kivégzésnek. Hogy Isten Messiása, Jézu;, szenvedte el ezt a kivégzést, ez örület. De az örületről ítélni kell, és éppen nem a Keresztből, hanem a hatalmi messiánizmus elutasításából kiindulva, mely nem vette figyelembe a mi sorsunkat. (...) A Keresztet kiszakítani történelemből és jelképpé tenni, ez annyit jelent, hogy nem ragadjuk meg értelmét, és kockáztatjuk azt is, hogy egyáltalán megértsük a Reményt, mivel ez magában foglalja Jézus keresztrefeszítését mint motívumot; az csak a húsvét fényében lehetséges. A Keresztrefeszített valóban él.

(Ch. Duquoc: *Le Messie*, Párizs, 1972. 68–9)

*

A szimbólumok világában a teológia könnyen elfeledkezhet az élet realitásairól. A Kereszt végső soron egy történeti életesemény, s így nem tekinthetünk el annak politikai vonatkozásától. Lehet tehát beszélni a Kereszttel konkrétan politizáló Krisztusról, nem úgy természetesen, hogy a politika szokványos eszközeit és módszereit evangéliumi kritika nélkül elfogadnánk. A Kereszt a keresztényeknek az egész emberiség sorsával, mindenfajta nyomorral és elnyomással kapcsolatos felelősségére figyelmeztet bennünket.

GA

A KERESZT A VILÁG ÉLETÉBEN

A pogány világ és a Háromszemélyű Isten között egyetlen kapcsolat áll fenn, ez pedig Krisztus keresztye. Ha ennek ellenére a senki földjére hatolunk be, és ott akarunk újra összekötő szálakat létesíteni a pogány világ és a Háromszemélyű Isten között, hogyan csodálkozhatunk akkor azon, hogy ez csak Krisztus keresztyében lehetséges. Ehhez a keresztyéhez kell hasonlunk, magunkra kell vennünk, amint azt szent Pál a hit hirdetőiről mondja: „Krisztus kín-szenvedését hordozzuk állandóan testünkben.” (2 Kor 4,10). Ez a hasadás, amely számunkra kereszty, az a képtelenség, amelyet szívünk átérez, hogy ti. *egyszerre a Szentháromság szeretetét és egy, a Szentháromságtól elidegenült világ szeretetét hordozzuk magunkban*, éppen ez az egyszülött Fió halálos szenvedésében való részesedés az, amire hivatottak vagyunk. Ő, aki azért vállalta magára ezt a kettősséget, hogy önmagában feloldja, és aki csak azért volt képes ezt feloldani, mert előzőleg magára vette: Ő az, aki egyik végtől a másikig él. Anélkül, hogy elhagyta volna a Szentháromság övét, elmegy az emberi nyomor legvégső határáig, és betölti a közbeeső tér egészét. A kereszty négy ága jelképezi Krisztus szétáruló megfeszítettségét, saját szakadásunk titokzatos kifejezése, és bennünket hozzá hasonlóvá tesz.

(J. Daniélou: *Essai sur le Mystère de l'Histoire*,
Párizs, 1953, 239)

A Kereszty megtöretés volt Krisztus számára, megtöretés lesz nekünk is, akiknek az a feladatunk, hogy őt követve önmagunkban kapcsoljuk össze Isten szeretetét és a bűn világát, melybe részint magunk is tartozunk. Minden Istennel és emberrel való kapcsolatunk csak a Keresztyen át alakulhat.

GA

A KERESZTREFESZÍTETT EGYHÁZ

Az Egyház teljes egészében, amennyiben valóban Krisztus teste (az eukarisztia révén), kell, hogy keresztre legyen feszítve Fejével együtt, s elsősorban nem a keresztények szubjektív szenvedései következtében, hanem létezésének egyszerű ténye, valamint magának a hitnek a logikája folytán. Mert a hit tartalma az, hogy a bűnös, mint bűnös kapcsolódik Krisztus keresztféhez, valóságosan és nemcsak valamiféle homályos képviselő alapján. (...) Pál fejezi ki a legnagyobb világossággal az egész Egyháznak a helyzetét, amikor a Gal 2,19–20-ban kijelenti: „Élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem” – ami azt jelenti, „keresztre vagyok feszítve Krisztussal”. – Kereszténnyé lenni annyit jelent, mint keresztre menni. (...) Jézus hiteles emberi szolidaritásának nem felelne meg az, hogy egyedül akarja véghezvinni az üdvösség művét, mindenki mást kirekesztve... Ebben az értelemben kell szemlélni azt a jézusi mondást, mely megadja a tanítványoknak a kehely kiürítésének hatalmát, és hogy elvegyék az ő keresztségét (Mk 10,38). (...) A keresztények számára abban, hogy Krisztussal együtt hordozzák Krisztus szenvedéseit, van egy vitathatatlan fokozatosság. A Péternek tett ígéret, hogy keresztre fogják feszíteni, (Jn 21,19); a Jánosnak és Máriának adott kegyelem, hogy kitartottak a kereszt lábánál; Pál szenvedései különleges rangot kapnak a keresztény közösség előtt, az Egyház előtt. Máriával és a kereszt lábánál álló szent asszonyokkal az Újszövetség jegyesi karaktere jelenik meg.

(H. U. v. Balthasar: *Le mystère pascal*,
Mysterium Salutis, XII. kötet, 130–132.)

*

Az Egyház a keresztrefeszített Krisztus titokzatos teste; a keresztények teljes sorsközösségben vannak a Fővel, Krisztussal. Ez a szempont mindenkor megóv bennünket a sikeres egyház illúziójától, a triumfalizmustól, és a szolgáló Egyház sokatmondó képét állítja elélnk.

GA

JÉZUS KRISZTUS, A MEGVÁLTÓ

Krisztus azzal töltötte be az áldozat szerepét, hogy egész lényével átadta magát küldetésének, s abban benne volt a teljes engedelmesség, az Isten akaratának való kiszolgálottság. Mindezt úgy valósította meg, mint aki az üdvrendben feje az emberiségnek, vagyis mindnyájunk nevében. Ezért amikor az ő keresztfeszítésében a világ bűne elérte csúcspontját, akkor a ő személyében az emberiség istentisztelete és engedelmsége is felülmúlhatatlan fokra emelkedett. Ő mindnyájunk terhét hordozta, és mindnyájunk helyett mutatta be hódolatát. Tette olyan értékes, hogy az emberiség a bűn misztériuma ellenére a megváltottság állapotába került. (...) Az egyén akkor válik részesévé a kegyelem folyásának, ha hittel fordul Krisztus felé, vagyis bekapcsolódik abba a hódolatba, engedelmségbe, engesztelésbe, amit ő bemutatott a kereszten. (...) Krisztus áldozatában bekapcsolódunk minden imával, munkával, szenvedéssel, amit úgy vállalunk, mint az ő testének tagjai. Pál apostol a börtönből írja: Szívesen szenvedek, hogy kiegészítsem, ami híja van Krisztus szenvedésének az ő teste, az Egyház javára (Kol 1,23). Nem a tárgyi rendben van híja, hanem az együttműködés rendjében. Ő maga akarta, hogy egyházának tagjai a világ végéig magukon is megelevenítsék áldozati magatartását. A „kereszt botrányából” így lett az üdvösség eszköze.

(Gál F.: A kinyilatkoztatás fényében, 139–140).

*

A teológiai fejtegetés mit sem ér, ha a keresztre feszített Krisztusról szóló elmélkedés nem változik át bennünk forró hálává és imádatná.

GA

AZ ELSŐ HÚSVÉTI REGGEL

Az evangéliumok mindnyájan egy nagyon egyszerű és szerény elbeszéléssel kezdik: az asszonyokkal vasárnap hajnalán Jézus sírjánál. Egy kulcsszó segít megérteni az elbeszélés teljes jelentőségét, egy színmegjelölés: „fehér.” Egy „ifjú” (Márknál), egy „angyal” (Máténál) látható a sírnál. Fehérbe van öltözve. A fehér Isten szentségének a színe, a végidőnek a színe, mikor Isten uralma elérkezik, „Jahve napjának” a színe.

Most, mindjárt a szombat elmúltával, mikor első ízben történik meg a világtörténelemben, hogy a világ „vasárnapra” virrad, az „Úr napjára” (Jel. 1,10), az asszonyokat valaki a végidő fehér ruhájában fogadja; s ők megijednek.

Márknál az egész jelenetet az utolsó szóig átjárja ez a riadalom; Máténál az angyalról szóló beszámolót kiegészíti az a mozzanat, hogy hogyan szállt le, s hogyan rendült meg a föld; Lukácsnál az asszonyok lesütik szemüket. Ez az ember első reakciója Istennek a mi világunkba való belépésére. Mindez azonban csak pusztá héja az igazinak, egy foglalat, melyben az elbeszélés drágaköve csillog: a megnyugtató, szívderítő szó: „Feltámadt!” Ez ugyanaz a húsvéti beszámoló, mint Pálnál: Az Úr él!

(Holland katekizmus, 202)

*

Kevesen gondolunk arra, hogy vasárnapunk csak Jézus feltámadása óta van. Azelőtt a hétnek ez a napja csak közönséges köznap volt, sőt a hét első munkanapja az ószövetségi világban. A feltámadás fénye azonban beraogyogta ezt a napot, megadva neki mindazt a szépséget, melegséget, amit egy igazi vasárnap az ember számára jelent: ünnepi ruha, ünnepi lélek, ünnepi étel, ünnepi viselkedés. Kérdezzem meg magamat: hagyom, akarom a vasárnapot ünneppé tenni életemben?

BE

A FELTÁMADOTT MEGJELENIK

Mind a négy evangélista a Jézus feltámadásáról szóló híradást események elbeszélésében adja elő. Ha ezeket egymás mellé állítjuk, feltűnik, hogy több eltérést mutatnak, mint pl. a szenvedéstörténet. A különböző szentírók más és más megjelenésekről számolnak be, s az azonos megjelenéseknél is eltérnek a részletekben.

A szentírástudomány ebből ismerte fel, hogy ezek a történetek valamivel később rögzítődtek szilárd formába, mint a szenvedéstörténet jelenetei. Maga a húsvéti örömhír a legidősebb és központi téma, ellenben maguk a jelenetek nem kapták meg rögtön szilárd helyüket. Ez könnyen érthető. Jézus szenvedése egyszeri esemény volt, ezzel szemben a húsvét utáni megjelenések száma nagy. „Szenvedése után sokféleképpen bebizonyította, hogy él” (ApCsel 1,3). Sem Pál, sem az evangélisták nem fáradoznak azon, hogy mindegyikről beszámoljanak. Válogatást nyújtanak, és ez nem nagyobb, mint amekkorára szükség van, hogy húsvét örömhírét kellően hirdetni tudják. Ez az oka annak, hogy miért alakult ki oly hamar szilárd elbeszélés-keret a feltámadásról. Különböző hagyomány-vonalak és eltérő részletezések alakultak ki...

Az eltérésekben talán megéreződik valami annak a reggelnek örvendező megrendüléséből, mikor Életre találtak ott, ahol halált vártak.

(Holland Katekizmus, 203–4)

*

Mindaz, amit az evangélisták eddig leírtak, azért volt, hogy leírassák a legnagyobbat: a feltámadást. Mindaz, amit Jézus előzőleg tett és tanított, azért volt, hogy elkövetkezhessék húsvét. És mindaz, ami az én életemben történik, azért történik, hogy egyszer találkozhassem a Feltámadottal. Benne találom meg életem értelmét.

BE

A MEGJELENÉSEK STÍLUSA

Hogyan jelent meg a Feltámadott? Mint lobogó Tűz? Hangos diadalkiáltással?

Az itt születő öröm nem fejeződik ki nagyhangú formákkal. Isten nem lenyűgöző méretekben állítja elénk, hanem egyszerűen, emberien, szinte idillien.

Mária Magdolna azt hiszi, hogy egy kertésszel találkozik. Jézusnak szólnia kell: „Mária”, hogy felismertesse magát. Az asszonyoknak nyugodtan jónapot-ot mond: „Legyetek üdvözölve!” Két tanítványával az országúton ballag. Jeruzsálemben odaáll tanítványai közé, rájuk lehel, halat és mézet eszik velük, és így szól: „Béke veletek!” Galileában egy hegyen mutatja meg magát, közelükbe lép, s úgy szól hozzájuk. Reggelizik Péterrel s társaival a tóparton...

Úgy vigasztal, mint egy jóbarát, hisz mindenütt letört emberekkel találkozik.

Ezekben a megjelenési történetekben napnál világosabban ragyog ki a sorokból az ellentét aközött, amit Isten tesz és aközött, amit az emberek tesznek. Az emberek: az asszonyok, az apostolok, a többi szemtanú a mi oldalunkon állnak. Reszkető, tanácstalan emberek, akik összebújnak, mint az olyanok, akik tudományuknak és bizalmuknak végére értek. Reményüket elvesztették.

(Holland katekizmus, 204–5)

*

Megható Jézusnak az a kedvessége, amellyel maga keresi fel elcsüggedt híveit. Ezért bízhatunk benne, hogy minket is felkeres – kegyelmi közeledésével – letörtségeinkben, ha legalább fáj nekünk az, hogy messze sodródtunk tőle.

BE

VALAMI EGÉSZEN ÚJ

Valami hallatlan dolgot állít a feltámadás: hogy ti. a Názáreti Jézus, a „kisdéd nyáj” Mestere, az, akiben sokan a Messiást látták, és akit ellenségei halálba vittek, újból életre kelt. Nem csupán olyan értelemben, mint pl. Szokrates halála előtt tanítványainak mondta, hogy lelke tovább fog élni egy jobb és felsőbb életben; nem olyan értelemben, mint mikor valaki meghal, azonban emléke utódai lelkében tovább él, útmutatásul szolgál, s életüket befolyásolja; nem így, hanem test szerint. Az a szétzúzott, halálban összetört élet támad újból fel – természetesen új, megváltozott állapotban.

Belső érzésünk tiltakozik a hittétel ellen. S ha ez a tiltakozás nincs bennünk, akkor joggal gyanakodhatunk, s megkérdézhetjük magunkat, hogy nem vesszük-e valamiképpen legendának a feltámadási beszámolót. Mert amit ez a beszámoló jelent, az valóban valami hallatlan dolog, s ezért az ember első reakciója rá egy bizonyos húzódozás. Nem ok nélkül hittek sokan abban a hivatalos magyarázatban, melyet az akkori hatóság terjesztett, hogy ti. míg az örök aludtak, a tanítványok ellopták Jézus holttestét (MT 28,11–15)...

Szent Pál az igazi tartalmat e szavakkal fejezi ki: „Ha Krisztus nem támadt föl, hiábavaló a ti hitetek... akkor mi szerencsétlenebbek vagyunk minden embernél” (1 Kor 15,17–19). Ez azt jelenti: Krisztusnak a halálból való feltámadásán áll vagy bukik az egész keresztény hit.

(R. Guardini: DER HERR, Würzburg, 1949. 479–82)

*

A feltámadás azt jelenti, hogy Isten nem „foltoztatja” ezt a földi életet, hanem egészen újat kezd. Meg kell ezt értenünk, mert Isten a mi életünket is új kezdethez akarja elvinni. Ne siránkozzunk, ha Isten mostani, romlandó életünket nem konzerválja, nem óvja meg a pusztulástól!

BE

TÖRTÉNELMI TÉNY ÉS HITTITOK

Jézus föltámadása ugyan valóban kivonja magát minden tapasztalaton alapuló megértés alól, és így noha részben a hit egyik misztériuma marad, de mégsem úgy hittitok, mint pl. a Szentháromság, hanem egyúttal történelmi tény is: megközelíthető a normális történelmi módszer számára. Ámbár Jézus föltámadása más, mint az, hogy egy halott visszakapja életét. A halott Lázár visszatérése az életbe nem hasonlítható Jézus föltámadásához. Lázár föltámasztásával az ő halála éppen csak kitolódott, hiszen majd újra meghal; a föltámadt Jézus azonban nem hal meg soha többé, hanem örökké él. A föltámadás így egyszerre történelmi tény és hittitok.

A Föltámadott történelmi és konkrétan megfogható nyomait hagyta hátra föltámadásának: az üres sirt és apostolainak teljes megváltozását. . .

Az apostolok tökéletes és radikális megváltozását semmi féle történetírás nem vitathatja el. Ez a változás nem gondolható el Jézus-követésük nagypéntek előtti, megszakítatlan folytatásának. . . Nagypéntek és pünkösd között a föltámadás eseménye áll. A föltámadás tényének elfogadása nélkül az egyház léteire vonatkozó kérdés megválaszolatlan és megválaszolhatatlan marad.

(X. L. Dufour: *Die Evangelien und der historische Jesus*, Aschaffenburg, 1966.)

Jézus föltámadásával kilépett a mi világunkból, kilépett a „történelemből”, megjelenései mégis a történelemben élő embereknek szóltak. Az apostolokon és tanítványokon olvasható le nemcsak az, hogy Jézus valóban feltámadt, hanem az is, hogy milyen valóság a feltámadás világa: a tanítványok lelkesek, megszenteltek, áldozatkész szeretettel telnek meg a Feltámadott közelében. Aki elfogadja a feltámadást, maga is átalakul.

BE

ÚJ ÉLET

A megjelenések elbeszélésénél különösen hat ránk az, hogy a tanítványok nem mindig ismerik fel elsőre Jézust. Másrészt viszont szilárd a meggyőződésük, hogy Jézus az, akit láttak. Ez mély értelmet hordoz magában. Mindenekelőtt jelzi azt, hogy a Feltámadott alakja a valóságból lép eléjük, s nem az ő fantáziájuk terméke: időbe telik, míg felismerik őt. De ezenkívül itt valami még mélyebb, magára Jézusra vonatkozó vonás mutatkozik meg: az ő új életformája. Ő már nem ugyanaz, mint korábban. Megjelenései nem azt jelentik, hogy földi életét még néhány hétig folytatja, hanem hogy tanítványait és egyházát bevezeti jelenlétének új módjába. A megjelenések ehhez szolgálnak átvezetőül. Jézus megláttatja velük, hogyan van állandóan együtt övével. Az a tény, hogy teljesen hirtelenül jelenik meg tanítványai között, nem azt akarja jelenteni, hogy „át tud hatolni az ajtókon”, hanem azt, hogy ő mindig jelenvaló, még akkor is, amikor nem látják. A Feltámadott a köztünk megjelent új teremtmény. A megjelenések csendes utalások az ő maradandó jelenlétére.

(Holland Katekizmus, 206)

*

A tanítványok számára persze hogy szokatlan és megdöbbentő ez az új élet, amely a Feltámadotton látszik. De mégsem idegen tőlük ez az élet, hiszen az ismerős, a kedves, a szeretett Jézusunk élete. Az ő számukra a más-világ = Jézus világa. – A mi számunkra is csak addig idegen, elképzelhetetlen, hihetetlen a másvilág, amíg Jézust szeretetünk által meg nem ragadjuk. A hívő számára a mennyország = Jézus országa. Itt is áll: szeress, és érteni fogsz!

BE

AZ APOSTOLOK TALÁLTÁK VOLNA KI?

Ilyen primitív csalásnak még a gondolata sem merülhetett föl bennük, egyszerű, józan emberekben – s az apró, vert, csüggedt csapatban. Hiszen át kellett volna gondolniuk, mi következik *ezután*. Tehát jó, ellopják a holttestet, de akkor még azt el is kell dugniuk valahová, s azt a képtelenséget kell állítaniuk, feltámadt. . . *Node, mi lesz a folytatása?* Milyen irányban és miért folytatnák halott és ellopott Mesterük művét?

Józan értelmük és félnék voltuk egyaránt ellentmondott volna a *Nélküle* való folytatás gondolatának. Hiszen a nehezebb rész még csak aztán következne. Nincsenek fölkészülve rá. . . és ha egyáltalában e gondolaton eszükbe jutott volna tűnődniük: érezniük kellett volna, hogy nem tudnának helytállni olyan jól kiképzett s hatalommal rendelkező és annak minden eszközét mesterien használó ellenféllel szemben, mint amilyen a Szanhedrin. Az egyszerűen agyoncsapná őket, akár az ingerlő legyeket. Meg aztán (Júdás a példa erre) egy válságos pillanatban árulók is akadhatnak közülük, és a kaland siralmas módon érne véget. Gyalázattal és kivégzésekkel. . . Hát érdemes lett volna a teljességgel valószínűtlen sikerre az életüket tenni föl? Mindezt azért, hogy bebizonyítsák a képtelenséget, föltámadhat egy ember csak azért, hogy *ne* a Szanhedrin legyen Jézus ügyének győztese? Hiszen, hogy mi az ő „ügye”, azt ezekben a zavaros napokban még csak megfogalmazni sem tudták.

(Ijjas A.: Jézus története, Budapest, 1970. 298–9)

*

Akik csalással vádolják az apostolokat, talán maguk a csalók, mert nem akarják elfogadni a feltámadás tényét. Kitalálnak elméleteket a feltámadás letagadására, s közben az apostolokat vádolják ezzel.

BE

HIVŐ TALÁLKOZÁS A FELTÁMADOTTAL

Jézus új jelenléte csak a hit által ismerhető fel, mint a megjelenések is mutatják. Láttuk, hogy az emmauszi tanítványok is csak akkor ismerték fel őt, amikor kezdték szílvüket a hit által nyitogatni. Nem a testi szemek biztosítják a Feltámadott felismerését, hanem a hit szemei. . .

Mert nem szabad elfelejtenünk: a Feltámadott már új valóság. S hogy vele kapcsolatba kerülhessünk, új „érzékszervre” van szükségünk: az egész ember átadására Isten Lelkének, vagyis a hitre.

Aki nem volt hajlandó hinni, az még a megjelenésekor sem ismerte volna fel Jézust. . . Ez a magyarázat arra a problémára is, hogy Jézus miért nem jelent meg a farizeusoknak is, és az egész népnek. Ők ugyanis hit nélkül nem ismerték volna fel őt. (Számukra ez sem jelentett volna nagyobb bizonyítékot. A hitetlenek azt mondanák rá, hogy az egész nép tömegszuggesztió hatása alá került.)

Számunkra bátorító az a gondolat, hogy még a szemtanúktól is hitet várt Jézus. Feltámadásának tanúi így nem is állnak oly messzire tőlünk, akik Jónás próféta jelét kaptuk; ami elsősorban az igehirdetés (Luk 11,30), továbbá a feltámadás (Mt 12,40), ugyancsak a szóbeli igehirdetés által. A hívős ész egymaga nem elegendő, hogy igazán felfogja Krisztus feltámadott valóságát, az új életet. Ide valami teljesebb dolog szükséges: az egész ember.

(Holland Katekizmus, 207–8)

*

A hitetlen sokszor butának mondja a hívőt. Jézus mást mond: „Boldog az, aki hisz.” Nem a pusztá tudásról vagy nem-tudásról van tehát szó, hanem a boldogságról. A hit a boldogságra nyit kaput.

BE

HOGYAN ALAKULT KI AZ APOSTOLOKBAN A HIT JÉZUS FELTÁMADÁSÁBAN?

Az apostolok hite a feltámadásban két elemből alakult ki:
1. Felismerték Jézus feltámadásának tárgyi valóságát abból, ami Jézus feltámadásából a történelmet érinti: az üres sírból és a megjelenésekből, vagyis abból, hogy Jézus láthatóvá tette magát előttük, ahogy Szent Pál 1. Kor 15-ben mondja.
2. Ez a felismerés azonban teljesen elégtelen lett volna, ha csak egy semleges kívülállónak megismerése lett volna: Jézus újra él. A másik eleme a hitük, a Feltámadottnak hitben való megtapasztalása. Ez a megtapasztalás nem a látásban és érintésben, hanem a lélekben ment végbe. Ugyanis Jézus állandóan arról beszélt: jön az Isten országa, közel van az Isten országa. Amikor Jézus meghalt, ez a kérdés foglalkoztatta őket: összetört most Jézusnak ez a reménysége? Ha Jézus a halállal végleg megsemmisült, akkor összetört. De amikor megtudták, hogy feltámadt, akkor rögtön belátták: nem tört össze, sőt most teljesedett be, mert Ő maga az Isten országa, aki más formában, mint Isten ereje, uralma jött vissza, hogy Isten üdvözítő győzelmét véghez vigye. E hit megtapasztalásának összetevői: Jézus a Messiás, akinek feltámadásával megkezdődött az Isten országa az egyházban a bűnök bocsánatával, a Szentlélek kiáradásával, az apostolok küldetésével; – maga Jézus vezeti az Isten országát az általános feltámadáshoz.

(Schillebeeckx: Jesus, 572–574).

A feltámadás az apostolok tanúságából számunkra is igazolható. De üdvösséghezó csak akkor lesz, ha valóságát nemcsak felismerjük, hanem hiszünk is benne, és vállaljuk azt, amit magában hordoz, elsősorban a hitet a mi feltámadásunkban.

RJ

A FELTÁMADÁS ÜDVÖSSÉGTÖRTÉNETI JELENTŐSÉGE

Mivel Jézus és a teremtés lelki és valóságos egységben van, és mivel Jézus Krisztus a történelem és kozmosz közép-pontja, – ezért az Ő megdicsőülése ősképe, alapja, kezdete és rugója a világmindenség megdicsőülésének. Ő a „Mindenség” feje és különös módon az Egyházé. „Ő az elhunytak zsongéje” (1 Kor 15,20) Ő az „elsőszülött a halottakból” (Róm 8,29), mivel Krisztus mint az emberiség képviselője feltámadott, mindenki fel fog támadni (Róm 4,25). Ez a világ végének eljövetelkor fog történni. Ennek a jövőbeni feltámadásnak alapját a történelem folyamán kell lerakni Krisztus életében való részvétel által a hitben és keresztségben.

(M. Schmaus: Der Glaube der Kirche, München, 1969. I. 477)

*

Krisztus feltámadását a múltban, jelenben és a jövőben kell néznünk. A múltban: mint aki halálával az életbe lépett be. A jelenben: amint a Szentlélek által üdvösséges működést fejt ki bennünk, mint az egyház és az egész természet feje. A jövőben pedig mint aki minden embert és a világmindenséget feltámadásában való részesedésre hívja meg. A Szentírás megdicsőülése, „Mennybemenetele” leírásában rámutat ezzel kapcsolatban a hívó embernek a világgal kapcsolatos feladatára: a tanítványok ne azzal töltsék életüket, hogy az égbe ment Úr után néznek. A Szentírás nem enged menekülést a világtól. A keresztyén ember vándorként járja végig az életet, legbensőbben elkötelezve neki, az Úrra tekint, ki egyszer eljön, de addig ő alkotó szeretettel igyekszik az életnek minél emberibb és krisztusibb formát adni.

RJ

A KERESZTÉNY EMBER FELTÁMADÁSA MÁR MEGKEZDŐDÖTT

Jézus feltámadása által érthetővé válik, hogy mit kell üdvösségen érteni. A megdicsőült életet. A megdicsőülés áthatja a teremtés minden rétegét, nemcsak a szellemieket, de az anyagiakat is. Az anyag is egy új, soha meg nem szűnő létformára van rendelve, nem saját magáért és nem is mostani formájában, hanem a szellem életében való részvételben.

A Jézus feltámadásában való részesedés nemcsak jövő, hanem üdvöt hozó jelen lesz, valahányszor egy ember a keresztségben és hitben az Úrnak átadja magát, és engedi magát Krisztus életére átalakítani. Kereszténynek lenni ugyanis Szent Pál szerint ezt jelenti: „átalakulni Krisztusba...”. Szent Pál szerint abban, aki a keresztségben és a hitben magát Krisztussal egyesíti, életerő tevékenykedik, mely a feltámadásban teljesül be. A hívő mindig a Feltámadott életerejétől van áthatva. De az élet, melyet Jézus Krisztusban valósít meg, rejtve marad Jézus Krisztus eljöveteleig. Ennek következtében a feltámadott Jézussal egyesült embernek is keresztül kell mennie a földi vándorlás keresztútján. Csak a halálban jut az átalakulás, mely a keresztséggel kezdődött, teljes kifejlődéséhez.

(Schmauss: Der Glaube der Kirche, München 1969. 484. o.)

*

A bennünk levő krisztusi életet is gondozni kell, nemcsak a fizikai életet. Az is lehet, beteg a bűn által, és meg is fojtható a súlyos bűn által. Élünk kegyelmi életet, reagálunk érzékenyen a bűnre. Ezek által remélhetjük, hogy ha meghalunk, valóban „Krisztusba”, vagyis a feltámadásba lépünk át.

RJ

A MEGVÁLTÁS GYÜMÖLCSE, A BŰN LEGYŐZÉSE

Első helyen áll – negatív módon kifejezve – a bűn legyőzése, vagyis az Istentől való elhagyatottság legyőzése. Pozitív módon kifejezve: az egység, a kibékülés, a béke az Istennel lényegileg az embernek önmagával való egységében és az embereknek egymás közti békességében valósul meg; emberszeretet nélkül nincs istenszeretet. . . . Jézus nyomtatékosan hangsúlyozta, hogy az az ő küldetése, hogy az embereknek Istenhez és egymáshoz való helyes viszonyát helyreállítsa. Ez a szándék vezeti, amikor „Isten országát” hirdeti. Amikor a bűnök bocsánatáról beszél, akkor ez az Isten országa dimenziójában értendő. Jézus bűnbocsátó ténykedését nemcsak pszichológiailag, hanem ontológiailag kell érteni. A bűnbocsátás üdvöt hozó szavával az ember gyökerestől megújul, úgy hogy Istent bizalommal Atyának szólíthatja. Ez nem azt jelenti, hogy a bűnös tett és a vele kapcsolatos objektív következmények a történelemből száműzve vannak. A bűnbocsánattal sokkal inkább az jut kifejezésre, hogy az ember megszűnik elvetett lenni. Ezért Jézus mint a láthatatlan Atya képviselője, kapcsolatot teremt a bűnösökkel. Asztalközösségbe lép velük, a vámosok és bűnösök barátja lesz.

(Schmaus: Der Glaube der Kirche, München, 1969. I. 498.)

A bűnök bocsánata a megváltás legszebb gyümölcse. Eredményezi az Istennel, önmagunkkal és az emberekkel való békességet. Ez a lelki béke a keresztyén ember legnagyobb kincse, az, amit Jézus így mond: „Békességet hagyok nektek, az én békémet adom nektek, nem mint a világ adja, adom én nektek.” Töreksem-e befogadni és tovább sugározni a krisztusi békét?

RJ

A MEGVÁLTÁS GYÜMÖLCSE, A HALÁL LEGYŐZÉSE

Jézus által a halál ténye nem szűnt meg. A halált ő mégis legyőzte, amennyiben az a bűn következménye. Ez azt jelenti, hogy Jézus az ember számára a halálról új szemléletet tett hozzáférhetővé. Bizonyos fokig a halál belső lényege változott. Jézusban az ember Isten életébe tud meghalni, ha hittel, reménységgel és bizalommal neki mint a megfeszítettnek átadja magát. Ebben a meghalásban a teljes és végleges életbe érik be, a feltámadás életébe. A halál Krisztus keresztjében való részvétel által, mint hozzá vezető szenvedés szentségi, tehát kegyelmi erőt kap. Úttá és eszközzé válik az élet beteljesedéséhez, éspedig minden emberi lehetőséget, reményt és vágyat felülmúló erővel és teljességgel.

(Schmaus: Der Glaube der Kirche, München, 1969.I.499.)

*

Az állat fájdalmat érez, az ember szenved. Mert öntudattal viseli a fájdalmat. Nem hagyhatjuk, hogy halálunk és szenvedésünk pusztán biológiai, céltalan kínlódás legyen. Ha Krisztussal egyesülve fogadjuk el, életünk értékes, talán legnagyobb tette lehet.

RJ

A MEGVÁLTÁS GYÜMÖLCSE, A TÖRVÉNYTŐL VALÓ MEGSZABADÍTÁS

Törvényen Szent Pál az Ószövetség törvényes előírásait érti. A törvény magában szent volt, igazságos és jó, mégis két formában is bűnalkalommá lett. A törvény ugyanis felébresztette a szunnyadó kívánságot, annak megszegésére. Azonkívül abba a tévedésbe sodorta az embert, hogy a törvény megtartása révén saját erejéből szerzi meg a megváltást (Krisztus nélkül). A törvénytől való megszabadítás Jézus Krisztus által nem jelent törvény nélküli állapotot. Sokkal inkább arról van szó, hogy a törvény betűjéhez való kötöttséget felváltja a Krisztus személyéhez fűződő kötöttség. Isten örök törvényei továbbra is érvényesek. De ezek Jézus Krisztusban szólalnak meg. Az embernek többé nem a személytelen törvény megtartásáról, hanem Jézus Krisztushoz való szerető odaadásáról kell számot adnia. (Schmaus: *Der Glaube der Kirche*, München, 1969.I.500.)

*

Szent Pál fáradhatatlanul hirdeti, hogy Jézus megváltása felszabadítás. Felszabadítás – a legteljesebb értelemben. Nemcsak a közfelfogás által bűnnek tartott tettektől szabadít meg, hanem az önelégültség, szenteskedés, paragrafusrágás finomabb kötelékeitől is. A gyakorló vallásos ember számára talán ez utóbbiak nagyobb kísértések. Megszabadultam már tőlük?

RJ

ÉLETÜNK JÖVŐJÉT JELEN ÉLETÜNKKEL ALAPOZZUK MEG

Aki Jézust elfogadja életének zsinórmértékéül, aki Jézus szavát, melyet az egyház közvetít neki, követi, aki vállalkozik arra, hogy úgy él, mint Jézus: annak van keresztény hite, hisz Jézus Krisztusban azáltal, hogy életét fenntartás nélkül ráépíti. Számolnia kell ugyan azzal – éppen úgy, mint Jézusnak –, hogy nem minden ember érti meg, és hogy egyes emberek nehézséget támasztanak neki. Azzal is kell számolnia, hogy ő sem ért meg sokszor mindent, és sötétben kell járnia. Számolnia kell azzal, hogy élete nem könnyebb, hanem inkább nehezebb lesz. – De azzal is számolhat, hogy lesz valami az életéből, és hogy a saját jövője Jézusban már megkezdődött.

(Osztrák Kat. Munkaközösség: Wem Glauben? 224. o.)

*

A feltámadás életcsíráját a keresztség ültette el bennünk. De ezt állandóan ki kell építenünk életünkben, főképp ezekből az elemekből:

1. Hit. „Aki bennem hisz, ha meg is hal, élni fog, és én feltámasztom őt az utolsó napon.”
2. Jó cselekedet. „Éheztem és ennem adtatok...”
3. Áldozás. Kiemelkedő módon építi bennünk a feltámadást. „Aki eszi az én testemet és issza véretem, annak örök élete lesz, és én feltámasztom őt az utolsó napon.”
4. Szenvedés és halál. Erre Szent Pál világít rá: „Ha Krisztussal meghaltunk, Krisztussal élni is fogunk.”

RJ

AZ ÉLET IGAZI EREJE

Ha valaki szép jövőt ígér, azért az emberek mindig lelkesednek. Jézus azt a célt mutatta meg, amely felé az egész teremtetett világ áramlik. Ő egészen új jövőt hirdetett meg, „új eget és új földet”, ahol boldogok leszünk. Jézus többet hozott, mint amennyit az emberek egyáltalán elképzeltek: az utat Istenhez, az örök élethez. Amennyi az emberekben Jézusból van, annyi fog belőlük örökké megmaradni, minden más elmúlik. Jézust ma is felismerhetjük az egyházban. Megtanít arra, hogy egymásban reménységet keltünk, amikor pl. szomorúakat vigasztalunk, éhséget, betegséget, szükségét legyőzünk. De azokban is reménységet keltünk, akik remény nélkül élnek: akik éhen halnak, gyógyíthatatlanok, égbe kiáltó igazságtalanságtól szenvednek. (Osztrák Kat. Munkaközösség: Wem Glauben? 255.)

*

A keresztény ember életének két motorja: az élet szeretete és az örök élet reménye. Ez a kettő mindenén áttörő optimizmust és csodás tetterőt ad az embernek. Mi az oka, annak, hogy oly kevés látszik ebből az én életemben?

RJ

CSAK VÁGYÁLOM A TOVÁBBÉLÉS?

Halott csak az, akit elfelejtenek – mondják egyesek. Mások úgy gondolják, hogy az ember legalább alkotásai által él tovább. Sokan abban hisznek, hogy gyermekeikben élnek tovább, akik hasonlítanak rájuk, kik gondolataikat és életüket folytatják. Valaki azt is gondolhatja, hogy halálával élete teljesen befejeződik, és a semmibe hull. De mihelyt egy másik embert szeret, csak nehezen egyezik bele, hogy a szeretett lény valóban meghal. A szeretet minden erejével tiltakozik a másik halála ellen. „Szeretni annyit tesz, mint mondani: Te soha ne halj meg!” – mondja a francia bölcselő, Gabriel Marcel.

De nemcsak a szeretet, az igazságosság érzete is felkelti bennünk a továbbélés hitét. Elviselhetetlen gondolat, hogy milliók meghalnak anélkül, hogy az élettől kaptak volna valamit, sőt anélkül, hogy igazán éltek volna, mivel éhen halnak, mivel talán születésüktől gyógyíthatatlan betegek, mert vakok vagy süketek, mert egy életen keresztül igazságtalanul bántak velük.

(Osztrák Kat. Munkaközösség: Wem Glauben? 220.)

*

Aki lemond az örök életről, az arról tanúskodik, hogy számára a szeretet és igazság végső győzelme nem fontos. Mikor Isten az örök életet hirdeti meg nekünk, egyben önmagáról is nyilatkozik: Isten a szeretet és igazság oldalán áll. Én vajon hol állok?

RJ

ELFOGADJUK-E A MEGVÁLTÁS GYÜMÖLCSEIT?

Az apostoli egyház elsősorban azzal igazolta Jézus halálának megváltó erejét, hogy az ószövetségi jóvendölések teljesedtek benne. A feltámadás után maga Jézus világosítja fel tanítványait: „Megírták, hogy a Messiásnak szenvednie kell, és harmadnap fel kell támadnia a halálból. Nevében bűnbánatot és bűnbocsánatot kell hirdetni minden népnek.” (Luk 24,46). Péter hasonlóképpen érvel Pünkösöd napján, Pál tanításának is ez az alapja: „Meghalt bűneinkért az Írás szerint, eltemették, és harmadnapra feltámadt ugyancsak az Írás szerint”. (1 Kor 15,3) Természetesen itt nem egyes kijelentések teljesedését kell keresnünk. Inkább azt kell meglátnunk, hogy az Ószövetségben egyre jobban kialakult a helyettesítő, közvetítő képe, aki népe bűneit hordozza, és áldozatul adja magát, mint ahogy az Iz 53-ban előttünk áll.

(Gál F.: Jézus Krisztus, a Megváltó. Bp. 1972. 136.)

*

Érdekes, milyen világosan megmondta Izajás, hogy a Megváltó meghal bűneinkért. És amikor bekövetkezett, mégsem akarták elfogadni. Önzésük és szenvedélyességük vakká és süketté tette őket Jézussal szemben, és elhomályosította emlékezetüket. A szenvedélyek és önzés minket is elvakíthatnak Jézussal szemben, és süketté tehetnek az ő szavára, és elhomályosíthatják emlékezetünket jótéményeink iránt. Választanunk kell: vagy lefegyverezzük szenvedélyeinket, – vagy előbb-utóbb keresztre feszítjük mi is.

RJ

A KERESZTÉNY ÉLETPROGRAM A FELTÁMADÁS TÜKRÉBEN

Mi tehát tudjuk, hogy jövő életünk a jelen életünktől függ. Ezért nem szabad tétlenül arra várnunk, míg a jövő itt lesz, és minket a jelen gondjaitól felment. Nekünk teljes odaadással egy szebb világért kell küzdenünk: több szeretetért, megbocsátásért, igazságért, igazságosságért és békéért. Tudjuk ugyan, hogy tökéletes állapotokat nem tudunk létrehozni a világon, de a nyomorba és igazságtalanságba mégsem nyugszunk bele, hanem erőnk az emberiség nagy problémái megoldásáért vetjük latba... Egyetlen kereszténynek sem szabad az ember szolgálatától és a világ formálásától elzárkóznia. Semmiféle rossz tapasztalat az emberekkel nem szabad, hogy megtévessze. Ő tud hinni abban, hogy az ember jó: mert él az Isten, ki minden embert szeret. Ő tud jó, türelmes lenni és várni, időt engedni, mivel Isten is türelmes, időt enged és tud várni. Szenvedés és halál, betegség és csalódás számára nem végállomás, hanem csak átmenet – ahogy Jézus élénk élte. (Osztrák Kat. Munkaközösség: Wem Glauben? 222-223.)

*

Mikor Jézustól kérdezték: Hol van az Isten országa, azt felelte: „Isten országa bennetek van.” (Luk 17,21) Vagyis már elkezdődött. Elkezdődött Jézus Krisztus földrejötte óta, köztetek van, és mindig jobban kialakul, és beteljesedik a feltámadás napján.

A keresztény ember azt adja az életnek, amire a legnagyobb szüksége van a haladás érdekében: a szívet, a jobb embert.

RJ

BETEGSÉG, BÁNAT, BŰN ÉS HALÁL A MEGVÁLTÓBA VETETT HITET VÁLTJA KI AZ EMBEREKBŐL

Jézusnak a szenvedés átélése nem ismeretlen. Ő személyesen részt vesz az ember sorsában. „A nép láttára megesett a szíve, mert olyan volt, mint a pásztor nélküli juhok: elcsigázott és kimerült.” (Mt 9,36) Jézusban részvétet kelt az emberek szenvedése és halála. Nem is marad ezekkel szemben tétlen, hanem küzd azok ellen az erők ellen, melyek az életet megsértik vagy összetörik.

Isten országát hirdeti, és meg akarja a világot változtatni. Az emberekért végzett tettei jelek arra vonatkozóan, hogy Isten országa, melyben minden nyomorúság megszűnik, érkezőben van. Ezért gyógyít betegeket, lép fel az igazságtalanság ellen, megszabadít embereket a Gonosztól, feltámaszt halottakat, jelölve annak, hogy maga a halál, az ember utolsó ellensége is legyőzhető.

(Osztrák Kat. Munkaközösség: Wem Glauben? 104.)

*

A vakok látnak, . . . stb. egyúttal azt is jelenti, hogy Jézus nem minden vakot gyógyított meg, és nem minden szenvedőnek szüntette meg keresztjét. Miért? Azért, mert Jézus jól látta, hogy minden szenvedés gyökere a bűn. Halálával a bűnt győzte le, és így gyökerében legyőzte a szenvedést is. De a halálakor ezt még függöny takarja el a szem elől. A feltámadásban lesz láthatóvá a halálában rejlő életerő.

RJ

SZERETET AZ ATYA ÉS AZ EMBEREK
IRÁNT

A Szentírás utalásai nem hagynak kétséget arról, hogy Jézus szenvedésében személyes értékek jutnak felszínre. Ezeknek van megváltó erejük, nem a fájdalom elviselésének. Jézus viselkedésének forrása a szeretet az Atya iránt és az emberek iránt. Ő nem a szenvedést akarta, hanem küldetését teljesítette. Mégpedig olyan hűséggel, hogy a halál veszélye sem térítette le útjáról. Az Atya iránt való szeretetét kimutatta azzal, hogy maradék nélkül engedelmeskedett neki a küldetés teljesítésében, az emberek iránti szeretetét pedig azzal, hogy mindent átadott és kinyilatkoztatott, amit az Atya rábízott. Ellenfeleinek gyűlölete alkalmat adott neki, hogy az Atya irgalmát belevetítse a történelembé. Szünetedése tehát azért áldozat, mivel a legmagasabb célért adta oda az életét.

(Gál F.: Jézus Krisztus, a Megváltó, Bp. 1972. 137)

*

Jézus azt mondja halálának idejére, hogy ez az ő órája. De azt is mondja: „Ez a ti órátok, a sötétség órája”. (Luk 22,52) Ennek a két vonalnak találkozásában van Jézus áldozata és számunkra megváltása. Számunkra az is következik ebből: Jézust fizikailag meg lehet ölni, de ez az ő erkölcsi győzelmét és a mi erkölcsi halálunkat jelenti. Az ő halálának tisztelete pedig számunkra az életet jelenti.

RJ

KRISZTUS KÖVETÉSE: MEGBOCSÁTÁS

Te nagyon sokat cipekedsz az életben. Hónapokon, éven keresztül magaddal hurcolsz egy régi sérelmet. Milyen szívesen intrikálsz, élvezed kapzsi gondolataidat, kárörömöt érzel, ha másikat sikertelenség éri.

Krisztus senkinek sem jegyzett fel semmit. Péternek sem, Magdolnának sem. Ellenkezőleg! Péter lett az Úr első helyettese, Magdolna elsőnek hirdethette a feltámadást. Krisztusban megbocsátás és elfelejtés volt. Senkit nem bélyegez meg. Ismerte az embert.

Miért nem nézel mélyebben a szívekbe? Tudod te, milyen sokszor megbánta, és szeretné meg nem történtté tenni azt a dolgot? Mi lenne, ha Krisztus veled úgy bánná, mint te övele? Neki oka volna rá. De ő megbocsát, és még ad is ráadásul: „Miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek”, (J. Rosche: *Leben in Gottes Hand*, Innsbruck, 1967. 35)

*

Gualbert János tüzes vérű olasz ember volt. Bátyját párbajban ölték meg, és pedig nem becsületes harcban. Apjával megesküdött: vérért vér, életért élet! Ettől kezdve állandóan a gyilkost hajszolta. Egyszer fegyveres lovasok kíséretében járja a firenzei határt. Egy vad szakadékbán a gyilkos váratlanul eléje kerül. Pillanatok alatt körülfogták. Az nem is próbált menekülni. De az életösztön feltámadt benne. Az utolsó szalmaszálba kapaszkodva mondja: Ma nagypéntek van, s akkor Krisztus a gyilkosainak is megbocsátott.

János kezében megállt a kivont kard: Ma nem lehet, nem tudom megtagadni, amit a keresztre feszített nevében kértél. Megbocsátok és bocsásson meg nekem is az Isten.

RJ

A FELTÁMADOTT NYOMÁBAN JÁRVA

Lásd az emberekben Krisztust. Mert: „Amit egynek tet-tetek, – nekem tettétek.” De ez nehéz. Sok kortársunkban ez a Krisztus alig látható. Ezért sokszor csak nem akar sikerülni velük úgy bánni, mint Krisztussal.

Kísérelj meg egyszer, hogy magad mint Krisztus köze-ledj embertársaidhoz. Krisztus akarok lenni. Ez könnyebb. Abban a pillanatban haragod és ingerültséged alább száll, és a felszínen türelem, fegyelmezettség és nyugalom jelent-kezik. Átalakul belső világod. – És akkor emberszereteted sem csupán udvariasság lesz, hanem természetfeletti jelleget kap. – Légy testvéreidnek Krisztus!

(J. Rosche: *Leben in Gottes Hand*,
Innsbruck, 1967. 38.o.)

Nem kétséges, hogy embertársaink sok okot adnak arra, hogy rosszat gondoljunk róluk. De ilyen gondolatnál nem szabad megállnunk. Jézus feltámadása napján húsvéti aján-déku adta a gyónást, a kiengesztelődés, megbocsátás szentségét. Az új élet és a bűnök elengedése összetartozik. Az én életemben is! Csak a megbocsátásra nagylelkűen kész ember jár a Feltámadott nyomában.

RJ

A KERESZTÉNY HIT KULCSSZAVA: A HÚSVÉT

Az emberi élet dinamikus valóság, folytonos keresés. Az ember mindig megy valahova, valamerre, természetében rejlik, hogy menjen az öröm felé, hogy közeledjék az igazi élet forrásaihoz, hogy mindig igyekezzék átmenni a fáradtságból a nyugalomba, a fájdalomból az örömbé, a halandóságból a halhatatlanságba, az éhségből a jóllakottságba, a szolgaságból a szabadságba. Isten viszont azt mondja: Barátaim, életetek, amelynek én vagyok alkotója, befejezetlen valóság, csak csíra: befejezést és teljességet akkor kap, ha felém haladtok, ha a múltó, haladó, ideiglenes világból az én örök és boldog életem felé törekedtek.

(A. Liégé: Tanúim lesztek, 26–27. o.)

*

Az ember valóságához nemcsak az tartozik, amit a leg-egyszerűbb ember is tud. A világban sem az van csupán, amit minden ember lát. Vannak hullámok, sugarak, erők, melyeket a tudós és technikus fölhasznál, és a technika csodás műveit alkotja meg. Az emberben sem csupán az van, amit kémiai, biológiai elemzéssel ki lehet mutatni. Mi van még más? Hát szeretet, hűség, szenvedés, felelősség, öntudat. És ezek mind nem kész állapotban vannak az életben. Csak keletkezési és nem beteljesülési állapotban. Ezért nem elég az embernek 80, de még kétszer nyolcvan év sem az élethez. Ezt a kínzó űrt tölti ki az Isten, mikor azt mondja: én adok életednek beteljesülést a feltámadásban. Várom az isteni beteljesítést?

RJ

A MI HÚSVÉTUNK: JÉZUS KRISZTUS

Jézus Krisztus elvégezte a maga pascha-ját, átkelését. Elvégezte mindörökre úgy, hogy odavonzzon bennünket a maga sajátos légáramába, és lehetővé tegye az egymás után következő emberi nemzedékeknek, hogy azok is megtehessék vonulásukat, átkelésüket Istenhez. Ő az emberek nagy révésze. Az a hely, ahol Ő mostantól fogva van, az emberek megnyugvásának, pihenésének helye, s neki van ereje és hatalma ahhoz, hogy örömujjongás közben elvezesse oda embertestvérei közül azokat, akik bíznak Benne. (A. Liégé: Tanúim lesztek, 27.)

*

Feltámadásunk három fázisban történik:

- a) A keresztség elülteti a feltámadás életcsíráját. Ezzel a feltámadás életelve már bennünk van, és ezért mondhatja Szent Pál: Feltámadtatok Krisztussal.
- b) A halál alkalmával Isten Jézus Lelkének erejével új életet ad, s ezzel kezdődik aktuálisan személyiségünknek részleges feltámadása. Ami térbe és időbe volt rögzítve, a sírba kerül.
- c) Amikor a világ végén az idő és tér megszűnik, egész személyiségünk Krisztussal és az egész világgal való egységben éli a feltámadás életét.

Láthatjuk: Jézus sorsában való részesedésre kaptunk meghívást. Most a szenvedő Krisztus sorsát vállaljuk, de a megdicsőülés reményében.

RJ

MI A HÚSVÉTI MISZTÉRIUM?

Isten akarata, „hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság felismeréséhez. Ezért „egykor sokszor és sokféleképpen szólt az atyákhoz a próféták által, s amikor azután eljött az idők teljessége, elküldötte Fiát, a testté lett Igét, a Szentlélektől Fölkentet, hogy az örömhírt hirdesse a szegényeknek” és „ mint testnek és léleknek orvosa”, mint „közvetítő Isten és emberek között”, a megtört szívűeket meggyógyítsa. Az ő embersége volt ugyanis az Ige személyével egységben üdvösségünk eszköze. Így lett Krisztusban „tökéletes a mi kibékülésünk a kegyelemben, és így kaptuk meg benne az isteni szolgálat teljességét.”

Az emberek megváltásának és Isten tökéletes dicsőítésének ezt a művét, amelyet az isteni hatalom nagy jelei mutattak meg előre az Ószövetség népének, Krisztus, az Úr beteljesítette. Elsősorban boldogságot adó szenvedésének, a halálból való feltámadásának és dicsőséges mennybemenetelének húsvéti misztériumai által, mert ebben „halálunkat a maga halálával lerontotta, és feltámadásával visszaállította az életet.” Mert a keresztfán elhunyt oldalából jött elő az egész egyház csodálatos titka.

(II. vatikáni zsinat: Sacrosanctum concilium, 5)

*

A zsinat azt mondja tehát: Isten sohasem hagyta az embereket üdvösségre vezető eszközök nélkül. De ezek Jézus eljövetelével teljessétek be. Szenvedését és halálát, egyrészt – feltámadását és mennybemenetelét másrészt nevezi a zsinat húsvéti misztériumnak. Ez hatékonnyá a mi életünkben akkor lesz, amikor megünnepeljük a szentmisében: Jézus ott teszi hatékonnyá halálát és feltámadását a mi feltámadásunk javára.

RJ

DE MIÉRT TITOK ?

A zsinat sokat beszél a húsvéti misztériumról. De mit kezdjünk vele? Egyáltalán megérthető számunkra? Nem kellene nekünk egészen más hír? Nincsenek korszerűbb utak az üdvösségre? Meg kell engednünk, hogy a mai embert első pillanatban nem úgy éri ez a hír, mint ahogyan várja.

Ettől a szótól: megváltás, nem idegenkedik, mert nem érzi magát ebben a világban olyan jól, hogy ne igényelne megváltást. Ha a filozófusok és pszichológusok élet-szorongásról beszélnek, éppen úgy átérzi, mint az atomfegyverek veszélyét. . . Az egyház pedig azt mondja: Én megadom a feleletet kérdéseidre és a kulcsot az élet rejtett forrásaira. De tudnod kell, ebben nem úgy kell eljárnod, ahogyan egy tudományos problémánál vagy technikai feladatnál eljár az ember. Nem elég az ész, nem elég az akarat, nem elég az érzés sem, mert ezek mind szabott határon belül vannak. Én ki tudom neked nyitni az üdvösség kapuját, de az ára az, hogy egész ember voltodat átadod Istennek.

(Eugen Walter: Pascha-Misztérium 14,16. o.)

*

A misztérium helyes magyar szavát még nem találtuk meg. Titoknak szoktuk mondani, de ez nem fedi teljesen a dolgot. Titokról akkor szoktunk beszélni, ha valami rejtve van előttünk. Itt nem erről van szó, hanem éppen fordítva: a misztérium nem elrejt valamit, hanem ablakot nyit valamire: Isten világára, mely a tudás, érzékelés, idő, tér mögött van, ezért nem tudományos módszerekkel, hanem önátadással lehet csak megközelíteni. A misztériumra így talán leghelyesebb kifejezés a találkozás, beavatás lesz. A húsvéti misztérium: találkozás Jézus halálával és feltámadásával. Beavatás Jézus halálába és feltámadásába. Jézus mindent kínál, ezért kíván tőlünk is mindent.

RJ

MI A DOLGA AZ EGYHÁZNAK A HÚSVÉTI MISZTÉRIUMMAL?

Az Egyház tudja, hogy megbízása van az Úr parancsát teljesíteni, és tudja, hogy ezzel teljhatalma van arra, hogy a megváltásban való részesedést engedélyezze. Hogy misztérium vagy nem, hogy misztériumnak nevezzük vagy nem – ezt a módot nem ő választotta, ezt Jézus írta elő ezzel a paranccsal: ezt tegyétek az én emlékezetemre! Egyszerűbbek nem is lehetnének a következményeiben ilyen súlyos szavak. Mert magukban foglalják az egész misztériumot: az érzékelés világában történik valami egyszerű, ami mégis teljesen meg van töltve az üdvösség érzékfeletti valóságával... Jézus ezzel a paranccsal egy cselekményt alapított, melyet az idők végéig meg kell ismételni, hogy a szenvedésével szerzett üdvösség mindig újból jelenvalóvá és hatékonyá váljék számunkra.

(Eugen Walter: Pascha-Misztérium, 21. o.)

*

A húsvéti bárányról van szó az idézetben és a húsvéti lakomáról az Egyiptomból való kivonulás emlékére. Akik elfogyasztották, tisztában voltak vele, hogy nemcsak emlékek hódolnak, hanem abban az üdvözítő erőben részesülnek, amiben az Egyiptomból kivonulók részesültek. Jézus szándékosan időzítette húsvétra halálát, ezért az utolsó vacsora az ószövetségi húsvét betetőzése. A „cselekedjétek az én emlékezetemre” még kevésbé csupán emlékezés, hanem Jézus kereszthalála és feltámadása, üdvözítő erejének megjelenítése és hatékonyá válása. Nem parancs hát Krisztus szava, hanem megbízás, kitüntetés, felhatalmazás. Élünk is vele!

RJ

AZ ÜNNEPEK ÜNNEPE

„Az összes keresztény ünnepek között jól tudjuk, hogy a húsvét titka a legkiválóbb” – mondja Nagy Szent Leó. Egy érdekes liturgia-történész, Kellner mondja: ahhoz, hogy ezt az ünnepet bevezessék, nem kellett emberi okosság, ezt felülről készítették elő. Csakugyan, a húsvét a kereszténységnek fő ünnepe. Sollemnitas sollemnitatum; korban is a legrégebb, egyidős az Egyházzal, az egyházi évnek a vasárnapkal együtt protoplazmája, kialakító ereje.

Hogy mi az ó-keresztény húsvétnek teljes titka: „Totum paschale sacramentum”, amint Nagy Szent Leó mondja, azt az első öt század íróinak, szónokainak, liturgikus forrásainak vizsgálata árulja el. Húsvét a legalapvetőbb keresztény eszmének: az általános megváltásnak kollektív ünnepe...

Húsvét ünneplésének legszembezőkőbb mozzanata a kereszténység egész első évezredében „a fényességes éjszakának édes virrasztása”; vigiliae dulces clarissimae noctis, amint Veronai Zénó mondja... Így lett húsvét virrasztása minden vigiliának anyja, prototípusa. Az aranykorban, a IV. században már Szent Ágoston azt mondhatta, hogy az egész világ virraszt ezen az éjjelen. Oly híres volt húsvét éjszakája, hogy még a pogányok is fennmaradtak: részint irigykedtek a keresztények örömére, részint kíváncsiak voltak, hiszen sokan közülük már közeledtek a hithez. A liturgiában mindenütt megtalálhatók őseink nagy népi örömének a nyomai.

(Radó P: Az egyházi év, Budapest 1957. 111–2)

*

Ma is a kívülrőlők közül sokan eljönnek kíváncsiságból nagy ünnepeinken a templomba. Bárcsak megéreznék rajtunk a megváltás egyetemes örömét!

BE

ÖRÖKKÉ ZENGŐ ALLELUJA

A népi öröm, a Krisztus-várás legegyszerűbb kifejezése: a kivilágítás. Nemcsak a bazilikát világították ki pazar fénnel, lobogó tüzek égtek az antik városok minden terén. Igaz, hogy ezen az éjjelen nincs is igazi sötétség: teljes nagyságában ott ragyog húsvétnek tele holdja a világos éjszakában, melyen minden teremtetett dolog jelképpé magasodik. A fény az emberekhez szól, és a megváltás világosságát hirdeti, mely elűzi a pogányság éjszakájának sötétségét. Amint a fénnel kezdődött a világ teremtése, úgy az újjászületés is a fény gondolatával indul el. . .

Az új és megújult élet hálaéneke: „Dicsérjétek az Istent!” azaz Alleluja, az egész szent Ötvennap, a húsvéti idő öröme. „Eljöttek a napok, hogy az Alleluját énekeljük. Egész lélekkel tegyétek ezt, derék énekesek, az igaz és halhatatlan Isten örök dicsőségének fiai; figyeljétek és dicsérjétek Istent, mert ez az Alleluja.” Ezzel a húsvét szent Ötvennapja az örök élet képévé magasztosul, melyben mindig Istent dicsérjük. „Ezekkel a napokkal a végnélküli napot jelképezzük. A halhatatlanságnak a birodalmát, a halhatatlanságnak korszakát. Siessünk tehát az örök házába” – mondja Szent Ágoston. Az Alleluja ünnepélyes bevonulása a nagyszombati Vigilián kora középkori szokás. A celebráló főpaprak jelentik: „Nagy örömet hirdetek neked, s ez az Alleluja.” A nagy hallgatás után ez a húsvéti öröm diadaléneke. A „gradatio liturgica”, az egyre magasabbra hágó éneklés felfelé szárnyal, és szimbolikusan jelzi a halálból való kibontakozást, amint a fény is lassan urrá válik a húsvét vigiliájának éjszakáján, miként az idő szenvedéssel zsúfolt éjszakájában földereng egyszer majd az örök nap, mely estét nem ismer.

(Radó P: Az egyházi év, 113–5)

*

Lehetséges-e ennél nagyszerűbb, vigasztalóbb ünnep?

BE

KRISZTUS HELYE A MINDENSÉGBEN

Krisztusban a Szentháromság második személye öltött testet, és úgy jelent meg a földön, mint Istenember. Megjelenése új rendet hozott. A természetes és természetfölötti rend mellett beszélhetünk a megváltás rendjéről. A természetes rendben az ember a teremtés javait kapja, s természetes erővel dicsőíti Istent. A természetfölötti rendben Isten javait nyeri el a megszentelő kegyelem alakjában, s mint gyermek hódol az Atya előtt. A megváltás rendje természetfölötti rendnek különleges megvalósulási módja. Az ember Krisztus titokzatos testén keresztül, az ő fősege alatt részesül az isteni életben. . . .

Krisztus viszonya az emberiséghez teljesen egyedülálló. Annak az emberi természetnek, amit az Isten magára vesz, különös méltósága és különleges jogai vannak. A szentírás képekkel fejezi ki ezt a méltóságot és hivatást.

1. Krisztus „minden teremtmény elsőszülötte”. Az Atya benne teremtett mindent a mennyben és a földön” (Kol 1,15–16). . . . Az emberi természet benne a legnagyobb felmagasztalást kapta.

2. Krisztus a megtestesüléssel testvérünk lett a természetes rendben. Azzal pedig, hogy magához emelt, és megosztotta velünk isteni életét, a természetfölötti rendben lett testvérünk. . . . Krisztus a természetes rendben a legtökéletesebb hasonlóságot vállalta. . . . Szegénységével akart a szegénységnek új értelmet adni, munkájával a munkát megszentelni, szenvedésével a szenvedést érdemszerzővé tenni, s halálával felszabadítani azokat, akik „a halál félelméből egész életükön át rabszolgasorsban sínylődtek.”

3. Krisztus az emberiségnek és az egyháznak a feje.

4. Krisztus közvetítő. . . Benne megvan a közösség az Atyával és az emberiséggel. Személye áthidalta az űrt a lét síkján és az erkölcsi rendben.

(Gál: Katolikus hittételek, 120–122.)

*

Mindennap megköszönöm Istennek a számunkra Krisztusban adott nagy kegyelmét. Hálát adok az Atyának, hogy megismerhettem a Fiút. Méltó testvére szeretnék lenni.

KRISZTUS ÁLDOZATA ERŐSÍTSE SZÖVETSÉGÜNKET ISTENNEL

A kereszten Krisztus egymaga mutatta be áldozatát a legnagyobb elhagyatottságban és magányban. De ez volt az a pillanat, amelyben megszületett az „új és örök szövetség,” az a szövetség, amellyel Isten magához akarta fűzni a megváltott emberiséget. Ezért nagyon is illő volt, hogy a következő korok megváltott emberisége nem csupán bejusson ebbe a szövetségbe a keresztség által, hanem legyen alkalma megerősíteni, mintegy jóváhagyni azt. Az áldozat folytonosságára volt szükség, nemcsak azért, mert ez a szövetség az égben folytatódik, hanem azért is, hogy itt a földön, egyházában, a megváltottak közösségében is folytódjék. Így nőjünk bele ebbe a szövetségbe, és legyünk mindig jobban, hitelesebben Isten népe, testünkben, lelünkben.

Ezért alapította meg az Úr az eukarisztia titkát utolsó estéjén. Egyben megbízatást adott az apostoloknak: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” Így kézzelfoghatóan teljesítette az ígéretet, mindenütt és minden századon át: „Én meg, ha majd fölemelnék a földről, mindenkit magamhoz vonzok.”

(J. A. Jungmann: A szentmise. Eisenstadt, 1977. 100.)

„Belenőni” – találó kifejezés. De valóság-e? – Állandó folyamat-e bennem? Mennyi az eredmény megkeresztelése óta? Mit lendített elsőáldozásom? És az azt követő áldozásaim hosszú sora? Gyónásaimban számon tartom-e ezt a belenövést?

VA

AZ EUKARISZTIKUS LITURGIA TARTALMA

Jézus utolsó vacsorai eljárása – ezt általában mindenki elfogadja és megállapítja – szimbolikus gesztus volt. A betániai megkenést Jézus úgy értelmezte, hogy temetésére vonatkozik. Most is, saját cselekedetével közelgő halálát jelezte. Egy hagyományos asztali szokásnak a kísérő szavak segítségével különleges jelentőséget adott. A kenyér, amelyet megtör és körbe ad, hogy megegyék, a bor, a szőlő vére, amely a kehelyben – saját kelyhében – tanítványainak nyújt, az ő mindenkiért odaadott teste, mindenkiért kiontott vére.

És ez olyan étkezés keretében történik, amelyet a szinoptikusok húsvéti lakomának mutatnak be, ahol tehát minden gondolat a rabszolgaságból való szabadulásra összpontosul: szabadulás a múltban és még nagyobb szabadulás a jövőben. Ezzel az analógiával Jézus a megváltó szenvedést és halált jelzi, amire készül. Ilyen értelemben hívja Aquinoi szent Tamás is ezt a szentséget „Krisztus szenvedését meg-elevenítő képnek”.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 100–101.)

*

Krisztus számára ez a mise tartalma. És mivel telik az én misém 30–40 perce? Én töltöm el ezt az időt, vagy az tölt föl engem? Misém szubjektív „értékét” döntően befolyásoló szempontok ezek. Nemcsak Krisztus lesz „jelen”, hanem én is „jelen” leszek. És többlettel térek vissza.

VA

AZ UTOLSÓ VACSORA „CSELEKEDETBEN VÉGBEVITT PÉLDABESZÉD”

vagy pontosabban: cselekedetben megnyilvánuló jövődőlés.

Pusztá példabeszédnek alkalmasabb lett volna valami más cselekmény. Mikor Jeremiás próféta tudatni akarta a bálványimádó néppel pusztulását, a vének szeme láttára darabokra tört egy korsót ezekkel a szavakkal: „Így töröm össze ezt a népet és ezt a várost, amint ez a cserépkorsó összetörik, úgyhogy nem lehet többé összeragasztani” (Jer 19,11).

De Jézus nem korsót tör össze, hanem enni és inni ad asztaltársainak, ezzel jelezve egyúttal halálának megváltó jelentőségét. E mű gyümölcseiben ők is osztozni fognak, sőt, máris osztoznak. És felszólítja őket, hogy ismételjék meg cselekedetét.

Így tehát itt hatékony, valóságos, „megcselekedett” példabeszéd áll előttünk. Ez a típus nem volt teljesen szokatlan az izraelita embernek. Megismerési folyamatában szó és valóság kézenfogva járt. – Esetünkben nem egy próféta, hanem az Istenember cselekedetével van dolgunk. Amit véghez szándékozik vinni a világ megváltására, és prófétai szavával jelez, azt ezzel a szóval már elővételezi, és szentségi jelenlétet ad neki. Szentségi áldozatot visz végbe, és megparancsolja, hogy ezt az ő emlékezetére állandóan bemutassák a jövőben.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 100–102.)

*

Tőlem is jelképes tetteket vár? Nem! Nekem nem megérteni kell, hanem megvalósítani. Nem jelezni, hanem a jelzett valósággal élni. Az egyszer végbement tényt állandóan aktuálissá tenni. Az állandóan jelenné váló eukarisztia élménnyé teszi, hogy a krisztusi valóság és krisztusi igény az én koromban is érvényes. VA

A KERESZT: AZ EMBER IRÁNTI SZERETET MEGHÖKKENTŐ DOKUMENTUMA

Milyen szerepe van a keresztnak a Jézus Krisztusba vetett hit számára? Nagyon sok keresztény előtt úgy tűnik – főként, ha a hitet csak távolról ismerik –, hogy a kereszt csak a megsértett, majd újra helyreállított jog mechanizmusának keretében érthető. Mintha csak azt a módot képviselné, ahogyan a végtelenül megsértett isteni igazságosság végtelen elégtétel által újra kiengesztelést nyer.

Ajtatosságoknál használt szövegekben némelykor egyenesen az az elképzelés tolul fel tudatunkba, hogy a keresztény hit a keresztben olyan Isten-képet tart szem előtt, akinek engesztelhetetlen igazságossága emberáldozatot, saját Fiának feláldozását kívánta. És iszonyattal fordulnánk el attól az igazságosságtól, amelynek sötét haragja megfosztja a szeretet örömhírét hitelreméltóságától.

Amennyire elterjedt ez a kép, oly annyira hamis. A szentírásban nem úgy tűnik fel előttünk a kereszt, mint a sértett jog gépezetének egy mozzanata; sokkal inkább a legmélyebb szeretet kifejezése, amely egészen odaadja önmagát, olyan történés, amelyben valaki azonosul tettével, és megfordítva, létének megfelelően cselekszik; olyan élet kifejezése, amely egészen másokért való lét. Aki pontosabban nézi a dolgokat, az előtt a kereszt teológiája a szentírásban valódi forradalom a nem-keresztény vallástörténet elégtételre és megváltásra vonatkozó képzeivel szemben.

(J. Ratzinger: A keresztény hit. Bécs, 1976. 168–9)

*

Maga Krisztus könyve adja meg a kereszt titkát. Tízszer vagy százszor is elolvasom elgondolkodva, míg meg nem világosodik értelme: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyetlen Fiát adta érte, hogy mindaz, aki belé vetett hittel él, el ne vesszen, hanem örök élete legyen”.

VA

ISTEN MAGA AJÁNlja FÖL A MEGSZAKADT KAPCSOLAT HELYREÁLLÍTÁSÁT

Majdnem minden vallás az engesztelés problémája körében mozog. Az a cselekmény, amellyel az emberek az istenséget engesztelni és kegyességre hangolni próbálják, a vallástörténet központjában áll.

Az újszövetségben a dolog majdnem fordítva van. Nem az ember járul Istenhez, és ad elégtételt, hanem Isten jön az emberhez, hogy ajándékozzon. Szeretetének hatalmával Ő kezdeményezi a megsértett rend visszaállítását, teremő irgalmasságával megigazulttá teszi a bűnöst, életre kelti a holtat. Igazságossága kegyelem, tevékeny igazságosság, amely az ember torzultságát helyre igazítja, egyenessé, helyessé teszi. Itt állunk azon fordulat előtt, amelyet a kereszténység idézett elő a vallástörténetben: az Újszövetség nem arról beszél, hogy az emberek engesztelik ki az Istent, amint azt tulajdonképpen elvárnánk, mert hiszen az ember hibázott, nem Isten. Ezzel szemben azt hangsúlyozza, hogy „Isten Krisztusban kiengesztelte magával a világot” (2 Kor 5,19). Ez igazán hallatlanul új, – ez a gyökere a keresztény létnek és az újszövetségi kereszt-teológiának Isten nem vár arra, míg az emberek közelednek hozzá, és elégtételt adnak, először Ő megy eléjük, és elégtételt ad helyettük.

(J. Ratzinger: A keresztény hit. 169.)

*

A megváltás műve és az üdvösség élete csak akkor és csak úgy valósul meg bennem, ha boldogan sietek a felém közeledő Istenhez.

VA

AZ „IGEN” A HITELES ÁLDOZAT

Az újszövetségben a keresztt elsősorban felülről lefelé haladó mozgásnak felel meg. Nem úgy jelenik meg előttünk, mint elégtételt képviselő teljesítmény, amelyet az emberiség a haragvó Istennek felajánl, hanem mint az isteni szeretet oktalanságának kifejezése, amely odaadja és megalázza önmagát, hogy megmentse az embert; ez az Ő közeledése hozzánk, nem megfordítva.

De felmerül a kérdés: hát nem áldozatként mutatja be nekünk a Szentírás Jézusnak az Atya előtt felajánlott engesztelő tettét, nem áldozat-e a keresztt, amelyet Krisztus engedelmessége ad az Atyának? A szövegek egész sora mégiscsak az emberiségtől Istenhez, felfelé haladó mozgásként jellemzi ezt. – Teljesen igaz, hogy az újszövetség tartalmát nem adhatjuk vissza egyedül csak a lefelé haladó vonal által.

Ennek a törekvésnek legkövetkezetesebb kivitelezését a Héber-levélben találjuk meg, amely Jézus kereszthalálát a zsidó engesztelő pap szertartásával és teológiájával hozza összefüggésbe, és őt mint igazi, kozmikus engesztelő papot tünteti föl.

De az emberiség áldozatainak mindenféle formája, minden kísérlet, amellyel kultusz és szertartás keretében engesztelni akarja, amelyekkel világszerte találkozunk, reménytelen erőfeszítés marad.

Minden Istené; – amit az emberre hagy, az az igen vagy nem, amely a szabadságból ered, a szeretetből vagy a vonakodásból. A szeretet szabad beleegyezése az egyetlen, amelyre Isten vár, – ez az imádás és „áldozat”, amelynek egyedül van értelme.

(J. Ratzinger: A keresztyén hit. 169–170–171.)

•

Az én igen-emet csak Krisztus Igen-je erősíti fel hallhatóvá, és nemesíti elfogadhatóvá. De csak a keresztyén élettemmel egybe csengő igen hiteles. A többi rekedt sístergés és recsegő, hamis, fülsüketítő disszonancia.

VA

A KÁLVÁRIA LITURGIÁJA

Jézus, aki a vallás törvényei alapján papi renden kívülállónak számított, Izrael hivatalos istentiszteletében semmiféle szerepet nem játszott, – a Zsidókhoz írt levél értelmében a világ egyetlen igazi papja. Halála, amely a történelem szempontjából nézve egészen profán eseményt jelentett, – olyan ember kivégzését, akit mint politikai bűnözőt ítélték halálra, – ez a halál mégis a világtörténelem igazán egyedülálló liturgikus ténye, a kozmosz liturgiája, amelynek során nem a liturgikus cselekmények elhatárolt területén, a templomban, hanem a világ nyilvánossága előtt lépett a halál függönyén át az igazság szentélyébe, vagyis Isten színe elé, nem azért, hogy dologi valókat, állatok vérért, hanem magamagát adja áldozatul. (Zsid 9,11 skk)

Ami földi szemmel nézve csupán profán eszmény, az az emberiség igazi istentisztelete, mert aki azt véghezvitte, az áttörte a liturgikus szertartások kereteit, és az igazságot cselekedte: önmagát adta. Kivette az emberiség kezéből az áldozati tárgyakat, és helyébe a feláldozott személyiséget, saját Én-jét tette. Ha ebben a szövegben mégis az áll, hogy Jézus saját vére által szerzett engesztelést (9,12), úgy ezt a vért nem dologi áldozatként kell értenünk, hanem egyszerűen mint a szeretet konkrét megnyilatkozását, amelyről az Írás mondja, hogy nincs határa (Jn 13,1).

Nincs más kultusz és más pap, csak aki ezt véghezvitte: Jézus Krisztus.

(J. Ratzinger: A keresztény hit. 172.)

*

Krisztus pap volta nemcsak a „papokat” érdeklő szép téma! Ő nem egy plébániahivatal vezetője, akihez akkor megyek, ha igazolást vagy temetést kérek. Mindaz, ami érinti az ő pap voltát, legszemélyesebben érinti az én keresztény mivoltomat.

VA

A KERESZTHALÁL ÚJFAJTA ÁLDOZAT: ÖNÁTADÁS SZERETETBŐL

Felszínesen nézve Krisztus kereszthalála történetének vajmi kevés köze van a szokásos vagy megszokott áldozatokhoz. Hiszen ellenségeinek tette büntett volt, nem áldozat. Ő volt az egyedüli felajánló. Egy büntelen, másokért élő valaki szabadon elfogadta a kínt és halált, amint a próféták előre megmondták Isten Szolgájáról (Iz 53,2–10). Pontosan ez volt szerintük az áldozat lényege: külső adományfelajánlás, igen, de az Isten iránti engedelmességtől vezérelve; áldozatfelajánlás a belső érzület indítására. Enélkül, mint Jézus tanította, minden áldozat értéktelen. „Irgalmasságot akarok és nem áldozatot” (Mt 12,7). Teljes önátadás volt ez, indítéka pedig a legnagyobb szeretet.

Az áldozatfogalom lényeges elemei akkor válnak világossá, ha a zsidókhöz írt levél szellemében úgy határozzuk meg az áldozatot, mint „egy személy teljes önátadása Istennek, amit külső adományfelajánlás jelképez”. Ugyanakkor világos, hogy az embernek semmi igazi tulajdona sincs, amit Istennek adhatna; először meg kell kapnia. Azonban a kereszthalál esetében mégis igazi adásról van szó. Az Úr az ő emberségében mindenestől, fenntartás nélkül átadja magát Istennek. Ez az önátadás külsőleg vérének és életének odaadásában nyilvánul meg, úgy, ahogy már előre megmondta: „Odaadom életemet, hogy majd újra visszavegyem.” (Jn 10,17)

A kereszten elszenvedett áldozati halál Krisztus döntő cselekedete volt a világ megváltásáért, de egyben Isten dicsőítésének tetőpontja. Sőt, éppen azért volt a világ megváltása, mivel az elgondolható legmagasabb fokú istendicsőítés. (J. A.: Jungmann: A szentmise. 98, 99, 100.)

*

Aki szeret, együtt szenved azzal, akit szeret. Jézus Krisztus, mivel végtelenül szeret minden embert, átszenvedte valamennyi szenvedést. Ez volt az ő igazi kinszenvedése: nem csupán az ostorcsapások, nem csupán a keresztút, hanem a szeretet kinszenvedése. VA

NEM „ÁLDOZATUL ESETT”, HANEM „ÁLDOZATOT VÁLLALT”

Az áldozatnak vagyis Istennek vagy embereknek történő odaadásnak mindig két összetevője van: egyik a belső szándék, akarat, – a másik a külső végrehajtás, a bemutatás. A két fogalom latinul: immolatio (bemutatás, végrehajtás) – és oblatio (lelki odaadás).

Jézus egész élete oblatio (lelki odaadás, – Zsid 10,7; Lk 12,50; Mk 10,45). Az immolatio az Olajfák hegyétől a haláláig tartott. Az immolatio minden esetben egyszeri történelmi cselekmény, ha több állomása, részlete van is, de az egész nem újítható meg, mivel a halállal végződik. A lelki odaadás ezzel szemben viszont statikus. Egész életet betöltő lehet, nem más ez, mint az Isten iránti szeretet.

Jézus egyszeri, a tér és idő törvényeinek alávetett áldozati cselekménye elmúlt és ezzel megvalósította a megváltás nagy művét. Nem ismételtető meg, de nem is szorul megújításra, mivel benne minden megújult.

Örökre tovább él azonban Jézus áldozati szeretete, akarat, odaadása irántunk. Ha Jézus hozzánk jön, akkor benne és vele az az áldozati szeretete jön, az az áldozata lesz jelenvalóvá, amely irántunk való állandó szeretet.

(Th. Schnitzler: Was die Messe bedeutet. 33–35.)

*

Melyik döntőbb számomra? Az áldozatra kész lelkület? Vagy a dolgok, amiket ténylegesen vállalok? Nálam is a tények adják a valóságot, amiket a lelkületem emel áldozattá? Vagy amit áldozatos lelkületként könyvelek el, az igazából varázslatos szép szavakban tündöklő fogalmazvány?

VA

KERESZTÁLDOZAT: KÜLSŐ CSELEKMÉNY ÉS BELSŐ LELKÜLET EGYSÉGE

A kereształdozatban is meg kell különböztetni a külső áldozati cselekményt, amely a külső lefolyásban látható (vérkiontás, halál, a test fölálidozása), – és a belső áldozati lelkületet (Krisztus engedelmessége és szeretete). Ebben a halálban nyerte, találta Krisztus belső áldozati lelkülete külső kifejezését. Mégsem mondható, hogy ez a belső lelkület maga az áldozat. Ennek, mint ilyennek a külső lefolyásban kell láthatóvá válnia, amely mint áldozat ismerhető fel. Az áldozat ugyanis külső, látható kultusz-cselekmény.

Az Egyház tanítása szerint a szentmiseáldozat a kereształdozat megjelenítése, repraesentatio-ja. Mégpedig azzal repraesentatio sacrificii crucis, hogy maga a kultikus cselekmény mint ilyen az átváltoztatás szavaiban és a külső színek kettösségében a kereształdozatra utal vissza; másrészt azzal, hogy a szenvedő Krisztus van jelen a szentségi jelekben; és harmadszor azért, mivel ezekben a szentségi jelekben a Krisztustól fölhatalmazott egyház őt az Atyának úgy mutatja be, mint aki szenvedett és meghalt.

(K. Rahner: Die vielen Messen und das eine Opfer. 25, 33, 34).

*

Mikor misén vagyok, mindkettőt vegyem észre. A mise – ha szépen végzik – szép, vonzó cselekmény. Mégis minden szépsége áldozati fényben ragyog. Halált ünneplünk benne, de önként vállalt halált.

VA

KRISZTUS FÖLTÁMADÁSA: AZ ATYA VÁLASZA KRISZTUS ÖNÁTADÁSÁRA

Krisztus halála és föltámadása által e világból visszatér Atyjához. Ez a „visszatérés” úgy történik, hogy Jézus egész létét tökéletes szeretettel és engedelmességgel adja oda Atyjának azáltal, hogy az Atya által szeretett emberek iránti szeretete tanújeleként életét adja a keresztfán. Ha a szentírást és az egyházatyákat követve ezt a tényt az „áldozat” fogalmával fejezzük ki, így mondhatjuk: „Jézus az örök Lélek által saját magát adta tiszta áldozatul az Istennek” (Zsid 9,14).

Jézus véres halála volt e teljes önátadás látható nyilvános, visszavonhatatlan jele és kifejezése.

Krisztus föltámadása az Atya válasza Krisztus önátadására. Az áldozatfogalom nyelvén így mondhatjuk: Jézus föltámadása és életáldozatának lényeges alkotóeleme: Jézus mint tökéletesen elfogadott áldozat teljesen Istené, teljesen áthatja, megszenteli, és így minden szentség forrásává teszi a Szentlélek.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. Róma, 1975. 131)

*

Vajon az én életem is szeretetből történő önátadás-e?

Vajon az én életem is szeretetből történő önátadás-e az Atyának, és embertestvéreimnek önzetlen szolgálata, segítése, szeretete? Vagy csupán önző magamba zárkózás?

VA

MINDEN ÉRTEM ÉS ÉRTÜNK TÖRTÉNT

Jézus halála az emberiség történelmében végbement egy-
szeri esemény, és mint ilyen a múlté. De ennek a halálnak
a végállomása nem a semmi, hanem a föltámadás. A föl-
támadott lét pedig részesedés Isten örökkévalóságában.
Így Krisztus áldozata ez áldozat csúcspontjában örök jelen
lesz.

Jézus visszatérése az Atyához nem csupán egy magán-
személy visszatérése létének forrásához. Jézus azért ment
az Atyához, hogy valamennyi ember számára úttá váljék:
Jézus azért halt meg, hogy bennünk meghaljon az Istent
kizáró, önkereső én; Jézus azért támadt föl, hogy általa az
Istennek éljünk.

Krisztus halála és föltámadása minden ember üdvössé-
gének egyetlen forrása: az az erő, amely az egész emberisé-
get az Atya és a Fiú szerető egységében való részesedés felé
vonzza.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 133.)

*

A megváltásban semmi sem öncélú. Minden „értünk és a
mi üdvösségünkért” valósult. Nem vagyok üres cső, ame-
lyen átfolyik a kegyelem árja. De nem is vagyok végállomás.

VA

MISÉNK SOKKALTA TÖBB, MINT ÖSSZEJÖVETEL

Jézus azt mondja a kenyér fölött: ez az én testem, – a kehely fölött: ez az én vérem. Héber beszédforma szerint ez annyit jelent: ez én vagyok. Itt én vagyok! – Vele az ő áldozati szeretete, az áldozata van jelen. Ilyen értelemben a mise valóságos áldozat: Krisztus megörökített, örökkévalóvá tett áldozati odaadása, megjelenítve személyiségével.

De a mise nem csupán oblatio, azaz nemcsak Krisztus áldozati szeretete van jelen, hanem hozzátartozik a miséhez, velejárója a misének, hogy immolatio is, vagyis áldozatbemutatás, még hozzá az egyház, az összegyülekezett közösség, az egyes ünneplő, résztvevő személy áldozatbemutatása. – Hozzájárulásunk nélkül lettünk megváltva. Hozzá kell azonban tennünk és adnunk a magunk igen-jét ahhoz, amit az Úr értünk föláldozott. Ez történik a misében. Itt adjuk oda magunkat Krisztus egyszeri, egyedülálló áldozati cselekményéhez.

Az áldozat e teológiája nélkül a mise csak egy lenne a sokféle összejövetel közül és csupán az emlékezés órája, mint sok más.

(Th. Schnitzler: Was die Messe bedeutet. 35–36.)

A hívő keresztények közül is kevés tudná szakszerűen elsorolni, mivel több a mise, mint minden más összejövetel. De még kevesebb volna, aki bensőleg ne érezné a többletet. Igazán megköszönhetem az Úrnak, ha vágyom a mise után, és jól érzem magam Krisztus oltárközösségében.

VA

A MEGVÁLTÁS ÜNNEPLÉSE MEGSZENTELŐDÉSEM FORRÁSA

Klasszikus annyi, mint örökérvényű, mindenkit érintő, érdeklő, egyetemes valami. A megváltás Istennek klasszikus műve. Ténye mindenkit érdekel, hatása mindenkit érint. Krisztus műve örökérvényű, ezért a kereszt elmúlhatatlan jel.

Ezzel szemben a megszentelés, a Szentlélek munkája a lelki világ romantikája. Itt egyénekben épül ki Isten országa. Egyéni átélésben, sokféleségben mutatkozik Isten megváltása. Ezért ez itt közvetlen világ: nem hat ránk az egyetemes emberiség fönséges hatásával, hanem egészen varázsába ejt egyéni életszerűségével.

Amint tehát a teremtés Istennek mindenkire vonatkozó műve, a gondviselés viszont egyénekre vonatkozó munkája, éppúgy a kegyelmi világban is a megváltás az egész emberisége, a megszentelés pedig az egyes egyéneké.

Minden szentmise az objektív megváltás megjelenítése, de ünneplésünk a megszentelődés szubjektív alkalmazása.
(Gálos L.: Szent az év. 164–164.)

Elsősorban nem azért megyek misére, mert parancs, „keresztény kötelességem”. Sokkal inkább, mert ott átélem, hogy „érdemes vagyok” Istennek. Én is, meg akik velem ott részt vesznek. Az esemény az oltáron egyetlen. A hatás annyiféle, ahányan vagyunk, s ahányszor jelen vagyunk. Köszönetet mondok, hogy velünk is, velem is érdemesnek találja, hogy törődjék.

VA

SZEPTEMBER 15.

A MISE: IMÁDÁS, HÁLAADÁS, KÉRÉS, ENGESZTELÉS

A mise céljáról beszélve rendszerint „négy célt” említenek: imádás, hálaadás,érés, engesztelés. És a trienti zsinat óta gyakran sorolják fel őket együtt. Így az a benyomásunk támad, hogy egyenlő súlyúak.

A zsinat nem érezte szükségét, hogy a nem vitatott pontokat megvizsgálja vagy tovább fejlessze, például azt, hogy a mise mindenekfölött imádat és hálaadás. Csak a vitatott pontot védte és tisztázta.

A fölmerülő kérdések megtárgyalása közben a zsinati atyák csak kijelentették, hogy a szentmise engesztelő áldozat is. Elítélték azokat, akik szerint a mise „pusztán dicsérő és hálaadó felajánlás... és nem engesztelő”, és „nem lehet felajánlani élőkért és holtakért”.

Az atyák, rámutatva a szentmisének a keresztségkel való azonosságára, szigorúan megvédték engesztelő jellegét. Kijelentették, hogy Isten erre az áldozatra való tekintettel megadja nekünk kegyelmét, és megbocsát.

A mise mint áldozat legfőképpen mint az Egyház hálaadó és imádó áldozata jelenik meg. De minthogy az Egyház zárandok egyház, és – mint a zsidókhöz írt levél mondja (5,2) – „gyöngeség nehezedik rá”, minthogy „bűnös egyház”, és sokféle nehézség nyomja, dicsérő és hálaadó áldozata szükségképpen kéréssé is válik Isten kegyes irgalmáért.

A mise csakis annyiban engesztelő áldozat, amennyiben megjelenik benne a keresztség egyetlen, mindent átfogó engesztelő áldozata. Warnach szavaival: csakis Krisztus áldozata „engesztelő és üdvözítő a szó igazi értelmében, az Egyház adományokból és imádságból álló áldozata, az eukarisztia pedig a foglalatot, a formát adja”.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 143–144.)

Mind a „négy cél”-ra szükségem van. Ezért imádó, hálaadó, kéro és engesztelő lelkelettel akarok mindig az áldozatát bemutató Krisztusba kapaszkodva, hozzá kapcsolódva és vele egyesülve részt venni a szentmisén. VA

KÖZÖS ELKÖTELEZÉSÜNK LITURGIÁJA

A szentmise Krisztus tovább folytatódó áldozati cselekménye, amely szentségileg megy végbe a tér és idő sok különböző pontján. Értékét ez az egyszerű cselekmény határozza meg.

Mindamellet az egyház valóságosan tevékeny szerepet játszik a szentmiseáldozatban: ő valósítja meg folytonosan a szentséget az idő és a tér egy meghatározott pontján, mint Krisztus önátadásának tér- és időbeli kifejeződését, azzal a céllal, hogy a különböző időkben és helyen összegyűlt hívek egyesülhessenek ezzel az önátadással, és hitüknek, elkötelezésüknek láthatatlan áldozata kifejeződhessenek ebben a látható áldozatban. Vagy még szabatosabban: hogy Krisztus magához vonhassa a hívőket, és belezárhassa ebbe az egyetlen áldozatba, és így bizonyosabban megvalósulhasson ígérete: „Ha majd fölemelnek a földről, mindenkit magamhoz vonzok”. (Jn 12,32)

(J. A. Jungmann: A szentmise. 113–114).

Keresztelési elkötelezettségem nem tőlem származik. Évente tudatosítom, megújítom nagyszombat estelén. Azonos formulával. A miséimben felfrissülő elkötelezésem nem ilyen egyértelmű, de nagyobb életközelségű, ha megfelelően tudatosítom. A kenyér és bor följajnlása provokálja ön-feljajnlásomat, újra elkötelezésem frissességét.

VA

SZEPTEMBER 17.

EGYÜTT KRISZTUSSAL ÉS EGYÜTT A TESTVÉREKKEL

Ha a szentmise igazi jelentőségét meg akarjuk érteni, akkor ne a magánmiséből induljunk ki, amelyet a pap egyedül mond. Az Egyház hivatalos ünnepléséből kell kiindulnunk.

Főrésze így kezdődik: „adjunk hálát Urunknak Istenünknek”. Tehát az egyház hivatalos eukarisztiája a megváltásról szóló heti megemlékezés. Vasárnap történik, azon a napon, amelyen a megváltás cselekménye beteljesedett. Átala a megváltottak közössége ráébred méltóságára és reményére. A közösség rendszerint hivatalosan kijelölt pásztor körűl gyűl egybe.

A mise igazi értelme a közösség vasárnapi eukarisztiájában bontakozik ki: hálaadás és imádat. Hálaadás a kapott kegyelemért, és imádat a szó legmagasabb értelmében: a teljes ember hitének, reményének és szeretetének kitörése az isteni Fölség dicsőítésére. Csak másodlagosan az alázatos könyörgés megnyilvánulása is: mert az esendő, bűnös halandók hálaadása ugyanakkor kérelem is, kérelem Isten további kegyelméért és irgalmáért, – mint Aquinói szent Tamás magyarázza.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 142–143.)

A misém nem a szentségimádás magányos áhitata. Hosszúra nyúlt léptekkel igyekszem, hogy együtt ünnepelhessek azokkal, akik ugyanazt hiszik, mint én. Ugyanaz után vágynak, ami az én reményem. Közös asztalhoz járulok, ahol az étel mindegyikünk igényeihez van szabva.

VA

PASSZÍV MAGATARTÁSSAL ALIGHA LESZEK MEGVÁLTOTT

A keresztény szférában az imádás legelső mozzanata az isteni üdvözítő tett hálás elfogadása. Joggal nevezzük ezért a keresztény kultusz lényegalkotó formáját eukarisztiának, hálaadásnak. E kultusz keretében nem emberi teljesítményeket ajánlunk fel Istennek; sokkal inkább az a sajátossága, hogy az ember engedi megajándékozni magát; nem azzal dicsőítjük meg Istent, hogy vélt sajátunkból adunk valamit neki, – mintha nem volna az már minden időben az Övé! – hanem, hogy elfogadjuk tőle ajándéku azt, ami az Ő tulajdona, és ezzel egyetlen Úrnak ismerjük el. Imádjuk Őt azzal, hogy elvetjük annak a fiktív területnek feltételezését, ahol vele, mint önálló felek állhatnánk szembe, jól-lehet valójában csakis Benne és Tőle bírhatjuk létünket. A keresztény áldozatbemutatás nem azt jelenti, hogy oda-adunk valamit, amit Isten nem birtokol, hanem azt, hogy egész valónkkal elfogadjuk mindazt, amit csak ad, és engedjük, hogy bennünket birtokba vegyen. Cselekedni engedjük Istent bennünk, – ez a keresztény áldozat.

(J. Ratzinger: A keresztény hit. 170).

*

Ne értsem félre:
megváltottságom nem bamba passzivitás. Utána nyúlok,
baldogan magamévá teszem, amit Krisztus szerzett a
keresztfán nekem.

VA

ÖRÜLÖK, HOGY KRISZTUS KÉPVISEL ENGEM

A keresztény kultusz lényege nem különféle tárgyak felajánlásában áll, nem is valaminek a megsemmisítésében, mint azt a 16. század óta mindig újra olvashatjuk a szentmise áldozat-jellegét illető teóriákban. A keresztény kultusz a szeretet teljességét jelenti, amelyet csak az az Egyetlen Egy tudott ajándékozni, akiben Isten szeretete emberi szeretet lett; ő képvisel bennünket, és mi engedjük, hogy bennünket képviseljen.

Ez a kultusz azt kívánja tehát, hogy az önigazolás helyett elfogadjuk Jézus Krisztus értünk felajánlott szeretetét, abban valamennyien egyek legyünk, és így legyünk Vele és Benne igazán imádókká.

(J. Ratzinger: A keresztény hit. 172–173.)

*

Hogy Krisztus képvisel engem – elég sokba kerül neki. Mibe kerül nekem, hogy hagyom általa képviseltetni magam? Mintha ügyvédem menne el helyettem a tárgyalásra? Várom-e beszámolóját a tárgyalásról? Vagy hidegen hagy az egész? Igazi vallásosságom fokmérője talán éppen az, hogy mennyire érdekel ez a képviselet.

VA

KRISZTUS ÉS AZ EGYHÁZ ÁLDOZATA

A katolikus teológiában a mise határozottan áldozat, mégpedig két oldalról is: Krisztus „re-prezentált”, újólag megjelenített áldozata, és mint ilyen önmagában is felajánlás, oblatio, áldozat.

De ennek a felajánlásnak szabatos és helyes jelentése nem az egyház független, autonóm cselekedete, nem pusztán emberi erőből fakadó cselekvés. Hanem isteni erőből és isteni kegyelemből fakad: „bökezű ajándékaiból felajánljuk magasztos Fölségednek”. Mindenestől azzal az erővel visszük véghez, melyet Jézus Krisztus közölt az egyházzal. És amikor az egyház ezt a megemlékezést végbeviszi, azok közösségeként cselekszik, akik a keresztséggel Krisztus testének tagjaivá lettek, akiknek szívében ő már ott lakik a hit által. Ezek gyűltek össze az Ő nevében. Az egyház a megemlékezést az Ő megbízásából, Őhelyette csinálja, annál a tekintéllyel fogva, amelyet az Ő megbízásából kapott, és úgy mint az Ő papságának résztvevője.

A szentmiseáldozatban tehát Krisztus és az egyház együtt munkálkodik. Külső megjelenés tekintetében: valahányszor az áldozati cselekmény megújul, a bemutató pap személye áll előttünk az egyház küldötteként. Mint az egyháznak Krisztustól fölhatalmazott szócsöve kiejti a kenyér és bor felajánlott adományai fölött (a felajánlásnak ezt a módját ismét maga Krisztus határozta meg) a Krisztustól megszá-bott, áldott szavakat. Krisztus szentségi módon működik benne. Ebből a szempontból nézve Krisztus annyiszor cselekszik, ahány szentmisét mutatnak be.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 112–113.)

A megváltást az egyház közvetíti. Ez nem bosszantó tény, inkább öröndetes: nem kell mindent egyedül kiküzdenem.

VA

„KULCSPOZÍCIÓ” AZ OLTÁR ASZTALÁNÁL

A misét az egész egyház végzi, de szükséges hozzá a felszentelt pap szolgálata. Az egyház nem önmagát üdvözíti, önmagát valósítja meg. Az egyház egyetlen megváltója Krisztus; az üdvösség kegyelem. Ezt a tényt fejezi ki a pap szerepe a misében. A pap mint megkeresztelt hívő tagja az egyháznak, egy testvér a Krisztus által megváltott testvérek gyülekezetében; de ugyanakkor a pap felszentelése révén a Krisztus által küldött apostolok testületének tagja és a Szentlélek működésének eszköze, és mint ilyen szemben áll a hívőkkel, mint Krisztusnak, az egyház fejének képviselője. A pap feladata az, hogy Krisztus üdvözítő tettét szentségileg a jelenbe helyezze, hogy így mindnyájan megélhessük azt a valóságot, hogy életünk és üdvösségünk forrása Krisztus, és hogy e forrással eggyé válhassunk.

A pap azonban nemcsak Krisztust, hanem egyben az Egyházat, a hívők közösségét is képviseli; szavai, cselekedetei a misén azt fejezik ki, amit az egész közösség itt tesz és tenni kíván: bemutatni Krisztus áldozatát és egybeforrti vele. A miséző pap mindig mint az Egyház szerve végzi feladatát.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 136–137.)

*

A pilóta vagy buszsofőr hasonlata profán, de találó. Az ő szerepük természetesen elsődleges és nem nyomasztó. Így tekintem oltárunk „funkcionáriusát”. Az ő szerepe éppoly felelősségteljes és kényes, mint a pilótáé. De sohasem öncélúan. Mindig Krisztus közösségének szolgálattevője.

VA

A MISE TRADÍCIÓ

Tradicionálisak istentiszteleti termeink, még akkor is, ha e templomok modern stílusúak. Tradicionálisak a ruhák, az imák, a liturgikus formák, minden reform ellenére is. Tradicionális a szónok mondanivalója, aki régi dolgokból és eseményekből akar a ma számára újat előhozni. Már a misének ősi neve is ezt fejezi ki: sacra traditio. A liturgia tudománya is nagyrészt a történettudomány egy ága. – A misének éppen ez a tradícióhoz való kötöttsége nagy teherterhelés az ifjúság, a jelen és a jövő felé.

De kérdezzük egyszer fordítva!

Tud-e egyáltalán az ember a tradíciótól szabadulni? Az ember-tudományok azt vallják, hogy az ember tradíciók tömkelege: őseink, elődeink népének, rokonságának, családjának öröksége lappang benne, és készletként szinte a cselekvésre. Tradíciótól függetlenül élni és cselekedni olyan erőlködés, mint csontváz, csontrendszer nélkül élni akarni.

Mindenesetre a tradíció nem csontosodhat meg, nem lehet élettelen, értelmetlen. Tudni kell, mi áll mögötte. A tradíciót nem önmagáért, muzeális értéke miatt kell megszerettetni, hanem azért, mert a mai életnek is elválaszthatatlan hordozója.

A mise tradíció. Nem is lehet másképp. Ez adja nyugalmat, biztonságát, gyökerét, és a gyökerek addig a mélységig hatolnak, ahol és amikor: Christus mysterium suum tradidit.

(Th. Schnitzler: Was die Messe bedeutet. 38–40)

*

Nem magamtól születtem. Életemet messze elődöktől kaptam. A tudásom javát is másoktól vettem át. Ritka az olyan közvetlen találkozás Krisztussal, mint Pál apostolé volt. Áldom szüleimet, akik bevezettek a krisztusi élet világába. Vajon én hány valakinek adtam át, amit a misében kaptam?

VA

A MISE GYÜMÖLCSEI

A kései középkor óta az a hit, hogy a szentmiseáldozat szükségképpen és mindig lelki nyereséget hoz a résztvevőknek, a mise gyümölcseiről szóló tanításban fogalmazódott meg.

Világos, hogy minden imádság elsősorban annak válik javára, aki imádkozik; ugyanígy az is, hogy az egész egyháznak mindig javára válik valamelyik tagjának imádsága; mindenekelőtt pedig javára válik annak, akiért imádkozunk. Ugyanilyen világos, hogy az ilyen ima ereje és hatékonysága korlátolt, mint minden emberi igyekezeté.

A mise értéke és valóságos hatékonysága önmagában véve ugyanaz, mint a benne újra megjelenő keresztáldozaté. Következésképpen önmagában határtalan, határát csak az ember befogadóképessége, a befogadó fölkészültsége szabja meg: a résztvevők „hite és buzgósága”. – A mi befogadó képességünk, mint esetleges lényeké, korlátolt.

Az ima végső sikere nem az imádkozón áll, hanem Annak szabad akaratán, aki a kegyelmet adja.

Végül is akiért a misét felajánlják, sőt mindazok, akik részt vesznek mindenkori felajánlásában, aszerint kapják meg gyümölcseit, amilyen a magatartásuk és készségük. Ez egyaránt áll a celebránsra, a többi jelenlevőre vagy azokra, akik szándékukra mondatják a misét.

(J. A. Jungmann: A szentmise. 148–149.)

*

„Nem sok értelme van annak, hogy erőltessük a különböztetést változó értékű gyümölcsök között, vagy világos kategóriákba rendezzük a különböző hatásfokokat. Mert aki a kegyelmet adja, nem szorul computerre”. Ezért sokkal inkább fogadjuk kitárulkozó szívvel és ráhagyatkozó lélekkel kegyelmét, hisz „Istent nagylelkűségben sohasem lehet felülmúlni”.

VA

JÉZUS, JAHVE SZOLGÁJA, AZ ÚJSZÖVETSÉG MEGTESTESÍTŐJE

Jézus cselekedete a kenyérrel és borral szimbolikus, prófétai tett; szavai ezt világosan kimondják: a megtört, szétosztott kenyér azt jelenti, hogy Jézus odaadja önmagát, életét; a szétosztott piros bor meg azt jelenti, hogy a vére kiontása által „vértanúvá” levő Jézus maga az újszövetség megtestesítője, aki által a sokaság bocsánatot nyer. Az „adatik”, „kiontatik” igék szenvedő alakja a zsidó szokás szerint valószínűleg Istent idézi fel, mint a történés végső okát. Végső soron az Atyaisten akarata vezet ahhoz, hogy Jézus élete áldozattá lesz, és vére hullik. Nem mintha Isten a szenvedést és a halált mint olyat kedvelné. Az Atya parancsa Jézushoz csak ez volt: légy szeretetem kinyilatkoztatója a végletekig. Ennek a parancsnak megtartása vitte Jézust a keresztre, mert ezt a szeretetet nem akarta, sőt veszélyesnek tartotta a világ; aki pedig szeret, sem megfutamodni, sem megalkudni, sem erőszakkal védekezni nem tud. Jézus tehát az utolsó vacsora prófétai tetteivel magára vállalja az izajási „Jahve Szolgájának;” szerepét. Nem az áruló tanítvány, nem a papság dorongos pribékjei, nem a furfangos főpap, nem a gyáva Pilátus, nem a kegyetlen hóhérsereg indítja el a passió drámáját. Még mielőtt ők megjelenének a porondon, Jézus már fölajánlotta életét, már megrajzolta halálát. „Senki sem veszi el életemet. Én adom oda” (Jn 10, 17–18).

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 35–36.)

Engem bizonynyal csak „utolér” a halál. Esetleg szerencsétlenség „ér”. Sorsunkra kevesen mondjuk rá előre az Amen-t. Pedig ez megajándékozna bennünket azzal a fennkölt nyugalommal, amellyel Krisztus áll bírói előtt, viseli az otrombaságokat és embertelenséget. Ennek az „előzetes Amen”-nek benső egyensúlyom lenne nagy ajándéka.

VA

JÉZUS A SZÖVETSÉGI ÁLDOZAT

„Ez a vér a szövetség”, – mondja Mózes. „Ez vérem, a szövetség”, – mondja itt Jézus. A szavak pontosan egyeznek, csak a birtokos személyragot fűzi szavaihoz Jézus, ami döntő változást jelent. Az újszövetség megkötése már nem az állatok vére által történik, hanem Jézus vére, Jézus életáldozata révén.

Jézus nemcsak egy szimbolikus tett által akar valamit mutatni tanítványainak, hogy tudniillik ő a Jahve Szolgája, a megtestesült újszövetség, az újszövetséget megkötő áldozat stb., hanem mindenekfelett adni akar nekik. Ezért választotta a kenyeret és a bort. Ezért töri meg a kenyeret, hogy mindenkinek jusson, ezért nyújtja a kelyhet, hogy mindenki igyék. Mind a négy szöveg különböző módon aláhúzza ezt a tényt: „Vegyétek”. „Vegyétek, egyétek”. „Igyatok ebből mindnyájan”. „Mindnyájan ittak”. Ami itt történik, nem csupán oktatás, hanem részesedés.

Itt jutottunk el az utolsó vacsora értelmének központjához. Jézus új szövetséget alapít, és az új szövetséget megkötő áldozat evése és ivása által akarja tanítványainak adni az Újszövetség kegyelmét. Ámde az Újszövetség áldozata csupán egy: maga Jézus. Ha tehát Jézus az újszövetség áldozatának evése, ivása által akarja az embereket részesíteni a szövetség kegyelmében, csak egy módja van rá: önmagát kellett étellé, itallá tennie. És Jézus pontosan ezt teszi. Szavának erejével a kenyérforma lényegvalósága ő maga lesz. A borforma lényegvalósága is ő maga. Őt eszik, őt isszák a tanítványok, és őbenne az Újszövetséget.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 39–40.)

*

A „szövetség” a közösség és Isten között áll fenn. De bennem és hívő testvéreimben tudatosul. Ha tudatosul...! Azért is hangzik el az „új és örök szövetség” az átváltoztatás szavaiban, hogy valóban tudatosuljon bennem.

VA

EUKARISZTIA: FONTOS VAGYOK AZ Ő SZEMÉBEN

Az „értetek” szó szintén nagyon fontos. Jézus, bár tanítványainak adja a testének és vérének mondott kenyeret és bort, nem azt mondja: „nektek adom”, hanem „mely értetek adatik”, „értetek kiontatik”. Jézus életáldozata nem más, mint az ő visszatérése végtelen, engedelmes szeretettel az Atyához; és ez az áldozati visszatérés válik a tanítványok és minden ember javára: „értetek”. „Jó nektek, ha én elmegyek, mert elküldöm a Szentlelket. Elmegyek, és ha újra eljövök, magamhoz veszek titeket” (Jn 16,7; 14,3). Jézus által az Isten értünk való Istenné lesz.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 37–38.)

*

Ezt az „értem” szót akkor ízlelem, ha folyton „ kozmikus méreteken” gondolkodom. Ha a kozmoszban tudatosítom, hogy porszem vagyok. De a kozmoszt is úgy élem át, mint porszemet Istenhez viszonyítva. Ez a kicsinységünk adja számomra a sokszor hallott „értetek” súlyát. Ez tudatosítja: nem magától értetődő, hogy Isten értem valamit tett. A másik dimenzió: fontos-e Ő az én szememben? Mit teszek én „Érte” és másokért? Mit teszek hitemért, egyházamért? Az elhagyott gyermekekért? A szomszéd magányos öregért?...

VA

AZ EUKARISZTIA A LEGNAGYOBB ÖNZETLENSÉGBŐL SZÜLETETT

Nincs „önzetlenebb” valami, mint az étel és az ital: önmagát feloldva válik vérünnké, táplálja testünket. Ha Jézus életében csak egy cseppnyi önkeresés is lett volna, képtelen lett volna kiejteni az utolsó vacsora hathatós szavait. Jézus egész életében készült e szavak kiejtésére. Egész élete nem volt más, mint odaadottság. Nem tart fenn a maga számára semmit. Mindenét mindig csak adni tudja. És holnap oda fogja adni utolsó szál ruháját, utolsó csepp véré, életét, mindenét. Csak ilyen ember fejezheti ki létét úgy, hogy étellé, itallá teszi magát. Minden más embernél ez hazugság lenne. Csak nála, az egészen odaadottnál fenséges igazság.

Jézus mint áldozatot nyújtja oda magát tanítványainak. Még vére nem hull, még teste nem vonaglik a halál kínjában, de – mint szavai világosan mondják – a kenyér halálra szánt testének, a bor kiontott vérének jele. E jelekben van jelen ő maga; e jelekben fejezi ki szívének följánlását. Egyedülálló „szentségi” áldozat ez: benne Krisztus keresztje, az életadó kereszt ragyog fel a szentségi jelekben, amelyekben maga Krisztus van jelen, és fejezi ki egész léte értelmét.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 40–41.)

*

Rengeteg nehézség hozható fel az eukarisztiával kapcsolatban. Igazában a kételyek fő oka nem intellektuális. Sokkal inkább, hogy az önzés miliójében elképzelhetetlen az az önzetlen szeretet, ami az eukarisztia levegője. – Szeress önzetlenül és megérted!

VA

A LÉLEKKEL TELT LITURGIA ISTEN DICSŐSÉGÉT SZOLGÁLJA, DE EGYBEN EMBERTÁRSAINK SZOLGÁLATÁRA IS KÉPESÍT

A mise nem gépiesen üdvözíti az emberiséget. Az eukarisztikus cselekmény tapasztalható élménye által, valamint az abban működő Krisztus benső, szentléleki, kegyelmi tevékenysége által a mise arra ösztönöz, hogy Krisztus módjára Istennek adjuk magunkat, és megnyíljunk a velünk egy asztalhoz járuló testvérek és minden ember felé. Az ilyen Istennek adás és megnyílás azonban nem valósul meg az ember akaratának hozzájárulása nélkül.

Az embernek megvan az a félelmetes képessége, hogy visszautasítsa vagy elhanyagolja ezt a kegyelmi ösztönzést. Ha ez az eset, az ilyen ember számára a mise és a szentáldozás által nyújtott kegyelmi ösztönzés kárba veszett. De ha az ember enged ennek az ösztönzésnek, és mindig mélyebben belesodródik Krisztus lelkületébe, akkor számára a vasárnapi (vagy mindennapi) misék egyre jelentősebbekké válnak: minden mise által növekszik benne a krisztusi életre való lelki készség, és az a nagyobb lelki készség alkalmassá teszi arra, hogy számára egyre gyümölcsözőbbé váljék. Így valósul meg egyre tökéletesebben a szentmise lényeges, alapvető hatása: a hittel, szeretettel történő valóságos egyesülés Jézus önátadó életáldozatával, amely a világminőség és az emberi történelem központja.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 138)

A szentmise mint istentisztelet meg tudja ragadni az embert. De ahhoz szükséges, hogy lélekkel telt, élő, eleven liturgia legyen. Ünneplés, mely örömet és vigasztalást nyújt. Méghozzá a liturgia lényegének mindkét értelmében; mint Isten szolgálata az emberen és mint az ember szolgálata Isten szándéka, lelkülete szerint.

VA

EGYSZER S MINDENKORRA

Krisztus rendelése szerint az eukarisztia rendelése a hívő Egyház találkozása Krisztus halálával és feltámadásával.

Krisztus e rendelésének célja az, hogy az Egyház Krisztus testévé épüljön. Magának Krisztusnak nincs szüksége arra, hogy újra meg újra kifejezze önátadását, hiszen az már tökéletesen kifejeződött és beteljesedett egyszeri halála és feltámadása által. De szüksége van erre az egyháznak, az embereknek. Hiszen az ember üdvössége azáltal valósul meg, hogy személyesen vesz részt Jézus áldozatában, és azt tudatosan és szabadon magáévá teszi.

A hívő Egyház, a hívők teljes közössége üli meg, cselekszi meg a Szentlélek erejéből a misét. Az egész szentmise a hívők egybegyűlése, a könyörgések Jézus megszentelő szavainak ismétlése, az eukarisztikus színek, a felajánló áldozati ima, a szentáldozás stb. mind azt fejezik ki, hogy itt egy hívő egyházi közösség eggyé forr Jézus életáldozatával, hogy „szent közösségben Istennel egyesüljön”. Minthogy pedig Jézus, az őt betöltő Szentlélekkel egyetemben jelen van, a szentmise hathatósan megvalósítja azt, amit kifejez.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 134, 135, 136.)

*

A „minden kor”-ban benne van az én korom, az én századom is. Éppannyira Krisztusé az én századom, mint az, amiben járta a Szentföld útjait, s hordozta keresztjét.

VA

MEGVÁLTOTTSÁGOM A „MÁR” ÉS A „MÉG” FESZÜLTSGÉBEN ÉLI ÁT A VALÓSÁGOT

Minden mise eszkatologikus ünnep. Azt a krisztusi áldozatot ünnepeljük benne, amely már céljához ért Isten örök szentélyében; az a Krisztus képezi középpontját, aki halála által bevonult feltámadásának dicsőségébe. Ezzel a Krisztussal való egyesülésünk által már most miénk az örök élet, mert az örök élet nem más, mint Ő. Az úrvacsora az a közös asztal, amelyhez minden hívő hivatalos faji, nemi, társadalmi, politikai, vérmérsékleti stb. különbözőségekre való tekintet nélkül, és így előképe annak a testvéri közösségnek, amely az Atya házába hozza majd össze Isten egész népét.

Az eukarisztia megülésekor élénken tapasztaljuk azt a feszültséget a „már” és a „még” között, amely a vándorló Egyház eszkatologikus jellegzetessége. Már itt van valóban közöttünk Krisztus, de szemünkkel még nem láthatjuk; már egy testté egysít az egy kenyér, de még távolról sem tökéletes a Krisztussal és egymással való egységünk; már a Krisztus-út járására lendít általa a Szentlélek, de még el-elmaradozunk a vándorlásban; már átlényegült a kenyér és a bor a Feltámadottba, és már átváltoznak az áldozók Krisztus testének tagjaivá, de az a nagy átváltoztatás, amelynek ostyája az egész világmindenség, még csak kezdeténél van: ennek a nagy átváltoztatásnak véghezviteléhez szükség van a világtörténelem egész tartamára, szükség a világ összes energiájának krisztusítására.

(Nemeshegyi P.: Az eukarisztia. 142.)

*

Lényemet a maga valóságában fogadom el. Ha férfinak születtem, férfi voltomat. Ha nő vagyok, női mivoltomat. Megváltottságomat is abban a keretben fogadom el, amiben föl kínálta nekem Krisztus.

VA

AZ ÜDVÖSSÉG TERVE

Áldott legyen az Isten, Urunk, Jézus Krisztus Atyja, aki Krisztusban minden lelki áldással megáldott minket fönn az égben. Mert őbenne választott ki bennünket a világ teremtese előtt, hogy szentek és feddhetetlenek legyünk előtte. Szeretetből eleve arra rendelt bennünket, hogy Jézus Krisztus által – akarata szerint – gyermekeivé legyünk; hogy magasztaljuk fölséges kegyelmét, amellyel szeretett Fiában jóságosan megajándékozott minket. Őbenne nyertük el a megváltást a vére árán és bűneink bocsánatát bőséges kegyelme folytán, amelyet végtelen bölcsességében és megértésében gazdagon árasztott ránk. Tudtunkra adta ugyanis akaratának titkát, azt az előre meghatározott jóságos tervét, hogy elérkezik az idők teljessége, és Krisztusban mint főben újra egyesít mindent, ami a mennyben és a földön van. Igen, mi is őbenne nyertük el az örökséget annak végzéséből, aki mindent szabad elhatározása szerint tesz. (Ef 1,3–11)

Szent Pál apostol rámutat arra, hogy Isten nem ötletszerűen vagy különösebb elgondolás nélkül hajtja végre megváltásunkat, hanem „tervet dolgoz ki” megmentésünkre. Ez a terv valóban méltó Istenhez: Krisztusban mindent egyesíteni akar, Krisztus által mindent magához akar vonzani. A terv már kész, a megvalósítás már megkezdődött, s a nagy mű befejezésének határideje: az emberi történelem vége. A megváltás ereje fokozatosan hatja át a világmindenséget. – Isten nagy tervének tudatában nem szabad rövidlátó emberi tervecskéinkkel zaklatni Istent, azokért kunyerálnunk. Legmélyebb fohászunk ez legyen: Teljesedjék rajtam is a te terved!

BE

AZ EMBER TITKA ISTENBEN

Azt írja Wolfhart Pannenberg: ahol az Isten titka iránti érzék elhalványul, ott az emberkép elferdülésével vagy legalább is lealacsonyításával kell számolnunk. A megtestesülés isteni igazságában Isten valósága és az ember léte és mivolta egymáshoz fonódnak, ezért Isten megértése és az emberkép értelmezése többé nem választható el egymástól: az ember Isten hasonlóságáról való biblikus meggyőződésünk Jézus alakjában találja meg mértékét. Az emberről beszélni – Rudolf Bultmann híres mondása szerint – annyit jelent, mint Istenről beszélni és fordítva. Ezzel természetesen nem azt állítjuk, hogy az Isten és az ember egy és ugyanaz, hanem azt jelentjük ki, hogy az Isten és az ember valósága Jézusban egészen sajátos egyéni módon, „osztatlanul és elválaszthatatlanul” együtt vannak, és ezzel eldölt, hogy ki az Isten és mi a rendeltetése az embernek. Ez annyit jelent, hogy ki kell tudni mutatni, amit Isten a kinyilatkoztatásban kijelent önmagáról és az emberről; ez határozza meg és formálja az emberiséget. Ha nem lehetne kimutatni a kinyilatkoztatás révén az emberről nyert sajátos vonásokat, s ha el kellene azt fogadnunk, hogy az ember mindig és mindent tudott és tud saját magáról, akkor hitvallásunknak nem volna más értelme, minthogy csak olyan belső igényből jöhetne, amely a tapasztalat valóságának nem tudna megfelelni.

(H. G. Koch: *Menschwerdung*, Herder Korrespondenzblatt, 1978. 590)

A názáreti Jézus valóban megmutatta nekünk, ki és milyen az Isten, de ezzel az emberről is kimondta a végső szót. Csak úgy érthetjük meg saját magunkat igazán, ha Isten végtelen valóságába, ami azonos a végtelen szeretettel, dobjuk bele magunkat. – A szentek mélységes emberisége nem emberfelettség. hanem emberi teljesség.

CsJ

HISZEK JÉZUS KRISZTUSBAN

Az Ószövetség végeredményben függőben hagyja az ember jövődjének kérdését. Csak Krisztussal, az emberrel, aki „egy az Atyával”, – az emberrel, aki által az emberi lény belépett Isten örökkévalóságába, – tárul fel véglegesen az ember jövője. Először benne, a „második Ádámban”, lesz alkalmassá a megválaszolásra a kérdés: milyen maga az ember? Krisztus egészen és minden tekintetben ember: ennyiben benne jelenik meg az a kérdés, mi vagyunk mi, emberek? Egyszersmind azonban Ő Isten hozzánk intézett szózata, „Isten Igéje”. Az Isten és ember közötti párbeszéd, amely a történelem kezdete óta folytatódik, Őbenne új állomásához érkezett: benne az Isten Igéje „testté lett”, valósággal lebocsátkozott egzisztenciánkba. Ha pedig Istennek az emberrel folytatott dialógusa az életet jelenti, ha igaz az, hogy Isten társa ebben a dialógusban éppen általt nyer életet, hogy az Örökkönélő őt nevén szólította, – úgy mindez annyit jelent, hogy Krisztus, mint Isten hozzánk intézett Beszéde, maga „az Élet és feltámadás” (Jn 11,25). Továbbá azt jelenti ez, hogy a Krisztusba való beavatottságunk – vagyis a hit – különleges értelemben belépés abba létbe, amelynek alapja Isten irántunk való szeretetteljes ismerete, és ez maga a halhatatlanság: „Aki hisz a Fiúban, annak örök élete van” (Jn 3,15 sk, 3,36. 5,24).

(J. Ratzinger: A keresztény hit, Bécs, 1977. 213–4)

*

Az örök Igével különlegesen egyesít a szentáldozás, a Szentírás olvasása, az embertestvér szolgálata és a kereszt-hordozás. Ebben élem a hitet az Egyházban.

BZ.

KRISZTUSRÓL ÉS A MEGVÁLTÁSRÓL SZÓLÓ TANÍTÁS EGYSÉGE

A Krisztusban való hit történelmi fejlődése során láthatóan ketté vált, amit általában „krisztológián” és „szotérológián” szoktak érteni. Az első jelentette a Jézus létéről való tanítást, mint ontológiailag kivételes esetet, amelyet egyre inkább elszigeteltek önmagában, és így valami rendkívüli, érthetetlen, egyedül Jézusra korlátozott spekuláció tárgyává változtatták át. Szotérológián pedig a megváltásról szóló tanítást értették: miután az ontológiai rejtvényt taglalták, hogy tudniillik miként lehetséges Isten és ember egysége Jézus Krisztusban, ettől egészen különállóan tették fel a kérdést: mit tett tulajdonképpen Jézus, és hogyan érint bennünket tettének hatása. Az a tény, hogy a két kérdés megszűnt egymással kapcsolatban lenni, hogy a személyt és művét külön foglalták gondolatmenetekbe és értekezésekbe, végül is mindkettő érthetetlennek és lehetetlennek tűnt.

Bonyolulttá vált mindkét teória, éppen azért, mert elfelejtették, hogy csak egymással való egységben lehet ezeket megérteni.

A dolgok egészen másként mutatkoznak, ha ahelyett, hogy Jézus művét személyétől elválasztanánk, belátjuk, hogy Jézus Krisztusnál nem valami tőle különálló tetről, teljesítményről van szó.

(J. Ratzinger: A keresztény hit. 138, 140.)

*

Hit és élet, tudás és gyakorlat, elmélet és megtapasztalás, ismeret és magatartás két különböző dolog. De nem szabad elválasztanom magamban a Jézusról való ismeretemet és iránta való szeretetemet, a róla való tudásomat és a szerinte való életemet. Nem futhat a kettő egymás mellett párhuzamosan, de idegenül, főleg pedig nem ellentétesen. Krisztusban való hitem és a szerinte való életem egysége szükséges!

VA

MINTA-EMBER VAGY EMBER-MINTA

Milyen távlat tárul elénk, ha kulcsként a Szent Pál-i gondolatot követjük, amely úgy értelmezi számunkra Krisztust, mint a „végső embert” (eschatos Ádám – 1 kor 15,45) – a végérvényesen megvalósuló embert, aki az ember számára megnyitja azt a jövőt, amelyet az jellemez, hogy nem pusztán ember, hanem egységként él Istennel.

A keresztény hit a Názáreti Jézust az ember mintaképének, ősmintájának tartja, – még így lehetne legjobban az előbb említett Szent Pál-i fogalmat, amelyet az „utolsó Ádám” kifejez, szabatosan lefordítani. Ám éppen, mint az ősminta, az iránymutató ember, túllép az emberi lét határán; csak ezáltal lehet igazán az emberiség példája. Az ember ugyanis végső soron a Másik, az igazán Más, vagyis Isten számára van rendelve: annál inkább önmagáé, minél inkább az egészen Más, az Isten sajátja. Ennek megfelelően akkor lesz egészen önmaga, ha megszűnt önmagában állni, magába zárkozni és magát állítani, vagyis ha megnyílik Isten felé.

Jézus Krisztus pedig az az ember, aki teljesen túlhaladta és így igazán eljutott önmagához.

(J. Ratzinger: A keresztény hit. 140–141.)

*

Önmagamat csak akkor tudom értékelni, ha máshoz viszonyítom. Tömegemberben ez úgy mutatkozik, hogy mások után fut, divatbolond. A keresztény is Más után fut. Krisztushoz igazodik. Vajon az evangélium a „divatlapom” és Krisztus az életmintám?!

VA

AZ ÚJ ÉLET KRISZTUSBAN

Az isteni kegyelem és az ember önelhatározása folytán a Krisztusban újjá születettek új, üdvösséges életkapcsolatba lépnek Istennel, amely Jézus szavai szerint egyenlő az Isten országába való beiktatással. A természetfölötti életáramlás csak a bűnös ember mélyreható átalakulásával, átváltozásával lehetséges. Az átváltozás a keresztyén hit egyik legfontosabb fogalma. Az Oltáriszentség mögött lényegi átváltozás áll. Krisztus feltámasztása átváltoztatással történt, és átalakulás megy végbe minden egyes esetben, amikor valaki Krisztusban új életet kezd, vagyis hitében újjászületik. Az Isten nyájába való beiktatás ugyanaz, mint Istennek a Krisztusban megkötött „új szövetségének” tagjává lenni. A Szentírás és a szentatyák szerint Krisztussal új korszak, új éra kezdődött az emberek történelmében.

Ha valaki Jézus Krisztusban él, új teremtés (2 Kor 5,17). Az ilyen embernek új lelke van, és nem kell aggódnia, ha a külső ember szenved és talán érzi életének a végét közeledni. Napról napra megújul (2 Kor 4,16). Az új ember azért más, mint a régi, mert a megigazult ember Krisztus és Isten képét hordozza magában. A krisztusi megújulás az egyes emberen túlnyúlva az egész emberiségre irányul. Történelmet átfogó kozmikus kihatású. (Gal 6,15). A szentatyák határtalan lelkesedéssel írnak a megváltott világról. Alexandriai szent Kelemen: „A teljes, vagy így ismondhatjuk: totális Krisztus már nem osztható fel. Ő nem barbár, nem zsidó, nem görög, nem is férfi vagy nő, hanem az új ember, a Szentlélek által átalakított ember.”

(M. Schmaus: *Der Glaube der Kirche*, München, 1970. 571)

*

A liturgia a Krisztussal való kapcsolatot három kifejezéssel írja le: Krisztus által, Krisztussal és Krisztusban. Minden misében e szavak külön élményt jelentenek, s mutatják kapcsolatunkat a mennyei Atyával.

CsJ.

KRISZTUSSAL EGY ÚTON

Ha Krisztussal azonosak és egyek leszünk, akkor életünk nem Krisztus utánzását jelenti, hanem valóban követését. Így nem kell Jézus útját járnunk, hanem a saját utunkat az ő nyomdokaiban. Jézus történelmi megjelenésének és történelmi alakulásának mozgalmasságát, alakulását és kibontakozását kell figyelni. Ha e konkrét történelmi valóság középpontja felé hatolunk, előre és mélyebbre, az Atyával való egybekötöttségünk és az emberek üdvösségére való küldetésünk tényére találunk rá. A megtestesülésből elinduló emberi értelmezés középpontjában szintén a személyiség és a másik emberért való jelenlét domborodik ki. A személyiség ebben az összefüggésben a mással össze nem cserélhető, más által nem helyettesíthető egyedülvalóságot jelent; másrészt azt is magában foglalja, hogy ez az egyedi ember nem valósíthatja meg önmagát, ha saját magában és saját magánál marad, hanem csak úgy, ha megnyílik a másik ember számára...

Isten emberré levésének hitvallása magában foglalja a helyes szabadság-fogalom értelmezését is; az ajándékba kapott szabadság eszméjéről van ugyanis szó, arról a szabadságról, amely nem az ember tulajdona és sajátja, hanem oly mértékben kapja és részesedik benne, amilyen fokban megérti, hogy megnyitottságát semmi sem töltheti be véglegesen, amit már elért, és még el tudna érni. Talán így értjük meg, hogy Isten nem az emberi szabadság konkurrens, hanem maga a megszabadító szabadság.

(H. G. Koch: Menschwerdung, Herder Korrespondenzblatt, 1978. 590)

*

Éreznem kell: az Úr nyomdokaiban járni annyit jelent, mint minél többször és minél őszintébben megnyitottnak lenni, és áldozatosan az emberek közé lépni, hogy a másikat Istenhez vezethessem. Hídnak kell lennem Isten és a rám bízottak között.

CsJ

EPIFÁNIA

Krisztus megjelenéséről 1970 vízkeresztjének ünnepén ezt mondta VI. Pál pápa a Szent Péter téren egybegyűlteknek: „Epifánia annyi, mint megnyilatkozás. Krisztus megnyilatkozik a világnak.

Manapság különös vallási jelenségnek vagyunk tanúi. A tudománytól vezetett mai ember vallási érzéke meggyengült. És az egész emberiség valamiféle „lelki éjszakán” megy keresztül.

Egyesek Isten haláláról mernek beszélni. Nem! Az Isten nem hal meg! A Nap nem sötétül el! A mi látásunk gyengült meg! A tudományos ismeretek elvakították. És ezért nem vesszük észre az isteni Napot.

Krisztus mint fénysugár, mint csillag jelenik meg ebben a valószínűtlen éjszakában.

Akik fel tudják fedezni Őt, akik fel tudják ismerni, akik hisznek benne, – azoknak új világosság támad.

A hívőknek nemcsak a természetfeletti világ, nemcsak az Isten országa világosodik meg, hanem ez a földi világ is: egész földi életünk”.

(Magyar Kurir 1970. év 15. szám.)

A hit éjszakájában a kozmikus Krisztust, a világ világosságát állította a technikai tudomány rakétáitól elvakult és elvakított emberiség elé az Ő földi helytartója. Krisztust, aki ott ragyogott a világlétesülés kezdetén, mint teremő erőforrás és az isteni szeretet tüzlángolása. Ahogy a szeretett tanítvány sas-szárnyalású lelkével látta: „Kezdetben volt az Ige... És Isten volt az Ige. Minden Őáltala lett. És nélküle semmi sem lett. Benne élet volt. És az élet volt az emberek világossága. A Világosság a sötétségben világlt, de a Sötétség nem fogadta be.”

Mi fogadjuk be, és vezessük hitünk, fényével, a sötétben járókat is a krisztusi igazság útján az életbe.

SS

DIAFÁNIA

Teilhard de Chardin egyik legbizalmasabb levelében ezt írta Leontine Zantanak:

Azt hiszem, hogy az emberiség nem fogja szenvedélyes szeretettel szeretni Istent, mielőtt meg nem mutatják neki Őt annak a mozgásnak végpontjaként, amely meghosszabbítja konkrét valóságkultuszukat, de nem szakít ki belőle. Ó, a Valóság nagyhatalmú volna, hogy kiragadjon egoizmusunkból, ha csodálatos nagyságában tudnánk meglátni.

Árassza el szívünket a titokzatos Diafánia. (Ezt a szót jobban szeretem, mint az Epifániát.) Az egyetemes Krisztus ragyogja át a dolgok egyetlen és legértékesebb mélyét, hogy velük hasson mireánk, s vonzzon közös csúcspontjuk felé.

A föld pedig, ha bekapcsoljuk egyesülésünkbe, még nagyobb szeretet felé visz el.

Egy-két évszázad múlva az emberiség egyet fog érteni abban, hogy egyensúlyának, haladásának szerves föltétele az, hogy hisz Istenben, egy végleges és abszolút végpontban, amely magával sodor minket.

(Levelek 25.)

Ha egy szent szót szabad egy kissé módosítanunk, azt mondhatjuk, hogy a kereszténység nagy misztériuma nem éppen Isten megjelenése, hanem átsugárzása a világmindenségen. Igen Uram, nemcsak a ráeső fény, hanem a beható sugárzás. Nem a te Epifániád Jézus, hanem a Te Diafániád, átragyogásod a világon. (Az Isteni Erőtér.)

*

A világnak szüksége van mindkettőre. El kellett jönnie Krisztusnak, meg kellett jelennie látható alakban is, hogy felragyogjon az egész világ előtt az Ő isteni dicsőségének a fénye. Így teremtette ujja a jónak alkotott, de az emberek által siralomvölgyé változtatott földet. Így váltott meg bennünket a bűn büntetésétől. Így adta vissza nekünk halálával az Örökéletet.

(SS)

A MODERN HITETLENSÉG

Ennek forrását abban a jogtalan szakadásban kell keresnünk, amely a reneszánsz óta a kereszténységet fokozatosan elválasztotta attól, amit az emberiség természetes vallási áramlatának nevezhetnénk.

A mai világ azonban nem gyökeresen hitetlen és vallástalan. Csak a természetes imádási képessége jelenleg olyan világegyetem felé sodródik, amelyről azt véli, hogy ellentétben áll a keresztény Istennel. S valamiféle világvalláshoz fordult, amely az egyén fölött az egésznek elsőbbségét hirdeti. S hisz az emberi erőfeszítés egyedüli értékében és lehetőségében. Az ellenállás igazi oka, hogy az emberek már nem ismerik föl mibennünk a saját vallási és erkölcsi eszményképüket. S ezért valami jobbnak a reményében eltávolodnak tőlünk.

E modern hitetlenség orvoslásaként meg kell nekik mutatnunk, hogy a kutatásaink során élénktároló világ-mindenség egyáltalán nem homályosítja el a keresztény Istent, hanem arra vár, hogy ez az Isten alakítsa át és teljessítse be. Hát nyissuk meg szellemünket és szívünket az új szempontok és új remények előtt, hogy kezünkbe vegyük s aztán kereszténnyé tegyük őket. Kereszténységünk győzelmi jelének, a keresztnek ne csak az árnyékát vetítsük eléjük, hanem a fényét sugározzuk rájuk.

A modern humanizmus vallási vágyai szánalmasan homályosak és fejletlenek. Nekünk kell szóval és tettel megmutatnunk, hogy egyedül Krisztus konkrét valósága képes arra a szilárd szervezésre, amely megváltja őket is.

Ha a keresztények meg fogják mutatni nekik, hogy ők az elsők az emberek között a földi értékek megszentelésében is, és elől járnak a jövő felé törő utakon, akkor Krisztus előtt ők is leteszik a fegyvert.

(Teilhard de Chardin:
Tudomány és Krisztus, 151–155.)

*

S akkor beteljesül az Üdvözítő Megváltó terve: Ő lesz egyedül mindenben és mindenkiben! (SS)

VILÁGOT EMELŐ KAROK

Az első karácsonyt megelőző korokból sem hiányzik Krisztus, Hatalmas befolyása járja át őket. Fogantatását készítik elő a kavargó kozmikus tömegek. És számára rendeződnek a bioszféra első életárjai. Születésének előkészítése miatt gyorsul meg az ösztön fejlődése. S a földön érte feslik ki a gondolat virága.

Balगत módra ne boráinkozzunk meg amiatt, hogy időtlen időkhig kellett várnunk a Messiás eljövetelére. Hogy Jessze törzse kihajthasson, s az Emberiség kivirágozzék, ahhoz sok minden kellett: az ősemler gigászi és névtelen küszködése; Egyiptom hosszan érlelődő szépsége; Izrael nyugtalan várakozása; a keleti misztikák lassan felszálló illata; a görögök agyonfinomult bölcsessége.

Mindez az előkészület kozmikusán, biológiaiilag szükséges volt, hogy Krisztus az emberiség színpadára léphessen.

S mindezt a munkát az Ő lelkének aktív és teremő hajnala serkentette. Mert ez az emberi lélek volt kiválasztva, hogy új élettel járja át a mindenséget.

Amikor Krisztus megjelent Mária karján, az egész világot emelte magasba.

(Teilhard de Chardin:
[Világmindenségem, 1924. március 25.]

*

Ez a fölmérhetetlen nagy igazság csendül ki a kedves karácsonyi énekünkből is:

„Mária karján égi a fény,
Isteni Gyermekek, Szűznek ölen.”

És Mária akkor valóban az egész világot emelte a földről égi magasságokig. Az angyalok Betlehemben nemcsak az isteni Gyermekek dicsőítették, hanem az emberek köszöntésében mindenekelőtt az Istenanyát is, az ég és föld királynőjét.

(SS)

KRISZTUS KÖT ÖSSZE EGYMÁSSAL

Az élet megszentelésekor Isten nemcsak bőségesebben árasztja ránk teremtő befolyását. Saját maga száll le művébe, hogy megszilárdítsa egységét. Meg is mondta, hogy Ő maga teszi meg ezt.

Akik igazán szeretik egymást, azok között Ő jelenik meg, valamiképpen megszületik, szeretetüket szilárd kötelékként tartja össze.

Maga Isten – személyesen – bukkan fel az egyszerűvé lett világ szíve mélyén. S az ily módon istenivé lett mindenség szerves mintája Jézus Krisztus, aki vonzó szeretetével és eukarisztiájának hathatós erejével önmagába gyűjt minden egységesítő erőt.

Krisztus köt össze és nyilatkoztat ki minket egymásnak. Amit szavaimmal nem vagyok képes megmagyarázni testvéreimnek, azt Krisztus nálamnál sokkal jobban megérteti velük. Amit szívem nyugtalan és tehetetlen vággyal kíván számunkra, azt Ő adja meg nekik, ha jó az, amit óhajtok. Krisztusra bízom mondanivalómat, s Ő valamikor majd szívükbe lopja.

Ha így van, akkor haljak bár meg eszméimmal, el is temethetnek látomásommal együtt, amelyet közölni akartam az emberekkel, mégis minden elvetélt vágyat, elhalványult fényt, torz vagy ügyetlen – de őszinte – nekilendülést Krisztus gyűjt egybe a jövőendő élet számára.

(Teilhard de Chardin:

Küzdelem a sokaság ellen, 1917.)

*

„A hit a remélt dolgok valósága.” Ez a hit valóra váltja legtitkosabb reményeinket is. Ha így élünk, akkor életünk végén elzenghetjük a lelki szemeinkkel meglátott és a szívünk mélyén megélt szeretet-Istennel való találkozás simeoni hálaénekét:

„Bocsásd el, Uram, szolgálodat szavad szerint békében,
Mert látta szemem üdvösségedet”.

(SS)

EGYSÉGESÍTŐ KÖZPONT

Ahogy múlnak az évek, azt hiszem, annál inkább felismerem, hogy bennem és körülöttem a modern ember nagy és titkos vágya nem az, hogy a világ birtoklásáért veszekedjék, hanem sokkal inkább, hogy módot találjon a világból való kiszabadulásra.

Az a szorongás kínozza, hogy a kozmikus golyóbison nem annyira térségileg, hanem ontológiailag van bezárva. Aggódva keresünk kijáratot, vagy még pontosabban mondva: egységesítő központot a fejlődés számára.

Íme a mai világban ez a nehéz súly fekszik mind a keresztények, mind a pogányok lelkén. S ezzel a szenvedéssel fizetünk a földön növekvő s az egész bolygón átfogó reflexiókért.

Az emberiség öntudatra ébredt abból a mozgásból, amely tovasodorja. Mindinkább szüksége van arra, hogy rátaláljon önmaga előtt és önmaga fölött valami olyan értelmes válaszra és megoldásra, amiben végre egészen bízhat.

Bizony ez az Isten már nemcsak az öreg kozmosz Istene, hanem az új kozmogenezisé, (abban a mértékben, amint a kétezeréves misztikus munka oda jut el, hogy benned, a betlehem-i gyermek és a megfeszített alakjában, magának a világnak első mozgatóját és egybegyűjtő központját tünteti elő).

Ezt az Istent, akit annyira vár a mi menzedékünk, ugye Jézus, éppen te képviseled és hozod is el nekünk!

(Teilhard de Charin: Az anyag szíve, 1950.)

*

Közel kétezer éve elhozta már ezt nekünk Jézus. Jászola a földre szállását, keresztje pedig vele együtt a mi mennybe szállásunk útját mutatja nemzedékről nemzedékre. Megváltásunk jele már nem véres árnyékot vet földünkre, hanem égignyúló létra lett a pokoltornácról szabadultaknak és a sírok mélyéből feltámadottaknak.

SS

AZ EGYETEMES KRISZTUS

Az egyetemes Krisztus ezt jelenti: Krisztus, mint az egész világmindenségnek szerves központja, azaz fizikailag rajta nyugszik, tőle függ minden kibontakozás, még a természetes növekedés is az egész világegyetemben.

Szerves központja az egész világegyetemnek, vagyis nemcsak a földnek, az emberiségnek, de a Szíriusznak, az Androméda-ködnek, az angyaloknak, minden valóságnak, amittől közelebről vagy távolról fizikailag függünk.

Az egész világegyetemnek központja azért is, mert nemcsak az erkölcsi és vallási erőfeszítésnek, hanem mindannak központja, amit ez az erőfeszítés feltételez, vagyis a test és a szellem növekedésének is.

A mi nemzedékünk szeme elé konkrét végtelenség tárul. Ennek láttára egyesek (a hitetlenek) eleve elfordulnak Krisztustól, mert róla olyan formát mutatnak be nekik igen sokszor, amely szemlátomást kisebb, mint a világ.

A többiek (sok hívőt), akik szellemileg jobban képzetek, szintén meglepi az az érzés, hogy bennük is élethalálharc folyik. Számukra ki lesz a nagyobb, tehát inkább méltó? Krisztus avagy a világmindenség?

A világegyetem folyton-folyvást növekszik, határtalanul. Tehát föltétlenül szükséges, hogy Krisztus hivatalosan, kifejezetten kerüljön minden mérték fölé.

Hogy az elsők (a hitetlenek) hinni kezdjenek, s hogy a többiek (a hívők) továbbra is higgyenek, ehhez az szükséges, hogy az emberek elé állítsuk az egyetemes Krisztus alakját.

(Teilhard de Chardin: Tudomány és Krisztus,
Sao Paulo, 1972. 31–32. Ford. Rezek Román)

*

Ez az egyetemes Krisztus növekedjék együtt gyermekeinkkel, engedelmességre tanítva őket; ifjainkkal, a názáreti munkás életre példát adva; s minden emberrel, áldozatos szeretetben világítani és elégni egymásért.

SS

ÉLETET FAKASZTÓ HALÁL

A halál önmagában csak botránykő és bukás. Az elemek vak visszavágása az autonómiájukat zavaró lélek ellen, amikor még nem kerültek eléggé a szellem uralma alá.

Úgy lép a világba, mint a legszánalmasabb gyengeség, s a legkomiszabb ellenség. De leverő ősi terhe ellenére is felhasználásra kerülhet, és minden reményt túlszárnyaló értelmet kaphat a teremtő egyesülés útjain.

A létező számára a halál rendszerint azt jelenti, visszahull a sokfélébe. De lehet számára az az újraöntés is, amely nélkülözhetetlen, ha magasabb rendű lélek uralma alá kerül.

A kenyeret megesszük, s látszólag felbomlik bennünk. Pedig igazában testünkkel válik. Miért ne lehetnének olyan szétszakító pontok, amikor az elemeket továbbra is uralma alatt tartja egy olyan egység, amely csak azért veti őket széjjel, hogy újraöntse.

Minden egyesülésben ugyanezt látjuk: az az elem, amely az egyesítő hatása alá kerül, csak akkor válik eggyé az uralkodó elemmel, ha előbb megszűnik önnönmaga lenni.

Könnyen megértjük, hogy amikor a világ végleg egyesül Istennel az Omegában, akkor – hogy istenivé véljük – el kell veszítenie látható formáját mindegyikünkben, meg a világ teljes egészében is.

A keresztény ember szemében az emberi halál ezt az életet fakasztó szerepet tölti be, mert Jézus halála erre képesíti. Kellett, hogy értelmünkkel és vitálisan győzzük le azt a borzadályt, amit a szétesés vált ki bennünk. Krisztus teremtette meg látásmódunknak és rettegésünknek ezt a nagy Pál-fordulóját, mert saját magán tapasztalta meg az egyéni halált, és szentül viselte el a világ halálát. Legyőzte a halált. Fizikailag tette átváltoztató erejűvé. S a halál révén Jézussal Istenbe hatolt a világ.

(Teilhard de Chardin:
Tudomány és Krisztus, 90).

*

A Jézussal megdicsőült halál dicsőítse meg a mi életünket is, s tegye életfakasztóvá számunkra. SS

VILÁGRENGETŐ ESEMÉNY

Krisztus föltámadása ez volt. Igen sokat bajlódunk azzal, hogy a föltámadást hitvédelemre használható és pillanatnyi eseménynek tekintsük, mint Krisztusnak valamiféle kis egyéni bosszúját a sír felett. Pedig a föltámadás egészen más valami, és ennél sokkal több.

Krisztus föltámadása világrengető esemény! Azt jelzi, hogy Krisztus végleg kezébe vette azt a hatalmat, hogy egyetemes központként hasson.

Azelőtt inkább olyan volt, mint magzat-elemeit fáradtságosan összegyűjtő lélek. Most már úgy ragyog az egész mindenségben, mint magabiztos öntudat és teljhatalmú erő.

Kiemelkedett a világból, miután benne megkeresztelkedett. Előbb még a föld pokoli fenekéig hatolt, most már az égbe ér fel. „Az pedig, hogy felment, mi mást jelent, mint hogy előbb le is szállt az alsó földi tájakra. Aki leszállt, az emelkedett minden ég fölé, hogy betöltse a mindenséget.” (Ef 4,9–10.)

Amikor szembenézünk a világegyetemmel, amelynek fizikai és szellemi határtalanságát egyre szédítőbbnek látjuk, s ha elrémülünk, mert egyre több és több növekvő energiát és dicsőséget kell Mária fiára ruháznunk, hogy ezentúl is jogosan imádhassuk, – ilyenkor gondoljunk a föltámadásra.

(Teilhard de Chardin:

Tudomány és Krisztus, 91.)

*

De gondoljunk a mi föltámadásunkra is! Krisztus megjárta a földi szenvedések poklát, majd leszállt a pokoltornácra kiszabadítani a lelkeket, akik rá vártak. S aztán az Írás szerint:

Fölment a Magasba, magával vitte a foglyokat,

S osztott az embereknek ajándékokat. (Ef 4,8)

Reméljük, hogy ebbe az ajándékosztásba mi is beletartozunk.

SS

SZELLEMI ERŐFESZÍTÉS

Nincs olyan keresztre feszítő valami, mint a szellemi erőfeszítés. Az aszkézis mesterei szerint a legmagasabb fokú önmegtagadást a belső kibontakozás munkája jelenti, amelynek révén kiszakítjuk magunkból önmagunkat. Túlélünk önmagunkon, elveszítjük saját énünket. Fölfelé tartani ilyen szüntelen megfosztódásban: ez már a kereszt útja.

Az embert folyton arra ösztökéli valami, hogy állandóan hagyja el önmagát, hogy saját maga végpontjához jusson, vagyis elérkezzék a világ végpontjához. S ha eközben hűségesen tart előre az Omega vonzására a világmindenség természetes emelkedőjén, bizony egyre kevésbé érdekli őt az egyéni siker, mint egyéni eredmény.

Azelőtt önmagáért kívánt tökéletesedni. Most már saját személyi valóságánál magasabb rendű, szélesebbre táruul, tartósabb és az abszolúthoz közelebb fekvő valóságokat kezd szeretni, fokozatosan vágyódik egyre nagyobb valóságok után. S egyre jobban megtapintható lesz számára az Istenség.

A világ struktúrája, vagyis a Krisztus felé tartó egyetemes összpontosulás hozza magával, hogy a hűséges odaadással dolgozó ember lassan már szinte nem is gondol saját magára. Csak olyan tudatos atomnak tekinti magát, amely tudja, hogy nagy feladatra hivatott, s érzi, hogy ezt a hivatást csak akkor tölti be méltóképpen, ha egyre finomultabb energiákhoz fordul.

Régebben talán a test iránt volt érzékeny. De most már szinte végzetszerűen sodródik olyan feszült állapot felé, hogy csak a lélek előrehaladása köti le figyelmét. Termétszerűen hajlik arra, hogy gondjait és bizalmát lelki erőkre fordítsa, pl. az Istennel egyesítő imára, a lélek ideg-szálaait eggyészöví tisztaságra, az emberi személyeket szervesen összekapcsoló szeretetre. S tettvágya átalakul önátadássá és vággyá, hogy Krisztus hatalma alá kerüljön.

(Teilhard de Chardin: Tudomány és Krisztus, 98–99.)

*

Boldogító önátadás és hódolat az egyetlen igazi hatalom előtt.

SS

A MUNKA KRISZTUSI ÉRTÉKE

A világegyetemben minden anyagi növekedést jelentő mozgás végeredményben a szellemért van. Minden szellemi növekedés pedig végső soron Krisztusért valósul meg. Ebből az következik, hogy akármilyen is, durva avagy fenéges, unalmas vagy szenvedélyesen érdekes az a munka, amivel foglalkozom, mindig ujjongó boldogsággal gondolhatok arra, hogy Krisztus vár munkám gyümölcisére. Gyümölcisére vár Krisztus, tehát nemcsak tevékenységem jószándékára, hanem alkotásom fogható eredményére. A munka eredményét várja tőlem s nemcsak munkálkodásomat. (Cselekedeteink követnek az Ítéletre is.)

Ha jogos ez a remény, akkor a keresztyének cselekednie, sok jót kell tennie, s ugyanolyan komolyan kell dolgoznia, akárcsak a föld leghűbb munkásának, hogy körülötte egyre teljesebben szülessék meg Krisztus a világban. Minden hitetlennél jobban kell tisztelnie és növelnie az emberi erőfeszítést, minden lehetséges formában, s főleg azt az emberi munkát, amely közvetlenebbül növeli az emberiség öntudatát, azaz létét.

S itt az igazság tudományos kutatására és a jobb szociális kapcsolatok megszervezésére gondolok. Akik szeretik az egyetemes Krisztust, azokat e téren soha senki sem múlhatná fölül reménységben és bátorságban. Mert a keresztyénél több alapja senkinek sincs arra, hogy higgyen a mindenségben, s lázas munkával hatalmába vegye.

Attól pedig ne ijedezzünk, hogy ezek az emberek így dolgoznak önmaguknak s a világnak kibontakoztatásán, hát majd a földhöz ragadnak. Éppen ellenkezőleg; elszakadnak tőle, amikor benne éretté válnak. Mert az anyagban és az élet előbbre jutásában nem közvetlenül az anyagot és az életet hajszolják, hanem egyes-egyedül csak azt az isteni fényt, amelyet úgy lehet elérni, hogy szívvel-lélekkel a kozmikus alakulás mély vizébe merülünk.

(Teilhard de Chardin: Tudomány és Krisztus, 96–97.)

*

Így munkálkodva nemcsak a földi, de az égi jutalmat is elnyerjük munkánk gyümölcseért.

SS

MEGSZENTELT ÉLETHIVATÁS

Isten nem vonja el tekintetünket túl korán arról a munkáról, amelyet Ő szabott ki nekünk, mert éppen e munka révén kézzelfoghatóan nyilvánítja ki önmagát.

Isten erős fénye nem bágyasztja el földi céljaink részleteit, hiszen a vele való egyesülésünk bensősége éppen hajtóerő, hogy pontosan teljesítsük még legkisebb munkánkat is. Végtelenségig gyakoroljuk, éljük át ezt az alapvető igazságot, amíg oly családivan megszokottá válik, mint a tárgyak felületes tapintása vagy a szavak olvasása. Istennek legelőbb és leginkább megtestesült ereje nincs távol tőlünk. Nincs az érinthető szférán kívül, hanem minden pillanatban ránk vár, a tettben, az éppen akkor esedékes munkával.

Valamiképpen ez az erő van itt tollam hegyén, csákányom vasán, ecsetem szálain, varróútum fokán, szívem és gondolatom idegrostjain.

A végső célt, amely felé akaratom legmélye tör, úgy ragadom meg, hogy legszélső természetes határáig meghúzom a vonalat, leütöm a csákányt, pontot teszek mindig arra, amivel éppen foglalkozom.

Az óriási isteni vonzóerő kiterjed gyöngé kis vágyainkra, de nem csorbítja ki élüket. Nagyobb lelket önt beléjük; tehát semmit sem zavar meg, és nem is fojt el semmit. Magasabb lelki fokra emeli: tehát magasabb egységelvet hoz lelki életünkbe. S ennek sajátos eredménye: megszenteli az emberi törekvést, avagy humanizálja, emberi ízzel telíti a keresztény életet.

(Teilhard de Chardin: Az isteni erőtér).

*

S minderre a legszebb példát az Istenember adta nekünk a názáreti ácsműhelyben 30 éves rejtett élete alatt, földi munkáját is beleépítve megváltó tervébe.

SS

TEVÉKENY HIT

Lelkünkben kibontakozik a természetfeletti Élet (s ez arra a természetesen lelkivé tevő munkára épül, mellyel az emberi erőfeszítés megszenteli a világot); íme végeredményben ezen a területen dolgozik a hit alkotó ereje, határozottan, de nem ismerve határokat.

A mindenségben a szellem, a szellemben pedig az erkölcs az a kiváltságos régió, ahol az Élet ténylegesen kibontakozik. Tehát itt, önmagunk plasztikus mélyén szüremkedik az isteni kegyelem a föld gyümölcseibe; ide kell erőteljesen lehetnia a hit hatalmának.

Ki tudná elmondani, mit alkotna belőlünk Isten, ha mernénk vállalkozni, hogy szavát követve utolsó ízig teljcsítjük tanácsait, s ráhagyatkozunk gondviselésére.

A hit által elérhető keresztény kiteljesedés sikerét három dolog jellemzi:

1) Úgy valósul meg, hogy nem másít el, s nem is szünt meg egyetlen sajátos adottságot sem. Hiszen az ima általában nem téríti más irányba magukat az eseményeket, hanem új színezetű egységbe szervezi.

2) Nem föltétlenül mutatkozik természetes emberi sikerrek síkján, hanem természetfölötti megszentelődés magaslátán.

3) Valóban Isten a fő létrehozója, forrása és kibontakozásának erőtere.

E három fontos vonás a keresztény hit működési módját világosan megkülönbözteti a természetes hittől. S ezért mutatkozik rendkívül valóságos és átfogó erejű „Kozmikus energiaként”.

(Teilhard de Chardin: A tevékeny hit, 1918)

*

Halott az olyan hit, amely tétlenségbe, passzív várakozásba s fagyos mozdulatlanságba dermed. Csak a lelkes, cselekvő hit támaszthat életre még egy egész halálravált világot is.

SS

A JÖVŐ EMBEREI

A tudomány korszakát egyre jobban áthatja a misztika. (Nem azért, hogy dirigálja, hanem hogy lelket öntsön belé.) Az emberiség haladó szárnya egyre jobban Isten keresésének és várásának fogja átadni magát, mert az erőfeszítés logikája s az anyag titokzatos dinamizmusa egyre egyetemesebb remények felé fogja hajtani. S mert kérlelhetetlen világossággal fogja látni, hogy abszurd volna folytatni olyan emberi művet, amelynek ne volna jövője.

S akkor jön el az az idő, amikor Krisztus a teremtésben még sosem tapasztalt hatalommal fog rendelkezni, – hogy gyűlöljék vagy szeressék.

Mert a számbeli növekedés és a kapcsolatok szaporodása miatt az emberek egymáshoz fognak préselődni, összesimulni, mert közös erő virrad fel bennük és közös szorongás fojtogatja őket.

S ezért a jövő emberei valamiképpen már csak egyetlen tudatot fognak alkotni. S ha már átesnek a kezdeti fokon, és felméri egyé szövődött szellemük hatalmát, a világ határtalanságát, meg bőrtönük szűk falait is, akkor csakugyan felnőtt, nagykorú lesz a tudatuk.

Akkor majd először, végső döntésként sor kerül egy valóban emberi és totális aktusra is: az Igen vagy a Nem kérdésére Isten iránt. S ezt mindenki személyesen fogja megválaszolni, ha már teljesen kibontakozott benne az emberi szabadság és felelősség érzése.

(Teilhard de Chardin:
Tudomány és Krisztus, 114–115.)

*

Krisztus világvégi megfellebbezhetetlen végzése szerint feltűnik a csillaghullatta égen a ragyogó győzelmi jel: a keresztt. A nagy választófa. Ez választotta el az Újszövetséget az Ószövetségtől, a Krisztus-szeretőket ellenségeitől. És szétválasztja az örökkévalóságot is: az üdvözültek és kárhozottak seregére.

Nekünk azonban már most kell döntenünk: a választottak vagy átkozottak közé akarunk-e tartozni. SS

KOZMIKUS CSÚCS

Jézus, te vagy minden emberi és kozmikus tökéletességnek egybefoglalója és csúcsa. Nincs egyetlen olyan szép vonás, finom jóság, elemi erő, ami nem Benned találná meg tisztult kifejezését és betetőzését.

A teremtetett világ teljessége vagy. De Te vagy személyes lényem teljessége is. Beléd és határtalan mélységedbe merülhetnek képességeink, végtelenre tágulhatnak, elérhetik igazi nagyságukat, és sosem ütköznek határba. S biztosak lehetnek, hogy nem futnak semmi bűn zátonyára, nem ragadja el őket semmiféle szennyes ár.

Te vagy érzelmeink egyedül méltó tárgya. Szívünk titkát kémleled, s növekedésünk misztériumát irányítod. Lelkünk Veled és csakis általad virrad létre, ölt testet az érzéki világban; növekszik rejtett képességeink végső határáig.

Jézus, a szó teljes értelmében Te vagy mindazoknak a létezőknek együttese, akik tanyát ütnek, találkoznak, mindörökre eggyé lesznek Tested misztikus kötelékében.

Istenem, a Te kebleden, – minden ölelésnél jobban –, enyém mindenki, akit szeretek. Szépséged fénye árad rájuk, s ők is rád ragyognak olyan sugarakkal, (szívünket folyton ezek verik át) amelyeket Tőled kaptak, s belül Téged tükröznek vissza.

Az a sok-sok ember, akire hatni szeretnék, akiket felvilágosítani és irányítani akarok, mind ott van Uram, Tebenned egyesülve.

Közbenjárásodra mindenkit megérinthelek lelke mélyén, átárasztom beléjük azt, amit óhajtok, – ha jól tudom kérni segítségedet, s ha Te is megengeded.

(Teilhard de Chardin: A pap, 1918.)

*

Hogyne engedné meg, hisz az Ő isteni szeretetének miszionáriusaiként küld bennünket a világba. S az ő segítségével, a Vinculum Caritatis csodájában egybe tudjuk fonni az emberszíveket az Isten-szívvvel.

SS

KERESZTÉNY SZERETET

Ez a kifejezés, ha nem-keresztény előtt ejtik ki, igen gyakran udvarias vállveregetést vagy hamiskás kétkedést vált ki. Szeretni Istent és a világot: ez lélektanilag abszurd valami, – szokták ellenvetni. Mert hát miként lehet szeretni az Érinthetlent és az Egyetemest?

S mégis kézzelfogható módon bizonyítják a tények.

Egyrészt tökéletesen lehetséges, hogy szeretjük Istent valódi szeretettel. Mert ha ez lehetetlen volna, akkor a föld minden kolostora és temploma egyik napról a másikra kiürülne. S a kereszténység föltétlenül zéróvá csökkenne, minden rituális kerete, szabályai és ranglétrái ellenére.

Másrészt a keresztény Isten-szeretet tartamaz valamit, ami sokkal erősebb, mint bármily más szeretet. Ha nem így volna, akkor az evangéliumi szelídség minden ereje és vonzó hatása ellenére is már réges-rég valami más, hódítóbb hitvallás, valami sajátos humanizmus és földimádat lépett volna a nyolc boldogság és a kereszt tanítása helyébe.

Bármekkorák is más vallások érdemei, s magyarázza, ki hogyan akarja, az mégis tagadhatatlan, hogy itt és most Isten egyházában izzik a leghevesebben a közösségi szeretet tüze. S ilyen még sosem volt a világon.

(Teilhard de Chardin: A Krisztusi, 1955.)

*

A kereszténység áldozati oltárain milliónyi búzaszemből és szőlőszemből, a Föld két legértékesebb életet adó és boldogságszomjat oltó anyagából morzsolódik és préselődik isteni átváltoztatással Krisztus teste, Krisztus vére. Tékozló gyermekeket is visszafogadó isteni lakoma. S ez nemcsak az irgalom Urával, hanem azokkal is egyesít bennünket, akikkel együtt részesülünk szeretetvendégségben. A Krisztus-testvériség eredményezi az embertestvériséget.

SS

DINAMIKUS VALLÁS

Korunk válsága, hogy az emberek nem tudják, milyen egyetemes és végső cél felé kell irányítaniok lelkük lendületét.

A jelenlegi válság igazában lelki válság. Az anyagi energia azért nem kering elég jól, mert nincs eléggé erős szellem, amely megszervezné, és magával sodorná a tömeget. A szellem pedig azért nem elég erős, mert folyton csak rendszertelen tülekedéssel pocskolja szét önmagát.

Csúcspontján állva is azért ingadozik és szenved a mai emberiség, mert nem határozta meg szellemi pólusát. Mert nincs vallása.

Erkölcs és vallás (akárcsak az egész társadalmi rend is), számunkra már nem statika. Dinamikára van szükségünk, hogy meghódítson és megmentsen bennünket.

„Nem akarunk többé szabályokat ismételtető vallást! Hódító vallásra vágyunk!” Amikor ezt hangsúlyozzuk, akaratlanul is nagy lépéssel haladtunk a hit felé, éppen modern hitetlenségünkön át és azt túlszárnyalva.

Közhellyé lett, hogy materialistának nevezik a nyugati civilizációt, az új emberségnek ezt a fókuszát, tűzfészket, Igen, Nyugat már sok bálványt lerombolt. De mert fölfedezte a világegyetem dimenzióit, és előretört pályáján, hatalmas misztikát indított el. Mert valóban misztika az, hogy – miután a fizika és a történelem a megtapintható végnélkülinek tudatára ébresztett minket, – már csak úgy ismerünk el valamit értéknek vagy vonzó szépségnek, ha komoly munkánk révén sikerül összhangba hoznunk s azonosítanunk ennek a végtelennek beteljesítésével.

Most már minden attól függ, vajon sikerül-e meghatároznunk annak a jelenlétnek valódiságát, s igazi nevét, amelyet kezdtünk megérezni a lángragyúlt világmindenség mélyén.

Az emberiség éppen eleget élt, hogy meggyőződjék: egyedül az hiányzott neki a világon, amiért érdemes lett volna élnie.

(Teilhard de Chardin: Tudomány és Krisztus, 138–139.)

*

Vagy inkább Akiért érdemes élni! Segítsünk mindenkit erre a meggyőződésre! SS

A KÉTFÉLE HIT EGYBEKAPCSOLÁSA

Korunkban nem hitetlenek és hívők közt folyik a harc, hanem kétfajta hívő között. Az isteninek két eszményképével, két felfogásával van dolgunk. A keresztény ellenesek nem azért szakadnak el Krisztustól, mert vallása túl nehéz, hanem mert nem látják számukra elég szépnek. Nem ismerik fel benne azt, amit ők imádnak és várnak. Valamiféle Föld-vallása alakul ki az Ég-vallása ellen. Ebből ered az ellentét köztük.

A modern áramlat megállítása nemcsak lehetetlen kísérlet volna (hiszen magának az emberi tudatnak kibontakozásához fűződik), de igazságtalan és kereszténytelen is. Mert akármennyire elítélhető a világba vetett hit, sok formája mégis az élet iránt érzett hűség tagadhatatlan kereséséből származik (vagyis az isteni teremtettség iránti hűségből). S ezt tisztelni kell.

Ezért tehát az ész számára az elítélésnél kielégítőbb és hathatósabb megoldás kínálkozik. Ez pedig a következő: fölfedezni és megmutatni, hogy a modern Föld-vallása lényegében nem más, mint olyan lendület az Ég felé, amely nem ismeri fel saját magát.

Így tehát azok az energiák, amelyek látszólag annyira fenyegetik az egyházat, éppen ellenkezőleg dolgoznak, vagyis olyan új áramlatot jelentenek, amely friss életet olthat az öreg keresztény törzsbe.

Nem elítélni kell, hanem megkeresztelni és magunkhoz asszimilálni. Az világos, hogy a születő világ virtuálisan egy csapásra megérne, ha felismerné, hogy az ő imádott új istensége éppen a keresztény Isten, – csak még mélyebben megértve.

Lehetséges tehát a két isteni csillag összekapcsolódása! Mert Krisztusnak nemcsak emberi és isteni tulajdonságai vannak, hanem megtestesülésének folyamata következtében egyetemes vagy kozmikus vonásai is. S ezek teszik Őt személyes központtá.

(Teilhard de Chardin:
Tudomány és Krisztus, 159–162.)

*

Így a tudomány által vizsgált és felfedezett csillagvilág elvezeti az emberiséget a betlehemi csillag vezérletével újra Krisztushoz. Ez a mi reményünk.

SS

ESTELEDŐ ÉLETÜNK METEORFÉNYE

„Maradj velünk Urunk, mert már esteledik.” Alakítsam át, használjam fel az évek múlásával növekvő árnyakat: a gyöngülést, az elszigeteltséget, amikor már nem tárulnak elém új távlatok.

Krisztusban, az Omegában találjak lehetőséget, hogy fiatal maradjak. (Vidám, lelkesülő, vállalkozókedvű.)

Ne tekintsem bölcsességnek azt, ami csak melankólia, közömbösség, kiábrándultság.

Adjak helyet a közelgő végnek. Főlemelő szerepet szánjak hanyatló napjaimnak (olyan határok közt, ahogy Isten küldi rám).

Ahányszor csak ezt mondtam: „Készen vagyok!” – mindig azt jelentette: „Nekifeszülök annak, ami előttem van!”

Bárcsak az Omega-Krisztus megőrizne fiatalnak (Isten nagyobb dicsőségére).

1. Mert Ő akarja, hogy múljanak napjaink s öregedjünk.
2. Mert a kor s az öregség Őhöz visz el.
3. Mert a kor s az öregedés csak annyira fog hatni rám, ahogy ő szabja ki.

Fogadjam úgy a halált, ahogyan az Omega-Krisztusban jön el (azaz fejlődésem érdekében). Belül is, kívül is mosolyogva fogadjam azt, ami rám vár.

Omega-Jézus! Add, hogy hátralévő napjaimmal s főleg halálommal Téged szolgáljalak, hirdesselek, dicsőítselek, mutassalak meg az embereknek mindvégig.

A kegyelmek kegyelme: egyesülés a halál által.

Megyek Őelébe, aki jön felém! Teilhard de Chardin:
Lelkigyakorlatos jegyzetek, 1944–45)

*

Ilyen felkészüléssel a halálban is az élet Urával találkozunk, aki életre támaszt minket is. Mert aki porból megteremtette az embert, az a porrá vált testbe is újra lelket tud lehelni.

SS

ÁLDOTT SZENVEDÉS

Mi van a szenvedésben, Uram, ami olyan mélyen kapcsol Tehozzád? Amikor láncokat nyújtottál felém, miért ujjongtam még annál is jobban, mintha szárnyakat kaptam volna Tőled?

Igen Uram, azért mert ajándékaidban is csak egy valamire vágyom: jelenléted ereje éltesse s érezni akarom kezedet vállamon. Minket embereket még a szabadságnál és az ujjongó sikernél is jobban részegít az a boldogság, hogy rátalálunk valami felséges és lenyűgöző szépségre.

Áldott legyen hát minden csalódás, amely kiüti kezünk-ből a poharat. S áldottak a láncok, melyek odakényszerítnek, ahová nem akarunk menni.

Legyen áldott a könyörtelen Idő. Örökös nyűge s kegyetlen rabszolgasága is, amikor oly lassan cammog, bosszantja türelmellenségünket. Az Idő is áldott legyen, amely gyorsan fut és megöregít, vagy meg sem áll, s nem jön vissza soha többé.

Főleg a halál legyen áldott és a szörnyűséges visszahullás a kozmikus energiákban. A halálba oly hatalmas erő zuhan testünkre, mint a Mindenség, hogy porrá zúzzon, és szétolvasszon. Minden anyagi feszültségnél szörnyűbb vonzás ellenállhatatlanul húzza lelkünket a neki való központ felé. A halál teljesen kihúzza a talajt lábunk alól. Saját bensőnkben borít fel, hogy átadjon az Ég és Föld erőinek. Ez az utolsó félelmetes szava. De a misztikus számára ez a boldogság túlcserélhető telje. Mert Isten teremő működése nem lágy anyagként gyúr meg bennünket. Tűzként hevíti fel mindazokat, akiket megérint: éltető szellemként. Tehát élve kell átadni Neki magunkat. Hozzá idomulni. Vele azonosulni. A teremtménynék dolgoznia kell, hogy tökéletesebben legyen megteremtve.

(Teilhard de Chardin: A misztikus erőtér, 1917.)

*

Az áldott vésők dolgozzanak hát az Alter-Krisztus kialakításában, hogy feljussunk az Istenművész égi csarnokába.

SS

ÉG FELÉ VIVŐ ÚT

Valamikor úgy tűnt, hogy az ég felé vivő legközvetlenebb út az, amelyen a lehető leggyorsabban elszakadunk a Földtől. De íme az egyetemes Krisztus megérteti velünk, hogy az eget csak a Föld beteljesítésén keresztül érhetjük el. (S a Föld és a világ sokkal nagyobbnak és kevésbé befejezettnek mutatkozik, mint elképzeltük). S ezzel nem hogy tévútra jutnánk, de egyszerre gazdagabbá s mozgékonyabbá válnak, és erősödnek a keresztény élet alapvető formái.

A kereszt már nemcsak az engesztelés szimbóluma, hanem a küszködve folyó növekedés jele.

A dolgokról való elszakadás nem föltétlenül abból áll, hogy megvetjük és félredobjuk őket, hanem hogy áthatolunk rajtuk, és magasabb fokra emeljük, szublimáljuk.

A szeretet nemcsak azt várja el tőlünk, hogy bekössük a sebeket, de arra is serkent, hogy itt a földön alkossunk meg egy jobb világot, és elsőként vessük magunkat minden olyan küzdelembe, amely az emberiség növekedéséért folyik. Ti emberek vagytok? Én, a keresztény még teljesebben.

S a személyi üdvözülés nem éppen azért érdekel, mert engemet boldogít, hanem mert velünk és általunk a világot menti meg. Közben ez a vallás semmiféle megalkuvást nem jelent a kereszténység és a modern világ között. Krisztus egyetemessé válik, s ezért nem vész el a világegyetemben; de uralkodik fölötte, és magához asszimilálja, mert megadja neki a hagyományos igazság három lényeges vonását:

- az Isten személyes természetű;
- e legfőbb Személyiség a történelem Krisztusában nyilvánkozik meg;
- az Istenben beteljesülő világ földöntúli természetű.

(Teilhard de Chardin:

Tudomány és Krisztus, 162–164.)

*

Életünkben sok az útkereszteződés. Ezek sokszor keresztutakká változnak. Amint Krisztusé a Golgota hegyére vezetett, úgy a mi keresztutunk is az ég felé visz és ott Jézussal felmagasztaltatunk.

SS

VILÁGOT MEGSZENTELŐ KERESZTÉNYSÉG

Ha teljesen elfogadjuk, hogy a kereszténység nemcsak kielégítő, hanem igaz is, ezzel nemcsak arról tanúskodunk, hogy szabad tevékenységünket biológiailag kedvező irányba vezeti, hanem hogy jogos az a szándék is, hogy ne csak jelképesen, hanem tapasztalaton-túli módon is magának a világnak központjával hozzon minket kapcsolatba.

Krisztustól kétezer év alatt sok-sok szellem és szív kérte legigényesebb és legfinomabb vágyának teljesítését. S Ő sosem hagyott cserben senkit sem. Éppen ellenkezőleg: ezt a próbatételt, (amihez hasonlónak valószínűleg soha a világon semmi más valóság még nem volt elávetve), Ő mindig úgy oldotta meg, hogy összes képességeinknek még csodálatosabb szintétikus erőfeszítését volt képes fölszítani maga körül.

Csakugyan csodálatos valóság az, akit úgy ragadhatunk meg, mint megtapasztalható elemet; úgy követhetjük, mint eszményképet; úgy szerethetjük, mint személyt, és úgy imádkozhatjuk, mint Istent. Végtelen az Ő ereje, hogy világ-mindenségünknek minden fizikai és pszichológiai nagyságrendjével összhangba jusson.

Ennek pedig csak egyetlen magyarázata lehet: az a Krisztus, akit fokozatosan fedez fel a keresztény gondolatvilág, nem képzelet-szülemény, nem is jelkép, (hiszen akkor páráként foszlana szét, vagy valahol valami hamisat éreznénk Benne); de Ő annak valósága, vagy legalább is bevezeti annak valóságát, amit az emberi tevékenység egész struktúráján át várva-várunk.

(Teilhard de Chardin:
Tudomány és Krisztus, 145–147.)

*

E krisztusi sziklára épült hit megingathatatlan marad az új, akármilyen viharos új évezredek alatt is. Alapítójának ígérete szerint a pokol hatalma sem tudja soha megdönteni.

SS

A KERESZT FÉNYESSÉGE

Az Üdvözítő keresztyére tekintve értjük csak meg, hogy megváltásunknak ez az igazi életfája már az emberiség eredetétől kezdve ott állt annak az útnak végére tűzve, amely a teremtet világ legmagasabb csúcsai felé visz.

A keresztt ágai először csupaszoknak látszottak. A kinyilatkoztatás nagy távlatokat föltáró fényében viszont már jól láthatók a keresztt karjai: Krisztus van rajtuk.

Krisztus öltötte magára a kereszttet.

Első pillantásra az a véres test talán szörnyűségnek tűnik, hiszen éjszakából ragyog elő. De menjünk csak közelebb hozzá. S akkor találkozunk az Alvernoi lángoló Szeráffal, akinek szenvedése és egyúttsszenvedése a lélek tüze.

A keresztyén nem akar elájulni a keresztt árnyékában, hanem föl akar vele jutni a fénybe; a keresztt fényességébe.
(Teilhard de Chardin: Az isteni miliő, 87)

*

A keresztt tehát nem valami embertelen dolog Krisztus megváltó áldozatának fényében, hanem emberföltre, istenivé dicsőült. Megdicsőítette rajta a mennyei Atyát. Felmutatta rajta véres kezeivel odaszegezett adósság-leve-lünket, s a kiengeszteléssel megszerezte nekünk az irgalmas bocsánatot. Azóta az isteni Mester katedrája a keresztt.

Azt tanítja: a kereszttutat lehet járni könnyes vagy mosolygós arccal, megadással vagy lázadozva, imára kulcsolt kezekkel vagy az ég felé öklöt rázva, bukdácsolva, porba hullva vagy emelt fövel, gyűlölettel vagy szeretettel, menekülve a kereszttől vagy hozzá menekülve, eltasztóan vagy magunkhoz ölelően, átkozódva vagy áldást mondvá, gyászdalt vagy hősi győzelmi indulót énekelve.

Teilhard de Chardin mondja Az emberi jelenség 348. oldalán, hogy: Semmi sem hasonlít annyira a keresztt-tűz-hez, mint az emberi hősköltemény.

SS

KIÚT ÉS VÉGPONT

Jézus Krisztus! Jóságod és emberséged csakugyan vállán hordja a világ egész félelmetes nagyságát. Benned valósul meg a kifejezhetetlen szintézis, melyet tapasztalunk és eszünk sosem merészkedett volna megalkotni, hogy imádása tárgyává tegye: az elemnek s a teljességnek, az egységnek és a sokaságnak, a szellemnek és az anyagnak, a végtelennek és személyesnek egysége.

Szeretlek Jézus, a Benned menedékre találó tömegért, amely ott morajlik, imádkozik és sír. Hallom, amint szívedre hajolok. Szeretlek, mert terveid túlszárnyalnak mindent és kérlelhetetlenül szilárdak. S nagy köpeny szárnyaiaként borulnak ránk akaratod hajlíthatatlan végzései.

Szeretlek Forrás, tevékeny és éltető erőter. Még a természetes világnak és átalakulásnak is Te vagy a kiútja és végpontja. Központ vagy, amelyben minden találkozik, s amely mindenre kihát, hogy magához vigye.

Szeretlek, mert a kegyelem, az élet és az anyag által az egész teremtésben tovább folytatódva árad ki tested és lelked. Jézus, szolid vagy, mint a szív; heves izzású, mint hatalmas erő: hozzánk simulsz, mint az élet. Felolvadhatok Tebenned. Általad kell uralnom mindent, s fölszabadítanom magamat.

Szeretlek, mint a mindenséget; mint azt a világot, amely elbűvölt engem. S most már látom, hogy embertestvéreim – még a hitetlenek is – Téged éreznek meg, s utánad kutatnak a nagy kozmosz mágikus útjain.

Jézus: központ vagy, feléd tart minden. Ha lehet, hát mindnyájuknak készíts helyet a kiválasztottak között.

(Teilhard de Chardin:

A kozmikus élet, 1916. március 23.)

*

Légy, Jézusunk, nekünk is életkalauzunk, életlabirintusunkon át a boldogító végállomáshoz, Tehozzád!

SS

A BOLDOG VÉG

Az érett hitű keresztény más szemmel tekint a mennyország felé (mint az éretlenebb hitű). A túlvilág sokkal közelebb került hozzá, és mindennapi életére nagy befolyással van. Az örök élet gondolata nagy reménnyel tölti el és bátorítja a földi küzdelemre. A Szentírás ezt a reményt különböző képekkel szemlélteti. A jelen élet küzdelmét és szenvedését a szülés fájdalmaihoz hasonlítja: az anya (és hozzá hasonlóan a küszködő hívő) szenved, de azzal a reménnyel, hogy gyereke lesz, és ez a remény erőt ad, mert szeme előtt lebeg az a pillanat, amikor majd az újszülöttet karjában tarthatja. A másik figyelemre méltó kép a szántóvetőé, aki mikor a magot elveti, nem lát mást, mint a felszántott földet, amely a magokat eltakarja; de a szomorú látvány nem kedvetleníti el, mert lelki szemeivel már látja a termést. Számára a bevetett föld már tele van élettel, habár szemével ténylegesen csak a puszta földet látja. A termés reménye élteti. Szent Pál azt mondja, hogy a jelen élet szenvedését nem lehet a rajtunk majdan megnyilvánuló dicsőséges élettel összehasonlítani, és hogy azt már csirában magunkban hordozzuk, mint a Lélek zsengéjét.

(Jálics: Változik a hitünk? Róma 1976. 77.1)

*

Bármit teszel, okosan tedd, és nézd a végét! Ha a vége jó, minden jó!

Isten nem hagyott kétségben arról, hogy mi lesz az egész mindenség vége, és benne az én sorsomé is. Okosan kell élnem. Szemem mindig a végcélon.

BZ

HITEM PRÓBAKÖVE

Akik földi reményüket a kényelem és fényűzés gazdasági értékeiben látják, nyilvánvaló ellentétben élnek az örök élet célkitűzéseivel. A halált úgy tekintik, mint a végét mindannak, amit alkottak, és amibe reményüket helyezték. De aki egyre inkább áthelyezi érdeklődésének súlypontját olyan magasabb rendű értékekre, mint az igazság, mindnyájunk egysége és boldogulása, valamint Isten szeretete, az ezeket az értékeket egyre inkább a két remény (: az emberiség egysége és a földöntúli cél) közös nevezőjének tudja látni, mert a földre és az égre egyaránt vonatkoznak. Habár tudja, hogy itt nem lehet teljes boldogságot elérni, és hogy a halál dialektikus átmenet marad, benne mégis az emberi közösség belső növekedésének reménye az örök élet reményével kapcsolódik össze. . . . Minél inkább tudja a felnőtt keresztény érdeklődését a belső értékek felé irányítani, beleértve a túlvilágot, annál inkább tud a reményből élni, és annál több erő fakad benne, hogy azt az új embert alakítsa ki a földön, aki egyszersmind a mennyei új ember ígérete.

(Jálics: Változik a hitünk? 78.)

*

A túlvilág nélkül értelmetlen volna földi életünk. „Ha csak ebben az életben reménykedünk Krisztusban, minden embernél szálanomra méltóbbak vagyunk.” (1 Kor 15,19) A túlvilág léte alapvető hitigazság, próbaköve egyéni hitemnek. Hogyan állok a koporsó mellett, amelyben barátom fekszik? Elgondolom-e néha a magam halálát, és el tudom-e fogadni látatlanban Isten kezéből? Tudom-e szűkre szabott földi életem értékeit, időmet, erőmet elvesztegetni másokra szeretetből? Csak hittel könnyű!

BZ

AKTÍV MEGHALÁS

A katolikus hagyomány úgy szokta leírni a halált, mint a test és a lélek szétválását. Ez a leírás (nem teológiai definíció) kifejezetten nem található a Szentírásban (bár bizonyos helyeket ilyen értelemben magyaráztak). K. Rahner szerint ez a leírás elégtelen, ... mert nem fejezi ki azt, ami sajátosan emberi az ember halálában. Nem emeli ki azt az alapvető igazságot, hogy a „meghalás” az egész embert érinti, tehát a személyt is, minthogy az emberi halál nem csupán egy biológiai lény vége, hanem a Dasein (szellemi létező) végső aktusa. A halálban nemcsak valami „történik” a lélekkel (= a lélek „elválik” a testtől, de ez amolyan „járulékos” esemény ...), az ember nem csupán „elszenvedi” a halált, hanem maga cselekszik, a meghalás aktusával véglegesen meghatározza létét.

(Szabó F: Párbeszéd a hitről, Róma, 1975. 100)

*

A meghalásnak kettős arculata van. Egyrészt remegve látjuk, hogy a halálban szétfoszlik minden emberi nagyság: a nagy emberi egyéniségek, még a szentek is vonagló férgekké válnak, kiábrándítóan nyomorultak. Ebből megértjük, hogy a halál valami igen nagy dolog, lehengerli az embert. Olyan feladat, amelyet emberfia nem képes megoldani: át kell engednie a cselekvést Istennek. Másrészt a hitből tudjuk, hogy a halál életünk legnagyszerűbb pillanata: a Célba jutás, a hazatérés, Isten meglátásának régóta várt pillanata. Mindenestől ajándék, de nekünk is jut benne egy ici-pici rész: kimondani az egész életünket összegezõ végsõ IGEN-t Isten akaratára.

BZ

VIASKODÁS A TITOKKAL

A lélek és a test szubsztanciális egységét következetesen állítanunk kell akkor is, ha a feltámadásról van szó. Ha a halál csupán a léleknek a testtől való szabadulása lenne (... a lélek megszabadul a test börtönéből), és ha ez lenne az ember által óhajtott végső cél (minthogy a meghalás nemcsak passzivitás, hanem tett is!), nem igen látja az ember, miként vágyakozhatnánk még a világ végén bekövetkező feltámadásra, mennyiben jelentene a lélek számára beteljesedést a test feltámadása. Ellenkezőleg: ha elfogadjuk (azt a feltevést, hogy a lélek a halálban a tér-idő korlátaitól megszabadulva mélyebb és egyetemesebb kapcsolatba kerül az anyagi világmindenséggel), akkor jól megértjük a test feltámadásának jelenségét. A feltámadott test a megdicsőült személy egyetemességének tiszta kifejezése lesz, vagyis annak a páncoszmikus viszonynak a megnyilatkozása, amelyet a lélek a halálban elért.

(Szabó F: Párbeszéd a hitről 102.)

*

A hittudós megkísérli ésszel megközelíteni az értelmünket felülmúló hitigazságokat, de ezt nem azért teszi, mert elbizakodottan azt hiszi, hogy sikerül neki megértenie a fölfoghatatlant. Inkább azon fáradozik, hogy az igazsághoz tapadt téves emberi elképzeléseket lehántsa. A régi korok világképe ma már gyerekesnek tűnik előttünk, és a régi felfogás szerint elképzelt hitigazság megmosolyogtatja a mai embert. Isten időtlen igazságai minden kor emberének szólnak, és minden kor a maga gondolkodásmódján fogja fel az Üzenetet. A mai tudós a modernül gondolkodó ember számára próbálja elfogadhatóvá tenni az igazságot. Nekünk elég ennyi: Jézus mondta, feltámadunk.

BZ

VISSZATEKINTÉS A VÉGPONTRÓL

Az emberi történet nem „örök visszatérés”, hanem igazi történelem, amelyet a teremtető szabadság alkot, amely a Kezdet és a Vég között feszül. A világgal együtt teremtetett idő az ember szabad tevékenysége révén lesz történelem. Ez a történet a világ végén az Isten örökkévalóságába torkollik, de nem lesz „halálos” mozdulatlanság, hanem lételjesség, mert az Istenben beteljesül. A világ teremtésétől a paruziáig (= Krisztus újraeljöveteleig) nyúló egyetemes történelem lényegében üdvtörténet, hiszen Isten örök üdvözítő terve irányítja. Az ember története a születéstől a halálig ebbe az üdvtörténetbe ágyazódik be. A halálban az ember megpecsételi, összefoglalja földi sorsát: halála nem pusztán átmenet ebből a világból a másikba, hanem az örökkévalóság kezdete, ha ugyan beszélhetünk „kezdetről” az örökkévalósággal kapcsolatban.

(Szabó F: Párbeszéd a hitről 103.)

*

„És mi az emberiség története?” – kérdezi Petőfi az Ítélet c. versében, majd válaszol is: „Vérfolyam, amely ködbevesző szikláiból a hajdannak ered ki, és egyhosszában szakadatlan foly le korunkig.” Aztán „meggyújtván a sejtés tündéri tűzét” a „sötét, mély titkú Jövendő” fátyla mögé néz, de ott nem lát mást, mint még borzalmasabb háborút – a jók végső győzelmével. Szomorú kép a happy end ellenére is. Mi látjuk a vértanúk vérével öntözött földön a kizsendülő vetést is, a mustármag növekedését is, az egész anyagi világ szakadatlan fejlődését, a Teilhard de Chardin látomásában kirajzolódó Ómega-pont biztató ragyogását. Nem csak a vég lesz jó, az egész fejlődést a Lélek hajtja, emeli.

BZ

LÉLEK ÉS ANYAGVILÁG

K. Rahner szokatlan elmélete a lélek halál utáni sorsáról számos más kérdést is fölvet (pl. a halál után már mindjárt bekövetkezik „egy bizonyos fokú” feltámadás, amely a végső feltámadáskor lesz nyilvánvalóvá mindenki számára?) Mindenesetre az egyre divatosabbá váló parapszichológia (a rendestől eltérő lelki jelenségek vizsgálata) és bizonyos kétségtelen okkult (jelenlegi tudásunk szintjén meg nem magyarázható) jelenségek figyelmeztetnek bennünket arra, hogy még igen kevésbé ismerjük a „lélek” és az anyagi világ kapcsolatait! Tegyük még hozzá azt is, hogy Rahner egyáltalán nem akarja azt mondani, hogy a halál után mintegy a kozmosz (az anyagi világmindenség) lesz az ember „teste”; nincs arról sem szó, hogy a lélek mindenütt jelen lenne a mindenségben, hiszen – jóllehet fennmarad a létben – a lélek test nélkül képtelen megmutatkozni ebben a tapasztalati világban. Miután megszabadult a téridő korlátaitól, a lélek kapcsolatba léphet a „világ szívével”, a világ tapasztalaton-túleső központjával. De hogyan? ... Krisztus emberi valósága beteljesedett a halálban, és az emberek számára olyan végleges ontológiai (létrendi) meghatározás, olyan Központ lett, amellyel minden ember szükségszerűen kapcsolatba kerül, és amelynek révén mindenki eléri az üdvösséget. Krisztus emberségében is az lett, ami istenségében volt: a „világ Szíve”, minden teremtettség belső miliője.

Szabó F: Párbeszéd a hitről 113)

*

„... jobban szeretnénk megválni a testtől és hazaérkezni az Úrhoz.” (2 Kor 5,8) „Szeretnék elköltözni, hogy Krisztussal egyesüljek.” (Fil 1,23)

BZ

ISTENNEL LAKOZÁSUNK SÁTORA

A hagyományos katolikus tanítás szerint Krisztus embersége minden ember számára a kegyelem „fizikai” eszköze. Krisztus emberi-testi valósága nemcsak jogi-morális, hanem közvetlen (instrumentális) oka a kegyelem közvetítésének: tehát Krisztus emberi-testi valósága a tulajdonképpeni összentség. Krisztus alászállása a poklokra a megtestesülés „leszállásának” (önkiüresítésének) meghosszabbítása: a meghalt és föltámadt Krisztus valóban befutja az egész mindenséget, hogy mindennek Ura legyen megdicsőült emberségében is.

Krisztus embersége (testi mivoltában) marad tehát számunkra az Istennel való közösség „helye”, szentsége. Ezzel a szentséggel, központtal találkozik a lélek a meghalás pillanatában; Krisztusban halva, Általa-Vele-Benne mondja ki a végső IGEN-t az Atyának és lép abba a szeretetközösségbe, amelynek kapcsa a Feltámadott Lelke. Krisztus révén lesz valamiképpen egyetemes, Krisztus révén lép kapcsolatba a mindenséggel, és ez az egyetemesség nyilatkozik meg majd a végső időkben, amikor az igazak feltámadnak, és a világmindenség is követi az embert a dicsőségben. Akkor majd Isten lesz minden mindenkben.

(Szabó F: Párbeszéd a hitről 114)

*

A föld határán, földi életem végén Hozzád kiáltottam. Szorongás gyötörte a szívemet, s Te egyszerre a Sziklára emeltél engem. Te magad vezettél, hiszen Te lettél a reményem, a védőbástyám az ellenséggel szemben. Most már örökre a Te Sátorodban fogok lakni, biztonságban leszek szárnyaid árnyékában. Örökkön örökké zengem neked a zsoltárt. (A 61. zsoltár nyomán)

BZ

HALÁL NÉLKÜL NEM MEGY

Teilhard: „A Világ csak akkor érhet el Istenhez Jézus Krisztusban, ha teljes újraöntésen esik át, amelynek során látszólag teljes egészében, minden (földi értékű) megtapasztalható kárpótlás nélkül süllyed el... Cselekvés, szenvedőleges magatartás: életünknek ez a két fele, természetünknek ez a két légzési ritmusa átalakult és kibontakozott a teremtető egyesülés sugaraiban. Bármit teszünk, Krisztust építjük. S bármit szenvedünk el, Krisztus cselekszik bennünk.”

Összefoglalva a keresztény lelkiség lényegét, ezeket írja Teilhard: „A hívő szemében nagy Testként tárul fel a Világ-mindenség... A misztikus látásmód csak föltárja, a misztikus tevékenység pedig csak előmozdítja a Világ egyetemes és szentségi konszekrációját. – Ezért tehát a keresztény számára a lelki élet végeredményben a következőre vezethető vissza: megszentelni (konszekráltni) a Világot olyan teljes hittel, amely a másodrendű okok vég nélküli hálózatában Krisztus szerves befolyását tárja fel; és egyesülni a Világgal olyan hűségesen, hogy minden alkalmat megragad a növekedés érdekében és elfogad mindent, ami tuszkolja a halál felé (= meghalásra ösztönzi)”. ... „A Föld beteljesítésével kell eljutnunk az Égbe.”

(Szabó F.: Párbeszéd a hitről. 298)

*

Számunkra a meghalás és a Mindenség számára a „világ vége” nem más, mint a fejlődés folyamatában beálló minőségi ugrás. Olyan, mint a magzat számára a születés. Félelmetes, de nagyszerű. Elképzelhetjük ugyan előre a halálunkat, kell is készülnünk rá tudatosan, de az a pillanat végül mégis teljesen más lesz, óriási élmény.

BZ

FÖLTÁMADÁSOM BIZTOSÍTÉKA

A Szentlélekisten vezetője és beteljesítője a végső dolgoknak. A test és az egész természet feltámadása hitünk szent titka. Ez fejezi be a földi életet, vele kezdődik az örökkévalóság élete. Ezt a hitünket erősítette meg az Üdvözítő feltámadásával. A feltámadott test dicsőségét hirdeti Krisztus apostola: „Ennek a romlandó testnek föl kell öltenie a romlatlanságot, ennek a halandónak a halhatatlanságot. Mikor pedig a romlandó test romlatlanságba öltözik s a halandó halhatatlanságba, akkor válik valóra az Írás szava: A győzelem elnyelte a halált. Halál, hol a te győzelmed? Halál, hol a te fullánkod” (1 Kor 15,53–55)

A test föltámadásának örömdetes valóságát elsősorban az isteni Üdvözítőnek köszönjük, az ő szava szerint: „Eljön az óra, mikor a sírokban mindnyájan meghallják az Isten Fiának szavát. Akkor előjönnek, akik jót cselekedtek, az élet föltámadására, akik pedig gonoszat cselekedtek, az ítélet föltámadására” (Jn 5,28–29).

Szent Pál a Szentléleknek tulajdonítja mind Jézus, mind a mi föltámadásunkat. „Ha bennetek van annak Lelke, aki föltámasztotta Jézust halottaiból, ő, aki Krisztust halottaitól föltámasztotta, életre kelti halandó testeteket is a bennetek lakó Lelke által” (Róm 8,11). A Szentlélek tette a szentségek adásával testünket a kegyelem hordozóivá, kezének végső simítása a föltámadt test megdicsőülése.

(Kecskés P.: Lélekben és igazságban SZIT. Bp. 1976. 161)

*

A dicsőséges föltámadás Isten gyermekeinek jogos öröksége. Biztosítéku magát a Szentlelket kaptuk.

BZ

IGAZSÁG LELKE — ÍTÉLET LELKE

A test feltámadását a végítélet követi. A Szentlélek készíti elő az emberek szétválasztását. „A Vigasztaló, amikor eljön, vádlón bizonyítja majd a világnak a bűnt, az igazságot és az ítéletet” (Jn 16,7–8). „Emberbarát ugyan a bölcsesség, de nem hagyja a káromló ajkának vétkét, mert Isten a veséjének látója, ő a szívének igaz vizsgálója és nyelvének hallója. Az Úr Lelke ugyanis betölti a föld kerekességét, s ami egybefogja a mindenséget, az tud is minden szóról. Ezért senki sem maradhat rejtve, ki igaztalanul beszél; nem kerül el őt a büntető igazság” (Bölcs 1,6–8).

Bár az Istenember tartja az ítéletet, szavai szerint: „Eljön az óra, mikor a sírokban mindnyájan meghallják az Isten Fiának szavát” (Jn 5,28), – minthogy közös a Szentháromság minden külső működése, része van a Szentléleknek is az ítélet hozásában. „Kiöntöm lelkemet minden emberre, . . . mielőtt eljő az Úrnak nagy és rettenetes napja, és lássa mindenki: aki segítségül hívja az Úr nevét, megszabadul” (Bölcs 2,28–32). Az ítélet igazságos buzgósága a jók jutalmazásában vagy a gonoszok büntetésében a Szentlélek műve.

(Kecskés P.: Lélekben és igazságban 162)

*

A világ tele van hazug ítélkezéssel. Mennyit kell a saját hibáink ellen is küzdenünk, hiszen csaknem minden beszédünk fontoskodás, rejtett dicsekvés, öngazolás, másokkal szemben pedig fölényeskedés, leszólás, műfelháborodás. Csupa hazugság! Isten Lelke mindent leleplez azon a napon, és végre az üdítő, tiszta igazság légkörébe jutunk. Ments meg, Uram, életem hazugságaitól!

BZ

ISTEN MEGMONDTA!

Az Egyháznak alig van elevenebb meggyőződése, mint ez a hittétel: Krisztus eljön a világ végén ítélni élőket és holtakat. A meggyőződésből szent várakozás lett. Krisztus ajánlotta a virrasztást, mint ahogy a hűséges szolgák várják haza urukat. A földi élet nem lesz vak erők áldozata, az utolsó szót Krisztus mondja ki. Az Egyház átéli Krisztus sorsát, hogy idegen marad saját hazájában (Jn 1,11), mégis meg van győződve, hogy minden kegyelmi hatás rajta keresztül árad ki a világra. A végítélet majd igazolja, hogy az emberiség minden életnyilvánulása Krisztus ellenőrzése alatt állt, vagyis, hogy a történelem az üdvtörténetet hordozta. A hívők számára Krisztus eljövetele a „boldog remény” teljesülése lesz.

A világ vége Isten külön beavatkozása lesz a teremtés művébe. Több szempontot emelhetünk ki belőle. Amennyiben a kegyelem végleges győzelme mutatkozik meg, annyiban a világ teljeseése lesz. Amennyiben Isten szabad, kifürkészhetetlen cselekedete, annyiban végítélet. Amennyiben pedig Krisztus feltámadása kifejti hatalmát az egész misztikus testben, annyira a vég egybeesik a holtak föltámadásával.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai,
Bp. 1967. 214)

*

Isten malmai lassan örölnek. Isten 120 évig várt az emberek megjavulására, mielőtt vízözönt bocsátott a földre. 100 évig várakoztatta Ábrahámot az ígért fiú megszületésére. 400 évig hagyta népét Egyiptomban, s amikor végre kivette onnan, csak újabb 40 év múltán engedte belépni az Ígéret földjére. Jézus 30 évig készült három évi működésére. Végül mégis minden beteljesedett!

BZ

ENORME! ENORME!

A Szentírás képekben beszél a végső időkről: Krisztus az ég felhőiben jön, az angyalok harsonaszava kíséri stb. A képek nem a jövő bejelentésének módozatai. A jelképiség abból is érthető, hogy a Szentírás nem igyekszik ezeket az adatokat és jeleket egymás között összehangolni. A szentírási leírást nem úgy kell olvasnunk, mint elővételezett jövőt, hanem mint olyan esemény bejelentését, ami kegyelmileg már megvan a jelenben, csak külső megvalósítása van hátra.

Az emberek napjaival szemben az a nap Krisztus napja lesz. A történelem megkapja végső alakját, az emberiség nem adhat semmit munkájához. Azon a napon Krisztus dicsőül meg a teremtmények előtt. Látni fogják, hogy elérte célját mint tanító, főpap és király. Övéiben tetőfokra hág az iránta való szeretet. Az apostol úgy jelöli meg a hívőket, mint akik „szeretik Krisztus eljövetelét” (2 Tim 4,8).

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 214)

*

Garrigou-Lagrange, a római Angelicum híres tanára, lelkesülten vázolta hallgatói elé Krisztus dicső eljövetelének nagyszerű panorámáját. Itt nem lehet a tudós hideg logikájával tételeket szövegezni, itt látni kell, ha csak a hit szemével is. A nagy professzor úgy beszélt, mintha látna, mintha már most elragadtatott volna a felhőkön a magasba Krisztus elé (vö. 1 Tessz 4,17), aztán már nem tudott beszélni sem, csak egy szót hajtogatott: „Enorme! Enorme!” – Óriási! Óriási! Tanítványai egy életre megjegyezték ezt a megrendítő élményt.

Milyen nagyszerű csak megsejteni is azt a panorámát. Hát még majd látni!

BZ

JÉZUS KRISZTUS ÉL!

Krisztus eljövele biztos kinyilatkoztatott igazság. Ő maga figyelmeztet, hogy késése ne adjon okot a könnyelműségre és alkudozásra. A halál nem akadályozta meg abban, hogy az Atya jobbán megdicsőüljön és eljöjjön ítéletet tartani. A hívő ember Krisztusban megtalálja a történelem kulcsát, de csak amennyiben a történelem egyben üdvtörténet is volt. Bármilyen összevisszaság látszik az eszmék küzdelmében, a földi történés végső célja Isten országának megvalósulása. A világ végén ő tart szemlét a szabadakarat összes vívmányai fölött. Távolléte termékeny idő az Egyház számára. Tanúságot kell tennie alapítója mellett a Szentlélek erejével. Nem a számkivetés időszaka ez, hanem a hűség és a tevékeny szereteté. El kell ismertetnie a világgal Krisztus istenségét és megváltói szerepét, meg kell győznie a világot arról, hogy az Atya Krisztusban irgalmával és jóságával fordult az ember felé.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai 215).

*

Galileai férfiak, föl a küzdőterre!
Minden népek szomjasak Krisztu élő kútfejére.
Választottak, bennetek Jézus Krisztus él!

Galileai férfiak, ha majd jön az óra:
Élőket és holtakat Krisztus hív majd számadóra.
A nagy Bíró visszajön, Jézus Krisztus él!

Galileai férfiak, mért hogy tétlen álltok?
Vár a Kelet és Nyugat, vár, vár: Krisztus bizta rátok.
Hirdessétek mindenütt: Jézus Krisztus él!

(SzVU 94)

AMIKOR AZT MONDOGATJÁK: „BÉKE ÉS BIZTONSÁG”...

Krisztus eljövételének időpontjáról semmit sem tudunk: „Az órát és napot senki sem ismeri, a mennyei angyalok sem, sőt még a Fiú sem, hanem csak az Atya” (Mk 13,4). A világvég ideje nem tartozott a kinyilatkoztatott igazságok közé, Krisztus emberi értelme sem kapott róla felvilágosítást. Az üdvösséghez az szükséges, hogy az ember mindig készen legyen a számadásra. Krisztus eljövele olyan lesz, mint a tolvajé: váratlan és meglepetésszerű. Az emberek biztonságban fogják érezni magukat, akkor kéri számon cselekedeteiket (1 Tessz 5,4). A virrasztás sok kísértésnek lesz kitéve. Az ember szíve könnyen „elnehezedik a tobzódásban, részegeskedésben és a világi gondokban” (Lk 21,34). Mások elbázzák magukat a látszólagos késés miatt. Ismét mások a földi szenvedés láttán azt gondolják, hogy Isten nem akar vagy nem tud belenyúlni a történelem folyásába. Pedig aki a döntő órában nincs készen, annak nem lesz ideje a megtérésre: „Akkor ketten lesznek a szántóföldön, az egyiket fölveszik, a másikat otthagyják” (Mt 24,40).

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 215)

*

Milyen kinos elhasználódott öreg autóval hosszabb útra indulni! Ki tudja, melyik alkatrész mondja föl a szolgálatot, meg tudom-e javítani, lesz-e, aki segítséget nyújt, nem lesz-e karambol a vége? Rossz elindulni, de milyen jó végül a bajok ellenére szerencsésen megérkezni! Ilyen az élet is. Alapvető igényünk a biztonság, mégis a bizonytalanság szorongat. Isten azt akarja, hagyatkozzunk bátran őrá. Inkább a bizalom vezessen, mint az ingatag emberi biztonság és elbizakodottság!

BZ

A TÖRTÉNELEM CSATTANÓJA

Az apostolokat és az ősegyházat eltöltötte a vágy, hogy még életükben meglássák Krisztus végső diadalát. Az olyan figyelmeztetések azonban, hogy az idő rövid, csak a bizonytalanságot és az emberi élet rövidségét fejezik ki. Az egyes ember örök sorsa úgylátólag eldől a halálban. Krisztus semmi olyan jelet nem adott, amiből megközelítőleg is ki lehetne számítani a világ végét vagy annak közelségét. A Szentírás beszél ugyan előjelekről, de ezek csak azt igazolják, hogy az Egyháznak valóságos történelme lesz. Az élet törvényszerűségével kis magból bontakozik ki, s meg kell küzdenie a földi élet minden örömével és kísértésével. Isten előre látta a gonoszság tülekedését, látszólagos felülkerekedését, s beleszötte gondviselő tervébe.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 215)

*

A világtörténelem nagy isteni színjáték. Mindenki – akarva-akaratlan, sőt tudtán kívül – az Isten örök „szövegkönyvében” neki írt szerepet játssza benne. Nyilván akkor lesz a világ vége, amikor ez a végtelen bölcsességgel és művészettel megalkotott dráma minden szempontból befejezett lesz. Egyéni életünkben, ismerőseinknél, nagy emberek életrajzában megfigyelhetjük, hogy Isten dramaturgiájában is szerepelnek a kibontakozás irányába mutató előjelek, a hőst próbára tevő ellenfelek és körülmények, drámai feszültségek, bonyodalmak, aztán a drámai fordulat és a csattanó, a végső megoldás. Valamit megsejthetünk előre a saját jövőnkől, ha jól ismerjük magunkat és eddigi szerepünket, de a drámai fordulat mégis meglepetést hoz majd. Hát még az egyetemes dráma csattanója: a paruzia!

BZ

MÉG SOK A DOLGUNK

A világ végét megelőzi az evangélium hirdetése az egész földön, minden nép előtt (Mt 24,14). Ha Isten üdvtörténetet alapított az emberiség számára, akkor evangéliumának valóban történelmi tényezőnek kell lennie. Sőt nemcsak az evangéliumnak, hanem annak az intézménynek, amely hivatalból terjeszti az evangéliumot. Krisztus csak az evangélium hirdetésére utal, nem az összes népek megtérésére. Kétségtelen, hogy Istennek megvan a saját mértéke mindenre, de annyit valószínűleg megállapíthatunk, hogy az üdvtörténetet hozzászabta az emberi történelemhez mint természetes hordozójához. S ha a történelem jellemzője az állandó fejlődés, bontakozás, akkor elgondolhatjuk, hogy Isten alkalmat ad az emberiségnek a kinyilatkoztatott tanítás széleskörű kiaknázására. Az emberiség Krisztus előtt több százezer esztendőig megért, pedig ez csak az elővételezett kegyelem ideje volt. Miért ne érhetne meg Krisztus után is annyi évezredet, hogy legalább nagyjából kibontakoztassa a természetben és a saját természetében benne levő erőket, s azokat a kegyelem hordozójává tegye?

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 216)

*

Milyen sok ember és vallási szekta csalódott már, mert közelinek hitte és hirdette a világ végét! Korunkban sem hiányoznak olyan állítólagos kinyilatkoztatások és égi jelek, melyek világégésről jósolnak. A tudomány oldaláról a futurológusok is aggasztónak látják az emberi élet jövőjét. Akár igazuk van, akár nem, nekünk mindig készen kell állnunk az Úrral való találkozásra. Egyszerű a dolgunk: becsületes kötelelességteljesítés mindenben.

BZ

A MENEKÜLÉS EGYETLEN ÚTJA

A Szentírás a zsidók megtérését is a távoli jövő eseményének mondja. Mint nép, ők is elfogadják a megváltót, s az atyáiknak tett ígéret ezzel is teljesedik. Különben a Szentírásnak ez az utalása azt is mutatja, hogy Isten a történelem eseményeiben igazolja magát. (Mt 23,39, Róm 11,25)

Krisztus eljövetelét a külső természet is megérzi. A vajúdás, amellyel a természetfölötti átalakulást várja, tetőfokra hág (Róm 8,22). „A nap elhomályosul, a hold nem áraszt világosságot, a csillagok lehullanak az égről, és a világmindenség összetartó erői megrendülnek. Akkor majd feltűnik az Emberfiának jele az égen, és jajkiáltásban tör ki a föld minden népe” (Mt 24,29). Az apokaliptikus prófétai stílusban a természet erőinek kavargása a társadalom forrongását is jelenti. A kép mindenesetre arra is utal, hogy a természet is átmegy azon a pusztuláson és újjáalakuláson, amit az ember átél a halálban és a feltámadásban.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 216.)

*

Egyik bányában kényszermunkára ítélt rabok dolgoztak. Táborukat szögesdrót vette körül, az őrtornyokban géppisztolyos katonák. Lehetetlen a szökés. Ám két rab megtalálta a módját. Vállalkoztak vasárnap éjszakai műszakra, amelytől mindenki irtózott, s a bánya mélyéről az éj sötétjében jöttek fel a táboron kívül eső vészkijáraton. Sikerült.

A bűnbeesett emberiségnek is csak egy útja van a menekülésre a megátkozott földről: az irtóztató sötét alagút: a halál. Jézus járt előttünk. Magunkkal visszük a mindenséget is.

BZ

VÁGYVA, FÉLVE

Az ember mint személy megismételhetetlen egyed, tehát szükséges, hogy egyéni érdemei megkapják jutalmukat. Ez történik a különítéleten. Azonban az ember szükségszerűen közösségi lény is, személyes kapcsolatokon keresztül fejlődik testileg és lelkileg. Személyes értékei közé tartozik mások sorsának ismerete és az, hogy elismerjék jogait, érdemeit... A történelem és az üdvtörténet csak akkor jut el a befejezéshez, ha a közösségi kapcsolatok és vonatkozások kinyilvánítása megtörténik. Ez a kinyilvánítás azonban nem belső fejlődés eredménye, hanem Istennek, a történelem urának szabadakaratú tette.

Az apostoli egyházban az ítélet várása bizakodást jelentett. Később az egyéni buzgóság lanygulása miatt az ítélet emlegetése egyúttal a lanyhák ostromozása is akart lenni. Így lett az ítéletből a harag napjai, a „dies irae”.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 219.)

*

„Én, szegény, ott mit beszéljek, pártfogómul kit reméljek, hol a szent is alig él meg. Rettenetes fejedelem, kinél ingyen a kegyelem. örök Jóság, légy jó velem!”

(A Dies irae-ből. Sík S. ford. SzVU 237.)

BELÜL LEVŐK — KÍVÜL LEVŐK

Krisztus üdvrendi helyzetéből következik, hogy ő lesz a bíró. Az Atya mindent általa és érte teremtett (Kol 1,16). mindnyájan az ő teljességéből merítettünk (Jn 1,12). Neki van joga számon kérni, hogyan használtuk fel talentumainkat. Neki mint főnek jut a szerep, hogy misztikus testének tagjait egymás előtt megdicsőítse, mindenkit érdemei szerint.

Az ítélet egyetemes lesz, minden emberre kiterjed, sőt a bukott angyalokra is (1 Kor 6,3; 2 Pét 2,4). Bár sorsuk megpecsételődött, amikor vétkeztek, de valamilyen formában tényezői maradtak az üdvösség történetének. Ők is a „gonoszság titkát” szolgálták (2 Tessz 2,7). Az ítéleten csak nyilvános megszegyenülésük következhet. Hiábavaló volt minden áskálódásuk Isten országa ellen. Akaratuk ellenére annak ügyét vitték előre. Az ítélet után kiközösítésük megpecsételődik, és többé senkinek nem árthatnak. Kárhozatuk éppúgy az üdvrend ellenpólusa lesz, éppúgy Isten irgalmát, erejét, igazságosságát és szeretetét fogja kiemelni, mint a kárhozott embereké.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai 219. l.)

*

Jézus az ellenség szeretetére tanított minket. Akik rágalmaznak, gyűlölnek, megölnék bennünket, igazában nem árthatnak nekünk, ezért nem kell félnünk tőlük. Istentől rendelt szerepet játszanak az életünkben, csúnya, hálátlan szerepet: ők a gonosz boszorkány, az álnok Jágó stb., akikkel szemben hőssé válunk. Jót tesznek velünk tudtukon kívül, szeretnünk kell tehát őket. A kárhozott lelkeket viszont már hiába szeretnénk. Mindenestől rosszak, gyűlölnék mindent, és csak kín nekik a szeretetünk.

BZ

A SZERETET AZ IGAZI IGAZSÁG

A végítéleten a közösségi szempont lesz a mérvadó. Krisztus az ítélet végrehajtásának ismeretében külön kiemelte a szeretet gyakorlását, illetőleg annak elmulasztását (Mt 25,31). Amit az emberek egymásnak tesznek, azt ő mind magára vonatkoztatja. A tevékeny szeretetről máskor is úgy nyilatkozott, hogy az az egész erkölcsi rend foglalata. Úgy látszik, hogy a megátalkodottság és vele együtt a kárhozat is legkönnyebben azoknál következik be, akik elzárkóznak a szeretettől. Az üdvösség és kárhozat közvetlen próbaköve számunkra nem Isten, hanem az embertárs, aki személyes méltóságában Istent képviseli. Az igazságosság megköveteli, hogy az emberek nyíltan szemléljék egymás tetteit. Hiszen annyi erényt félreismertek, annyi rejtett fáradozás nem kapott elismerést. Viszont sok bűnös cselekedetet fölmagasztaltak a történelem folyamán. Krisztus helyreállítja az igazság mérlegét.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 220.)

*

Az embertársak egymáshoz való viszonyát az igazságosság és a szeretet szabályozhatja. Az emberek az igazságosságra kényesek, mindig ezt hangoztatják, követelik, ez ugyanis a pontos határmezsgye ember és ember közt a jogok és kötelességek szempontjából. A gyakorlatban az igazságosság mint szabályzó nem válik be, mert az emberek önzők, és csak a maguk igazát látják és hajszolják. Jézus a másik szabályzót ajánlja, a szeretetet, amely nem állít fel jogi határokat, nem vitázik, hanem enged, segít, sőt önfeláldozásra készítet. Nincs igazság a földön, – mondjuk keserűen. De lesz az utolsó ítéleten! Akkor látjuk, hogy a szeretet az igazság!

BZ

MI MIÉRT?

Amikor az emberek Krisztus szentségéhez nyilvánosan hozzámérik a maguk és mások életét, megtörténik az emberiség végleges szétválasztása két táborra. Mindenki látni fogja, hogyan mérkőzött egymással Isten országa és a bűn hatalma. Lehull a lepel minden emberi alkotás értékéről. Kiviláglik, mi volt a jelentősége a tudománynak, művészetnek, bölcséletnek, gazdasági és politikai berendezkedésnek, a vallásos tanításoknak és mozgalmaknak s az Egyházon belüli intézményeknek. Külön megvilágításba kerülnek az isteni gondviselés rejtett útjai: miért engedte meg Isten a bűnt, miért nem akadályozott meg annyi rosszat, miért öltöztette kegyelmeit olyan jelentéktelen köntösbe? Mióta Krisztus a szolga alakjában megjelent, és hatalmát a keresztség mögé rejtette, azóta az Isten szeretete és mindenhatósága sokak előtt botránkozás tárgya. Az ítéleten erre is magyarázatot kapunk, és meglátjuk benne az atyai jóság megnyilatkozását.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 220)

*

A világgal ismerkedő kisgyermek első kérdése: „Ez mi?”? Azután jön az idegekre menő „Miért?”-ek sorozata. A tudós sem tesz mást: keresi a jelenségek magyarázatát, a mögöttük rejlő okokat. A bölcsélet a végső okokat vizsgálja. A regény- és drámaírók, sőt a vallási mitológiák megalkotói is mind a „miértek” emberei: választ próbálnak adni nehezen érthető események, cselekmények mozgató rugóira. Ha nem találják meg az igazi okot, kitalálnak helyette egy lehetséges okot. Minden *okos* ember keresi a dolgok okát. Az igazán nagy „miértekre” csak a végítéleten derül fény.

BZ

A NAGY FELISMERÉS

Krisztus dicsősége jórészt abban fog nyilvánulni, hogy mindenki tiszta képet kap evangéliumának hatékonyságáról, kegyelmének és szeretetének erejétől. Látszólag csata-vesztéssel járta a történelem útjait, mégis ez a szeretet volt a legnagyobb hatalom. Győzelme nyomait a bűnösök megtérésében, a vértanúk türelmében, a szülők önfeláldozásában, a betegek megnyugvásában, az igazság keresésének állandó lendületében mind ott találni. . . .

Krisztus az ítélet bejelentését vizsgáztatásnak szánta, nem fenyegetésnek. A hívő ember bizalommal gondol arra, hogy az üdvtörténetben az a Krisztus mondja ki a végső szót, aki áldozatul adta magát üdvösségünkért, és aki az Atya irgalmát testesítette meg. A történelem szálai az ő kezében futnak össze, ő maga pedig a hatékony kegyelem az emberiség számára. Minden tévelygés, bűn és szenvedés ellenére valljuk, hogy az emberiség útban van az isteni gondolat megvalósulása felé.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériuma 220)

*

Ha Isten Fia kereszten váltott meg minket, és nekünk is a kereszthordozásban jelölte meg követése útját, akkor a keresztnak jónak kell lennie. Sokan azt hiszik, hogy a kereszt, vagyis a szenvedés, megaláztatás, halál csupán szükséges rossz, amit türelemmel el kell fogadnunk Isten kezéből, mert ez, sajnos, velejárója bukott természetünknek. Mások úgy érzik, hogy a kereszt hozzátartozik keresztény mivoltunkhoz: Jézusnak ezzel fizetünk megváltásunkért. Milyen földies gondolkodás! A világ végén meglátjuk majd, hogy a kereszt isteni mű, drága kincs és nagy ajándék volt számunkra.

BZ

A HIT: KOCKÁZAT

A földi élet utolsó állomása az egyén számára a halál, a világ számára pedig a pusztulás. Ami utána következik, az már a másvilág kezdete. A test feltámadása és a világ természetfeletti újjáéledése nem lehet tárgya a természettudománynak, sem a filozófiának. Aki hit nélkül nézi az életet és a történelmet, annak minden lezárul a halállal. Legfőljbbe feltételezi, hogy az egyedi élet továbbadása vég nélkül tart az új nemzedékek születésében, s ezt nevezheti örök életnek.

A keresztény hitben a feltámadás több, mint a földi élet folytatása: belépés az örök életbe, a halhatatlanságba. Ott nem uralkodik többé a halál. A test feltámadása, Isten kegyelmi ajándéka a tisztán természetes rendben nem járna ki az embernek. Az üdvrendben a feltámadás alapja a Krisztussal való kegyelmi kapcsolat. Ő az élet szerzője (ApCsel 3,15), aki benne hisz, ha meghalt is, élni fog (Jn 11,25). Krisztus megváltói hatalmának döntő bizonyítéka lesz a holtak feltámasztása.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 217)

*

A „Kockázat” c. lengyel filmsorozat hőse, Kloss kapitány (Janek) állandó életvesztélyben forog. Hírszerző feladata érdekében kockára teszi az életét, de minél messzebb megy el ebben a merész kockázatvállalásban, annál érdekesebb és dicsőségesebb a halál torkából való visszatérése. Jézus át is lépte a halál küszöbét, és onnan tért vissza a feltámadásban. Utólérhetetlen teljesítmény! De ő még azzal is tetézi dicsőségét, hogy megváltott népét is átviszi ezen a kalandos úton: az élet elvesztésén át a feltámadásba.

BZ

REMÉNYÜNK IGAZOLÁSA

Pál apostol Krisztus feltámadásában igazolva látja az ember feltámadását. Krisztus a fő, a második Ádám, aki a megváltásban minden embert képviselt. Ami rajta végbe ment, az történik misztikus testének tagjaival. Ha osztozunk sorsában egészen a halálig, osztoznunk kell a feltámadásában is. Királyi méltósága nem lenne teljes, ha nem tudná legyőzni a halált mint a bűn következményét. Csak akkor beszélhetünk teljes megváltásról, ha az életnek ez az ellensége is megsemmisül. Szent Pál a feltámadást a Szentlélekkel is kapcsolatba hozza: „Ha bennetek van annak Lelke, aki feltámasztotta Jézust a halálból, ő ... életre kelti halandó testeteket a bennetek lakó Lelke által” (Róm 8,11). A test megdicsőülésével válik valóra az Atya örök terve, aki arra rendelt bennünket, hogy hasonlóvá legyünk Fia képmásához (Róm 8,29).

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai 217)

*

A feltámadásba vetett hitünknek Isten gyakorlati, tapasztalati támpontot is adott, amikor Jézus anyját, Máriát a halálból soronkívül feltámasztotta, és mennybe emelte. Máriának az a szerep jutott, hogy a Krisztus-követés gyakorlati példáját adja nekünk. Azt az istenemberi tökéletesség-eszményt, amely Jézusban tündöklük előttünk, Szűz Mária közelítette meg leginkább. Így példa és bizonyosság arra, hogy ez az eszmény követhető. Jézus a tökéletesség eszménye, Mária a folyamatos tökéletesedésé. Így lett Mária Fiának követője a halálban is, de mindjárt bizonyosság is arra, hogy Krisztus valóban a feltámadás és az élet övéi számára.

BZ

A FELTÁMADÁS ELŐTT ÉS UTÁN

A kinyilatkoztatás elsősorban az igazak feltámadásáról szól, de Krisztus említi az „ítélet feltámadását” is (Jn 5,29). A feltámadás tehát egyetemes. Az ember a feltámadásban éri el teljes tökéletességét. A mi természetünk összetett (test-lélek, természet-személy, érték befogadása – külső aktivitás), ezért lehetséges, hogy a lélek a test nélkül is részesedjék az örök élet boldogságában. Állapota azonban talán csak az értékek befogadására vonatkozik. A megdicsőült világban való teljes aktivitását a test föltámadása által éri el, amikor maga a külső világ is megdicsőül.

A feltámadt test azonos a földi testtel, legalább annyiban, amennyiben ugyanaz a lélek élteni és ugyanannak a személynek a része. A régi test elemeinek teljes azonosságát azért sem követelhetjük, mivel testünk anyaga életünk folyamán is egészen kicserélődik, és mégis mindig saját testünkről beszélünk.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai 218)

*

A hittudós, különösen a mai tudományos igényű és a hittel szemben kételkedő világunkban, óvakodik az olyan állításoktól és érvelésektől, amelyek nem biztos hitforrásokból és nem szigorú logikával vezethetők le. Mi, egyszerű hívők azonban nyugodtan meríthetünk az Egyház nagy kincstárából, a szentek gazdag tapasztalataiból, élményeiből, és elméleti levezetések nélkül is elhisszük nekik, hogy az üdvözültek már most mérhetetlen boldogságot élveznek, rajtunk pedig, földi testvéreiken közbenjáró imáikkal nagyon sokat segítenek.

BZ

•

MILYENEK LESZÜNK ?

Az üdvözültek testét Krisztus hasonlónak teszi saját megdicsőült testéhez (Fil 3,21). Az érdem bősége fokozza a hozzá való hasonlóságot. A feltámadt test egészen a szellem kifejezője lesz, előnti a szellem ereje, szépsége, teljessége. Aktivitását nem korlátozza a nehézkesség és fáradtság, nem környékezi többé a betegség és halál. Visszanyeri mindazt, ami teljességéhez tartozott. A férfi és a nő kettőssége szintén megmarad, a házaseletnek azonban nem lesz többé hivatása (Mt 22,30). A tenyészélethez tartozó jelenségek megszűnnek, hiszen „az Isten országa igazság, béke és öröm a Szentlélekben (Róm 14,17)”. Megmarad a kor és faj különbözőségének nyoma, mint a teremtés gazdagságának kifejezője. A fiatal gyermek és az elaggott öreg teste egyaránt tökéletes lesz a fejletlenség vagy az elfáradás nyomai nélkül.

Mivel a megdicsőült testben nincs erőtlenség és szegényellni való, a közösségi élet minden zavar nélkül megvalósulhat. A közösséget a Krisztusban való egység, Isten gyermekeinek a testvérisége tartja össze, az egyéni érdek veszélyeztetése nélkül. Az egyént és a közösséget maga Isten, a lét teljessége hordozza, azért mindenkinek csak adni valója van, nem rászoruló igénye. A teljesen önzetlen szeretet hazája csak ez az állapot lehet.

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai 218)

*

„Új eget és új földet teremtek; a régi feledésbe merül, és eszébe se jut senkinek. Örüljete és ujjongjatek azon mindörökké, amit majd teremtek! Mert Jeruzsálemet örömeim teremtem és népét ujjongásnak” (Iz 65,17)

BZ

JÖJJÖN EL A TE ORSZÁGOD!

A megdicsőült ember örök hazáját a kinyilatkoztatás „új égnek és új földnek, az igazság otthonának” nevezi. (2 Pét 3,13) A természetfölötti rend végleges kialakulásáról csak annyit mondhatunk, hogy az egész teremtés Krisztus fősege alatt az Atya előtti hódolatot ölti magára. Pál apostol ezt írja: „Miután Krisztus megsemmisített minden (ellen-séges) felsőbbiséget, hatalmat és erőt, átadja az uralmat Istennek, az Atyának. Mikor majd minden alá lesz rendelve a Fiúnak, a Fiú is aláveti magát annak, aki mindent alá-vetett neki. Akkor Isten lesz minden mindenben” (1 Kor 15,28).

A jelen világban az ember a természetet is beleviszi Isten elleni lázadásába, amikor a bűn eszközeként felhasználja. Ebben a világban a bűn nyomán sok az ellentmondás és a kusza vonás. A hívő is nehezen látja meg benne az isteni elgondolást. A megváltás tökéletessége viszont azt követeli, hogy a bűn, a zűrzavar és az enyészet tűnjön el belőle. Már a próféták úgy látják, hogy a Messiás örök országában nem lesz többé ellentmondás és ártalom: együtt tanyázik a farkas a bárányal, a párduc a gödölyével, s a kis gyermek is képes együtt terelni az ökröt, az oroszlánt és a juhot; nem lesz öldöklés, a kígyó mérge sem árt senkinek (Iz 11,6–9).

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 221)

*

Így imádkozzuk: „Legyen meg a te akaratod, miképpen mennyben, azonképpen itt a földön is.” Egy pillantás arra a paradicsomi állapotra meggyőz minket, hogy Isten akara-ta nagyon jó. Csak már akadálytalanul megvalósulna itt a földön is!

BZ

MAJDAN ÉS MOST

Nem tudjuk, milyen lesz az anyagvilág végső megdicsőülése, vagy milyen formában tündöklük majd a teremtség gazdagsága. Biztos, hogy Isten semmit sem semmisít meg alkotásából, de hogy pl. a növény- és állatvilág milyen formában kap helyet a megdicsőült teremtésben, arról semmit sem mondhatunk.

Az örök nyugalmi állapot a Szentírásban a mennyei Jeruzsálem nevét viseli. Az Ószövetségben Jeruzsálem jelentette a választott nép kapcsolatát Istennel. János apostol a Jelenések könyvének két utolsó fejezetében képekben írja le az örök élet szépségét és tökéletességét. Az örök életben minden mozzanat természetfölötti. Az embernek nem kell elfordulnia a mindennapi foglalkozástól, hogy Isten elé járuljon. Nem kell kilépnie otthonából, hogy templomba menjen: „Az Úr, a mindenható Isten és a Bárány a templomuk. A városnak nincs szüksége sem napvilágra, sem hold-sugárra. Isten dicsősége világítja meg, fénye pedig a Bárány. Világosságában járnak a nemzetek, és a föld királyai hódolnak neki” (Jel 21,24).

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai, 222)

*

Az eljövendő megdicsőült állapotot igazi mivoltában nem tudjuk elképzelni, mint ahogyan a jelenben már meglevő kegyelmi állapotunkat sem. Ez a kettő tulajdonképpen lényegében ugyanaz. Kereszttségünk óta rejtetten hordjuk dicsőségünket, és a jövőre vonatkozó prófétai szavak ennek a rejtett kegyelmi életnek nagyszerűségét is megsejtetik velünk. Isten valóságos jelenléte templommá, sőt mennyei Jeruzsálemmé szentelte belső világunkat, melyben a Bárány a fény. Belül szent béke van. Isten szeretete köt össze mindenkivel.

BZ

MINDENÜNK AZ ISTEN

Az üdvösség minden vonatkozásban beteljesülés. Az élet beteljesül a megismerés és az önzetlen szeretet végtelen távlatában, a személyes aktivitás örömében és a közösségi harmónia békéjében. A lét biztonságát Krisztusnak, az emberré lett Igének jelenléte szolgálja. Isten őbenne az embert személyes egységben magához ölelte, s ez a leereszkedő szeretet minden embernek szólt. A megtestesülés tétele nemcsak azt hirdette, hogy van megváltás, hanem azt is, hogy lehetséges a végleges hazatalálás.

Számunkra az emberi történelem ezért üdvtörténet is. Teljes felelősséggel vesszük magunkra emberi kötelességeinket, a kultúra, a civilizáció fejlesztését, megértő odaadással támogatjuk egymást a terhek hordozásában, és E egbocsátó lelkülettel igyekszünk az ellentéteket elsimítani, hiszen mindnyájan egy hivatás, egy otthon felé tartunk. A hit az életnek és a történelemnek szakrális jelleget ad, de egyúttal bizalmat is támaszt, hogy „aki megkezdte bennünk a jót, az be is fejezi Krisztus Jézus napjáig” (Fil 1,6).

(Gál F.: Az üdvtörténet misztériumai 222)

*

Milyen szörnyű nyomasztó lenne az emberi élet, ha nem lenne Isten! Talán felszabadultabb lenne az ember? Értelmetlen volna az önzetlen nemes erőfeszítés, és a tizenéves gengsztereknek meg a kábítószeres hippiknek volna igazuk. Csak az erőszak meg az öngyilkosság volna logikus!

Hát még, ha a jó Isten helyett egy gonosz szellem kényekedvének lennénk kiszolgáltatva?!

Hála neked, Urunk, hogy vagy, és a Jóság vagy!

BZ

A HOLTAK FELTÁMADÁSA

A halhatatlanság nem az osztatlan való meghalni-nemtudásának magától értetődő voltából adódik, hanem a szerető Lény megváltó tettéből, akinek ehhez hatalma van: az ember azért nem szűnhetik meg teljesen, mert Isten ismeri és szereti őt. Ha már mindenfajta szeretet az örökkévalóságot takarja, úgy Isten szeretete nemcsak akarja ezt, hanem meg is valósítja, sőt: ez maga az örökkévalóság... Mivel a Teremtő nem csupán a lélekre gondol, hanem a történelemben testesülő és önmagát megvalósító emberre, és számára ígéri az örökkévalóságot, azért ezt a holtak (= emberek) feltámasztásának kell nevezni. (Ha a Hiszekegyben „testnek feltámasztását” mondunk is, a test szó bibliai értelemben szerepel, és az embert jelenti.)

Az, hogy a feltámasztás az „utolsó napon”, a történelem végén és minden ember közösségében várandó, az emberi halhatatlanság embertársi jellegét mutatja meg, ami az egész emberiséggel kapcsolatban van, amelyben, amelyből és amelyre irányultan él az egyes ember, és amelynek alapján lesz boldog vagy boldogtalan

(J. Ratzinger: A keresztény hit, Bécs, 1976. 213)

*

El sem tudjuk képzelni a feltámasztás utáni életünket, mert az valóban isteni mű lesz. De itt a földön is a legnagyobb dolgok nem képzelhetők el előre, csak átélhetők. Kérjük az Urat, hogy a mi értetlenségünk, ostoba vagy gonosz vonakodásunk meg ne hiúsítsa az ő szent tervét mivelünk!

BZ

A KÁRHOZAT VALÓSÁGA

Újabban egyes teológusok a kárhozat kérdését mint mitológiai elemekkel kifejezett pedagógiát akarják eltüntetni a Szentírásból. Szerintük sem bukott angyalok, sem örök büntetés nincs... Az Egyház ellenben mindig tanította az örök kárhozat lehetőségét, a pokol valóságát, de arról soha nem nyilatkozott, hogy kik és hányan kerülnek oda. A kinyilatkoztatás szellemének tartozunk azzal a megjegyzéssel, hogy a figyelmeztetés komoly, de Isten nem fenyegetéssel akar üdvözíteni. Az Újszövetség öröme az, hogy bár „elhatalmasodott a bűn, de túláradt a kegyelem” (Róm 5,20). A kinyilatkoztatás annyiban szól a kárhozatról, amennyiben az teljessé teszi az Isten hatalmáról, szentségéről és igazságosságáról adott képet. Az ember számára az is ajándék, ha Isten a büntetés lehetőségével elrettenti a bűntől, s ez a módszer nem is volt hatástalan. A második században szent Polikárp vértanúságának leírója már így elmélkedik: „A vértanúk Krisztus kegyelmére irányították figyelmüket és megvetették a földi kínokat. Egy órai szenvedéssel megmenekültek az örök büntetéstől. A kínzók által gyújtott tüzet hidegnek érezték. Eszükbé jutott annak a tűznek az elkerülése, amely örök és soha ki nem alszik.”

(Gál F: Az örök élet reménye, Budapest, 1974. 186)
Szent István Társulat, 1974

*

Jézus tette fel a kérdést: Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de a lelkének kárát vallja? Mit is adhatna az ember cserébe a lelkéért? Nagyon komolyan szembe kell néznem ezzel a kérdéssel! Ha bűn kísért, vagy a szenvedés riaszt, mondjam bátran Bertrand szent Lajossal: Uram, itt sújts, itt vágj, itt ne kímélj, de a másvilágon légy irgalmas hozzám!

KP

A KÁRHOZAT ÉS A JÓSÁGOS ISTEN

Amit a kárhozat titkából a kinyilatkoztatás nyújt, elegendő az üdvös félelemre, de nem elég a teljes betekintésre. Az örök kárhozat igazságát nem lehet a magára álló elméből levezetni, amint nem lehet az örök boldogságot sem; mindkettő természetfeletti valóság. De a hit nyomdokait alázattal járó elme meg tudja mutatni, hogy a kárhozat a kinyilatkoztatás fönséges isteneszméjével nincs ellentétben, hanem egyenesen következik belőle. Nem mintha a kárhozat közvetlenül Isten műve volna. Isten ugyanis fölséges szentségénél fogva nem akarja, nem akarhatja a bűnt; de mert bűn van, csak azért akarhatja, sőt kell akarnia másodlagosan a kárhozatot. A kárhozat ugyanis nem egyéb, mint a bűnnek, az Istentől való elpártolásnak logikus megérése. Az kárhozik el, aki megátalkodott a bűnben, aki örökre párttűző lázadó Istennel szemben.

Isten fönsége követeli, hogy a teremtményekkel szemben minden vonatkozásban az ő törvényei és szempontjai érvényesüljenek. Szentsége is megköveteli, hogy a jó és a rossz, odaadás és hűtlenség lényeges különbsége megfellebbezhetetlen és eltörölhetetlen kifejezésre jusson.

(Schütz A.: Dogmatika, Budapest, 1937. II. 962)

*

Isten nem hatalmi szóval, vagy erőszakkal intézi a világ sorát, hanem az ember szabadságát tiszteletben tartó, üdvösséget kínáló szelid kegyelemmel. Aki erre a szeretetre csak ádáz gyűlölettel tud válaszolni, az önmagát taszítja kárhozatra.

KP

AZ IRGALMAS ISTEN ÉS A KÁRHOZAT

„A kinyilatkoztatásból tudjuk, hogy Isten minden embert üdvözíteni akar és meg is adja rá a lehetőséget. Ő tehát nem nézi tétlenül az életünket, hogy a végén szigorú rostára tegyen bennünket, hanem úgy viselkedik, mint atya, aki figyelembe veszi gyermeke gyengeségét. Nem is az elért eredményt keresi, hanem az őszinte jószándékot. Ezért találunk pl. a hegyi beszédben ilyen kijelentést: Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot... tehát azok is kedvesek előtte, akik keresik, nemcsak azok, akik megtalálják. Isten azt is megígérte, hogy az ítéleten irgalmát gyakorolja. A kárhozat tehát csak azt éri, aki visszautasította ezt az irgalmat is. A kárhozat olyan bűnökért jár, amelyekben benne van a megátalkodottság, vagyis ahol az ember egész személyes szabadságával a rossz mellett döntött, és nem is hajlandó felülvizsgálni álláspontját. A motívum legtöbbször a gőg, nem pedig az elvakultság. Akit a szenvedély elvakít, az könnyen kijózanodik, és megbánja tettét. A tudatos gonoszság inkább szellemi beállítottság, azért ritkább is, mint az eltévelyedés.

Biztos, hogy a végleges megátalkodottság csak a halálban valósul meg. Amíg az ember él, elvileg megvan a megtérés lehetősége, és Isten nem szűkölködik a kegyelemmel. . . A megátalkodottságban benne van az elhatározás, hogy a teremtmény a maga ura akar lenni, senkinek nem tartozik felelősséggel, és nem akar más boldogságot, mint amit maga szerez magának. Aki elkárhozik, az tulajdonképpen magát ítéli el, maga fordul szembe azzal a teljességgel, amit Isten bírása jelentene. Ezért nincs „véletlen” elkárkozás, és az örök büntetést ezért nem lehet tragédiának nevezni.”

(Gál F.: Az örök élet reménye, 184)

*

Ne hagyj Uram, megülednem,
Sem eszmében, sem kényelemben.
Ne tûrj megállni az ostoba v a n-nál,
S nem vágni többre kis mái magamnál. Sík Sándor

A KÁRHOZAT: ÖRÖK BÜNTETÉS

A Szentírás kifejezetten beszél az örök büntetésről. Az ószövetségi utalások a végső ítélettel kapcsolatosak. Iz 66,24-ben és Jer 7,32-ben a büntetés helye jelképesen a Geh Hinnom, a Hinnom-völgye, ahol valamikor Moloch-nak áldoztak, s később mint tisztátalannak nyilvánított helyen a szemetet égették el. Sirák fia könyve (5,3+13) már élesen szembeállítja egymással az üldözött igazak és az üldözők sorsát. Azok Isten gyermekei, és örömben élnek, ezek ellenben elvesztették hatalmukat, gazdagságukat, és sorsuk a szenvedés.

Az Újszövetség még világosabban állítja, hogy Isten végzése értelmében az emberre a halál után érdemeinek megfelelően örök élet vagy örök büntetés vár. A büntetés örök tűz, a Gehenna tüze, a külső sötétség. Elkerülése a legfontosabb feladat. . . A kárhozat a fájdalom helye, amit a sirás és a fogak csikorgatása fejez ki. Pál apostol azt állítja, hogy Isten haraggal és borzalommal fizet azoknak, akik szembeállnak vele. „Ha az igazság megismerése után szándékosan vétkezünk, nem használ a bűnért való áldozat, hanem rettenetes ítélet és lángoló tűz vár reánk” (Zsid 10,26.) A Jelenések könyvének egyik képében (20,15) a „tüzes tó” azoknak a helye, akik nincsenek bejegyezve az élet könyvébe.

(Gál F.: Az örök élet reménye, 182)

A földi fájdalmak és különféle szenvedések csak jelképei a kárhozat szenvedésének, hiszen az egészen más jellegű, még rettenetesebb fájdalom. Ne csak a földi szenvedést igyekezzünk kiszorítani az életünkéből, hanem az örök kárhozatot is! Ezen a téren nincs megalkuvás. Nem szolgálhatok Istennek is, meg a Sátánnak is!

KP

A KÁRHOZAT AZ ERKÖLCSI REND SZANKCIÓJA

A mindenható és szent Isten léte követeli, hogy a jó megkapja jutalmát, a gonoszság pedig büntetését. A tárgyi rend felforgatása lenne, ha a teremtmény büntetlenül lázadna teremtője ellen, és keserítené embertársai életét. De mivel a kárhozat végleges megtorlást, örök büntetést jelent, azért tisztázni kell azt is, hogy miért róják ki, hiszen Isten megígérte, hogy a végsőig érvényesíti irgalmát. Kétségtelen, hogy az örök büntetés a legnagyobb rossz a teremtmény számára, s az igazságos Isten nem lelheti kedvét abban, hogy hatalmát a mértéktelen büntetés kirovásával mutogassa. Őt nem vezeti bosszú, mert nem félti a létét és dicsőségét teremtményeitől. A Szentírás az örök kárhozatot mindig a tudatos gonoszsággal kapcsolatban emlegeti... Krisztus szavai arra utalnak, hogy azok kárhoznak el, akik megkeményítették szívüket embertársaik nyomorának látán. Már az ószövetségi Szentírás is égbekiáltó bűnnek mondta a szándékos gyilkosságot és a megszolgált bér visszatartását. A Gal 5,20–21 szerint Isten országát nem örökölhetik azok, akiknek lelkiületét a fajtalanság, házaságtörés, bálványimádás, irigység, tobzódás és gyilkosság jellemzi. Az Istennel fennálló viszonylatban Krisztus kárhózzattal fenyegeti azokat, akik visszautasítják az igazságot, amelyet úgy igazoltak előttük, mint ahogy ő igazolta küldetését.

A kiragadott szentírási helyek tehát azt jelzik, hogy itt valóban az erkölcsi rend felborításáról van szó, nem pedig véletlen botlásról. A halálos bűn nem tévedés vagy gyerekes csínytevés, hanem tudatos sértés vagy mulasztás... Befelé a bűn mindig a lelkiismeret szavának semmibevétele.

(Gál F.: Az örök élet reménye, 183)

*

A komoly lelkiismeretvizsgálatban fel kell ismernem tetteim rugóját. Ha nem a szeretet vezet gondolataimban, szavaimban és tetteimben, a kárhozat szakadékának szélén járok!

KP

A KÁRHOZAT: ELVESZÍTETT CÉL, TELJES ÜRESSÉG

A lélek önmagában nem emberi személy, tehát nem lehet folytatója a személyes létnek, ha a test helyett nem kap valamilyen egyenértékű kiegészítést. Isten azonban ezt a természetes pótlékot nem ígérte meg. Úgy intézkedett, hogy a meghalt ember a feltámadásban kapja vissza teljes emberségét, és a cél az isteni életben való részesedés legyen számára. Aki tehát ezt a célt nem éri el, az egyáltalán nem jut célhoz. Állapota az örök élet negatív képe, amit a Szentírás örök halálnak, kárhozatnak mond. Az üdvösség mindennek, a lét teljességének az elnyerése, a kárhozat ellenben mindennek az elvesztése, a teljes üresség.

A kárhozat olyan titok, mint az örök élet, hiszen annak elvesztése. Az emberi ész csak arra következtethet, illetőleg azt óhajtja, hogy a földi igazságtalanság legalább a túlvilágon egyenlítődjék ki. De mivel úgy látszik, hogy a halál mindent szétrombol, a természetes vallások még ezt az igazságot sem merték végiggondolni. A pogány mitológiák nem választják szét a jók és a rosszak sorsát. . .

Ezzel szemben azt állítjuk, hogy Isten az ember céljáról olyan kinyilatkoztatást adott, amelyet minden tekintetben komolyan lehet venni, s amely kibírja a világek képek változását is.

(Gál F: Az örök élet reménye, 182)

*

Két dolgot kell nagyon komolyan venni: Isten végtelen fönségét és a kárhozat borzalmas kilátástalanságát. Isten szerető fönsége lelkesít, boldoggá tesz, és erőt ad. A kárhozat tátongó üressége pedig elriaszt a büntől.

KP

A KÁRHOZAT: KIELÉGÜLETLENSÉG

Mivel a kárhozat az élet céljának megghiúsulása, azért a kielégületlenség jelentkezik mind az értelem, mind az akarat vonalán. Az értelem rendeltetése az igazság megismerése. A tudomány fejlődése, az állandó kutatás, a titkok feltárásáért hozott rengeteg áldozat mutatja, hogy az ember nem tud lemondani ennek a váagnak a kielégítéséről. A kárhozat viszont megakadályozza ezt. Szellemi képessége képes volna befogadni a határtalan igazságot, de nem kaphatja meg. Amit viszont a földön megszerzett, az nem elégíti ki. Az akarat vonalán hasonló a helyzet. Szeretnénk bírni mindent, amit értéknek tartunk. A földön soha nem mondhatjuk, hogy kívánságaink beteltek. Az állandó vágy a boldogságra és a szeretetre azt igazolja, hogy csak a végtelen jó tölthetné ki képességeinket. Viszont a kárhozat minden értéknek és minden szeretetnek az elvesztése. Egyúttal olyan belső ellentmondás, hogy bármennyire is kielégítetlen valaki, Isten végtelen jóságától gyűlölettel fordul el. Így az örök cél elvesztése egyúttal saját lényének az elvesztése. Nem találhat magára, mert nincs igazi tevékenysége. A személy ugyanis tevékenysége által fejezi ki magát. Az alkotás gyarapítja öntudatát, a személyekkel való kapcsolat kifejezést ad méltóságának. Ahol viszont nincs cél, remény és szeretet, ott ez a tevékenység hiányzik. Az élet forrásától való elfordulás következménye a rideg egyedül-lét.”

(Gál F.: Az örök élet reménye, 189)

*

Az ember természeténél fogva vágyakozik arra, hogy az én-te személyes kapcsolatában teljesejék ki. Legkézenfekvőbb ez a férj-feleség szeretettel teljes kapcsolatában. De áll ez általánosságban is az embertársakkal kapcsolatban, legfőképp pedig az Istennel való, sorsunkat beteljesítő és boldogító én-te viszonylatban. Nem akarom, nem akarhatom a kárhozat magányosságát!

KP

A KÁRHOZAT SZENVEDÉSE NEM EGYENLŐ

Ha a kárhozat a földi bűnök büntetése, akkor azok mértéke szerint fokozatok is vannak benne. Isten mindenkinek tettei szerint fizet. Az egyenlőtlenség az érzéki szenvedésen kívül a cél elvesztésének átélésében is megvan. Mindenki úgy éli át a hazatalálás és a teljesség hiányát, ahogy bűneivel elfordult az élet forrásától, Istentől. A büntetés itt is személyes és egyéni. A teremtmény boldogsága azon a vonalon hiúsul meg, amelyiken visszaélt vele. Vagyis a kárhozatot minden tekintetben úgy kell vennünk, mint az örök élet negatívumát. Ha tehát a mítosz színezetét el akarjuk kerülni, fontos, hogy a kárhozatról is csupán teológiai fogalmat alkossunk, ne pedig képeket... A kárhozat esetében is hivatkozni kell arra, hogy berne is az igazság érvényesül, tehát az egyéni bűnök egyéni módon kapják meg büntetésüket. . . Hozzá kell még tennünk az erkölcsi szankció átélését. A kárhozat nem pusztá hiány, nem csupán veszteség, hanem büntetés. Ha csak hiány volna, nem fejezné ki a rosszban való megátalkodottságot. A kárhozat nem szerencsétlenség, hanem szembefordulás mindazzal, ami szent, ami jó vagy ami szeretetre méltó. Ide csak kimondott rosszakarattal, bűnnel, az emberi kötelességek semmibevételével lehet eljutni. Mindezt azért kell hangoztatnunk, hogy összhangba hozzuk Isten irgalmát és igazságosságát, amelyről a kinyilatkoztatás beszél.”

(Gál F.: Az örök élet reménye, 191)

A gyűszűbe nyilvánvalóan kevesebb bor fér, mint a pohárba, de ha teletöltjük, egyiknek sincs hiányérzete. Fordítva is igaz. Ha üres, mindkettő végtelenül üresnek érzi magát. Az én gyűszűnyi létem csak Istennel lehet teljes és maradéktalanul boldog. A kárhozatban pedig gyűszűnyi létem is mérhetetlenül üres, magányos és jóvátehetetlenül boldogtalan. Az örök kárhozattól ments meg, Uram, minket!

KP

MI A TISZTÍTÓHELY?

„Az örökélet, az Istennel való egyesülés feltételezi a lélek tökéletes tisztaságát. El kell jutnia a krisztusi nagykorúságra (Ef 4,13.), el kell telnie Isten teljességével (Ef 3,19). Nem mindenki jut ilyen lelkülettel az örök bíró elé. A kegyelem állapota mellett megmaradhat a bocsánatos bűn, a teremtményekhez való ragaszkodás, és terhelheti a lelket ideigtartó büntetés. Az ember ilyen fogyatkozásai mellett is azért Isten gyermeke, és nem fenyegeti kárhozatt. Isten megengedi számára a tisztulást a tisztítóhelyen. A helyen nem kell okvetlenül anyagi helyet gondolni, hiszen szellemi lélekről van szó.

A tisztítóhely létezése hittétel. A tétel gyakorlatilag benne van az egyház ősi szokásában, hogy imádkozik a halottak lelkének tisztulásáért, szabadulásáért. A Szentírás sehol sem beszél kifejezetten a tisztítóhelyről. Egyes utalásai azonban világosan mutatják, hogy a lélek a halál után is megszabadulhat terheitől. Az Ószövetség szent és üdvös gondolatnak tartja a halottakért bemutatott áldozatot, hogy bűneiktől megszabaduljanak (2Makk 12,46). Szent Pál arról beszél, hogy az ítélet igazolja mindenkinek a munkáját. Aki Isten előtt maradandót alkotott, az jutalomban részesül, akiben a buzgóság nem volt tiszta, annak érdemei elhamvadnak, „ő maga azonban megmenekül, de csak mintegy tűz által” (1Kor 3,15). Tehát van olyan büntető ítélet, amelyik kimutatja a cselekedetek hiábavalóságát, és az emberre ideig tartó büntetést ró. Ennek letöltése után jön a szabadulás. A tisztulás „mintegy tűz által” történik. Innen ered a tisztító tűz elnevezés. De a tüzet nem kell okvetlenül valóságnak venni.”

(Gál F.: Katolikus hittétel Budapest, 1960. 269)

*

Akik életükben szerették Jézust, azokhoz a halálban Jézus odalép, és azt mondja nekik: Ne féljete! Megmentelek titeket! – Uram, én szeretni akarlak mindhalálíg! Tégy tisztává, hogy örökre szemlélhessem arcodat!

KP

A TISZTULÁS JELLEGE

„A tisztulás rendeltetése mindenekelőtt azoknak a bűntetéseknek a lerovása, melyeknek adóssága a földi életben elszenvedett és megbocsátott bűnök után fennmaradt... Ez a lerovás a tisztítóhelyen nem történhet önként vállalt eleget tevő cselekménnyel. Az érdemszerzésnek ugyanis vége. Egyedül lehetséges útja az isteni igazságtól kirótt szenvedések elviselése. A tisztulás tárgyát képezik továbbá azok a bűnök is, melyek a halálkor még hozzátapadtak a lélekhez, amelyek azonban irgalmat találtak a különítéletben. Ezek az ún. bocsánatos bűnök, melyeknek biztos mértékével mi, emberek, nem rendelkezünk. A bűn bocsánatos voltát ugyanis anyagi tényezők határozzák meg: a szándékosság, erkölcsi felelősség kisebb foka, melynek biztos megítélésére konkrét esetben csak Isten hivatott. A tisztítóhelyen a lélek megtisztul a vétkes hajlamoktól is; vagyis az erkölcsi tökéletességnek olyan fokára emelkedik, amely képessé teszi őt arra, hogy teremtményi közvetítés nélkül közvetlenül Istentől és Istennek éljen... A tisztítóhely létezését bizonyító legtöbb szenírási kijelentés mindig ezt az erkölcsi tisztulást állítja homloktérbe. Ugyanezt nyomatékozza az Egyház sok imádsága is.”

(Schütz A.: Dogmatika II. 702.)

*

Bár az életem Istenre irányul, és tudatosan törekszem rá, hogy Isten szeretetében éljek, mégis tapasztalnom kell, mennyi gyarlóság mutatkozik az életemben. Bárcsak már itt, a földön levelezkelhetném őket! Szívesen imádkozom a szenvedő lelkekért is!

KP

A TISZTÍTÓHELY SZENVEDÉSEI

A tisztuló lelkek fő szenvedése a hittudósok egyöntetű tanítása szerint az, hogy nem látják az Istent. De nagyon is világosan látják, hogy Isten a léleknek igazi java, s a végállapot elszántságával, az akadályt nem ismerő szeretet hevével vágyakoznak az ő tökéletes bírására. Az is nyilvánvaló előttük, hogy bűneik, tökéletlenségeik és tisztulatlanságuk tartja őket távol vágyuknak és lelküknek oly tisztán látott és teljes lelki energiával megragadott egyetlen céljától. Ebből a két forrásból táplálkozik állandó és mérhetetlen fájdalmuk. Istennek nem-látása mindennél beszédesebben állítja eléjük hűtlenségeik és tökéletlenségeik súlyosságát, és kiegészíti belőlük annak utolsó rozsdafoltját is. Ez tehát némileg rokon a kárhozottak elvetési kínjával, bár lényegesen különbözik tőle: a tisztuló lelkeket az a nagy tudat élteti, hogy eljutnak Isten színelátására. E tekintetben még csak bizonytalanságban sincsenek.

Emellett nagyfokban valószínű, hogy a tisztulók más, érzésszerű kínokat is szenvednek, ha talán nem is mindnyájan. Ezeknek az érzésszerű szenvedéseknek a természetét közelebbről meghatározni nincs módunkban. A tisztítóhely szenvedéseinek természetéről a kinyilatkoztatás általánosan hallgat.

(Schütz A.: Dogmatika II. 703.)

*

A szenvedő lelkek fölismerik, hogy még nem méltók Isten színelátására. A lelkiismeretük mondja meg ezt nekik. A bűnbánat, a szeretet és a vágyakozás tüze lobog bennük s égeti őket, mint az éhség, és nyugtalanítja őket, mint a honvágy. Mekkora az én éhségem Istenre, s lobog-e bennem honvágy a mennyei boldog beteljesülés után?

KP

„ÚJ ÉRDEMEKET MÁR NEM SZEREZHET...”

A tisztítóhelyen a lélek új érdemeket már nem szerezhet de bünt sem követhet el. Valószínűleg olyan különös gondviselésben van részük, hogy nincs alkalmuk vétkezni. Afelől biztosak, hogy Isten szereti őket, és céljukat elérik. A bocsánatos büntől, az ideig tartó büntetéstől, természetük rendetlenségétől csak a szeretet révén gyógyulhatnak meg... Ahogy tisztul a szeretetük, úgy fordulnak el fogyatkozásaiktól. Szeretetük sajátságos szenvedéssel van egybekötve. A végtelen igazsággal és szeretettel való egyesülés vágya a lélek mélyéről tör elő. A bocsánatos bűn és a büntetés azonban visszatartja őket az egyesüléstől. Kénytelenek nélkülözni azt, ami után benső kényszer hajtja őket. Gyarlóságukat hozzámérik Isten szentségéhez, hálátlanságukat szeretetéhez. Az önvád, hibáik elítélése, a szeretet sebzettsége valóságos fájdalmat okoz. Reményük azonban megvan. Istent jobban szeretik, mint önmagukat, s megnyugodnak a szenvedésben, mert tudják, hogy célhoz vezeti őket. Szenvedésük hasonlítható az emésztő tűzhöz, de más természetű, mint a földi szenvedés. Földi mértékkel nem mérhető, nagyságáról semmit nem mondhatunk. Tisztulásuk tudatos, az eleget tevő szenvedést szabadon akarják, de elviselése mégsem érdemszerző. Isten tekintélyét már nem a hiten keresztül fogadják el, hanem a szellemi megismerés kényszerével. Kínjuk csak eleget tevő szenvedés.

(Gál F.: Katolikus hittételek, 270.)

*

Ha az ember rájön bűne undokságára, szeretne eleget tenni érte. Ez a tisztuló lelkek hangulata. De a földön is nyitva áll a jóvá tevő vezeklés lehetősége!

KP

A SZENVEDŐ LELKEK LÉTE: AKTIVITÁS

A túlvilági tisztuláshoz és kijózanodáshoz hozzájárulhat az is, hogy látják a földi tetteik következményét, alkotásaik igazi értékét. Lehet, hogy amit nagynak tartottak, az egyáltalán nem időtálló, nem is válik javukra másoknak, s nem viszi előbbre Isten országának az ügyét. A teremtményekhez való rendetlen ragaszkodás ferdeségét is belátják, s igyekeznek kiemelkedni belőle.

Állapotuk tehát lehet büntetés és szenvedés, de az Egyház azért úgy imádkozik értük, mint akik a „béke álmát alusznak”. Békében vannak, mert reményük biztos. Alakítják magukat, tudnak hinni, remélni, szeretni és imádkozni. A szeretet vonalán velünk is kapcsolatban vannak: javunkat akarják, imádkoznak értünk, és várják a mi segítségünket. Az Egyház a szentek egységének tételébe foglalta bele a szeretetnek ezt a kölcsönös segítő erejét. Tudta, hogy a misztikus test tagjai a halálon innen és túl összetartoznak a fővel és a fön keresztül egymással. . .

Mivel a megholt kilép a földi időből, azért az itteni egymásutániség nem tükrözi az ottani tartamot. Így érthető, hogy a halál után hosszabb idő elmúltával is megemlékezünk az elhunytakról. Kérjük számukra Isten irgalmát és bűneik elengedését.

(Gál F.: Az örök élet reménye, 179.)

*

Az Egyháznak ebből a tanításából csodálatos vigasztalás árad az élők számára is. A halál nem szakít el teljesen megholt szeretteinktől. A szeretet hullámhosszán továbbra is kapcsolatban maradhatunk velük, segíthetjük egymást. Milyen csodálatos lesz ezek után találkozni velük Istennél az üdvözültek között!

KP

MEGHÍVÁS AZ ÜDVÖSSÉGRE

„Az örök életről szóló kinyilatkoztatás nem egyszerűen a jövő feltárása, nem tárgyilagos bemutatás, hanem meghívás és felajánlás. Ezért a kinyilatkoztatás nem tudományos fejtegetéssel, hanem prófétai szóval adja elő. Meg akarja győzni az embert, hogy Isten szeretettel fordul feléje, azért a meghívás elfogadása az igazi boldogság, az igazi cél. De amennyiben Isten a világ teremtője és az élet ura, annyiban minden megnyilatkozásában benne van az erkölcsi szankció is az ember számára. A teremtmény köteles elismerni maga fölött az ő uralmát akkor is, ha csak úgy ismeri meg, mint teremtőt, és akkor is, ha úgy áll előtte, mint az üdvrend szerzője. Az uralom elismerése abban áll, hogy az ember kötelezőnek érzi magára a megismert erkölcsi rendet, mint Isten akaratát, és kötelezőnek érzi a kinyilatkoztatás tanítást is, amennyiben találkozott vele. Isten a kinyilatkoztatásban úgy ajánlotta fel az örök célt, a természetfeletti boldogságot, hogy azt az embernek erkölcsi tetteivel, az élet alakításával kell elérnie. Továbbá ez a természetfölötti cél az egyetlen az ember számára. Létünk nem független, tehát nem vethetjük meg a lábunkat sehol, ahol kialakíthatnánk magunknak egy független világot. Létünk a természet vonalán halálra szánt lét, még akkor is, ha van szellemi lelkünk.”

(Gál F.: Az örök élet reménye 181.)

*

Van ember, aki szerint nincs mennyország. Igaza van, mert az ő s z á m á r a nem lesz mennyország, hacsak meg nem változik. Isten meghív, de nem kényszerít az üdvösségre. Az örök életet nem tétlenül, hanem készülődve kell várnom!

KP

CÉL ÉS BEFEJEZETTSÉG

„Az ember számára a végső cél csak az abszolút jövő lehet. Vagyis olyan állapot, ahonnan már nem nézhetünk további célok felé, mert minden együtt van, ami az életet betöltheti. A valóságban ez az állapot az isteni életben való részesedés. Most azonban inkább csak formailag tekintjük, nem tartalma szerint, s azt állítjuk róla, hogy a földi fejlődéshez képest ez a befejezettség állapota. A cél csak olyan kikötő lehet, ahol az ember átéli, hogy mindazt megtalálta, ami személyes létének értelmet ad. Mivel ez végérvényes és maradandó állapot, azért itt nem folytatódik az idő. Az egymásutániség, a várás, a reménykedés, az előkészület mind átmegy az örökkévalóság sajátos állapotába, a birtoklásba és a jelenlétbe.

A cél úgy valósul meg, hogy az élet egész keresztmetszete szerint a végleges értékek hordozója lesz. . . A befejezettség igazában a személynek a teljes magára eszmélése, önmagának megtalálása és megnyugvás a birtokolt értékekben. A földi életben mindig megmarad a kielégületlenség, és a szeretettel együtt jár az aggodás, a törekvés és a fájdalom. Ezért itt az örök életet megvilágosító hasonlataink is egyoldalúak. A lélektani megfigyelés mégis azt mutatja, hogy akik igazán szeretnek, azok szerények, szelidek, elégedettek s megéreznek valamit abból, ami örök, elpusztíthatatlan és kimeríthetetlen.”

(Gál F.: Az örök élet reménye, 79.)

*

Menni megállás nélkül, utazni végállomás nélkül, rohanni pihenés nélkül: ez kibírhatatlan és őrjítő. Isten valóban boldogságot készít nekünk, mikor az örök békességre hív meg. De ezért szólít fel már itt a földön is, hogy legyünk a „békesség fiai”.

KP

DECEMBER 16.

A CÉL: HAZATALÁLNI

„A cél csak olyan állapot lehet, ahol egész személyi szabadságunkkal a legnagyobb jóhoz kötjük magunkat. A szabadságnak ez a teljes érvényesítése kitarja a kaput a szeretet előtt. Itt már nem akarunk semmit visszavonni, itt már nincs megbánás és bizalmatlankodás. A cél nyugalmaiban benne van a személyes döntés, az eszményi magatartás és a lét rendjének objektív felmérése. Az üdvösség állapota meghozza a teljes győzelmet a mulandóság és az idő fölött. Ezért a cél a hazatalálás. Nemcsak szubjektív érzés szerint, hanem a valóság egész keresztmetszete szerint. Viszont könnyű meglátni, hogy az ilyen hazaérkezés csak az előzmény befejezése lehet. Az ember odaérkezik, ahová földi törekvéseivel elindult. Az üdvösség rendje felemeli és meg-nemesíti szabadságunkat, nem pedig leszűkíti. . . A boldogság azért lehetséges, mert az örök életben mindenki a saját hazatalálását éli meg. Oda jutott el, ahová legnemesebb óhajta szerint vágyódott, még akkor is, ha ez az óhaj nem kristályosodott ki benne, úgy, mint a személyes, Istenbe vetett hit, hanem csak úgy, mint magasabb igazságnak és hatalomnak, illetve szeretetnek a szolgálata.

A kép fordítottja is lehet valóság. A kárhozat is mindenkinek az egyéni céltalansága. . . Ezért mondjuk, hogy a cél, a hazatalálás csak erkölcsi törekvés jutalma lehet.”

(Gál F.: Az örök élet reménye, 81.)

*

Innen is sejthető, hogy a mennyországot nem fogjuk meg-
unni. Az ember minden utazásról előbb-utóbb hazavágyó-
dik, de az otthonában el tudja tölteni egész életét. Ezért
legyen vallásos hitem megélése is minél természetesebb,
otthonosabb már itt a földön!

KP

ISTENHEZ HASONULVA

„A hagyományos teológia az örök élet tartalmát, illetőleg annak lényegét az Isten színelátásában jelölte meg. De hogy ez részleteiben mit jelent, arra a kinyilatkoztatásban kevés támpontot kapunk. Az egyházatyák elsősorban arról beszélnek, hogy Isten jelenléte megvilágosítja, és elevenné teszi azt a hasonlóságot, amely már bennünk van a teremtés által és még inkább a kegyelem révén. . . A megdicsőült élet isteni vonásokat ölt magára. Valamit már a földi életben is magunkban hordozunk ebből, amikor a megigazulás által Isten gyermekeivé válunk. Az isteni életben való részvétel abban áll a földön, hogy a hit fénye új megismerési módot ad, a reményben mintegy elővételezzük az örökélet javait, s a szeretet arra képesít, hogy Isten békéjével, jóakarásával és odaadásával végezzük kötelességeinket. A túlvilágon a hit és a remény megszűnik, mert Isten jelen lesz, mint teljes igazság és mindent betöltő érték. . . Így teljessé válik a szeretet kapcsolata, s abból táplálkozik az öröm és a boldogság. . . A megdicsőült emberen tükröződik az istengyermeki sajátság, s életmegnyilvánulásai is olyanok lesznek, mint a gyermeké az Atya házában: betekint titkaiba és birtokolja javait.”

(Gál F.: Az örök élet reménye, 90.)

*

Hogy a mennyben otthonosan érezhessük magunkat, át kell változnunk. Ott már nem idegenek leszünk, hanem Isten gyermekei. Természetünknek ez az „átistenülése” a mi reményünk alapja az öregedés és az elmúlás sorvasztó életményével szemben. Az utolsó szó nem a halálé, hanem Istené. Tetteinkben is Istené legyen az utolsó szó!

KP

A MENNYEI BOLDOGSÁG MIVOLTA

Az örök boldogság elsősorban abban áll, hogy az üdvözültek színéről színre látják az Istent. Az Ószövetség azt tanítja, hogy a halandó földi ember nem láthatja Istent. Ebben egyetért vele az Újszövetség is. A jövő élet jutalmaként viszont ezt említi első helyen. Az Üdvözítő kilátásba helyezi a tisztaszívűek számára, az angyalok számára pedig már most valóságnak mondja. Szent Pál tanítása: „rész szerint való az, amit ismerünk, és rész szerint való, amit prófétálunk. Mikor pedig elérkezik, ami tökéletes, véget ér, ami rész szerint való. . . Most tükör által homályban látunk, akkor pedig majd színről színre; most csak rész szerint ismerek, akkor pedig majd úgy ismerek, amint én is ismert vagyok.” Szent János azt mondja: „Szeretteim, most Isten fiai vagyunk, és még nem tűnt ki, hogy mik leszünk. Tudjuk, azonban, hogy amikor meg fog jelenni, hasonlók leszünk hozzá, mert látni fogjuk őt úgy, amint van”.

A szentatyák ezekre a helyekre való utalással az örök boldogság lényegét Isten látásában találják.

Az emberi elme is megállapíthatja, hogy a lélek legmélyebb vágya a lehető legbensőségesebb érintkezésbe lépni létesítő okával és végső céljával. Ezért miondja szent Tamás: Isten látása, melynek elérése természetfölötti valami, az ember vágya számára természetes valami.

(Schütz A.: Dogmatika II. 709.)

*

Már a földön is legnagyobb élményünk meglátni – mégpedig teljesen, közvetlen közléről – azt, akit igazán szeretünk. A mennyben Isten teljesen föltárja előttünk önmagát. Ha most fáj, hogy földi életünkben nem láthatjuk őt, annál inkább megérthetjük, milyen csodálatos öröm lesz végre Isten arcába nézni!

KP

A DICSŐSÉG VILÁGOSSÁGA

Isten boldogító látása végett az üdvözült léleknek külön természetfölötti felkészültségre van szüksége. Ezt az istenlátásra képesítő természetfölötti készséget a hittudósok a mennyei dicsőség világosságának nevezik. . . Nem más ez, mint magának Istennek szentháromságos voltában gyökerező szellemi láthatósága, világossága, amellyel ő akkor, amikor mint örök feltétlen Gondolat közli önmagát a teremtetttel értelemmel, átragyogja és átjárja a lelket, olyanformán, mint a foszfor saját magával együtt az őt láttató világosságot is hozza magával a sötétségbe, vagy mint a kiváló tanító képességű lángelme úgy szövi előadását, hogy annak elrendezésével, fogalmazásával, hangsúlyozásával a súlyos gondolatok értését is belesugározza a szellemileg sokkal alantabb álló hallgatókba.

A mennyei dicsőség világossága tehát egészen új ismeretelv, mely összehasonlíthatatlanul magasabban áll a hit világossága fölött, mint az ész természetes világossága fölött. Mindamellett a mennyei dicsőség fénye hivatva van a másvilágban átvenni a hit világosságának szerepét; tehát nem egészen idegen tőle, amint az egész másvilági lét a jelenvilági természetfeletti rendnek szerves kivirágzása és véglegesülése. . . Ami gyöngé csíra volt a hit alakjában, az örök érésű gazdag gyümölcs a mennyei világosság formájában; a mennyei világosság verőfénye fölszívja a hitkészség félhomályát.”

(Schüt A.: Dogmatika II. 712.)

*

A dicsőség világossága azt jelenti, hogy a mennyben Istent nemcsak úgy nézzük, mint valami látnivalót, mint egy szépséges idegent, hanem ő nyújtja magát látványul nekünk. Nemcsak én nézem majd őt, hanem ő is néz engem - csodálatos szeretettel. Próbáljam meg imádságaim elején belehelyezni magam ebbe a gondolatba!

KP

A MENNYORSZÁGRA KÉSZÜLNI KELL

„A mennyország az ember számára az abszolút jövő, amire készülni kell. A rá való készülődés az aktív várakozás. Ha valaki ezt nem érti, gondoljon az édesanyákra. Az ő várakozásuk a gyermekükre mindenekelőtt bensőséges, pozitív hozzáállást jelent. Az anya mindig édes és szeretetreméltó, de különösen az, amikor áldott állapotban van. Ilyenkor a pillantása melegebb, a beszéde édesebb, és még az érintése is gyengédebb. Lehet, hogy idealizálom az anyákat, de az biztos, hogy más dolog valamit csak kívánni, és megint más dolog valamire egész szívvel várakozni, valakinek a jövetelére egész szívvel készülödni. A keresztény ember a szíve minden melegével készül, várakozik az abszolút jövőre hitben, reményben és szeretetben. Ennek az abszolút jövőnek az elérése a végső cél. Mellette minden földi vonatkozás eltörpül. Ezzel a pozitív várakozással imádkozza a Jelenések könyvének záró fohászatát: Jöjj el, Uram, Jézus!”

(J. L. F. Dankelmann: Christsein in dieser Zeit, Herder, 1966, 455.)

*

Minél nagyobb vágyódással várja gyermekét az anya, annál jobban örül neki, amikor megérkezik. Az a hívő, aki földi életében nagyobb szeretettel készül Isten színelátására, nagyobb mértékben részesül az istenlátás boldogságában is, hiszen lelke a szeretetben tágabbá lett Isten befogadására. Kerüljünk hát vallásos életünkben minden kicsinyeséget! Merjünk végre nagylelkűek lenni!

KP

AZ ISTENLÁTÁS ÖRÖK GYÖNYÖRŰSÉG

Az Isten látása kiemeli a lelket a tűnő létnek nyughatatlan hullámveréséből, kimenti a percrőlpercre változó gondolatok és hangulatok hullámmászásából és kapkodásából, s beleemeli az örök élet tengerébe; az idő gyermeke az örökkévalóság tanúja lesz, s a pillanat fia az idők forrásánál oltja majd életszomját. Mindamellet alaptalan és a boldogító istenlátás teljes nemismeréséből származik az a gyakori gondolat, hogy örökké nézni Istent végre is unalmassá válik. Az Isten látása nem egyszerűen nyárspolgári érdeklődésből eredő nézelődés, hanem a teremtmény első okával és céljával, az értelemnek legenergetikusabban keresett tartalmával és az akaratnak legszenvedelmesebben keresett javával, a föltétlen igazsággal való legbensőségebb eleven érintkezés. A végtelen Isten a maga átható világosságával beragyogja, és a maga mondhatatlanul édes szeretetével áthevíti a lelket, belesugározza a maga kimeríthetetlen személyes végtelenségét; és így maga az örök igazság és föltétlen jószág kifogyhatatlan buzgásban tör elő a lélek öntudatának középpontjából, sejtelmeinek mélységéből, vágyának és lelkesedésének örvényeiből, és állandóan nemcsak megelégti, hanem szent hevületre s a legnagyobb fokú öntevékenységre ragadja... A végtelen Istenség, akit a teremtmény kimeríteni nem bír, a mennyei világosságtól fölvillanyozott és teljesítőképességének tetőfokára emelt lélek előtt is teljes végtelenségében jelenik meg.

(Schütz A.: Dogmatika II. 715.)

*

Mi az örök boldogság várományosai vagyunk! Ezt soha sem szabad elfelednünk, és soha nem szabad átadni magunkat a reménytelen elkeseredésnek!

KP

NE NYUGTALANKODJÉK A SZÍVETEK!

Ma az örök élet tartalmának és élményszerű kifejtésének kérdése azért került előtérbe, mert az ember a tudomány és a technika kifejlesztésével gazdaggá, változatossá és érdekessé tette a földi életet. Önként adódik a kérdés, hogy mi többet, mi újabbat adhat a vallás, illetőleg az üdvösség. Igaz, egyénileg a földi élet korlátozott és véges, de legalább mozgalmas, és tele van feszültséggel. Ehhez mérten a régi kifejezések, mint pl. örök nyugalom, Isten színelátása stb. azt a látszatot keltik, hogy a cél, a beérkezés szükségszerűen magával hozza a megmerevedést és az unalmas egyhangúságot. A mai alkotó ember saját nagyságát inkább az igazság keresésében látja, nem a végleges megtalálásban; inkább a fejlődésben s nem a beérkezésben; inkább a rossz elleni küzdelemben s nem a jó birtoklásában. Hogyan viszonylik ehhez az isteni életben való részesedés?

Mivel Isten szellem, az ő életében való részesedést is csak úgy gondolhatjuk el, mint a szellemiségnek a fölényét a testiség fölött. . . Ezen a téren egyébként csak a feltámadt Krisztus megjelenései igazíthatnának el, viszont ő sem tárta fel apostolai előtt a túlvilág természetfölötti arculatát. Csak annyit mutatott meg magából, hogy testi valóságban él, és többé nincs kötve a mi világunkhoz. Amennyiben azonban az örök élet a végső cél, teljes joggal megállapíthatjuk róla, hogy olyan értelmű kibontakozás nincs benne, mint amilyen a földi életet jellemzi. . . Az anyagi kozmosz a végső célnál is megmaradhat az élet keretének, annál inkább, mivel ott már egészen tükrözni fogja Isten bölcsességét, teremtő erejét és gondviselő jóságát; tehát szemlélete az állandó hála és dicsőítés forrása lehet.

(Gál F.: Az örök élet reménye, 91.)

Az ember minden képessége Isten adománya. Minél jobban uralma alá veti a földet, és minél színesebbé teszi az életet, annál jobban meg kell sejténie Isten gazdagságát. Így Isten színelátása mégcsak vonzóbb lehet. KP

AZ ISTENLÁTÁS NEM VÁLTOZIK

„Az istenlátás nem csökkenhet, hisz ez egyértelmű volna az örök boldogság csökkenésével, és a végleges elfogyás lehetőségét nyitná meg. Sőt minthogy a mennyei boldogság tartama hitigazság, a hittudósok készítetve vannak ennek a változatlan istenbírásnak az alapját keresni, és azt éppen a látásban találják meg. Lehetetlen ugyanis – mondja szent Tamás – a végcél nem akarni; „nem képes az ember arra, hogy ne akarjon boldog lenni.” Ám ezt a boldogító végcél teljesen, fátyol nélkül, látszat és ellenkező csábítások nélkül fogja át a lélek az istenlátásban; következésképp tántoríthatatlanul belészilárdul; nincs immár sem belső, sem külső oka elterelődni végső céljától. . .

De a boldog istenlátás nem is növekedhet abban az értelemben, hogy új mozzanat járulhat hozzá, hogy a mennyei világosság megnövekedhet, és ennek következtében valaki oly fokban és gazdagságban láthatja meg Istent most, mint előbb nem. . .

a) A mennyei világosság az érdem jutalma; ámde az érdem már nem nő, tehát nem növekedhet a jutalom sem.

b) A testétől való elválás a lélek számára nem lehet akadály az istenlátásban neki szánt fokban való gyakorlására, hiszen Istent látni teljességgel a lélek dolga; abban a testnek nem lehet része, még a megdicsőült testnek sem.

(Schütz A.: Dogmatika II. 714)

*

Mikor egyesek néha azon töprengenek, hogy nem fogják-e megunni a mennyországot, teljesen a földi körülményekben gondolkodnak. A mennyben azonban más, isteni életforma vár ránk. Ezért kell valóban „újjaszületnünk” a halálban, hogy az új életre föltámadhassunk. Hívó ember így nézi a halált!

KP

A MENNYORSZÁG ÉSSZERŰSÉGE

„Ésszel sem nehéz fölfogni, hogy ha van Isten, és ha van az emberben a test halálán túl élő lélek, akkor kell lennie mennyországnak is. Hiszen 1. a lélek nem egyszerűen valami finomultabb anyagi atom, hanem szellemi egyed, melynek rendeltetése az igazság szeretésében élni; ha tehát a test halálán túl is fennmarad, akkor az igazság kultuszában kell élnie, hacsak szántszendékkal el nem szakadt az életnek ettől az ősforrásától és alaptartalmától; ez pedig végelemzésben az Istenben való élet. – Továbbá, 2. ha van isteni igazságszolgáltatás, akkor az Isten iránti hűségnek, a vallás-erkölcsi eszmény iránti áldozatos odaadásnak el kell vennie jutalmát, éppúgy, mint a gonoszságnak is el kell nyernie büntetését. A föltétlen igazság követeli az érdemnek és a sorsnak teljes végleges összhangját. Mivel azonban magában és egészben nem mondható, hogy ez megtörténik a földi életben, egy másik élettől kell várni „a jobb hazát” benne az erény diadalát.” Ezek a meggondolások nem a keresztény mennyországot bizonyítják; az ugyanis természetfölötti jó, melynek elnyerése meghaladja a természet erőit és igényeit, s következésképp létezésének megállapítása meghaladja az ész erejét. De bizonyítják azt, hogy lenni kell másvilági megjutalmazásnak, illetve örök boldog állapotnak az igazak számára. Nem csoda, ha mélyebb lelkű pogány bölcselők és vallások is remélték az igazak másvilági jutalmát.”

(Schütz A.: Dogmatika II. 707)

*

A mennyország után más vallásokban, sőt a vallástalannoknál is felfedezhető bizonyos sóvárgás. Ez is arra mutat, hogy Isten nem valami, az ember számára idegen boldogságot ígér. A mennyország nem tündérország, hanem Istenben beteljesedett emberek szent közössége. Ezért kell keressünk már most az istenhívők közösségét!

KP

A MENNYEI BOLDOGSÁG ELŐÍZE

Csak az a (karácsonyi) szent éj, az mindig ugyanaz: angyaléneke el nem hal; szalmájára szőnyegekről is szívesen odatérdelünk, hogy a jászol bárdolatlan fáján fejünket pihentessük. Karácsony szent éjjelén elzarándokol ész, szív, tudomány, művészet, társadalom, család, gyermek és öreg nézni azt a szent éji látomást, mikor a szalmán fekvő Gyermekek szemeiben kigyullad a világot megváltó szeretet; mikor az éjféli barlang népes lesz, s a Szent Szűz és Szent József mellett ott állnak az evangélium örök igazságai mint ragyogó génuszok, örök eszmék, csillogó eszmények, s a barlang szegénységében s az istálló kietlenségében üdvözik a született Messiás szellemi függetlenségét, s odakötik jászolához, mint a győző diadalszekeréhez az emberiség reményeit, vágyait és hitét.

Ez a hit, ez a vágy a változatlan örökkévalóságnak képviselője a földön! Minden változik, forog, elhal; de az emberiség hite s reménye nem változik, sőt örökkévalóságba öltözik, s minden karácsonyéjjel új ruhát húz, fényeset, mint az égből leáradó mennyei fényesség, s örök ifjúságot szív magába a kis Jézusnak tiszta, ragyogó szemeiből.

(Prohászka O. Új elmélkedések, Budapest, 1929. 6–7)

*

Isten karácsony éjjelén bizonyította be, hogy meg tudja fogni az emberek szívét, hogy új vágyakat tud kelteni bennünk, hogy valami örök sóvárgást tud előidézni szívünkben. A karácsony varázsa megsejteni velünk a beteljesedés mennyei varázsát.

BE

DECEMBER 26.

ÚJ FÉNY RAGYOGOTT FÖL

Két világ van, „a látható és a láthatatlan” – amint a Credo mondja, – az a világ, amit látunk, és az a világ, amit nem látunk. És az a világ, amelyet nem látunk, éppoly valóságosan létezik, mint az a világ, amelyet látunk. Valóságosan megvan, bár nem látjuk. Arról a világról, melyet látunk, tudjuk, hogy van, mert látjuk. . .

És az universum e világa mellett, amelyet látunk, van mégis egy más világ is, mely éppoly nagyon kiterjedt, éppoly nagyon hozzánk tartozó és még csodálatosabb; van egy másik világ közvetlenül körülöttünk, bár nem látjuk, és ez még csodálatosabb, mint az a világ, amelyet látunk, ha másért nem, márcsak azért is, mert nem látjuk. Számptalan lény van mindenfelé körülöttünk, jönnek és mennek, örködnék, munkálkodnak vagy kísérnek, s mi nem látjuk őket. . .

Amikor az angyalok a pásztoroknak megjelentek, hirtelenül jelentek meg, – „és azonnal mennyei sereg sokasága vette körül az angyalt.” (Lk 2,13). Mily csodálatos látvány! Olyannak látszott az éjszaka előbb, mint bármely más éjszaka. . . Nyájuk mellett örködtek, virrasztottak az éjben, ahogy múltott. A csillagok járták pályájukat, – éjfél volt. Sejtelmük nem volt semmiről, amikor az angyalok megjelentek. Ilyen a látható dolgokba rejtett hatalom és erő, és amikor az Isten akarja, kinyilvánítja. . .

Amit látunk: burkolata az örök királyságnak, és erre a királyságra merednek rá hitünk szemei.

Világítsd át, Uram, e burkolatot, mint születésedkor, amikor angyalaid megmutatták magukat a pásztoroknak!

(Salacz G.: Newman-Breviárium, Budapest, 1977. 169–173)

*

A menny nincs is olyan távol tőlünk, mint hisszük.
BE

AJÁNDÉK ÉS JUTALOM

Az üdvözültek tudják, hogy boldogságuk Isten kegyelmi ajándéka, és saját érdemeik jutalma lesz egyszerre. Isten hívja az embert, hogy szülőjében dolgozzék, és lakomáján vegyen részt. A kezdeményezés az övé, s ő ad erőt a hívó szó követésére. A kegyelem felhasználását mégis az ember érdemének tekinti, és jutalmazza. Nem az igazság mértéke szerint fizet, hanem örök bölcsessége, irgalma és akarata szerint. Gondja van olyanokra, akik csak életük végén szegődtek hozzá, s ezeknek is teljes bért juttat. Minden embert más körülmények közül, más eszközökkel vezet magához. A dicsőültek serege együttvéve nemcsak Isten szentségének és jóságának bizonyítéka lesz, hanem bölcsességének és hatalmának is. Ki fog tűnni, hogy mindenkit egyénileg kezelt, és hajlamainak megfelelően vezetett az üdvösség felé.

Az érdem és jutalom között nincs arány. Az érdem véges, a jutalom maga a végtelen Isten. Az örök élet inkább ajándék, mint megszolgált bér, még sincs benne önérzetet sértő mellékiz. A lélek nem úgy érzi magát, mintha valakinek a kegyéből élvezné sorsát. Tudatosan követte a hívó szót, és maga választotta az üdvösséget, bár kizárólag a kegyelem képesítette rá. A boldogság nem egyszerű adomány elfogadása és élvezése, hanem baráti együttlét. Az önátadás teljes és tökéletes, a lélek cselekvően vesz részt Isten megdicsősítésében. Ezért itt a földön joggal keressük erkölcsi cselekedeteink jutalmát. Az örök élet a mi jutalmunk, mégis elsősorban Isten dicsősége.”

(Gál F.: Katolikus hittételek 266)

*

A földi élet és a mennyei úgy illenek egymáshoz, mint kulcs a zárba. A földi életben felmerülő minden problémára Isten válasza az örök élet. Itt most homályban tapogatózunk, mert a teljes valóságnak csak egyik felét látjuk. A hit által azonban megsejthetjük a nem látott rész körvonalait.

KP

TÖBBÉ NEM VÉTKEZHET ...

A mennyei boldogság mentes a földi élet gyengeségeitől és zavaró körülményeitől. A lét bizonytalansága feloldódik Isten közelségében. Az ember szeretete hozzátapad Isten jóságához, és nem is fordulhat el tőle. Egyszerűen nincs olyan érték, amire még vágyódnék. A színélátásra jutott teremtmény többé nem vétkezhet. Szabad akarata ugyan megvan, mégis benső kényszer tartja vissza a bűntől. Istenben birtokolja a tökéletes boldogságot, és nem tud semmit elgondolni, ami örömét még növelhetné. A rossz választása a földön is a hiány érzetéből fakad. Ott már a vágyak és kívánságok nem nyugtalanítják a lelket. A végtelen igazság és szeretet megadja neki mindazt, amiben saját léte kiegészítésre szorul. Nagyobb dicsőséget sem kíván magának. Istent birtokolja, és annyit fogad be belőle, amennyire képes. Az örök élet nem földi kívánságok teljesülése, hanem az élet befejezettsége, tökéletesedése.

A régi bűnök emléke megmarad, de szomorúság nélkül. A bánat ideje elmúlt, a kiengesztelődés tökéletes lett. A múlt emléke csak az isteni irgalom iránti hálát tartja ébren. Azt sem sajnálják, hogy nem szereztek több érdemet. A sajnálkozás akadályozná a teljes boldogságot. Érdemeiket Istennek tulajdonítják, s örülnek, hogy gyengeségük ellenére Isten hozzásegítette őket a megigazuláshoz. A szenvedés semmilyen formában nem jelentkezik többé. Külső kísértés vagy veszély nem fenyegeti őket.

(Gál F.: Katolikus hittételek, 267)

*

A szentírás dicséri azt az embert, aki bár vétkezhetett volna, nem vétkezett. A kísértések fölött győzedelmeskedő hőst látja benne. A mennyország egyik nagy öröme lesz, hogy nem fér a közelünkbe a kísértő. A végső győzelem öröme árad el rajtunk. Valahányszor legyőzöm a kísértést, ebből az örömből izlelek egy keveset!

KP

AZ ÖRÖK ÉLET A FÖLDI ÉLET FOLYTATÁSA

A földi én hordozza a megdicsőült állapotot, s megmaradnak a földi élet egyedi változatai. Az istenlátás lényegében azonos mindenkinél, a jutalom mégis tekintettel van a földi erények gazdagságára. A kegyelem nem másítja meg a természetet, a földi élet vonatkozásai megmaradnak, csak új, szellemi tartalmat nyernek. Rokonság, barátság, a házastársi kapcsolat külön tündökölni fog, ha a földön kölcsönös tökéletesedésre használták fel. A nemzeti, faji, nyelvi különbségeket elfedi az istenfiúság egyenlősége. A földi életnek minden hatalmi berendezkedése elveszti értelmét. Sem a világi, sem az egyházi hatalom nem folytatódik... A földi élet ellentétei, tévedései megszűnnek. Mindenki Isten szemével látja az igazságot, azért nincs makacs magába zárkózás, sértődöttség vagy félrevonulás. A tökéletes szeretet fölöslegessé teszi a földről áthozott nézeteltérések tisztázását. Egymásközi régi ellentétekre úgy tekintenek, mint a felnőtt szokott visszagondolni gyerekkori összetűzéseire...

A szeretet és nyíltság ellenére is megmarad a személyek külön világa. A lélek titkai csak Isten előtt tárulnak fel...

Az örök élet a befejezettség állapota. Növekedés, fejlődés nincs benne. A dicsőült lelkek egyre jobban megértik a történelem értelmét és az üdvtörténet titokzatos útjait. A földi történés szemléletén kívül segítségükre van egymás gondolatainak kicserélése. Az összefüggéseket óriási arányokban szemlélik, s ezekből is kibontakozik előttük Isten bölcsessége és jósága."

(Gál F.: Katolikus hittételek, 268)

*

Salézi szent Ferenc mondja: „Az istenkeresés ideje a földi élet; a rátalálás ideje a halál; az istenbirtoklás ideje az örökkévalóság!” Legyen hát az istenkeresésem őszinte, így lesz a rátalálásom biztos, a birtoklásom pedig végtelen!

KP

MEGHÍVÁS A BÉKESSÉGRE

Az Isten minden rendelése, az Isten minden útja velünk, minden ítélete, könyörülete, intelme, segítsége végső értelmében békességre és nyugalomra tör. Erre az egyre törekszik minden itteni nyugtalanságunk és örömünk, minden aggodalmunk, félelmünk, kétségünk, nehézségünk, reménységünk, nekibátorodásunk, csapásunk, veszteségünk, sikerünk. Karácsony, húsvét, pünkösöd után, a Szentháromság ünnepe és a következő hetek jönnek és ehhez hasonlóan: a lelkünk szellemi újjászületése érdekében kifejtett fájdalom küzdelem után, megpróbáltatás és kísértés után, fájdalom és kín után, a világnak való naponkénti meghalás után, naponkénti föltámadás és megszentelődés után végül jön „az a nyugalom, mely az Isten népének van fönntartva.” Az élet láza után, elfáradás és betegség után, harc és csüggedés után, lankadság és kedvtelenség után, küzdelem és győzedelmeskedés után, e nyugtalan, beteges állapot minden bolyongása és válsága után jön végül a halál, – jön végül az Isten ragyogó trónja, jön végül az Ő boldogító színe-látása.

(Salacz G.: Newman-Breviárium, 475)

*

Sokat emlegetjük és óhajtjuk a békét, de mégis legtöbbször csak úgy kívánjuk azt, mint valami eszközt más dolog érdekében. Kívánjuk a békét, hogy nyugodtan tervezhesünk, dolgozhassunk, szórakozhassunk. Így aztán a béke igazi áldását nem is élvezzük, mert nem értékeljük a békét önmagában. Isten azonban meg akar tanítani minket a béke szépségére, és meg akar ajándékozni bennünket a béke ajándékával. Próbáljuk már itt a földön nemcsak eszköznek, hanem célnak is tekinteni a békességet!

BE

A NAGY AMEN

A katolikus hittanítás a kinyilatkoztatás fényében nézi a világot. Elsősorban a teremtő Istent, aki végtelen szeretetével életet adott a világnak és a Szentháromság boldog közösségében való részesedést tűzte célul elébe. Az emberiség nagy megpróbáltatásokon megy keresztül, de nincs magára hagyva. Vigasztalásul és világító fáklyaként ott áll előtte a Megváltó: Jézus Krisztus. Ő a kezdet és a vég, mindenek Alfája és Ómegája. A nagy befejezéskor ő jön majd el, mint az élők és holtak bírása. A végtelen szeretet és az örök boldogság királya lesz azoknak, akik önként alávetették magukat szelíd uralmának. Azok számára pedig, akik nem ismerték el, hanem balgán elutasították maguktól, úgy jön majd el, mint az igazság és az örök igazságszolgáltatás fejedelme. Ez lesz az emberiség történelmének káprázatos záróaktusa.

Szívesen szemlélem a kinyilatkoztatásnak erről a magaslatról a nemzeteket, népeket és eseményeket, amik megtöltötték és megtöltik a századok hömpölygő folyamát a világ végéig. Látom az erények küzdelmét és a bűn fondorlatosságát. Látok eszmei áramlatokat, nemes és nemtelen törekvéseket, amik közvetlenül formálják a népek haladását vagy pusztulását. Mindezek dacára úgy látom, hogy ez a történelem nagyon is méltó a fenséges Istenhez, és nagyon is szép az emberhez, hisz az isteni tervet ismertető katolikus hittanítás fényénél minden a megváltó Igéhez, Jézus Krisztushoz kötődik, aki ugyanaz tegnap és ma és mindörökké! És hallom, amint válaszul e nagyszerű kinyilatkoztatásra, minden irányból, minden korból, minden népből sőt minden eseményből feldübörög az istenfélők ujjongása: Így kell lennie! Így legyen! Amen! Amen!"

(G. L. Monsabré O. P.: Esposizione del dogma cattolico, Conferenza CVIII. Marietti, Roma, 1949.)

*

Ilyen lélekkel mondom imáim végén én is az Ament?

KP

ISBN 963 360 120 7
963 360 122 3

Kiadásért felel Dr. Fábián János alelnök

81/644. Franklin Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Mátyás Miklós igazgató

70,— Ft